

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ
ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА
ОСВІТИ**

19-20 травня 2024 року

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

19-20 травня 2024 року

**Львів
2024**

УДК 005

ББК 94.3(0)

Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 19-20 травня 2024 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2024. – 198 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників XI Міжнародної науково-практичної конференції «Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти», організованої Львівським науковим форумом. Висвітлюються Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти на сучасному етапі становлення, розглядаються сучасні наукові дискусії різних наукових напрямів.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

Львівський науковий форум, 2024

ЗМІСТ

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ	8
<i>Ганжа В.О.</i> ЧЕРВОНІ ВОДОРОСТІ: РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВА	8
<i>Лук'янчук Т.Ю.</i> ВПЛИВ ГЕРБІЦИДІВ НА ВМІСТ ЛІПІДІВ В ОРГАНІЗМІ PLANORBARIUS CORNEUS	10
<i>Устенко Р.</i> СУЧАСНІ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РОЗВИТОК	12
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ	14
<i>Камінник М.О.</i> ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ НА ДОКУМЕНТООБІГ В УКРАЇНІ	14
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	16
<i>Корнілов Є.</i> РОЛЬ КОНКУРЕНЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	16
<i>Коцман П.І.</i> ПСИХОЛОГІЯ СПОЖИВАЧА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ	19
<i>Кузик Ю.</i> АКСИЗНИЙ ПОДАТОК В УКРАЇНІ	21
<i>Кузик Ю.</i> ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	25
<i>Москалець К.В., Горбунова О.С., Гаркавий В.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВАХ	30
<i>Падун Ю.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ	32
<i>Усенко Н.М.</i> ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	34
МЕДИЧНІ НАУКИ	40
<i>Абдулаєв М.М.</i> ОГЛЯД СУЧАСНОЇ НАУКОВО-МЕДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ПРОБЛЕМАТИКУ «БЕЗПЕКА ТА ЕФЕКТИВНОСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У КАРДІОРЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ РОЗГАРУВАННЯ АОРТИ»	40
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО	43
<i>Дзвоник О.В., Холоденко В.О.</i> МЕТАФОРИЧНА ПРИРОДА ХОРОВОДУ ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ УСВІДОМЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ НАРОДНИХ ТАНЦІВ	43

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ	47
<i>Бірбан Р.І., Ярема О.П.</i> LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ НУШ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	47
<i>Бутинська Ю., Ярема О.П.</i> РОЗВИТОК НАВИЧКИ КООПЕРАЦІЇ ЯК КЛЮЧОВОЇ НАВИЧКИ ХХІ СТОЛІТТЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	49
<i>Денисюк К.</i> ЛІТЕРАТУРНА СПАДЩИНА СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО	52
<i>Довженко В.</i> MIND MAPS ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	54
<i>Ліхтар І.А., Ярема О.П.</i> ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ	56
<i>Ткаченко О.В.</i> УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	58
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ	62
<i>Кузуб Т.О.</i> ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	62
<i>Холод І.Р., Гелевич Г.І.</i> ЗАСОБИ АДАПТАЦІЇ ДО СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ	65
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ	68
<i>Доротюк В.В., Кравець І.М.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ	68
<i>Нидзюк Д.Ю., Кравець І.М.</i> РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА	71
<i>Підвисоцька О.В.</i> ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КОМЕРЦІЙНОЇ КОМПАНІЇ	74
ТЕХНІЧНІ НАУКИ	76
<i>Бельтюков В.Р., Кравець П.О.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЗГОРТКОВОЇ НЕЙРОННОЇ МЕРЕЖІ VGG16 В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ВИЯВЛЕННЯ ЗБІГІВ В КОЛЕКЦІЯХ ГРАФІЧНИХ ЗОБРАЖЕНЬ	76
ФАРМАВЦЕВТИЧНІ НАУКИ	80
<i>Притула Р.Л.</i> 2-(((3-(2-ФТОРФЕНІЛ)-5-ТІО-4Н-1,2,4-ТРИАЗОЛ-4-ІЛ)ІМІНО)МЕТИЛ)ФЕНОЛ ЯК ДІЮЧИЙ КОМПОНЕНТ М'ЯКОЇ ЛІКАРСЬКОЇ ФОРМИ	80

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ	82
<i>Журавльова Т.І.</i> ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	82
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	85
<i>Kushlyk V.A.</i> WAYS OF EXPRESSING THE NOUN «TIME» (BASED ON THE TRANSLATION OF RANSOM RIGGS' NOVEL «HOLLOW CITY»).....	85
<i>Дикий В.С.</i> РОЛЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	87
<i>Пренько Я.О.</i> ЗДІЙСНЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	93
<i>Хомич Ю.С.</i> АНГЛОМОВНИЙ НОВИННИЙ ДИСКУРС У ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОМУ ВИМІРІ.....	95
ХІМІЧНІ НАУКИ.....	99
<i>Гудзь С.</i> ВПЛИВ СИНТЕТИЧНИХ РЕЧОВИН ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ	99
ЮРИДИЧНІ НАУКИ.....	101
<i>Бондаренко А.А.</i> ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	101
<i>Брусенцева М.С., Логінова М.В.</i> ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ: ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ	104
<i>Брусенцева М., Нагорна О.</i> ЗНАЧЕННЯ ТА ЗМІСТ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВИ, ЯК ОКРЕМОЇ СТАДІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	106
<i>Волошин Б.Р., Логінова М.В.</i> ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РИНОК ПРАЦІ.....	108
<i>Волошин Б.Р., Логінова М.В.</i> ПРАВО ПРАЦІВНИКА НА НАДАННЯ ВІДПУСТКИ ПРИ РОБОТІ ЗА СУМІСНИЦТВОМ: ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНУ	110
<i>Довгих В.Є.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ, ОСОБИСТЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.....	112
<i>Довгих В.Є.</i> ОПЕРАТИВНА КОМБІНАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТАКТИКИ.....	115
<i>Довгих В.Є.</i> ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ	118

Івченко О.М. НАСТАВНИЦТВО ЯК АЛЬТЕРНАТИВА УСИНОВЛЕННЮ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ.....	120
Лютенко А.М. ВПЛИВ ВТОРГНЕННЯ РФ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ НА РИНОК ПРАЦІ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ГРОМАДЯН НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ.....	122
Лютенко А.М. ДОКУМЕНТООБІГ У ПИТАННІ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ПРАЦЮ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ....	125
Лютенко А.М. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У СФЕРІ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРОВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ТОРГІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	128
Кісільова В.І. НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ...	130
Лісогор О.Ю. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЮРИДИЧНИХ АСПЕКТІВ: МОБІЛІЗАЦІЯ, ОСВІТА, ПРИЗОВНИЙ ВІК ТА КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ	132
Мірошніченко В.С. КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ РЕФОРМУВАННЯ СУДОЧИНСТВА	135
Мірошніченко В.С. ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ.....	137
Мірошніченко В.С. ТРУДОПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	139
Мірошніченко В.С. ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	141
Мірошніченко В.С. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІОНІЗМ В УМОВАХ ВІЙНИ ЗА ЧИННИМ КК УКРАЇНИ	143
Нечепоренко В. ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА, ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	145
Нечепоренко В.Р., Логінова М.В. ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ПРЕКАРИЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЗАЙНЯТОСТІ.....	148
Нікітіна В., Нагорна О. ОКРЕМІ АСПЕКТИ УЧАСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ В ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	151
Омельченко А.А. ПОНЯТТЯ СУДОВИХ ВИТРАТ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	154
Омельченко А.А. УЧАСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ОРГАНІВ ТА ОСІБ, ЯКИМ ЗАКОНОМ НАДАНО ПРАВО ЗАХИЩАТИ ПРАВА, СВОБОДИ ТА ІНТЕРЕСИ ІНШИХ ОСІБ.....	157

Петрова В.І. ПОСИЛЕННЯ СПРОМОЖНОСТЕЙ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	160
Петрова В.І. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА ІНІЦІАТИВИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	162
Петрова В. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	164
Петрова В. РОЛЬ ОРГАНІВ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	167
Плешаков Ю.О., Логінова М.В. НЕПОВНОЛІТНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА.....	169
Плешаков Ю.О., Логінова М.В. ТРУДОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ ЯК ОСНОВА ПРЕДМЕТА ТРУДОВОГО ПРАВА	172
Плешаков Ю., Нагорна О. СУДОВИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ. СУДОВІ РІШЕННЯ.	175
Попад'їна М.В., Гритенко О.А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	177
Похил А.В. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ ІЗ ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ.....	180
Савенко А.Б., Нагорна О.О. ПРОБЛЕМАТИКА ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	183
Савенко А.Б. ПРОБЛЕМАТИКА НЕФОРМАЛЬНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКІВ	185
Тімощик А.Д. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ	187
Ткачова Ю.В. ПОЗОВ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНІЙ СПРАВІ.....	189
Хейло А.С., Єрмакова А.С. ЩОДО ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ	191
Шепеленко Д.К. ЗАСТОСУВАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК ЯК ЗАСОБУ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	194
Шкільник Н.Б. ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ БЕЗВІСНО ВІДСУТНЬОЮ АБО ОГОЛОШЕННЯ ЇЇ ПОМЕРЛОЮ.....	197

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Ганжа Віта Олегівна

здобувачка вищої освіти III курсу ОС «Бакалавр»

ОП Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

e-mail: vita.hanzha17@gmail.com

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

ЧЕРВОНІ ВОДОРСТІ: РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВА

Анотація: червоні водорості, відомі своєю різноманітністю та унікальними біологічними властивостями, відіграють важливу екологічну та економічну роль у водних екосистемах. Їх використання в різних сферах, включаючи харчову, косметичну та фармацевтичну промисловості, свідчить про потенційні можливості червоних водоростей як джерела біологічно активних сполук. Ця стаття обговорює роль червоних водоростей у природних та промислових процесах, а також висвітлює перспективи їхнього використання для забезпечення сталого розвитку та збереження біорізноманіття.

Червоні водорості є однією з найбільш численних та різноманітних груп морських та прісноводних рослин, що привертають увагу своєю яскравістю та унікальними біологічними характеристиками. Вони відіграють важливу роль у водних екосистемах, забезпечуючи життєво важливі функції для інших організмів і допомагаючи підтримувати біорізноманіття в морських та прісноводних середовищах.

Водорості мають унікальний хімічний склад, який дозволяє їм виробляти широкий спектр біологічно активних сполук, таких як каротиноїди, фікобіліни, полісахариди та інші. Ці сполуки мають потенційно цінні властивості для використання в різних галузях, включаючи харчову, фармацевтичну, косметичну та інші промислові сфери.

Вони є одними з основних первинних продуцентів у морських екосистемах, здійснюють фотосинтез, використовуючи світло для синтезу органічних речовин з неорганічних. Червоні водорості здатні поглинати світло на більших глибинах завдяки наявності фікоеритрину, який дозволяє їм ефективно використовувати синє та зелене світло, утворюють значну частину біомаси в прибережних зонах, слугуючи їжею для багатьох морських організмів, включаючи риб, моллюсків та планктон. Деякі види, відомі як коралові водорості, сприяють утворенню коралових рифів. Вони виділяють кальцій, який формує тверді структури, що підтримують рифи. Водорості утворюють підводні луки та ліси, які забезпечують укриття та харчування для різних морських організмів, від мікроорганізмів до великих риб [2].

Також ці водорості поглинають нітрати, фосфати та інші поживні речовини з води, перетворюючи їх на органічні сполуки. Після відмирання, їхні органічні речовини розкладаються, вивільняючи поживні речовини, які можуть бути знову використані іншими організмами. Деякі живуть у симбіозі з морськими губками та іншими організмами, забезпечуючи їх поживними речовинами або захистом. Водорості надають їжу та укриття для багатьох морських тварин, сприяючи біорізноманіттю та стабільності екосистем.

Зміни в поширенні та стані водоростей можуть вказувати на забруднення води пестицидами, важкими металами та різними іншими токсичними речовинами. Реакція на зміну температури води може слугувати показником глобальних змін клімату [3].

Червоні водорості мають високий вміст білків, вітамінів та мінералів, що робить їх цінним харчовим продуктом. Вони використовуються у виробництві агар-агару та каррагінану, які застосовуються як загусники та стабілізатори у харчовій промисловості. Крім того, ці рослини можуть використовуватися як джерело біоактивних сполук з антиоксидантними та протизапальними властивостями.

Також є джерелом багатьох біоактивних сполук, які мають потенціал для використання у фармацевтиці. Наприклад, деякі види червоних водоростей містять полісахариди з імуномодулюючими, протівірусними та протипухлинними властивостями. Це відкриває можливості для розробки нових лікарських препаратів на основі природних компонентів.

Екстракти червоних водоростей широко використовуються у косметичній промисловості завдяки їхнім зволожувальним та антиоксидантним властивостям. Вони входять до складу кремів, масок та інших засобів для догляду за шкірою. Використання натуральних інгредієнтів відповідає сучасним тенденціям у косметичній, спрямованим на безпеку та ефективність продуктів.

Червоні водорості мають потенціал для використання у біотехнологічних процесах, зокрема у виробництві біопалива та біоматеріалів. Наприклад, деякі види можуть використовуватися для біоконверсії відходів у цінні продукти, такі як біогаз або біодизель. Це сприяє розвитку сталих технологій та зменшенню впливу на навколишнє середовище [1].

Отже, червоні водорості виконують важливі екологічні функції у морських екосистемах та мають широкий спектр застосувань у різних галузях. Їхня роль у первинній продукції, утворенні середовищ проживання, циклі поживних речовин та взаємодії з іншими організмами робить їх невід'ємною частиною морської біосфери. Перспективи використання у харчовій, фармацевтичній, косметичній промисловості та біотехнології відкривають нові можливості для досліджень і розробок, спрямованих на збереження та раціональне використання природних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біохімія червоних водоростей : [монографія] / О. Г. Судьїна [та ін.] ; ред. О. К. Золотарьова ; НАН України, Ін-т ботаніки ім. М. Г. Холодного. - К. : Ін-т ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, 2007. - 321 с.: рис., табл. - Бібліогр.: с. 251-317.
2. Бойко М.Ф. Ботаніка : Водорості та мохоподібні : [укр.] : Підручник. — Ліра-К. — Київ, 2019. — 272 с.
3. Бойко М.Ф. Ботаніка : Систематика несудинних рослин : Навч. посібник. — Ліра-К. — Київ, 2013. — 276 с.

Лук'янчук Т.Ю.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ГЕРБІЦИДІВ НА ВМІСТ ЛІПІДІВ В ОРГАНІЗМІ *PLANORBARIUS CORNEUS*

Забруднення прісноводних гідроєкосистем на сьогодні є значною екологічною проблемою, пов'язаною з інтенсифікацією антропогенного навантаження. Особливу групу забруднювачів складають гербіциди, які широко та часто неконтрольовано використовуються у сільському господарстві як засіб боротьби із бур'янами. Потрапляючи у ґрунтові води, поверхневі води річок та водосховищ, гербіциди здатні акумулюватися водними організмами та передаватися ланцюгами живлення на вищі трофічні рівні [1, 2, 3]. Накопичуючись в тканинах гідробіонтів у концентраціях, в декілька разів вищих, ніж у водному середовищі, гербіциди та продукти їх біотрансформації викликають фізіологічні та біохімічні порушення, призводять до посилення процесів перекисного окиснення ліпідів та, метаболізуючись, обумовлюють утворення вільних радикалів в організмі [1, 2].

Системним гербіцидом є амінна сіль 2,4-дихлорфенооксиктової кислоти (2,4-ДА), який у низьких концентраціях є стимулятором росту, а у високих дозах проявляє інгібуючу дію на ріст однорічних та багаторічних дводольних бур'янів. Одним із проявів токсичної дії 2,4-ДА є його вплив на ферментативну активність гідробіонтів, зокрема ключові ензими метаболізму вуглеводів та ліпідів, що в свою чергу обумовлює зміни концентрації глюкози та загальних ліпідів в організмі [4].

Однак, наведена в літературних джерелах інформація стосується переважно тканин та органів представників іхтіофауни, в той час як вплив гербіцидного забруднення на вміст ліпідів в тканинах та органах прісноводних молосків є дослідженим мало.

Метою роботи є дослідження впливу гербіциду 2,4-ДА в концентраціях, що відповідали 0,5 та 2 ГДК_{рибогосп.} на вміст загальних ліпідів в організмі *P. corneus*.

Матеріал дослідження: молоски виду *Planorbarius corneus* (Linnaeus, 1758), зібрані у р. Кам'янка (с. Солотвин, Житомирський район, Житомирська область) протягом осіннього періоду 2023 року. Для експерименту відібрано особин однієї розмірної групи. Морфометричні параметри визначали штангенциркулем, масу тканин (органів) – електронними вагами з точністю до 0,01 г. Аклімація до лабораторних умов – 14 діб.

В якості токсиканту використано 2,4-ДА в концентраціях 0,002 та 0,008 мг/дм³, які відповідали 0,5 та 2 ГДК_{рибогосп.} Експозиція експерименту – 7 діб.

Для визначення вмісту ліпідів у молосків відібрано мантию, ногу, гепатопанкреас та гемолімфу, отриману методом прямого знекровлення. Загальні ліпіди з тканин екстрагували за методом Фолча [1]. Кількість загальних ліпідів визначали ваговим методом.

Статистичну обробку результатів дослідження проводили загальноприйнятими статистичними методами. Розбіжності вважали статистично вірогідними при $p \leq 0,05$.

В результаті проведених досліджень встановлено, що гербіцид 2,4-ДА викликає зміни кількісних показників вмісту загальних ліпідів в тканинах і органах *P. corneus*, причому отримана динаміка значно залежить від тривалості експозиції тварин у токсичних розчинах та характеризується тканинно-органною специфічністю. З одного боку, отримані результати можуть свідчити про розвиток адаптивно-компенсаторної реакції моллюсків, а з іншого – їх токсичне ураження.

З'ясовано, що за дії гербіциду 2,4-ДА допорогової концентрації (0,5 ГДК) вміст загальних ліпідів збільшується в 3,85 раза в гепатопанкреасі та на 29,78 % у мантиї *P. corneus*. Водночас у гемолімфі зафіксовано зниження показників на 27,27 %, а у нозі не зафіксовано статистично достовірних відмінностей від контролю.

При збільшенні токсичного навантаження до 2 ГДК (експозиція – 7 діб) відмічено пригнічення ліпідного обміну *P. corneus*, що проявилось зменшенням вмісту загальних ліпідів в їх організмі на 25,94–69,85 %. При цьому, найбільше відхилення від контролю зафіксовано у гепатопанкреасі моллюсків, а найменше – у їх нозі. Така динаміка, очевидно, свідчить про інгібування ліпогенезу та активацію ліпаз у обговорюваних органах за дії гербіциду. Виняток із загальної динаміки становила гемолімфа *P. corneus*, для якої зафіксовано збільшення значень відносно контролю на 25 %.

Отже, дія гербіциду 2,4-ДА викликає зміну вмісту ліпідів в організмі *P. corneus*, причому отримана динаміка значно залежить від концентрації токсичного агенту в середовищі та характеризується тканинно-органною специфічністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбатюк Л. О. Фізіолого-біохімічна реакція риб на дію пестицидів (огляд). Гідробіологічний журнал. 2010. 46. (2). С. 83–94.
2. Жиденко А. О. Морфологічні адаптації різновікових груп *Cyprinus carpio* L. за несприятливої дії екологічних факторів : автореф. дис....докт. біол. наук. зі спеціальності 03.00.16. – екологія. Одеса, 2009. 40 с.
3. Іванків М., Вовк С., Марциновський В. Особливості негативної дії хлорорганічних пестицидів на довкілля. Вісник Львівського національного аграрного університету. Агрономія. 2013. (17 (1)). С. 44–48.
4. Мехед О. Б., Яковенко Б. В. Вплив гербіцидного забруднення водного середовища на метаболічні процеси в тканинах білого амура. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Біологія. Спеціальний випуск «Гідроecологія». 2010. №2 (43). С.353–356.
5. Folch J., Lees M., Sloane Stanley A simple method for the isolation and purification of total lipides from animal tissues. J Biol Chem. 1957. 226 (1). P. 497–509.

Устенко Роман
Здобувач фахової передвищої освіти
Спеціальність 123 Комп'ютерна інженерія
Науковий керівник: **Вітюк Ольга Іванівна**
викладачка біології

Вінницький технічний фаховий коледж

СУЧАСНІ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РОЗВИТОК

Тема здоров'я стосується всіх. Кожна людина мріє бути здоровою, довго жити, мати білу усмішку, чудовий зір, прекрасне волосся, струнке тіло. Нажаль, не всі люди сьогодні здорові. Цукровий діабет та хвороби серця, поганий зір та гепатити, легеневі хвороби, автоімунні захворювання, ВІЛ, коронавірус є супутниками людини в наш час. Усіма цими питаннями займається медицина. Вона активно розвивається та пропонує людині широкий спектр послуг.

Біотехнології в медицині - це сукупність різноманітних інноваційних методів та прийомів, у яких використовують живі організми, біологічні процеси та явища. Іншими словами, це маніпуляція живими клітинами для досягнення певного результату. Існують два великих напрямки у сучасних біомедичних технологіях: діагностичні (хімічні та фізичні); лікувально-профілактичні.

Діагностичні біотехнології в медицині необхідні для виявлення різноманітних захворювань людини. Розроблені за допомогою біотехнології діагностичні тести покращують якість медичного обслуговування, підвищують рівень діагностики захворювань, а також сприяють зниженню вартості лікування. Біологічні речовини використовують як унікальні реагенти для діагностики та лікування.

Прикладом діагностичної біотехнології є аналізи крові, під час яких визначаються рівень глюкози, креатиніну, сечовини, білірубину, ферментів печінки, ліпідів. Кров також досліджують з метою визначення рівня гормонів, для виявлення інфекційних, алергічних, токсикологічних, цитологічних та паразитарних захворювань. Відхилення від норми свідчить про запальний процес в організмі людини. Наприклад, підвищення рівня лімфоцитів свідчить про такі захворювання, як грип, аденовірус, кашлюк. Надлишок еритроцитів свідчить про проблеми із серцем. Швидка та коректна діагностика дозволяє швидко розпочати лікування та одужати.

Для діагностики сьогодні широко використовують біосенсиори - це аналітичні прилади, що містять в своєму складі біологічний чутливий елемент (фермент, антитіло, ДНК, клітинні органели, шматочки тканин). Біосенсор поєднаний з перетворювачем (електрохімічним, оптичним чи акустичним). Вимірюється концентрація біологічного елементу за допомогою аналізатора і перетворюється у кількісний електричний чи оптичний сигнал.

До лікувальних біотехнологій відносять розроблення лікарських препаратів, ферментів, вітамінів, біологічних добавок і вакцин.

Антибіотики це найбільший клас фармацевтичних сполук, які одержуються мікробіологічним синтезом. За допомогою антибіотиків було вилікувано важкі хвороби. Ми покладаємось на антибіотики при таких серйозних станах як бактеріальні пневмонії та менінгіти. Антибіотики рятують нас при такій екстремальній реакції організму на інфекцію як сепсис. Антибіотики важливі під час хірургічних утручань, пацієнтам, які страждають на важкі захворювання нирок тощо [1].

Сьогодні ми чуємо про вакцинацію як найбезпечніший спосіб захистити себе від страшних хвороб. В Україні діють три типи вакцин. Вакцинація є обов'язковою і вона покликана на те, щоб убезпечити людину та соціум від розповсюдження хвороб.

Особливо актуальним це стало при коронавірусній хворобі, яка має смертельну загрозу для людини.

Біотехнології також застосовують при лікуванні опіків. Інноваційним прикладом в лікуванні пацієнтів з опіками можна навести сучасний біотехнологічний метод – алофібропластію.

Алофібропласти – біотехнологічні клітини шкіри, основною функцією яких є продукція різних чинників регенерації і синтез колагену, еластину, глікопротеїнів. При важких опіках застосування цього методу ефективне майже у три рази ніж лікування традиційними антибіотиками та мазями [2].

Сучасні біотехнології в медицині – це наше майбутнє. Вчені світу зараз активно працюють у сфері трансплантації органів, генної інженерії, мікробіології.

В перспективі дослідження зараз генні дослідження, щоб у майбутньому уникнути спадкових хвороб. Також ведуться розробки для створення біосимулярів. Це ліки нового покоління на основі протеїнів. Майбутнє медицини буде визначатися саме біо-технологіями та створенням за їх допомогою нових лікарських препаратів – більш ефективних та безпечних, що вибірково діють на патологічні процеси в організмі при цілій низці тяжких захворювань, які раніше були невиліковними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ключка І. Філософські проблеми сучасних біотехнологічних досліджень // Альманах науки. 2020. № 11 (44). С. 52–54
2. Gómez-Tatay L., Hernández-Andreu J. M. Biosafety and biosecurity in Synthetic Biology: A review // Critical Reviews in Environmental Science and Technology. 2019. Vol. 49. Issue 17. P. 1587-1621

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

*Камінник Маріна Олегівна,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
факультету публічного управління*

*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова*

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ НА ДОКУМЕНТООБІГ В УКРАЇНІ

Документно-інформаційна сфера підприємств та організацій є надзвичайно важливою в сучасному світі, а процес управління документацією – одна з її найголовніших складових. Вона вимагає дотримання чітких правил, закріплених законодавчо на державному рівні.

Актуальність полягає у важливості управління процесом документаційного забезпечення в діяльності органів влади, підприємств та установ держави, складовою яких є стандарти з управління документно-інформаційною сферою, котрі повинні відповідати сучасним вимогам та міжнародній практиці. Крім того, питання гармонізації національних нормативних документів з стандартизації з міжнародними стандартами залишається актуальним й досі.

Адаптація міжнародних стандартів ISO до українських є важливим напрямом стандартизації. Карпенко С., Замцева В., Шрамко Л., Дружок В., Ярмошук Т. і Бездрабко В. наголошують, що потрібно переглянути багато стандартів, щоб здійснити інтеграцію в Європейський Союз. Також важливо, щоб національні терміни та міжнародні відповідали одним й тим самим поняттям, тобто національна та міжнародна термінологія повинні бути гармонізованими[1].

Протягом останніх десятиліть в Україні відбулась швидка реорганізація документно-інформаційної сфери, пов'язана з розвитком європейської державності, що вимагало створення власної системи стандартизації для документно-інформаційної сфери та адаптації європейських та міжнародних документів сфери стандартизації, в тому числі, ряду стандартів ISO.

ISO – це абревіатура англomовної назви Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization), яка розробляє міжнародні стандарти. Вона сприяє розвитку стандартизації у світі та розвитку співпраці інтелектуальних, наукових та інших сфер. Міжнародна організація зі стандартизації розробляє стандарти, дотримуючись яких, можна впевнитись, що продукти та послуги є безпечними, надійними та якісними, а виробничі процеси побудовано з використанням найефективніших ресурсів. Стандарти ISO використовують у багато країн світу, в тому числі й в Україні. Українська національна версія стандартів називається ДСТУ ISO [2].

Так Національний стандарт України ДСТУ ISO 30300:2015 «Інформація та документація. Системи керування документами. Основні положення і словник термінів» [3] прийнятий

згідно Наказу від 18.12.2015 № 195 «Про прийняття нормативних документів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, скасування національних стандартів України» [4] відповідає ISO 30300:2011 «Information and documentation — Management systems for records — Fundamentals and vocabulary». В цьому стандарті містяться терміни та визначення, які застосовують до стандартів системи класифікації документів. Також він визначає цілі використання та принципи системи класифікації документів, описує процесний підхід і розподіляє функції вищого керівництва.

Національний стандарт України ДСТУ 3719-8-98 «Інформаційні технології. Електронний документообіг. Архітектура службових документів (ODA) та обмінний формат» [5] відповідає стандарту ISO 8613-8:1989. Цей стандарт містить загальні вимоги до будови електронних документів та формату обміну.

Отже, загалом є багато міжнародних стандартів, що стосуються документообігу, котрі Україна адаптує під себе. Документно-інформаційна сфера реорганізується все активніше. Міжнародні стандарти впливають на документообіг в Україні, оскільки відбувається гармонізація міжнародних стандартів з національними. Цей вплив проявляється у тому, що українцям доводиться звикати до інших стандартів, тому що навіть маленька зміна відіграє велику роль у процесі роботи з документами. Потрібно достатньо часу, аби ознайомитись та звикнути до роботи з документами, згідно нових стандартів та їх вимог.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Земцова В.М Проблеми і досягнення стандартизації у сфері інформації і документації URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NTI_2015_1_4
2. Що таке стандарт ISO? URL: <https://onmedu.edu.ua/shho-take-standart-iso-9001/>
3. Національний стандарт України ДСТУ ISO 30300:2015 Інформація та документація. Системи керування документами. Основні положення і словник термінів. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=67046
4. Наказ «Про прийняття нормативних документів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, скасування національних стандартів», 18.12.2015, № 195 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0195774-15#Text>
5. Національний стандарт України ДСТУ 3719-8-98 Інформаційні технології. Електронний документообіг. Архітектура службових документів (ODA) та обмінний формат. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=69180

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Корнілов Єгор

здобувачі вищої освіти

*Науковий керівник: **Воронова Олена Вікторівна***

кандидат економічних наук, доцент

Одеський національний економічний університет

РОЛЬ КОНКУРЕНЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції світової економіки роль конкуренції у міжнародній інвестиційній діяльності набуває все більшого значення. Залучення іноземних інвестицій є одним з ключових факторів економічного зростання та розвитку країн, що розвиваються. Високий рівень конкуренції між країнами за залучення інвестицій стимулює їх до проведення ефективних реформ, покращення інвестиційного клімату та підвищення рівня економічної свободи.

З огляду на це, дослідження ролі конкуренції у міжнародній інвестиційній діяльності є актуальним і важливим для формування ефективних стратегій залучення інвестицій та забезпечення стійкого економічного розвитку. Це дослідження допоможе виявити ключові фактори, які впливають на прийняття рішень іноземними інвесторами, та визначити шляхи покращення конкурентних позицій України на міжнародному ринку.

Конкуренція у міжнародному контексті охоплює сукупність економічних відносин, де різні країни, регіони або компанії змагаються за залучення іноземних інвестицій, технологій, ресурсів і ринків збуту. В умовах глобалізації конкуренція виходить за національні кордони, перетворюючись на глобальну боротьбу за економічне лідерство і стратегічні ресурси. Основні аспекти міжнародної конкуренції включають:

1. Економічна свобода. Рівень свободи підприємницької діяльності, відсутність бар'єрів для входу на ринок і захист прав власності.
2. Інвестиційний клімат. Загальні умови для ведення бізнесу, включаючи політичну стабільність, регуляторне середовище, податкову систему та інфраструктуру.
3. Технологічний рівень. Інноваційні можливості, науково-дослідні інституції і рівень освіти.
4. Соціальні та культурні фактори. Вплив культури, традицій, соціальних норм і очікувань на економічну активність. [1]

Конкуренція має вирішальний вплив на міжнародні інвестиції, який проявляється через різноманітні фактори, що можуть як стимулювати, так і гальмувати інвестиційні потоки. Серед основних факторів, які сприяють залученню інвестицій, варто виділити економічну стабільність, яка включає стабільний зріст, контроль інфляції та надійність валютної політики. На відміну від цих позитивних аспектів, економічні кризи та нестабільність можуть значно ускладнити привабливість країни для іноземних інвесторів.

При аналізі конкретних прикладів впливу конкуренції на інвестиційну активність у різних країнах можна побачити, що кожна країна має свої унікальні особливості. Наприклад, в США, завдяки високому рівню економічної свободи та інноваційності, країна приваблює значні іноземні інвестиції. У той же час, Китай використовує свою величезну виробничу базу та державну підтримку ключових індустрій для залучення інвесторів, хоча високий рівень державного втручання іноді може створювати виклики для створення конкурентного середовища.

Німеччина є прикладом країни з високою кваліфікацією робочої сили та розвинутою правовою системою, що робить її одним з лідерів у залученні іноземних інвестицій у регіоні.

В той час як Індія, з її великим внутрішнім ринком та динамічними змінами в економічній політиці, стала однією з найбільш привабливих країн для іноземних інвестицій в Азії, попри існуючі виклики, такі як інфраструктурні обмеження та регуляторні перепони.

Всі ці аспекти демонструють, як конкуренція впливає на міжнародну інвестиційну активність і підкреслюють важливість створення конкурентного середовища, що є ключовим для залучення іноземних інвестицій та досягнення стійкого економічного зростання. [2]

Вивчення глобальних тенденцій у сфері конкуренції та інвестицій відкриває інсайти щодо майбутнього міжнародної економіки. Останніми роками світ став свідком значних змін, зокрема зростання цифровізації, збільшення значення стійкого розвитку та зміни в глобальних торговельних відносинах, що разом впливають на конкурентну динаміку та інвестиційні потоки. Ці зміни сприяють трансформації інвестиційних стратегій, де компанії і країни шукають нові можливості для росту в умовах підвищеної невизначеності та конкуренції.

Що стосується прогнозів розвитку конкуренції і міжнародної інвестиційної діяльності, можна очікувати подальше зміцнення інтеграційних процесів у світовій економіці, незважаючи на потенційні виклики, такі як торговельні війни та геополітичні напруження. Цифрова економіка і зелена енергетика стануть ключовими секторами, що приваблюватимуть інвестиції, оскільки країни і компанії прагнуть до більшої стійкості та відповідальності перед суспільством та довкіллям.

Враховуючи ці тенденції, можна сформулювати ряд рекомендацій для покращення конкурентного середовища, які допоможуть країнам та компаніям залучати більше міжнародних інвестицій. На перше місце виходить необхідність підтримки інновацій та технологічного розвитку через інвестиції в дослідження та розвиток, що може бути реалізовано за допомогою державних стимулів і партнерства приватного та державного секторів. Також важливо зосередити увагу на розробці гнучких регуляторних рамок, які б сприяли інноваціям без надмірного обтяження для бізнесу. [3]

Наостанок, підвищення прозорості у державному управлінні та зміцнення правової системи є критично важливими аспектами для забезпечення довіри міжнародних інвесторів. Країни, які демонструють відкритість до міжнародного бізнесу та забезпечують стабільні умови для інвестування, мають кращі шанси на успіх у залученні інвестицій та стимулюванні економічного зростання.

Конкуренція відіграє вирішальну роль у формуванні інвестиційного клімату країни. Вона не лише спонукає до впровадження внутрішніх реформ та покращення бізнес-умов, але й стимулює інновації та технологічний розвиток. Це, в свою чергу, збільшує

привабливість країн для іноземних інвесторів, які шукають надійні та перспективні ринки для капіталовкладень.

Аналіз глобальних тенденцій показує, що світова економіка зазнає постійних змін, які впливають на міжнародні інвестиції. Зокрема, зростання цифровізації та збільшення акценту на стійкість змінюють способи ведення бізнесу та прийняття інвестиційних рішень. Країни, які адаптуються до цих змін і пропонують інноваційне та стабільне середовище, зможуть краще конкурувати на міжнародній арені. [4]

Також, важливо відзначити, що правильне регулювання та створення відкритого та прозорого інвестиційного середовища є критичними для залучення інвестицій. Країни, що реалізують ці політики, здатні забезпечити справедливі та конкурентні умови для всіх учасників ринку, що є фундаментом для сталого розвитку.

На основі цих висновків можемо стверджувати, що конкуренція є одним із ключових елементів у міжнародній інвестиційній діяльності. Розуміння та ефективне використання конкурентних переваг дозволяє країнам залучати значні інвестиційні потоки, що сприяє економічному зростанню та покращенню життєвого рівня населення. В майбутньому це знання допоможе формувати стратегії, які зможуть ефективно відповідати на виклики глобалізованої економіки та забезпечити сталий розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Литвиненко В.О. Глобальні тенденції у розвитку міжнародних інвестицій. Економічний аналіз : Том 29. 2020. № 2. С. 140-146.
2. Марченко О.П. Вплив глобалізації на розвиток інвестиційних процесів у країнах з перехідною економікою. Економіка та держава. 2021. № 6. С. 22-28.
3. Бондаренко Л.Ф. Інноваційні стратегії підвищення інвестиційної привабливості регіонів України. Економічні реформи в Україні : Матеріали конференції. Одеса: ОНЕУ, 2018. С. 112-117.
4. Горбачова М.С. Роль державної підтримки у залученні іноземних інвестицій. Економічний форум. 2019. № 4. С. 84-90.

Коцман П.І.,
здобувач вищої освіти на бакалаврському рівні,
спеціальність 073 «Менеджмент»,
Науковий керівник: Корюгін. А.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
економіки, статистики та цифрових технологій,

Хмельницький університет управління і права
імені Леоніда Юзькова

ПСИХОЛОГІЯ СПОЖИВАЧА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ

Споживач відіграє особливо важливе значення для будь-якої компанії незалежно від того, чи створює вона певний продукт або надає послуги. Саме від нього залежить те, наскільки ефективною буде діяльність компанії, наскільки вона буде отримувати прибуток та відповідати усім ідеям її власників. Відповідно, на споживача та задоволення його потреб й спрямована діяльність будь-якої сучасної компанії. З огляду на це, врахування поведінки споживача є важливим аспектом організації маркетингової діяльності компанії та розробки маркетингових стратегій. Поведінка споживача може мати різний характер в залежності від продукту або послуги, його фінансових можливостей, соціального статусу, віку, зовнішніх умов в країні його проживання тощо. Тому для того, щоб розробити ефективну маркетингову стратегію, вкрай важливо враховувати особливості поведінки споживачів, і, відповідно, їх психології.

Звернемо увагу на визначення поняття «маркетингова стратегія». Згідно з поглядами науковців, маркетингова стратегія є способом досягнення запланованих цілей підприємства. Маркетингова стратегія може бути створена окремими особами, групами або організаціями. Зазвичай її розробкою займаються профільні фахівці, які проводять комплексний аналіз діяльності компанії, її внутрішнього та зовнішнього середовища, а потім на основі отриманої інформації та обраного підходу створюють маркетингову стратегію. Крім того, маркетингова стратегія підприємства є результатом прийняття рішень керівництвом компанії, менеджерами з маркетингу та іншими особами, які приймають рішення [1].

Виділяють основні типи маркетингових стратегій підприємства:

- Стратегія лідерства за витратами, яка характеризується підходом, за якого компанія може виробляти продукцію або послуги за нижчою ціною, ніж її конкуренти;
- Стратегія диференціації, яка передбачає створення продукту або послуги, що є унікальними для обраної галузі;
- Стратегія фокусування, яка передбачає зосередження на конкретній цільовій аудиторії за відсутності можливостей подолати конкуренцію або створити унікальний продукт.

Відповідно, важливим у розробці маркетингових стратегій є врахування особливостей цільової аудиторії, тому розуміння поведінки споживача безумовно є важливим. Знання особливостей психології споживачів може надати можливість маркетологам створити більш

цілеспрямовані та ефективні рекламні кампанії та стратегії просування продукту або послуги, тим самим знижуючи витрати на невдалу та безуспішну маркетингову діяльність.

Психологія споживача, яку варто враховувати при створенні маркетингових стратегій, включає в себе мотивацію, потреби та поведінку споживачів. У такому випадку з'ясовуються психологічні аспекти їх вибору, що засновується саме на певних психологічних особливостях споживачів. Компанії, у свою чергу, розробляють свої продукти та послуги так, щоб максимально відповідати потребам споживачів, враховують також їх мотивацію, якою вони керуються при здійсненні покупок, те, наскільки раціональною чи ірраціональною є їх поведінка тощо [2].

На психологічні особливості споживача та його поведінку, що зумовлюють певні вподобання, впливають наступні групи факторів:

- Культурні фактори, які пов'язані з культурними, субкультурними та соціальними групами, до яких належить споживач;
- Соціальні фактори, до яких належить родина, референтні групи та соціальний статус споживача;
- Особисті фактори, такі як вік, професія, образ життя тощо;
- Психологічні фактори, зокрема – мотивація, сприйняття, навчання, пам'ять та інші.

Разом з тим, варто підкреслити, що серед усіх аспектів психології споживача в основу маркетингової стратегії враховуються насамперед потреби споживачів. Визначаються основні потреби споживачів та з'ясовуються можливості їх задоволення. Відповідно до цього, маркетингова стратегія є сукупністю рішень, які стосуються способів задоволення потреб споживачів за рахунок зовнішніх та внутрішніх ресурсів підприємства [3].

Основними складовими маркетингової стратегії підприємства є продукт, ціна, місце та просування. Усі ці складові прямим чином залежать від психологічних особливостей споживача: продукт створюється на основі знань потреб споживача, ціна враховує такі психологічні фактори, як мотивація та сприйняття, місце обирається в залежності від того, на що саме зверне увагу споживач, а просування, тобто – реклама – забезпечується на основі механізмів психологічного впливу, у контексті чого також важливу роль відіграє саме психологія споживача.

Таким чином, розробка маркетингової стратегії будь-якої компанії сьогодні включає обов'язкове врахування психології споживачів, на яких націлений продукт або послуга. Для цього компанії організовують спеціальні маркетингові дослідження, які допомагають вивчити особливості споживачів та усі аспекти їх психології. Саме це забезпечує створення ефективної маркетингової стратегії, яка є запорукою успішного просування будь-якої компанії на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Криштопа М. В. Маркетингова стратегія підприємства: суть поняття, особливості формування в сучасних умовах господарювання. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. №9. С. 156-165
2. Психологія споживача: розуміння мотивації та вибору. URL: <https://landinglist.com.ua/psychologiya-spozhyvacha-rozuminnya-motyvaciyi-ta-vyboru/>
3. Шульга Л. В., Терещенко І. О., Шарлай О. В. Сучасні маркетингові стратегії управління підприємством. Ефективна економіка. 2020. №9

Юстина Кузик,
студентка 3 курсу

Львівський національний університет імені Івана Франка

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК В УКРАЇНІ

Акцизний податок є досить важливим фінансовим інструментом регулювання економічних та соціальних процесів. Акцизне оподаткування надає можливість через цінові механізми впливати на обсяги виробництва та реалізації окремих підакцизних товарів як на митній території України, так і в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Але окремі проблеми та питання і досі залишаються мало дослідженими та невивченими, це пов'язано з тим що податкова політика ґрунтується не на науковому підході, а на практичній необхідності, тому не враховує економічного змісту природи акцизу, через що деякі нововведення не завжди доцільні або адекватним ситуації.

Відповідно до чинного законодавства акцизний податок є непрямим податком і встановлюється у вигляді надбавки до ціни [1]. Зазначено, що непрямі податки є найефективнішими у фіскальному аспекті, оскільки споживання – як об'єкт оподаткування – є стабільною та негнучкою величиною; від сплати непрямих податків тяжко ухилитись, а фіскальним органом легко здійснювати контроль за нарахуванням та сплатою податків [2].

Акциз – непрямий податок, який встановлюється на високорентабельні та монополні товари і в теорії вилучає частину надприбутків, які отримуються від продажу подібної продукції.

Ставки акцизного податку та механізм їх застосування подано на рис. 1.

ДФСУ у листі від 31.12.2015 р. №48131/7/99-99-19-03-03-17 роз'яснила:

1. Методику нарахування 5 – відсоткового акцизного податку з роздрібною торгівлі підакцизними податками

Акцизний податок з роздрібних продажів нараховується на вартість (роздрібну ціну продажу) з ПДВ підакцизних товарів та не включається до бази оподаткування ПДВ таких операцій.

Сума податкового зобов'язання з акцизного податку з роздрібних продажів обчислюється за формулою:

$$\text{ПЗ} + \text{ФРЦ} / 105 * 5, \text{ де}$$

ФРЦ – фактична роздрібна ціна з урахуванням ПДВ та нарахованого на цю ціну акцизного податку.

2. Порядок відображення у фіскальному чеку РРО акцизного податку з роздрібною торгівлі підакцизними товарами

3. Щодо подання декларації, коригування задекларованих податкових зобов'язань, сплати задекларованої суми акцизного податку

Суб'єкт господарювання роздрібною торгівлі, який здійснює реалізацію підакцизних товарів, подає щосіма не пізніше 20 числа наступного періоду контролюючому органу

за місцем реєстрації (тобто за місцем розташування пункту продажу підакцизних товарів) декларацію акцизного податку. Суми податку перераховуються до бюджету протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання декларації.

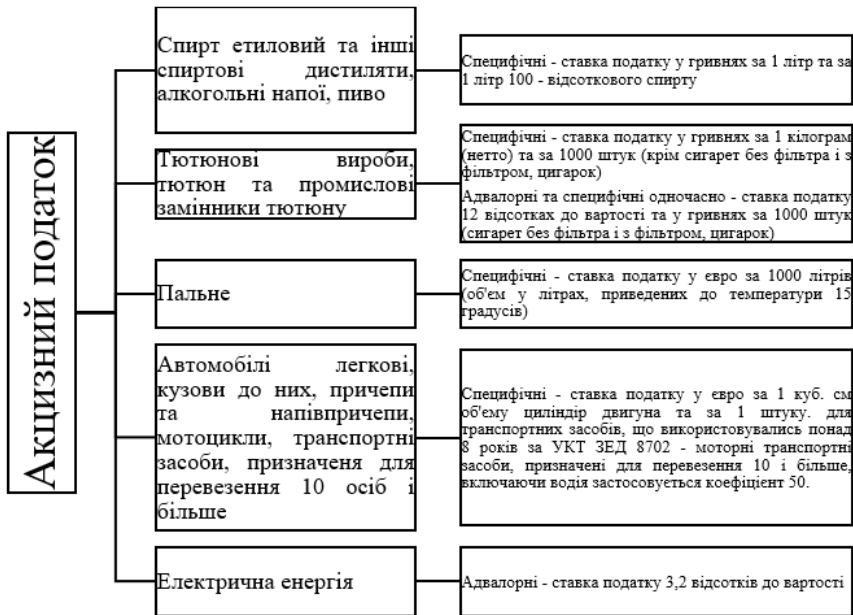

Рис. 1. Ставки акцизного податку та механізм їх застосування [1]

Платник, який до початку перевірки контрольною органом самостійно виявляє факт заниження або завищення податкового зобов'язання минулих звітних (податкових) періодів, зобов'язаний надати:

- або уточнюючу декларацію разом із розрахунком суми акцизного податку, що збільшує або зменшує податкові зобов'язання внаслідок виправлення самостійно виявленої помилки, допущеної в попередніх звітних періодах (додаток 8 до Декларації), і сплатити суму недоплати та штраф у розмірі 3% такої суми до подання уточнюючої Декларації;
- або розрахунок суми акцизного податку, що збільшує або зменшує податкові зобов'язання внаслідок виправлення самостійно виявленої помилки, допущеної в попередніх звітних періодах (додаток 8) у складі звітної (звітної нової) декларації за звітний (податковий) період, що настає за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання, і сплатити суму податкового зобов'язання за звітний (податковий) період, суму недоплати та штраф у розмірі 5% суми такої недоплати до подання звітної (звітної нової) Декларації.
- Для уточнення сум акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів платником подається уточнююча декларація з додатком 6 та додатком 8. Зазначаємо,

що додаток 6 та додаток 8 подаються окремо по кожній адміністративно-територіальній одиниці в розрізі підакцизної продукції.

- Тобто при уточненні сум акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів в уточнюючій Декларації повинна зберігатися рівність – кількість додатків 6 до уточнюючої Декларації повинна дорівнювати кількості додатків 8 до уточнюючої Декларації.

4. Порядок повернення сплаченої суми платниками податків

Обов'язковою умовою для здійснення повернення сум грошового зобов'язання є подання платником податків заяви про таке повернення протягом 1095 днів від дня виникнення помилково та/або надміру сплаченої суми.

Заява подається у довільній формі, в якій зазначається напрям перерахування коштів:

- на поточний рахунок платника податків в установі банку;
- на погашення грошового зобов'язання (податкового боргу) з інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, незалежно від виду бюджету;
- повернення готівковими коштами за чеком у разі відсутності у платника податків рахунку в банку.

Отже, платники, які помилково подали декларацію акцизного податку до **Центрального офісу** та сплатили зобов'язання за даним податком на рахунки, відкриті Центральним офісом, а не до контролюючих органів, що обслуговують адміністративно-територіальну одиницю, де розташовано пункт роздрібного продажу підакцизних товарів, **мають право:**

- подати уточнюючу декларацію акцизного податку до Центрального офісу за ті податкові періоди, за які декларація була надана до Центрального офісу. У них необхідно зазначити зменшення податкових зобов'язань до нуля, внаслідок чого у суб'єкта господарювання зі сплати акцизного податку з роздрібного продажу виникне право на повернення помилково сплаченої суми акцизного податку;

- надати до Центрального офісу заяву про повернення помилково сплаченої суми акцизного податку, в якій зазначити напрям перерахування коштів: на погашення грошового зобов'язання з інших платежів, зокрема з рахунку, відкритого Центральним офісом для обліку платежів акцизного податку з роздрібного продажу, сплачених великими платниками податків, на рахунки, передбачені для сплати цього податку, відкриті в адміністративно-територіальних одиницях, де розташовано пункти роздрібного продажу підакцизних товарів такого платника;

- подати Декларації до контролюючих органів, які обслуговують адміністративно-територіальні одиниці, на яких розташовано пункти роздрібного продажу підакцизних товарів платника [3].

Акцизний податок з роздрібного продажу підакцизних товарів повинен відображатися у розрахунковому документі (фіскальному чеку) як окрема податкова група.

Вимогами щодо реалізації фіскальних функцій РРО для різних сфер застосування, затвердженими постановою КМУ від 18.02.2002 р. № 199, визначено формат та розрядність даних, що зберігається у фіскальній пам'яті РРО, у якому передбачено відображення не менше 6 груп з оподаткування товарів (послуг). Рядок 9 розрахункового документа (назва податку, літерне позначення ставки податку, ставка податку у відсотках, сума податку) може повторюватися відповідно до кількості податкових груп, тобто не менше 6 [4].

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Податковий кодекс України. URL: [http://sfs.gov.ua/nk/rozdil\(vi\(\(aktsizniy\(podatok](http://sfs.gov.ua/nk/rozdil(vi((aktsizniy(podatok)
2. Івашків Т.С., Петрина М.Ю., Кушлик О.Ю., Вербовська Л.С. / Т.С. Івашків. Переваги та недоліки в системі прямого і непрямого оподаткування URL: [http://visnyk.iful.edu.ua/wp\(content/uploads/2015/10/52\(7\(13.pdf](http://visnyk.iful.edu.ua/wp(content/uploads/2015/10/52(7(13.pdf)
3. Акциз на роздріб: порядок нарахування, сплати та відображення в декларації. «Дебет-Кредит» - Бухгалтерські новини. URL: <https://news.dtkr.ua/taxation/excise/37052-akciz-na-rozdrib-poriadok-narakhuvannia-splati-ta-vidobrazennia-v-deklaraciyi>
4. Акциз у фіскальному чеку відображається як окрема податкова група. «Дебет-Кредит» - Бухгалтерські новини. URL: <https://news.dtkr.ua/taxation/excise/32903-akciz-u-fiskalnomu-ceku-vidobrazajetsia-iak-okrema-podatkova-grupa>

Юстина Кузик,
студентка 3 курсу

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В Україні соціальна відповідальність бізнесу до останнього часу не отримувало широкого поширення, будучи прерогативою іноземних підприємств. Сьогодні вже неможливо уявити скільки-небудь значущу компанію, яка не була б провідником принципів соціальної відповідальності, які декларують добровільне рішення компанії брати участь в оздоровленні природи і захисту навколишнього середовища. Цей підхід, сформульований у державній доктрині соціальної відповідальності бізнесу, набув широкого поширення в Європі, США, Японії. Багато соціально відповідальних корпорацій створюють внутрішні комітети або комісії з етики та/або соціальної відповідальності, завдання яких – об'єднання широкого кола пов'язаних з компанією організацій і людей для участі в розробці стратегії корпорації в питаннях корпоративної етики та соціальної політики щодо найманої праці і суспільства в цілому, політики з охорони навколишнього середовища, створення ефективного кодексу корпоративного управління, дотримання прав людини у відносинах з постачальниками, споживачами і персоналом.

Однак на цей час є приклади й підприємств України, які активно впроваджують соціально-відповідальні практики в свою діяльність. Найбільш відомими в цьому є компанії групи «МЕНІВЕСТ», «ДТЕК», «НАФТОГАЗ», «Нестле» та інші. З цього видно, що це є представниками великого бізнесу. Але для українського сьогодення, соціальна відповідальність бізнесу стає важливим засобом покращення добробуту в суспільстві та підвищення конкурентоздатності вітчизняних підприємств на світовому ринку, тому важливим є її розвиток на національному рівні. Для цього необхідним є визначення причин, що гальмують процес розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Є. В. Коваленко вважає, що низький рівень соціальної відповідальності бізнесу в Україні пояснюється наявністю низки стримуючих факторів, таких як нестача фінансових ресурсів, недосконалість чинного законодавства у сфері соціальної відповідальності бізнесу, складність визначення економічного ефекту від соціально відповідальної діяльності, відсутність незалежних стимулів розвитку соціальної відповідальності. Ступінь впливу цих факторів на підприємства різних розмірів має певні відмінності. Так, для малих підприємств найбільш стримуючим фактором є недосконале вітчизняне законодавство, для середніх і великих – нестача фінансових ресурсів. Звідси можна зробити такі висновки, що Є. В. Коваленко виділяє проблеми розвитку соціальної відповідальності бізнесу в двох площинах: економічній та правовій. Правова основа для розвитку соціальної відповідальності бізнесу є найбільш важливою через масштабність впливу на реалізацію соціальної відповідальності підприємствами. В Україні з цим виникає проблема в правовому аспекті через недосконалість законодавства, майже не задіяний податковий механізм, відсутність прямого закону, який регулював би соціальну відповідальність бізнесу. Економічний аспект соціальної відповідальності бізнесу проявляється в складності

виживання в нинішніх умовах господарювання вітчизняним підприємствам. А соціальна відповідальність бізнесу вимагає додаткових відрахувань на свою реалізацію, тому й пояснюється факт поширення СВБ-практик серед підприємств, які є найбільшими представниками у своїй галузі та представників ТНК, які функціонують в Україні. Наразі, поєднання цих двох проблем: правової та економічної й формують напрями по вирішенню цього питання на рівні держави. Саме держава є основним суб'єктом, який має повноваження по вирішенню правового та економічного питання.

Взагалі, в Україні ще не сформувалась національна модель соціальної відповідальності бізнесу. Ця діяльність охоплює багато напрямків, зорієнтована на задоволення нагальних потреб суспільства, зумовлена специфікою даного етапу соціалізації економіки та традиціями розв'язання соціальних проблем, які стосуються функціонування соціальної інфраструктури.

Отже, як основні проблеми розвитку СВБ можна виділити наступні:

1. Правові: відсутність законодавчого регулювання фактично уповільнює процеси реалізації СВБ через відсутність розуміння сутності, основних складових на напрямків її впровадження;

2. Економічні: даний спектр проблеми охоплює дві сфери: по-перше, в нинішніх умовах господарювання підприємці спрямовані на виживання та максимізацію прибутку, а по-друге, відсутність реальних фінансових стимулів з боку держави не сприяють її розвитку;

3. Інформаційні: відсутній механізм по розповсюдженні інформації про сутність соціальної відповідальності бізнесу, переваги від її реалізації та реальні практичні приклади вітчизняних або іноземних підприємств, які є активними діями в СВБ.

Отже, в Україні існують проблеми із розвитку соціальної відповідальності бізнесу, що пояснюється багатьма факторами. Важливість їхньої ідентифікації та необхідність вирішення пояснюється тим позитивними наслідками, які має СВБ та негативними результатами, які отримують підприємства та національна економіка в разі її відсутності. Соціальна відповідальність бізнесу стає чинником розвитку персоналу, підвищення якості продукції та якості життя населення, утримання висококваліфікованих кадрів тощо.

Саме виходячи із означеного кола проблем запропоноване їх вирішення на національному рівні: прийняття відповідних законодавчих актів, що створить підґрунтя для реалізації та розвитку вітчизняної СВБ, надання податкових пільг для розвитку СВБ та подолання економічних проблем, а також проведення масштабної інформаційної кампанії з поширення необхідної інформації про СВБ серед підприємців та власників компаній. Передбачається, що втілення зазначених пропозицій дозволить подолати проблеми розвитку СВБ в Україні та створить підґрунтя для соціально-економічного розвитку суспільства.

В Україні схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року. Її метою є створення нормативно-правової бази та здійснення заходів для впровадження міжнародних стандартів ведення соціально відповідального бізнесу в діяльності суб'єктів господарської діяльності для забезпечення сталого розвитку України та підвищення суспільного добробуту. Концепцію передбачається реалізувати двома етапами (перший етап до 2025 року, другий – до 2030 року).

Способами розв'язання проблеми соціальної відповідальності бізнесу є:

- надання суб'єктам господарської діяльності рекомендацій стосовно удосконалення стратегії їх діяльності щодо безпеки та охорони праці, охорони навколишнього природного середовища та залучення таких суб'єктів до участі в удосконаленні законодавства у галузі охорони праці та законодавства з питань поводження з відходами;
- заохочення суб'єктів господарської діяльності до проведення відкритої політики щодо розкриття інформації, зокрема фінансової та нефінансової, публікації звітів щодо реалізації стратегії розвитку та діяльності суб'єкта господарської діяльності, підвищення рівня знань працівників з питань соціальної відповідальності, а також підвищення рівня нетерпимості до корупції в різних її проявах;
- забезпечення співпраці центральних та місцевих органів виконавчої влади з суб'єктами господарської діяльності у питаннях боротьби із корупцією, надання неправомірної винагороди, захисту конкуренції, прозорого оподаткування;
- надання суб'єктам господарської діяльності рекомендацій щодо залучення центральних та місцевих органів виконавчої влади для захисту інтересів споживача, зокрема запобігання і боротьби із недобросесними маркетинговими практиками та шахрайством;
- проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, зокрема тренінгів та мотиваційних зустрічей працівників суб'єкта господарської діяльності з уповноваженими представниками, які відповідають за впровадження соціально відповідального бізнесу, органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, громадського сектору щодо заохочення до свідомого вибору доброчесної поведінки;
- стимулювання та заохочення суб'єктів господарської діяльності до розвитку науки і технологій, виробництва інноваційної продукції, впровадження інновацій у промисловість;
- поширення інформації про розвиток соціально відповідального бізнесу, яка базується на міжнародному досвіді та завданнях, визначених у стратегічних та програмних документах для підвищення суспільного добробуту та досягнення Цілей сталого розвитку.

Реалізація державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні впливатиме на ключові інтереси таких заінтересованих сторін, як громадяни України, працівники та суб'єкти господарської діяльності.

Так, запровадження нових стандартів ведення бізнесу позитивно вплине на якість життя громадян в цілому, зокрема забезпечить підвищення рівня захисту прав споживачів, якості та безпеки товарів (послуг); вплине на покращення стану навколишнього природного середовища; розповсюдження інновацій як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Крім того, суб'єкти господарської діяльності, дотримуючись стандартів і принципів соціально відповідального бізнесу, мають запроваджувати високі стандарти трудових відносин, забезпечуючи додатковий захист своїх працівників, створення належних умов праці, що позитивно впливатиме на ключові інтереси працівників.

Водночас у разі запровадження та дотримання стандартів і принципів соціально відповідального бізнесу суб'єкти господарської діяльності отримають конкурентні переваги та можливості щодо залучення додаткового інвестиційного ресурсу.

У результаті реалізації Концепції передбачається досягти таких показників:

Таблиця 2

Показник	Одиниця виміру	2015 рік	2025 рік	2030 рік
Співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків	відсотків	74,9	83	85
Співвідношення середньомісячної заробітної плати (доходів) десятої та першої децильних груп працівників (децильний коефіцієнт)	разів	31,2	18	15
Темпи номінального росту середньомісячної заробітної плати	Відсотків	100	Понад 500	Понад 800
Частка веб-сайтів, доступних для осіб з порушенням зору та слуху	відсотків	0-15	70	90
Частка телевізійного ефірного часу, адаптованого для сприйняття особами з порушенням слуху субтитрати та/або перекладом на жестову мову	відсотків	0-15	65	80
Кількість осіб, потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на один робочий день чи більше	Відсотків до рівня 2015 року	100	50	45
Частка працівників, зайнятих на роботах із шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників	Відсотків	26	17	12
Частка скидів забруднення стічних вод у водні об'єкти в загальному обсязі скидів	Відсотків	15,7	10	5
Індекс прозорості суб'єкта господарської діяльності	відсотків	19,3	45	60
Приріст прямих іноземних інвестицій в економіку України	Млрд. доларів США	3	16	17,5

Отже, сьогодні вітчизняні підприємства лише частково впроваджують і реалізують СВБ. Це, ймовірно, за все, викликане відсутністю чіткого розуміння принципів соціально відповідальної діяльності в державі, неспроможністю класичної моделі соціальної відповідальності подолати інерційність мислення окремих керівників підприємств щодо проведення соціальних заходів, а отже спричиняє низку проблем реалізації СВБ в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Seliverstova L., Losovska N. APPROACHES TO THE FORMATION OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR MANAGING BUSINESS SOCIAL RESPONSIBILITY. *Ekonomika ta derzhava*. 2019. No. 7. P. 13. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.7.13>

2. Мета, завдання, цілі Національної стратегії розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Pidru4niki.

URL: https://pidru4niki.com/83430/sotsiologiya/meta_zavdannya_tsili_natsionalnoyi_strategii_yi_rozvitku_sotsialnoyi_vidpovidalnosti_biznesu (дата звернення: 20.03.2023).

3. Божкова В. В., Сареє Л. Ю. Соціально-відповідальний бізнес як один із напрямків поліпшення іміджу вітчизняних суб'єктів господарювання. Механізм регулювання економіки. 2019. С. 150.

4. Момот С. В. Вплив соціальної відповідальності бізнесу на реалізацію принципів сталого розвитку в регіоні. Економічні науки. 2022. № 64. С. 29–31.

5. 18. Biggeri M., Colucci D., Doni N., Valori V. Sustainable entrepreneurship: Good deeds, business, social and environmental responsibility in a market experiment. Sustainability (Switzerland). 2022. №14 (6). DOI: 10.3390/su14063577.

6. Райко Д. В., Подрез О. І. Соціальна відповідальність як інструмент управління сталим розвитком промислового підприємства. Проблеми економіки. 2020. № 1. С. 173–189.

7. Філіппова С. В., Філіппов В. Ю. Соціальна відповідальність у стратегічному управлінні підприємством: ключові завдання інтеграції за імперативами сталого розвитку. Економіка транспортного комплексу. 2020. Вип. 35. С. 177–202

8. Попадюк О. В., Лучик О. І. ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМ. Економіка та управління підприємствами. 2019. № 36.

9. Коваленко Є. В. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні / Є. В. Коваленко. – Глобальні та національні проблеми економіки Електронне наукове фахове видання. Миколаїв. 2016. Випуск 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/28.pdf>

10. Ляшок Я. О. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В У. Причорноморські економічні студії. 2019. № 10.

11. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 24.01.2020 р. № 66-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-r#Text> (дата звернення: 21.03.2023).

12. Кулік Т. В., Пігульська У. С. Сучасний стан та перспективи розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні. студентський вісник національного ціверситету водного господарства та природокористування. 2020. № 1.

Москалець К.В.,
здобувач вищої освіти,
Горбунова О.С.,
здобувач вищої освіти,
Гаркавий В.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри МПУА

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Бондарчук Н.В. зазначала, що для того, щоб підприємства могли здійснювати виробничу діяльність, їм потрібні такі основні засоби, як робоче обладнання. Від предметів праці вони відрізняються тим, що протягом кількох років беруть участь у виробництві, зберігаючи свою природну форму та фізичні властивості. У міру того як робочі машини поступово зношуються, частина їх вартості переноситься на вироблену продукцію [1].

Однією з особливостей основних засобів є те, що вони частково переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції. Це здійснюється за рахунок амортизаційних відрахувань. Амортизація визначається з використанням різних методів амортизації. Це лінійні та нелінійні методи. Лінійний метод широко використовується на практиці, оскільки розрахунки відносно прості. При його використанні амортизація розподіляється пропорційно періодам, які охоплюють розрахунковий строк корисного використання активу. Іншими словами, амортизаційні квоти (як і норми амортизації) однакові для окремих амортизаційних років. Застосовується, коли підприємство не може визначити вигоду від використання активу протягом строку його корисного використання.

Куклінова Т.В. зазначала, що, сформувати єдиний механізм сприяння розвитку малого та середнього підприємництва дуже складно, оскільки кожен механізм вирішує специфічні проблеми малого та середнього підприємництва. З одного боку, пряма підтримка МСП сприяє розвитку МСП, але з іншого боку, на відміну від непрямой підтримки, яка посилює економічну волю МСП, цей варіант сприяє розвитку, ініціативи та зниженню стимулів до незалежності [2].

При нелінійних методах сума амортизації різна в окремі періоди корисного використання активу. Нелінійні методи амортизації поділяються на дві основні групи:

1. Дегресивні (зменшується), коли в кожному наступному періоді в межах терміну дії сума амортизації менша за попередній період. Вони застосовуються, коли суб'єкт господарювання визначив, що корисність активу є в основному на початку його терміну корисного використання, а згодом знижується (коли актив використовується для виробництва продуктів і послуг із гарантованим або швидко зростаючим ринком, який, як очікується, у майбутньому зужуватиметься, незалежно від причин цього). Дегресивні методи амортизації на практиці застосовуються ширше, ніж прогресивні.

2. Прогресивні (зростаючі), за якої в кожному наступному періоді в межах розрахункового строку корисного використання основних засобів, що амортизуються, сума амортизації є більшою, ніж у попередньому періоді. Ці методи застосовуються, якщо суб'єкт господарювання визначив, що корисність активу насамперед припадає на кінець його терміну корисного використання, а не на початку (коли актив використовується для виробництва продуктів і послуг, для яких він ще не достатньо забезпечений). Існуючий ринок - в основному для товарів або послуг, які вимагають контрольного, пробного або випробувального періоду для масового продажу тощо. Це корисно для тих підприємств, які з тих чи інших причин на початку не можуть освоїти свої виробничі потужності, що, як очікується, станеться через кілька років.

Для різних груп активів подібного призначення підприємство може застосовувати різні методи амортизації. Застосування різних методів амортизації для однієї групи однотипних активів не допускається. Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем придбання або введення в експлуатацію об'єкта, що амортизується. Нарахування амортизації призупиняється з місяця, наступного за місяцем виведення об'єкта, що амортизується, незалежно від причин цього.

Процес створення малого та середнього підприємництва в Україні та країнах ЄС є важливим для розвитку економіки та суспільства в цілому. За словами М. Хогенфорстера, малі та середні підприємства (МСП) з менш ніж 250 працівниками часто називають опорою та двигуном європейського економічного зростання. На ці компанії припадає понад 85% усіх нових робочих місць. На цьому тлі мале підприємництво стало рушійною силою економічного зростання. На цьому тлі Україна вживає заходів для створення сильного та конкурентоспроможного сектору малого та середнього бізнесу в майбутньому на основі принципів міжнародної практики, викладених Акті з питань малого бізнесу для Європи та Індексі економічної політики у сфері малого підприємництва. Це дозволить Україні відслідковувати зміни та досягати певного прогресу найближчим часом [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондарчук Н.В. Особливості обліку основних засобів на малих підприємствах. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/15_2012/8.pdf (дата звернення 22.04. 2024).

2. Куклінова Т.В. Внутрішнє стимулювання розвитку малих та середніх підприємств. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2286/1.pdf> (дата звернення 23.04. 2024).

3. Малі та середні підприємства як форма господарювання. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/Mono_Korytin_21/Part_5.pdf (дата звернення 25.04. 2024).

Падун Юлія,
здобувачка вищої освіти
Науковий керівник - Тетяна ПІХНЯК,
кандидатка економічних наук,
доцентка кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій

*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова*

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ

У наш час, економіка нашої країни перебуває у досить не стабільному стані та питання жорстокої конкуренції інвестування набуває все більше актуальності. Усе більше підприємств прагне стабільного розвитку та росту, вони мають чітку стратегію, яка базується на ретельному аналізі та оцінці проєктів та бажають залучити якомога більше інвесторів.

Перш за все, варто сказати, що згідно із Господарський кодексом України підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Інвестиційні ресурси відіграють важливу роль у функціонуванні будь-якого бізнесу. Їх формування, застосування та розширення базується на чинному законодавстві України, а саме Законі про інвестиційну діяльність. Відповідно до Закону, інвестиції стосуються всіх типів власності та інтелектуальної цінності, інвестованих у бізнес та інші види діяльності, таким чином генеруючи прибуток (дохід) та/або створюючи соціальний та екологічний вплив **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

В свою чергу інвестиції поділяються на: фінансові інвестиції, реальні інвестиції, прямі інвестиції, непрямі інвестиції, державні інвестиції, іноземні інвестиції, спільні а також зовнішні інвестиції.

Станом на 31 грудня 2021 року обсяг прямих іноземних інвестицій (інструментів власного капіталу та боргових інструментів) в економіку України становив 65,7468 млрд. США. Найбільше прямих інвестицій надійшло у промислові підприємства – 43,7%. Установи та організації, які здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автомобілів і мотоциклів – 15,5% [3]. Провідними країнами-інвесторами є Кіпр – 31,7%, Нідерланди – 21,6%, Швейцарія – 5,8%, Велика Британія – 4,6%, Німеччина – 4,6%.

Згідно з даними Національного банку України, станом на 31 грудня 2022 року обсяг прямих іноземних інвестицій (інструментів власного капіталу та боргових інструментів) в економіку України становив 50,9867 млрд США. Інвестиції спрямовані на вже розвинені сфери економічної діяльності [4].

У 2022 році найбільші обсяги прямих інвестицій були направленні до підприємств спрямованих на промисловість – 41,9 %, а також установ та компаній, які спеціалізуються на оптовій та нарізній торгівлі – 16,3 % [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Основними країнами-інвесторами залишаються – Кіпр, Нідерланди, Швейцарія, Великобританія, Німеччина та інші.

Згідно з даними платіжного балансу, оприлюдненими на сайті Нацбанку, чистий приплив прямих іноземних інвестицій за вісім місяців 2023 року оцінено у 2,9 млрд доларів США (включаючи реінвестування доходів – 2,3 млрд дол). Очікується, що в 2024 році економіка України поступово відновлюватиметься. Це може призвести до деякого зростання інвестиційної активності. Однак, нестабільність все ще залишатиметься значним фактором, який стримуватиме інвестиції.

Отже, через повномасштабне вторгнення Росії в Україну обсяг інвестицій у 2022 році суттєво впав порівняно з 2021 роком. Незважаючи на війну, у 2024 року очікується збільшення інвестицій у вже розвинені сектори економіки. Кіпр, Нідерланди, Швейцарія, Великобританія та Німеччина залишаються найбільшими інвесторами третій рік поспіль. Війна в Україні негативно вплинула на інвестиційний клімат, але є й деякі можливості для інвесторів, які готові ризикнути. Український уряд вживає заходів для покращення інвестиційного клімату та залучення нових інвестицій. Інвестиційний потенціал української економіки величезний, але його реалізація залежить від розвитку ситуації в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: від 16.01.2003 №436-IV. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text)
2. Про інвестиційну діяльність: Закон від 1991, № 47. Верховна Рада України (1991). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
3. Міністерство Економіки України. Офіційний веб-сайт URL: [https:// www.me.gov.ua/?lang=uk-UA](https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA)
4. Національний Банк України. Офіційний веб-сайт. URL:[https://bank . gov. ua/](https://bank.gov.ua/).

Усенко Н.М.

*ст. викладач кафедри економіки підприємства
та організації бізнесу*

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Грошові активи перебувають в постійному русі забезпечуючи всі види діяльності підприємства: операційну, інвестиційну та фінансову. Підвищення ефективності фінансового управління є основним фактором добробуту підприємства. Цифровізації економіки та суспільних відносин сприяє, тому що управлінці, підприємці мають можливість аналізувати, досліджувати, прогнозувати, оптимізувати існуючі економічні процеси, бізнес-процеси, фінанси, грошові потоки на підприємстві за допомогою існуючих сучасних цифрових моделей, цифрових девайсів, що сприяє підвищенню ефективності управління всіма видами діяльності, економії ресурсів, ефективності управління грошовими потоками на підприємстві. Значення та роль грошових потоків для діяльності підприємства зумовлює потребу їх окремого дослідження і глибокого аналізу для підвищення ефективності процесу управління ними і підприємством особливо в умовах цифрової трансформації.

Теоретичні та практичні питання управління грошовими потоками, їх визначення, особливості оптимізації, економії, підвищення ефективності, планування, організації, оцінки присвячені праці, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, науковців, а саме: Бланк І.А., Загородній А. Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С., Бутинець Ф.Ф., Кірейцев Г.Г., Лігоненко Л. О., Маркіна І.А., Ситник Г. В., Поддєрьогін А. М., Коласс Б., Райзберг Б., Койлі Б. та інші. Питаннями щодо цифровізації економіки, особливостей впровадження, етапів, перспектив, діджиталізація обліку присвячені праці вчених та науковців: Коляденко С., Белла Д., Геєця В., Тапскотта Д., Алвес М., Канцедаль Н.А., Голобородько О.П. та інші.

Однак, дослідження та аналіз опублікованих наукових робіт дозволив зробити висновки про необхідність формування нових підходів щодо управління та формування системи управління грошовими потоками на підприємстві з урахуванням впливу цифрової трансформації як на діяльність підприємства в цілому, так і на формування та розподіл грошових потоків підприємства.

Метою роботи є узагальнення підходів щодо визначення грошових потоків та цифровізації, формування елементів системи управління грошовими потоками підприємства з урахуванням особливостей цифрової трансформації та впливу на діяльність підприємства.

Грошові потоки є одним із об'єктів фінансового менеджменту, в рамках якого забезпечується адекватність моделі управління фінансами підприємств, потребам мінливого ринкового середовища та ефективність досягнення корпоративних цілей, зокрема підтримання конкурентоспроможності у короткостроковому та довгостроковому періодах і максимізація добробуту власників. Забезпечення підприємств грошовими коштами в сучасних умовах, розширення видів діяльності та ускладнення структури фінансування залежить не тільки від напрямів діяльності суб'єктів господарювання, а й від інфляційних процесів в країні, посилення конкуренції, використання новітніх технологій в даній сфері. Більшість операцій, що здійснюються на підприємствах, пов'язано з рухом грошових коштів, зокрема, проведенням розрахунків між підприємствами.

Термін «грошовий потік» – Cash-flow – з'явився в іноземній літературі по фінансовому аналізу та фінансовому менеджменті [1]. Початково термін використовувався виключно в процесі визначення вартості фінансових активів та оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів, пізніше грошові потоки набули значно ширшого значення та використання в фінансовій практиці. Останнє було зумовлено поступовим переходом від всебічного дослідження показників прибутковості до розгляду ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості тощо. Тобто визначальним етапом у розвитку економічної категорії «грошовий потік» став перехід до вирішення дилеми «ризик-прибутковість» як запобіжника ймовірного банкрутства та фінансового краху.

Існуючі підходи щодо визначення сутності грошових потоків підприємства наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Існуючі підходи щодо визначення грошових потоків підприємства

№ з/п	Автор	Сутність поняття «грошовий потік»	Аналіз визначення
1	Бланк І.А. [2]	сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства.	автори розглядають грошовий потік виходячи з елементів грошового балансу,
2	Загородній А. Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. [3]	надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від'ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства.	але при цьому розглядає його як єдність надходжень (додатний грошовий потік) й витрат (від'ємний грошовий потік) за певний час,
3	Маркіна І.А. [4]	сукупність розподілених за часом надходжень і виплат грошових коштів, які утворюються в процесі господарської діяльності і пов'язані із забезпеченням його платоспроможності.	які забезпечують платоспроможність підприємства.
4	Бутинець Ф.Ф. [5]	найважливіший самостійний об'єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки	в цьому визначенні автори розглядають сутність грошового

		фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.	потоків з метою дослідження стану підприємства в рамках фінансового аналізу.
5	Кірейцев Г.Г. [6]	є одним із ключових моментів оптимального співвідношення між ліквідністю та прибутковістю.	
6	Лігоненко Л. О., Ситник Г. В. [7]	це система розподілених у часті надходжень та видатків грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю і супроводжують рух вартості, володіючи зовнішньою ознакою функціонування підприємства	концепція, запропонована цими авторами передбачає досліджування грошових потоків підприємства в рамках антикризового управління.
7	Поддєрьогін А. М. [8]	це сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані із відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями)	автор потік грошових ресурсів зв'язує з конкретним періодом часу й визначає його як різницю між всіма коштами, які надійшли на підприємство й були їм виплачені за цей період.

Отже, з наведених визначень можна зробити певне узагальнення: в економічній літературі сформувалися два основні підходи до визначення категорії грошовий потік:

грошовий потік – це різниця між отриманими і виплаченими підприємством коштами за певний визначений період, тобто це сума надлишку або недостачі грошових коштів;

грошовий потік – це безперервний рух коштів (обіг), тобто їх надходження й виплати (притоки й відтоки) за певний визначений період.

Перше визначення зводиться до того, що грошовий потік – це залишок грошових ресурсів на конкретний момент часу, який не може ототожнюватися з потоком (обігом, рухом), оскільки потік означає рух. При цьому обсяг грошових потоків може характеризуватися такими показниками як обсяг коштів, які надійшли, та обсяг витрачених коштів.

Грошові потоки безпосередньо пов'язані з рухом коштів на підприємстві, який відображає надходження у розпорядження суб'єкта господарювання грошових ресурсів та їх використання [7, 8].

Підсумувавши всі визначення, можна зробити висновок, що грошовий потік, по-перше, це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів у ході фінансово-господарської діяльності. По-друге, це показник здатності підприємства покривати свої витрати, погашати зобов'язання своїми ресурсами та ефективно використовувати кошти для їхнього примноження.

Цифрові трансформації в бізнесі можуть кардинально змінити підприємство, оскільки вони зачіпають усі куточки організації, модернізуючи вже наявні та створюючи нові бізнес-процеси. Кожен трансформаційний процес впливає на низку процесів. Для того, щоб відстежувати результат впровадження трансформацій та знати до чого вони призводять, необхідно відстежувати ефект на кожному етапі впровадження [9].

Цифрова трансформація дає важливу конкурентну перевагу підприємству та додаткові привілеї на ринку, сприяє підвищенню репутації в очах споживачів. Існуючі підходи щодо визначення цифровізації наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Існуючі підходи щодо визначення цифровізації

№ з/п	Автор	Сутність поняття «цифровізація»	Аналіз визначення
1	Д. Тапскотт [10]	розглядає цифровізацію як зміну парадигми, яка має місце в суспільстві, з широким використанням інформаційно-комунікаційних технологій, які постійно розвиваються та вдосконалюються.	в цьому визначенні автор підкреслює важливу мету цифровізації, зміна загальної парадигми мислення, механізмів спілкування, взаємодії з зовнішнім світом, однак автор зосереджує увагу на технології, що скоріше є інструментом діджиталізації.
2	Дж. Скотт Бреннен та Д. Крейс [11]	говорять про цифровізацію, як про спосіб реструктуризації багатьох областей соціального життя навколо цифрової комунікації і медіа-інфраструктур.	концепція, запропонована цими авторами передбачає зосередження і визначення цифровізації на соціальному житті, зміни технологій спілкування людей, формування аналогових цифрових технологій спілкування. Зосередження на одній із складових цифровізації приводить до обмеження та неможливості розглядати інші складові цифровізації.
3	К. О. Січкаренко [12]	представляє об'єкт дослідження як синтетичної категорії, під якою автор розуміє всі соціально-економічні процеси, в основі яких лежить використання сучасних цифрових технологій, до яких дослідник відносить використання можливостей навігації, автоматизацію виробництва, нові принципи організації ринку праці тощо.	автор цифровізацію пов'язує з усіма аспектами життя, бізнес-процесами які використовують цифрові технології, розкриває усієї сукупності складових елементів, які, необхідно включати в поняття «цифровізація».

підприємства, бюджетів податкових платежів, графіки видачі та погашення кредитів, сплати відсотків, бюджетів майбутніх закупівель, що вимагають попередньої оплати, та багато іншого. Сама ж цифрова інформація може надходити з різних джерел, її збір і систематизація повинні бути налагоджені з особливою ретельністю, оскільки запізнювання і помилки при наданні інформації можуть негативно вплинути на діяльність підприємство в цілому. При цьому кожне підприємство самостійно визначає формат надання та періодичність збору цифрової інформації.

Завдяки цифровій системі управління грошовими потоками на підприємстві дані залишаються актуальними, дають можливість дослідити грошові потоки від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності в режимі реального часу. Використовуючи доступні дані, інформацію, менеджер, підприємець має можливість оцінити результати, фінансові показники в режимі реального часу та запропонувати ефективний, швидкий, найпростіший спосіб їх покращення.

Таким чином, в роботі було узагальнено сутність визначень «грошові потоки» та «цифровізація», досліджено особливості, складнощі та перспективи управління грошовими потоками на підприємстві з урахуванням впливу цифрової трансформації та запропоновані основні елементи системи управління грошовими потоками підприємства з урахуванням діджиталізації бізнес-процесів підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугас Н. В. Бюджетування як ефективний інструмент управління витратами / Бізнес Інформ. 2012. № 5. С. 190–193.
2. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. К. : Ельга, 2008. 724 с.
3. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. К.: Знання, 2004. 566 с.
4. Маркіна І. А. Менеджмент підприємства. К. : Вища школа, 2000. 76 с.
5. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз : навчальний посібник. Житомир : Рута, 2003. 680 с.
6. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2002. 496 с.
7. Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками: навч. посібн. / Л. Лігоненко, Г. Ситник. К. : КНТЕУ, 2005. 255 с.
8. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент : підручник. К. : КНЕУ, 2005. 536 с.
9. Зінюк М. Оцінка ефективності цифрової трансформації бізнесу. Економіка та суспільство. 2021. № 29. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-57> (дата звернення: 19.05.2024).
10. Tapscott D. The Digital Economy. Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. New York: McGraw-Hill, 1995. 345 p.
11. Brennen J. S., Kreiss D. Digitalization. In The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/action/showCitFormats?doi=10.1002%2F9781118766804.wbiect111> (дата звернення: 19.05.2024).
12. Січкаренко К.О. Цифровізація як фактор змін у міжнародних економічних відносинах. Приазовський економічний вісник. 2018. № 3(08). С. 30-34.
13. Бугас Н.В., Бугас В.В. Особливості управління бізнес-процесами в умовах цифровізації економіки України. Платформа 4. Менеджмент 4.0: освітні технології для цифрової епохи. С. 131-134. URL : https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/24054/1/IMPER_2023_P131-134.pdf (дата звернення: 19.05.2024).
14. Руденко М.В. Цифровізація: категоріальні особливості та специфіка трактування. Економічний форум. 2021. № 4. С. 3-13.

МЕДИЧНІ НАУКИ

Абдуласв М.М.

студент

спеціальність 277.1 «Фізична терапія»

Запорізькій державний медико-фармацевтичний університет

ОГЛЯД СУЧАСНОЇ НАУКОВО-МЕДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ПРОБЛЕМАТИКУ «БЕЗПЕКА ТА ЕФЕКТИВНОСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У КАРДІОРЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ РОЗГАРУВАННЯ АОРТИ»

Розширення аорти- хвороба, що не дивлячись на постійні досягнення медицини у розробці та вдосконаленні різноманітних підходів та формування принципів лікування все ще залишається мало вивченою. Сьогодні все ще є багато різноманітних аспектів, вивчення яких дозволить не тільки вдосконалити сучасні методи лікування, а дасть можливість уникнути різноманітних помилок, що могли мати місце при використанні старих підходів у кардіології та кардіореабілітації.

Фізичні вправи є одним з основних компонентів у реабілітації пацієнтів, що перенесли розширення аорти, однак питання доцільності безпеки та ефективності використання їх все ще є мало відомим. Сьогодні різноманітні країни світу вивчають це питання, і вже зараз ми можемо розглянути перші дослідження у цьому напрямку та постаратися по-новому поглянути на старі аспекти реабілітації та сформулювати перші висновки, що дозволить не тільки вдосконалити старі аспекти лікування розширення аорти, а і покращити подальші дослідження у цьому напрямку.

ОГЛЯД СУЧАСНОЇ НАУКОВО-МЕДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сьогодні відповідно до Американської кардіологічної асоціації кардіологічної реабілітації/вторинної профілактики, КР поділяють на три етапи: I етап реабілітації (лікарняна реабілітація), II етап реабілітації (рання позалікарняна реабілітація), III етап реабілітації (довгострокова реабілітація) [1].

До цих етапів включають використання фізичних вправ для подальшого зміцнення організму хворого та поліпшення його стану. Типи вправ включають аеробні вправи, вправи на опір, вправи на гнучкість та вправи на координацію [2]. З відносно сучасної медичної літератури я розглянув декілька наступних робіт. У цих трьох дослідженнях [3-5] метою СРВ було відновлення серцевої активності та повернення до мети високо інтенсивної діяльності на свіжому повітрі. Було проведено два дослідження, щоб оцінити безпеку КПНТ і перевірити прогностичну значущість КПНТ щодо аортальних і серцево-судинних подій [6, 7]. Два дослідження включали контрольну групу, яка не виконувала стандартні програми СРВ [8, 49]. Метою їх було оцінити доцільність подальших фізичних вправ і спостерігати вплив СРВ на фізичний стан порівняно з контрольною групою. Крім того, є дослідження яке запровадило раннє СРВ, починаючи після операції [10]. Цілі цього досліджень полягали в тому щоб підтвердити корисність і безпеку програми першої реабілітації [10].

Якщо розглядати вивчення проблематики безпеки застосування фізичних вправ у дослідженні то у трьох тематичних дослідженнях авторів DeFabio та ін. Castañeda-López та ін. Bartee та ін. [3-5] пацієнт досяг мети без побічних ефектів. У дослідженні Castañeda-López та ін. [4] спрямовані програми фізичної підготовки, такі як методи призначення вправ (серцево-легеневий навантажувальний тест) безпечні. З дослідження Delsart та ін можна зробити висновок: КПНТ є безпечним у пацієнтів після РА, його слід використовувати не лише для персоналізації фізичної реабілітації, але й для виявлення пацієнтів із найвищим ризиком нових аортальних подій і серйозних серцево-судинних подій, які безпосередньо не пов'язані з аортою [6]. Corone та ін . [9] також зазначив, що безконтактна аеробна активність помірної інтенсивності, ймовірно, безпечна та ефективна для окремих пацієнтів після РА. Більше того, Kato та ін . [7] виявили, що під час програми швидкої реабілітації для пацієнтів з неускладненим гострим розшаруванням аорти типу В (НІРАТБ) не було жодних несприятливих подій з боку аорти [10].

Що до ефективності використання фізичних вправ у цих дослідженнях то можна подивитись результати DeFabio та ін . [3] , у їх дослідженні різкий настрій, якість життя та серцево-судинна функція покращилися завдяки СРВ. Крім того, втома від повсякденної діяльності та фізичних вправ також зменшилася. Також ми можемо бачити що СРВ може досягти адекватної толерантності до фізичних вправ і хорошого прогресу при навантаженні [4]. Дослідження, проведене у Франції, показало, що пацієнти з дисекцією типу А мають гемодинамічні реакції на фізичні навантаження, які можна порівняти з іншими серцево-судинними пацієнтами, а також пацієнтами, які брали участь у програмі КПНТ та СРВ одночасно з кращим значним підвищенням пікового поглинання кисню, максимального навантаження та якості. життя [8]. СРВ також може збільшити середню базову максимальну фізичну працездатність [9]. Дослідження в Японії також показало, що рання реабілітація може покращити клінічний перебіг у лікарні, наприклад час першої дефекації, тривалість лихоманки, тривалість перебування в лікарні та зменшити вартість госпіталізації [10].

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши наявні сучасні джерела інформації стосовно особливостей реабілітації після РА, можемо зробити висновки, що прогноз пацієнтів з РА після виписки лишається проблемою та може бути покращений, якщо вжити відповідних заходів. Водночас огляд доводить безпечність і ефективність СРВ у пацієнтів з перенесеним РА.

Ключові цілі представленого огляду полягали в наданні доказів ефективності СРВ у пацієнтів з РА, для поліпшенні прогнозу та якості життя після виписки зі стаціонару. Отримані результати мають суттєве значення у наданні рекомендацій та довідок для подальшої розробки методів СРВ для пацієнтів з перенесеним РА.

Хотілось би зазначити, що у процесі занять дуже важливими є показники вимірювання для оцінки лікувального ефекту.

Ми можемо бачити, що згідно з цим оглядом, СРВ у пацієнтів з РА є безпечною, а ймовірність аномальних подій дуже низька. Але слід зазначити що при проведенні реабілітаційних заходів медичні спеціалісти мають ретельно спостерігати за станом пацієнта протягом усього процесу СРВ, щоб вчасно виявити невідкладну ситуацію.

Незважаючи на доведену користь, поки бракує вірогідних даних, які могли лягти в основу рекомендацій щодо вправ після РА. Саме тому в майбутньому необхідно провести великомасштабні багатоцентрові рандомізовані контрольовані клінічні дослідження, щоб

заповнити прогалини в цій галузі. Для пацієнтів, що знаходяться на різних етапах реабілітації, спрямованість реалізації СРВ, тип вправ, програма та мета неоднакові. Таким чином, необхідно розробити індивідуальні програми вправ та стандартизовані шляхи клінічної реабілітації, щоб допомогти пацієнтам покращити прогноз та якість життя.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

СРВ, серцева реабілітація за допомогою фізичних вправ

КР, кардіо реабілітація

РА, розшарування аорти

КПНТ, кардіопульмональне навантажувальне тестування ;

НГРАТБ, неускладнене гостре розшарування аорти типу Б.

ЛФК, лікувальна фізична культура

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. di Gioia CRT, Ascione A, Carletti R, Giordano C. Thoracic Aorta: Anatomy and Pathology. *Diagnostics* (Basel). 2023 Jun 25;13(13):2166. doi: 10.3390/diagnostics13132166. PMID: 37443560; PMCID: PMC10340427.
2. Shen YH, LeMaire SA. Molecular pathogenesis of genetic and sporadic aortic aneurysms and dissections. *Curr Probl Surg*. 2017;54:95–155.
3. DeFabio DC, DeFabio CJ. Exercise parameters for the chronic type B aortic dissection patient: a literature review and case report. *Postgraduate Medicine*. 2020; 133: 217–222.
4. Castañeda-López J, Vásquez-Jiménez C, Medina-Soto L, Ayala-Gutiérrez CM, Muro-Ortiz JD, Ramírez-Morineau V. Cardiac rehabilitation in a patient with DeBakey IIIb aortic dissection case report and literature review. *Archivos de Cardiología de México*. 2020; 90: 309–312.
5. Bartee S, Shrestha S, Ramos B, Bilbrey T, Carbone P, Schussler JM, *et al*. Specificity of testing in a cardiac rehabilitation setting resulting in a patient's return to high-intensity outdoor activity following aortic dissection repair. *Proceedings*. 2016; 29: 151–153.
6. Delsart P, Delahaye C, Devos P, Domanski O, Azzaoui R, Sobocinski J, *et al*. Prognostic value of aerobic capacity and exercise oxygen pulse in post-aortic dissection patients. *Clinical Cardiology*. 2020; 44: 252–260.
7. Hornsby WE, Norton EL, Fink S, Saberi S, Wu X, McGowan CL, *et al*. Cardiopulmonary Exercise Testing Following Open Repair for a Proximal Thoracic Aortic Aneurysm or Dissection. *Journal of Cardiopulmonary Rehabilitation and Prevention*. 2020; 40: 108–115.
8. Fuglsang S, Heiberg J, Hjortdal VE, Laustsen S. Exercise-based cardiac rehabilitation in surgically treated type-a aortic dissection patients. *Scandinavian Cardiovascular Journal*. 2017; 51: 99–105.
9. Corone S, Iliou M, Pierre B, Feige J, Odjinkem D, Farrokhi T, *et al*. French registry of cases of type i acute aortic dissection admitted to a cardiac rehabilitation center after surgery. *European Journal of Cardiovascular Prevention & Rehabilitation*. 2009; 16: 91–95.
10. Kato T, Motoji Y, Tamaki M, Inagaki M, Tsunekawa T, Hirakawa A, *et al*. Clinical benefits of fast-track rehabilitation program for patients with uncomplicated type B acute aortic dissection. *General Thoracic and Cardiovascular Surgery*. 2020; 68: 1234–1239.

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Дзвоник Олексій Володимирович
магістрант факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова
Холоденко Вікторія Олександрівна,
канд. пед. наук, доцент кафедри
фортепіанного виконавства
та педагогіки мистецтва
УДУ імені Михайла Драгоманова

МЕТАФОРИЧНА ПРИРОДА ХОРОВОДУ ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ УСВІДОМЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ НАРОДНИХ ТАНЦІВ

Основа творчим фундаментом жанру народного танцю є хоровод, адже його форми притаманні така важливі риси як простота викладення та лаконічність втілення, де всьому необхідному та значимому надається першочергова увага, а все другорядне відсікається через штучність та неприродність. Саме безумовний фактор природності передбачає прямий контакт на всіх рівнях взаємодії; від контакту людей між собою до їхнього ставлення щодо природних сил. Отже, вивчення природи хороводів, як джерела багатогранної образності, є актуальним підґрунтям на шляху до цікавого та результативного опанування основ народного танцю.

Першою передумовою для виникнення будь-якого танцю є його зміст, який розкривається через танцювальні рухи та хореографічні композиції. У прадавні часи учасники танцю відтворювали картинку, які нагадували ті, що вони використовували під час праці: гурт, ряд або кілька рядів, півколо чи коло. Відтворення танцівниками окремих елементів трудового процесу, спонукало їх виконувати, так звані, танцювальні рухи, що формували танцювальну композицію. Зв'язки та співзалежності елементів танцювальних рухів, змістовне наповнення яких буде органічно змінюватись від драматургії відтворення елементів роботи від початку та до її завершення, призводили до утворення метафоричних інтерпретацій.

Український народ здавна відомий своїм яскравим народним мистецтвом. Кожна важлива подія перетворювалася на святкування, під час якого лунали пісні, танці та інструментальна музика. З давніх давен навесні, коли в небі звучала чарівна пісня жайворонка, дівчата збиралися разом і виходили на околиці села чи міста, щоб співати веснянки, гаївки чи гаїлки та «закликати весну» [4, с.28].

Хороводи є найстарішими пам'ятками мистецького життя народів. Тексти та тематика хороводів вказують на те, що ця форма народної творчості бере свій початок ще в первісному суспільстві. «В цей же час, в лісостепових районах Східної Європи, від середнього Дністра до середнього Дону, жили місцеві осілі землеробсько-скотарські племена, що ... добре знали орне землеробство і вирощували пшеницю, просо, конопли та інші культури, а також низку рослин» [5, с.24-25].

В хореографії хороводів, тексти яких відображають народний побут, спостерігається цікаве явище. За характером виконання їх можна розділити на дві групи: пантомімно-ілюстративні та орнаментально-хореографічні. Пантомімно-ілюстративні хороводи нагадують хороводи на трудову тематику, але вони за допомогою рухів, жестів та міміки відтворюють типові риси характеру людини, зумовлені її повсякденним життям. Основною темою цих хороводів є сімейні стосунки. Тонкість художнього виконання пантомімно-ілюстративних хороводів значною мірою залежить від спостережливості та вміння соліста-танцюриста виділити найхарактерніші та найтиповіші риси й узагальнити їх у хореографічних образах.

Однією з важливих рис виконання пантомімно-ілюстративних хороводів на трудові й побутові теми є те, що крім соліста активну участь в хороводі беруть й інші виконавці. Вони за допомогою рухів, жестів та міміки підкреслюють ключові моменти тексту, які є важливими для розкриття змісту хороводу. Ця взаємодія виконавців збагачує хореографію, роблячи її більш яскравою та виразною [4, с.79].

В орнаментально-хореографічних хороводах виконавці зосереджують свою увагу на створенні візерункового хореографічного малюнка, що відповідає тексту і нагадує орнамент. Ці візерунки характеризуються глибоким національним колоритом та оригінальністю, втілюючи своєрідний стиль танцювального мистецтва українського народу. Національний колорит хороводів підсилюється яскравими костюмами виконавців та використанням реквізиту. Характерна риса українського народного хореографічного орнаменту полягає в тому, що його візуальна краса походить від повсякденного життя народу та рідної природи. Завдяки цьому хореографічний орнамент вирізняється ритмічною послідовністю епізодів та контрастними художніми мазками, що створюють завершений, глибокий за змістом танцювальний малюнок [4, с.80].

Тексти хороводів часто насичені алегоріями, коли душевні якості людини представляються в образах голубки, перепілки, горобчика, зайчика, козлика. У жартівливих текстах хороводів часто використовується іронія, що додає художнім засобам різноманітності, роблячи образ більш наочним та виявляючи його негативні риси. Нерідко застосовуються паралелізми, коли природні явища зіставляються або порівнюються зі станом або переживаннями людини. Також характерною рисою текстів хороводів є використання рефренів. Усі ці прийоми посилюють образність мови в пісні й танці, поглиблюючи емоційне сприйняття твору та передаючи найтонші нюанси переживань [7, с.196].

У первісному суспільстві люди поклонялися стихійним силам природи, обожнюючи («шануючи») їх. Так виник культ таємничих сил, проти яких первісні люди не могли боротися. Найдавнішими були культури природних явищ: сонця, місяця, вітру, дощу та вогню.

Прихід весни первісні люди одухотворяли й уособлювали, наділяючи природні сили духом і душею (анімізм – віра в наявність душі у природних об'єктах). Одухотворяючи стихійні сили природи, слов'яни створили пантеон богів, які, на їхню думку, керували цими силами. Наприклад, Сварог – бог неба; Сварожич – бог вогню; Перун – бог грому та блискавки. Щоб зробити цих богів зрозумілими для всіх, їм надавали людських рис, звичок і потреб, про що свідчить низка народних пісень [7, с.333].

Наші предки більше вірили в магічну дію заклинання, ніж у його словесну форму, яка мала викликати бажане явище. Тому словесна формула набувала особливого значення,

коли супроводжувалася дією. У такій формі народної творчості, як хоровод, ці два фактори – словесна форма та дія – поєднуються, посилюючи магічний вплив [4, с.65].

Тексти хороводів і танцювальних пісень можна розділити на три основні групи за змістом. Перша група присвячена відображенню трудових процесів, друга зосереджується на сімейно-побутових відносинах, а третя розкриває найдавніші форми релігійних уявлень і вірувань людей. Тематика текстів залежала від соціально-економічних умов життя народу, що підтверджується історичними фактами.

Прославляючи прихід весни, дівчата у своїх піснях оспівували природу, представляючи її в образі людини, яка приносить радість і щастя. Наші далекі предки вірили, що весна – це жива істота, яка може вмирати взимку та воскресати після зими. Через це в своїх творах люди часто порівнювали весну з дівчиною, використовуючи одні й ті самі епітети, щоб передати її образ більш точно й емоційно. Отже, хороводи є первісною формою народного танцювального мистецтва, яке збереглося і дійшло до наших днів. Найпоетичнішим святом, що обрамлювалось в хороводний образ, було Івана Купала [4, с.28].

Зернові культури відігравали важливу роль для наших предків, оскільки їх вирощували не тільки для власних потреб, а й для продажу сусіднім народам. Через це зернові культури та робота над їхнім вирощуванням стали важливою частиною художньої творчості народу [6, с.28].

На відміну від інших форм народної творчості, виконання хороводів зазвичай супроводжується рухами, жестами та мімікою – основними елементами народної хореографії. Наприклад, під час виконання хороводу «Мак», учасники за допомогою рухів, жестів та міміки зображують процеси оранки, сівки, прополки, сапання, жнив, в'язання, складання, транспортування, молотби, провіювання та продажу маку. Вони точно відтворюють трудовий процес у всіх його деталях.

З розвитком суспільства і зміною його формацій відбувався паралельний розвиток та поглиблення тематики хороводів. З'являлися хороводи, що відображали працю ремісників: ковалів, бондарів, шевців, кравців. У цих хороводах зображувалися характер ремісників, особливості їхньої праці та торговельні відносини, що породжували нові теми для народної творчості. Тексти хороводів на трудову тематику відображують не лише сам процес праці, а й соціальні мотиви, що виникають унаслідок нових виробничих відносин [1, с.62].

Наприкінці X століття на Київській Русі офіційно було прийнято християнство. Незважаючи на це, український народ продовжував виконувати традиційні обряди й проводити свята, пов'язані з основними етапами сільськогосподарських робіт і зміною пір року, зберігаючи свої язичницькі традиції. Живучість таких свят зумовлена насамперед тим, що вони були насичені художньою народною творчістю спеціально присвяченою цим обрядам [4, с.66].

Поступово в народній творчості починає виокремлюватися жанр коломийки, як особлива форма афористичного висловлювання, створеного народним митцем на основі типових, реальних фактів із різних сфер життя. У змісті коломийки відображаються різні аспекти повсякденності: від положення трудящих і їхньої боротьби проти експлуататорів до глибоких ліричних почуттів. Цей жанр завжди крокує в ногу з життям, імпровізується та вдосконалюється народом протягом короткого часу. Розкрити глибоку суть коломийки можливо лише за умови врахування таких важливих елементів, як музика та хореографія [4, с.70].

Тож, підсумовуючи, варто сказати, що роль хороводу, як своєрідної першої ланки на шляху до освоєння основ народного танцювального мистецтва, важко оцінити в повній мірі його значення. Перед нами дійсно бездонне джерело історії нашого народу, яке за час свого формування здобуло характерні та, безумовно властиві тільки хороводній формі, художні забарвлення та означення, котрі становлять базу для розуміння масштабів цього жанру танцювального мистецтва та його значення в залученні та вихованні майбутніх поколінь танцівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Верховинець В. М. Весняночка / Верховинець В. М. – 5-е вид. – К.: Муз. Україна, 1989. – 342 с.
2. Верховинець Я. В. Про «Весняночку» та її автора / Верховинець Я. В. // Верховинець В. М. Весняночка. – 5-е вид. – К.: Муз. Україна, 1989. – С. 5-20.
3. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю / Верховинець В. М. – 5-е вид. – К.: Муз. Україна, 1990. – 152 с.
4. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України / А. І. Гуменюк. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 236 с.
5. Історія Української РСР. Т. 1 / АН УРСР. Ін-т історії; Редкол.: О. К. Касименко (голов. ред.) та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1953. – 784 с.
6. Лисенко О. Сонце української музики. – К., 1967 – 54 с.
7. Матеріали до української етнології: [в 22 т.] / НТШ у Львові, Етногр. коміс. – Львів: З друк. НТШ, 1899-1929. – Т. 12: Гаївки / зібрав Володимир Гнатюк. – 1909. – 267, [1], 100 с.: ноти.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Бірбан Роксолана Ігорівна

здобувачка фахової передвищої освіти

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Ярема Олена Петрівна

викладач-методист

ORCID: 0000-0003-3900-4802

*КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»*

LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ НУШ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Нова українська школа – один з найважливіших проєктів реформи освіти в країні. Реформа передбачає суттєві зміни в освітньому процесі в початковій школі, впровадження нових підходів, технологій та змісту навчання. Нова українська школа створює для дітей затишне шкільне середовище, яке не лише дає їм знання, а й змогу використовувати їх у повсякденному житті.

Цілями початкової освіти є загальний розвиток дитини, формування талантів, здібностей, наскрізних умінь і цінностей відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, розвиток самостійності, творчості та допитливості. Досягти цієї мети можна завдяки використанню інноваційних освітніх технологій. LEGO є практичним інструментом та ефективним засобом реалізації ігрових та діяльнісних методів навчання в початковій школі.

Використання технології LEGO в освітньому просторі НУШ є предметом окремих досліджень українських науковців, методистів та вчителів, серед яких: О. Мандрик, О. Рома, З. Декунова, А. Лавська, О. Олійник, Л. Торохтій, М. Деркач. Незважаючи на численні публікації, питання навчання іноземної мови з використанням технології LEGO залишається актуальним і потребує подальших досліджень. [1]

Метою цього дослідження є аналіз особливостей використання цеглинок LEGO, як інструменту для навчання англійської мови в НУШ.

Гра є основним видом діяльності дітей молодшого шкільного віку. Використовуючи цеглинки LEGO, здобувачі освіти можуть засвоїти багато важливих понять та розвинути навички для подальшого життя у формі пізнавальних ігор. Добре організована робота з цеглинками LEGO також має великий виховний потенціал. Вона допомагає розвивати певні якості особистості, такі, як терпіння, наполегливість, взаємоповага та організованість.

Цеглинки LEGO використовуються в початковій школі на уроках англійської мови для вирішення освітніх завдань у таких напрямках: розвивають дрібну моторику та стимулюють майбутній загальний мовленнєвий розвиток і розумові здібності, навчають правильному та швидкому орієнтуванню в просторі та розширюють уявлення про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафт, розвивають увагу, пам'ять та творче

мислення, формують інтерактивні навички, розширюють словниковий запас, вміння працювати в групах, комунікативні навички, толерантне ставлення один до одного. [2]

Цеглинки LEGO є важливим інструментом для викладання англійської мови в НУШ. Вони є важливим інструментом для поєднання ігрових елементів та експериментування. LEGO урізноманітнює навчальний процес, позитивно впливає на пізнавальний інтерес школярів та якість навчання, створює психологічно комфортну атмосферу.

Спектр використання LEGO на уроках англійської мови досить широкий. Їх можна використовувати для вивчення алфавіту, лексики, правопису, граматики, читання та говоріння.

Можна навести такі приклади завдань з використанням цеглинок Lego на уроках англійської мови, як побудова слів з літер. З LEGO можна будувати як великі друковані, так і малі літери, визначати, послідовність звуків. Це допоможе школярам візуалізувати алфавіт і краще запам'ятати форму літер. Можна розділити LEGO-цеглинки за кольором, щоб відповідати певним буквам алфавіту. Це допоможе вивчити порядок літер в алфавіті. Можна придумати різні ігри з LEGO, щоб допомогти вивчити алфавіт. Наприклад, можна ховати LEGO-цеглинки з буквами по класу і просити дітей знайти їх.

Конструювання речень – здобувачі освіти вчаться конструювати речення, критично мислити, працювати самостійно та в парах, бути ініціативними та уважними. Можна використовувати LEGO-цеглинки з картинками та LEGO-цеглинки з відповідними словами. Це допоможе дітям зв'язати слова з зображеннями.

Можна використовувати LEGO, щоб допомогти школярам створити історії на певні теми. Це допоможе їм використовувати нову лексику в контексті, учні навчатимуться будувати історії, критично мислити та висловлювати свої думки у логічній послідовності.

Вивчаючи граматику, можна запропонувати побудувати речення, використовуючи різні кольори або форми LEGO для позначення різних частин мови. Це допоможе зрозуміти структуру речення. Також можна використовувати LEGO-цеглинки, щоб показати різницю між минулим і теперішнім часом, або можна використовувати LEGO-цеглинки, щоб скласти речення з певними граматичними конструкціями. [1]

Використання LEGO-цеглинок на уроках англійської мови в початковій школі може мати багато переваг. LEGO є універсальним інструментом, який можна використовувати для вивчення англійської мови. Його можна використовувати для вивчення алфавіту, лексики, граматики, навичок читання та говоріння. LEGO також можна використовувати для створення ігор та активностей, які зроблять уроки англійської мови більш цікавими та захоплюючими. Важливо зазначити, що використання LEGO має бути доречним і відповідати віку та рівню підготовки здобувачів освіти. Вчитель повинен ретельно планувати свої уроки та використовувати LEGO таким чином, щоб воно допомагало досягати навчальних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Корякіна І. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-технологій. Modern science and education: problems and development prospects. Katowice, 2022. С. 292-308.
2. LEGO Education. LEGO Education для початкової школи. URL: <https://education.lego.com/en-us/> (дата звернення: 15.05.2024)

Бутинська Юлія

*здобувачка фахової передвищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта*

Ярема Олена Петрівна

викладач-методист

ORCID: 0000-0003-3900-4802

*КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»*

РОЗВИТОК НАВИЧКИ КООПЕРАЦІЇ ЯК КЛЮЧОВОЇ НАВИЧКИ ХХІ СТОЛІТТЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На сучасних уроках англійської мови в початкових класах велика увага приділяється навичкам «4 К» (four Cs), що складається з критичного мислення, комунікації, колаборації та креативності. Цікавою є думка С. Саксена, який розглядає навички «4 К», як супер навички для життя в умовах нового століття, що сприяють розвитку розуміння процесів життя і навчання людини на більш якісному рівні (Saxena, 2015: 1).

Сучасна професійна діяльність неможлива без наявності у фахівців високого рівня здатності до співпраці з іншими (collaboration). Кооперація, або колаборація – це спільна робота над завданням або проєктом, яка передбачає взаємодію та обмін ідеями. Це здатність ефективно працювати і з повагою ставитись до різноманітних команд, проявляти гнучкість і готовність допомагати іншим, йти на необхідні компроміси. Один із ефективних способів розвитку колективних навичок у дітей – це співпраця в групах. Такий підхід допомагає дітям працювати в команді, навчитися слухати один одного, обговорювати ідеї та приймати спільні рішення, аби досягти певної мети.

Командна робота здобувачів освіти залежить від їхнього особистого бажання вирішувати питання в команді, координувати ідеї інших людей. Колаборація, тобто співпраця, на уроках англійської мови відіграє важливу роль у формуванні не лише мовленнєвих, а й соціальних компетентностей школярів. Забезпечення активної взаємодії між здобувачами освіти сприяє покращенню розуміння мови та культури, а також сприяє розвитку критичного мислення, уваги та вміння працювати в команді, що є провідними навичками «4 К».

Щоб розвинути навички колаборації здобувачам освіти потрібно використовувати групові форми роботи, рольові ігри, групові ігри, групові дискусії, взаємоперевірки. Здобувачів освіти об'єднують у малі групи, де вони мають спільно працювати над вирішенням питань, завдань, створенням проєктів, обговорення ідей. Під час рольових ігор, діти можуть відтворювати різні діалоги, сценарії, практикувати фрази, що допомагають їм вдосконалити свої мовленнєві навички. Здобувачі освіти можуть розігрувати сцени в магазині, лікарні, під час подорожі або в ресторані. Рольові ігри не лише допоможуть вивчити нові слова та фрази, але й сприятимуть розвитку їхньої впевненості в спілкуванні англійською мовою. Можна задавати питання, складати розповіді використовуючи певні фрази або слова

і представити її перед класом, також пограти в асоціації. Ще роздати кожній групі кросворд. Діти будуть співпрацювати, щоб розгадати слово. Також до групових ігор можна віднести мовні естафети, коли діти передають м'ячик при цьому кожен повинен назвати слово на англійській мові, пов'язане з певною темою.

Групові дискусії заохочують школярів використовувати англійську мову для обговорення теми, вираження своїх думок та своїх поглядів. Кожна дитина має можливість висловити свою думку, а інші можуть доповнити його висловлення. Під час взаємоперевірки здобувачі освіти можуть обмінюватися своїми завданнями або творами аби перевірити граматичні помилки. Саме взаємоперевірка стимулює співпрацю та взаємодопомогу в класі.

Кооперативне навчання в класі передбачає спільне навчання в групах, а також набуття соціальних навичок для роботи в команді, оскільки кооперативне середовище є ідеальним для розвитку відповідних соціальних навичок. Під час такого виду діяльності школярі наслідують інших товаришів (моделювання), відпрацьовують набуті комунікативні та соціальні навички (поведінкові проби) і одразу отримують інформацію про свою поведінку від своїх товаришів (зворотний зв'язок). Зрештою вони переносять те, чого навчилися, в інші, різні ситуації (узагальнення).

В основному є три різні способи об'єднання здобувачів освіти у групи, які вчитель може обрати під час планування спільного навчання: формальні групи (які можуть тривати від одного класу до кількох тижнів), неформальні групи (для певної діяльності) та базові групи (протягом семестру або навчального року). Ці три типи відрізняються за реалізацією, а також за результатами як академічного, так і соціального навчання. За словами Феррейро, об'єднання здобувачів освіти у формальні групи має певні переваги, зокрема, розвиток соціальних навичок серед дітей. Якщо бути точним, об'єднання здобувачів освіти у пари чи групи зміцнює їхні соціальні навички, оскільки допомагає їм стати толерантнішими до своїх товаришів, поважати їх і приділяти їм більше уваги.

Кооперація розвиває у дітей соціальні навички, вміння вирішувати конфлікти та працювати разом для досягнення спільної мети. Кооперація стимулює дітей до обміну ідеями, вдосконалювати свої навички усного та писемного спілкування. Командна робота навчає дітей цінності взаємодопомоги та взаємної підтримки. Діти можуть брати на себе роль лідера або командира, що сприяє розвитку їхнього керівницького потенціалу. Коли діти відчувають себе головними, то можна отримати від них у відповідь набагато більше співпраці.

Отже, здатність підходити до проблем спільно, шукати рішення в команді та знаходити компроміси є надзвичайно важливою. Відвертість і бажання розглядати різні точки зору можуть привести до більш інноваційних і ефективних рішень. Можна сказати, що розвиток навичок колаборації на уроках англійської мови у початкових класах – це важлива складова успішного навчання. Спираючись на взаємодії між здобувачами освіти, вчителем та іншими учасниками навчального процесу, формується комунікативна компетентність. Розвиток навичок колаборації сприяє формуванню комунікативних та соціальних компетентностей дітей. Врахування індивідуальних особливостей кожного учня, створення сприятливого середовища для співпраці та взаємодії, а також застосування різноманітних методів навчання сприяють успішному розвитку цих навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гармаш О. Роль іноземної мови як засобу реалізації концепції «4К» у процесі підготовки здобувачів немовних спеціальностей. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/48_2022/part_1/40.pdf (дата звернення 15.05.2024)
2. Saxena S. How Do You Teach the 4C's to Students: Creativity and Innovation? Delhi NCR : Amity University. URL: <http://edtechreview.in/trends-insights/insights/914-how-do-you-teach-the-4Cs-to-students-part-1-creativity-andinnovation> (дата звернення 16.05.2024)

Катерина Денисюк,
здобувачка фахової передвищої освіти,
Науковий керівник: Ірина Єлісєєва,
к.п.н., викладач української літератури
Вінницький технічний фаховий коледж

ЛІТЕРАТУРНА СПАДЩИНА СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО

Для української літератури є цінною спадщиною творчість Степана Руданського. Розглянемо основні факти біографії цього видатного письменника.

Народився Степан Руданський в селі Хомутинцях Вінницького повіту на Поділлі 6 січня 1834 року у родині сільського священника. Родина була багатодітна. Після початкової науки майбутній поет вчився у Шаргородській бурсі та Подільській духовній семінарії.

Навчаючись у бурсі, Руданський вивчив грецьку, латинську та старослов'янську мови, викладанню яких там приділялась велика увага. Після бурси Руданський приїздить до Петербурга, де проти волі батька, вступає не до духовної академії, а до медико-хірургічної.

У медико-хірургічній академії підтримувався традиційний інтерес до літератури й мистецтва. Аматорський гурток студентів цього навчального закладу вперше поставив драму Тараса Шевченка «Назар Стодоля». У Петербурзі Руданський приєднався до гуртка українських письменників, які готували видання журналу "Основа".

Степан Руданський, ще на початку свого навчання у семінарії, проявляв глибоке розуміння значення рідної мови для культури народу і виявляв нестандартний інтерес до усної народної творчості.

Після закінчення академії Руданський одержав звання повітового лікаря і дозволив працювати в Криму, куди він переїхав 1861 р. Руданський працював міським лікарем у Ялті, а також лікарем у маєтках князя Воронцова.

Перший відомий твір Степана Руданського, балада "Два трупи", яку він написав у 1851 році, відзначається високим рівнем літературної майстерності.

Творча спадщина Руданського велика і багатогранна, він активно заявив себе у всіх без винятку поетичних жанрах, але з найбільшою повнотою його талант розкрився у ліриці і гумористиці. Але зв'язок лірики Руданського з пісенним жанром не був тільки зовнішнім, він глибоко сягав своїм корінням до народнопісенної творчості. Руданський як поет органічно виріс з українського фольклору [1].

Своєрідність творчої манери поета як лірика полягає в тому, що він не вдавався до стилізації під народну творчість, а творив, виходячи з її естетичних принципів, нові, своєрідні й оригінальні художні якості.

Руданський розпочинав свою поетичну творчість як пісняр. Перші його ліричні твори, написані ще в Кам'янці-Подільському ("Сиротина я безродний", "Ти не моя", "Мене забудь", "Пісня" ("Не дивуйтесь, добрі люди"), як своєю формою так і змістом, це типові пісні, в яких виразно проступає народнопоетична основа. Ще виразнішою є народнопісенна основа у творах, написаних уже в Петербурзі, тобто після 1855 р. ("Повій, вітре, на Вкраїну", "Голубонько-дівчинонько", "Козаче-голубче", "Ой виїду я у садочок") [1].

Найвищі досягнення Руданського як поета лежать у царині гумористики. Гуморески Руданського - це невеликі віршовані твори, написані на основі фольклорних джерел, в яких у гумористичному світлі розкриваються різні соціально-побутові ситуації з життя широких народних мас різних національностей і різних суспільних прошарків, висміюються з позицій народної моралі всілякі недоладності суспільного життя, негативні риси людського характеру [1].

Отже, творчість Степана Руданського в історії української літератури посідає важливе місце. Його поезія була оригінальним явищем в українській літературі шевченківського періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Степан Руданський (1834-1873) // Новий довідник: Українська мова. Українська література. 5-те вид. К. : Казка, 2009, С. 584-587.

Довженко Владислав
Здобувач фахової передвищої освіти
Спеціальність 123 Комп'ютерна інженерія
Науковий керівник: **Крисак Лариса Василівна**
к.п.н., викладачка англійської мови

Вінницький технічний фаховий коледж

MIND MAPS ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Асоціативне мислення притаманне кожній людині. Це процес утворення в мозку людини певних ланцюжків значень між різними об'єктами, явищами, особами, подіями, поняттями. Поняття, яке виникає при згадуванні іншого поняття. Ці зв'язки виникають на основі наших зорово-слухових спостережень, психоемоційного стану, відчуттів, спогадів, досвіду і набутих знань.

Якщо ми говоримо про ефективні методи навчання в освітньому процесі, то необхідно створити такі умови на занятті, які б сприяли не лише бажанню усвідомлювати, засвоювати та відтворювати навчальний матеріал, а й створювати власний освітній контент та бути активним учасником процесу. Альтернативними засобами навчання можуть стати ментальні карти.

Mind Maps (ментальні, концептуальні, інтелект-карти, метафоричні) - це техніка візуалізації мислення. Це не тільки унікальний і простий метод запам'ятовування інформації. Важливою властивістю методики є задіяння у процесі засвоєння інформації обох півкуль головного мозку, завдяки чому забезпечується його найбільш ефективна робота і інформація зберігається як у вигляді цілісного образу, так і в словесній формі [1].

Розглянемо основні переваги ментальних карт:

- Mind Maps структурують інформацію. Вони дозволяють створювати гілкові схеми, де кожна гілка відповідає конкретній темі або підтемі. Це можуть бути лексичні та граматичні ментальні карти, які допоможуть студентам краще зрозуміти та опанувати матеріал.
- Mind Maps сприяють запам'ятовуванню інформації. Вони використовують візуальні та вербальні елементи.
- Mind Maps стимулюють та розвивають креативне мислення. Студентам дозволяється вільно додавати нову інформацію, розширюючи та модифікуючи свої картки.
- Mind Maps можуть бути використані для підготовки до письмових та усних завдань з англійської мови.
- Mind Maps допомагають у підвищенні мотивації студентів до вивчення англійської мови.
- Mind Maps можуть бути використані для групової роботи та обміну знаннями. Колективне створення карток дозволяє студентам об'єднувати свої знання та досвід [3].

Для розроблення ментальних карт є різні цифрові інструменти. Ефективним та простим у користуванні є платформа Coggle.it. Цей Інтернет– інструмент передбачає окрім тексту використання в схемах малюнків, посилань на інші Інтернет–сторінки, зміну

кольорів, збереження готової схеми в декількох форматах (PDF). Його можна використовувати для спільної роботи через мобільні пристрої.

Coggle – це інтерактивна робоча поверхня, що надає можливість розміщувати необхідну інформацію в зрозумілому та креативному вигляді, а також ділитися нею з колегами чи студентами. Цей сервіс цікавий, простий у використанні і, головне, має безкоштовну версію. Зручності додає функція збереження на жорсткий диск, тобто перетворення онлайн – схем у простий роздатковий матеріал [2].

Використання Mind Maps у вивченні англійської мови є ефективним та важливим підходом, який сприяє розвитку різних аспектів мовної компетенції студентів. Цей метод допомагає створити структуроване та легко засвоюване візуальне представлення навчального матеріалу, що забезпечує більш глибоке розуміння та запам'ятовування, а також полегшує не лише процес вивчення, а й збагачує його, роблячи його більш цікавим і ефективним та насиченим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання в школі: Монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2000, с. 160.
2. Використання coggle.it для створення ментальних карт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=uoYH6h2LnuI>
3. Озерян О. Поради Тоні Б'юзена з техніки створення ментальних карт [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://sonyah.blogspot.com/2011/11/blog-post_6964.html

Ліхтар Ірина Андрівна
здобувачка фахової передвищої освіти спеціальності 012
Дошкільна освіта
Ярема Олена Петрівна
викладач-методист

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Усі вчителі іноземних мов прагнуть створити творчу атмосферу та свободу для дітей на уроці. Тому вчителі повинні звертати увагу на те, як побудований навчальний процес, щоб школярі мали можливість проявити свою фантазію та уяву. Проте мотивувати сучасних здобувачів освіти до пізнавальної діяльності дуже важко. Це відбувається тому, що дітям важко досягнути матеріал. Причиною цього є недостатній рівень розвитку навичок мислення, особливо критичного мислення. А це дуже важливо в сучасному світі. В умовах реформи Нової української школи, яка ставить акцент на розвитку ключових компетенцій учнів, формування навичок критичного мислення на уроках англійської мови стає пріоритетним завданням.

Англійська мова є мовою міжнародного спілкування, науки, бізнесу та освіти. Вміння вільно володіти англійською мовою та критично мислити англійською мовою стає ключовим фактором успіху в сучасному суспільстві. 21 століття характеризується інформаційним бумом, що ставить перед людьми нові виклики. Здобувачі освіти повинні вміти критично оцінювати інформацію, яку вони отримують з різних джерел, щоб не стати жертвами маніпуляцій та пропаганди.

Критичне мислення – це здатність людини чітко виділити проблему, яку необхідно вирішити, самостійно знайти, обробити й проаналізувати інформацію. Впровадження технології критичного мислення на уроках англійської мови реалізується через три фази уроку – виклик, осмислення, рефлексія – шляхом застосування таких форм і прийомів роботи, як «Асоціативний куц», «Мікрофон», «Fishbone» тощо. [2]

Перший етап – виклик. На цього етапі найкраще використовувати прийом «мозкового штурму», який пропонує учням переглянути наявні знання з певної теми, поставити цілі. На заняттях з іноземної мови можна «мозковий штурм» проводити як індивідуально, так і в парах і в групах. Основний принцип цієї стратегії полягає в тому, що вчитель повинен приймати як правильні, так і неправильні відповіді. Роль вчителя на етапі реалізації полягає в тому, щоб скеровувати роботу школярів, виявляти їхні думки та слухати представлені ідеї.

Наступним кроком у формуванні критичного мислення на уроці іноземної мови є осмислення. Цей етап характеризується більш складною структурою та складнішими завданнями і становить основну частину уроку. Використання технологій критичного

мислення, таких як аналіз, оцінка та порівняння в класі, може допомогти оптимізувати навички взаємодії здобувачів освіти.

Завершальний етап – рефлексія. Школярі мають можливість оцінити власні погляди та порівняти їх із поглядами інших дітей. На цьому етапі можна використовувати методи мікродіалогу. У цьому випадку діти повинні дотримуватися відповідної структури: встановлення контакту – висловлення думок – припинення контакту. [1]

На уроках англійської мови вчителі використовують різноманітні вправи, завдання та методи для формування критичного мислення школярів. Такі вправи, як «Я знаю/Я хочу знати/Я розумію», «Передбачення за допомогою ілюстрацій», «Асоціації», «Мозковий штурм» і «Товсті/Тонкі питання» також широко використовуються.

Перелік способів розвитку критичного мислення досить великий. Учителі мають обирати їх, виходячи з теми, завдання, змісту уроку. Крім того, слід звертати увагу на деталі, оскільки ці методи більш ефективні, а тому більш доречні на окремих етапах уроку. Вчителі повинні вивчити якомога більше методів розвитку критичного мислення та ознайомитися з особливостями їх ефективного використання.

Критичне мислення – це навичка 21 століття, яка є важливою для успіху в багатьох сферах життя. Вивчення англійської мови дає унікальну можливість розвивати навички критичного мислення школярів. Існує багато методів, які можна використовувати для розвитку критичного мислення на уроках англійської мови. Використовуючи ці методи, вчителі можуть допомогти здобувачам освіти стати більш мислячими та незалежними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пометун О.І., Ремех Т.О. Розвиток критичного мислення учнів як завдання вчителя початкової школи. Збірник наукових праць ЗОШПО. № 1(38). 2020. URL: <http://surl.li/ttuqx> (дата звернення 12.05.2024)

2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. URL: https://pedagogika.ucoz.ua/knygy/Suchasnyj_urok.pdf (дата звернення 15.05.2024)

Ткаченко О.В.,
викладач кафедри іноземної філології
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Пізнавальний інтерес як явище вивчається багатьма науками. У психолого-педагогічних дослідженнях пізнавальний інтерес визначається як потреба дитини в знаннях, що орієнтують його в навколишньої дійсності. Під впливом пізнавального інтересу діти намагаються знайти нові сторони в предметі, що приваблюють їх увагу, намагаються встановити більш глибокі зв'язки і відносини між особистими явищами.

Вагоме теоретико-практичне значення для дослідження проблеми інтересів особистості мають наукові роботи закордонних науковців, зокрема: Д. Берлінгера, Р. Белла, Б. Бола, Д. Брупера, К. Вальтера, Р. Вільямса, Р. Інглегарта, М. Кон, Н. Кейдаса, С. Кейні, А. Маслоу, С. Ньюмена, К. Роджерса, Б. Скіннера, Т. Термана, Э. Торвдайка, Г. Хіпда та інших.

Загалом вивчення особливості розвитку мовних здібностей не надто сильно прив'язані до конкретного віку. Дослідження Д.Б. Ельконіна, В.В. Давидова, А.В. Скрипченко та інших показали, що при змінненні змісту і методики викладання можливі серйозні здвиги цих здібностей в більш молодший вік.

Перш, ніж розглянути основи організації пізнавальної активності, звернемося до основних понять «пізнання», «активність» і «пізнавальна активність». За Г.М. Коджаспіровою, пізнання – це обумовлений розвитком суспільно-історичної практики процес відображення і відтворення дійсності в мисленні людини, результатом якого є нове знання про світ. Спеціально організоване пізнання становить сутність навчально-виховного процесу [4, с.5].

Пізнання – це складний процес, який складається з невіддільних між собою двох компонентів. Інформація, яка складається з відомостей, фактів подій і розумових процесів, необхідні для набуття та переробки інформації складають перший компонент. А саме [5]:

- чим цікавиться людина, яким речам віддає перевагу для пізнання;
- якими способами і засобами отримує інформацію;
- як відбувається процес переробки інформації: що робить людина з отриманою інформацією – систематизує, впорядковує, збирає, забуває, і так далі.

Результати пізнання, як правило, не нерухомі, вони не залишаються в свідомості людини, а передаються з покоління в покоління, з допомогою матеріальних носіїв таких як книги, малюнки, об'єкти культури і так далі.

Поняття «активність» розглядається дослідниками як загальнонаукове і обґрунтовано пов'язано з діяльністю. Зокрема, в філософії «активність» походить від французького слова «active», що в перекладі означає «сила дії» й розуміється як діяльна поведінка [6, с.108].

Доцільно розглянути і поняття «діяльність». У філософії, під поняттям діяльність полягала людська форма ставлення до навколишнього світу, змінюючи і перетворюючи його. При цьому виділяється велика кількість видів діяльності: матеріальна і духовна, репродуктивна і творча, творча і руйнівна і т.д. [6, с.109].

Переходячи до розгляду інтересів, відзначимо, що проблема розвитку інтересів в науковій літературі не є новою. Ще Я. Коменський, великий чеський педагог і мислитель XVII століття, вважав дану проблему провідною під час розвитку особистості суб'єкта освіти: «юнацтво повинно отримувати освіту справжнє, керуватися не чужим розумом, а своїм власним, не тільки вичитуючи з книг і розуміючи чужі думки про речі або навіть заучуючи і відтворюючи їх в цитатах, але розвивати в собі здатність проникати в корінь речей і виробляти істинне розуміння їх і вживання їх» [7, с.170].

У педагогіці інтереси визначають, як діяльнісний стан особистості, що характеризується прагненням до розумової напруги, вченню і прояву вольових зусиль в процесі оволодіння знаннями [3, с.17].

У сучасній педагогічній науці загальнопедагогічні аспекти проблеми пізнавального інтересу у навчанні досліджували В. Онищук, П. Підкасистий, Н. Левицька-Холодна. Науковці розглядають пізнавальний інтерес, як один із основних навчальних мотивів, що забезпечує правильне, повноцінне та всебічне розвинення особистості учня й впливає на подальший вибір професії. [8]

Одна з важливих закономірностей процесу навчання полягає в тому, що повноцінна і різноманітна пізнавальна діяльність здобувачів освіти, яка є результатом і умовою успішного навчання, можлива лише тоді, коли здобувачі виявляють інтерес до предмета, до процесу і результату учіння, і чим вищий цей інтерес, тим успішнішим і результативнішим є процес навчання.

Інтерес до вивчення предмета пов'язаний з прагненнями, бажаннями, уподобаннями дитини, привабливістю даного предмета для неї (подобається предмет, сам процес його вивчення). Тому викладач має зробити все можливе для того, щоб викликати інтерес до «свого» предмету в учнів і до навчання взагалі.

Наведемо основні чинники зниження пізнавального інтересу здобувачів освіти щодо вивчення предмету, це [1]:

1. невірний підбір зі сторони викладача навчального матеріалу, що тягне за собою недовантаження або навпаки перевантаження учнів;
2. відсутність навичок побудування дружніх стосунків із здобувачами з боку викладача;
3. рівень учнівських знань;
4. відсутність навичок формування самостійної роботи з боку здобувачів;
5. наявність негативних прикладів товаришів, що мають вплив;
6. низький рівень самооцінки здобувачів;
7. стійка спрямованість здобувачів на які-небудь види позааудиторної діяльності, що дістала назву «компенсаторної мотивації» (І. Кулагіна);
8. переживання, що не пов'язане із навчанням, зокрема різні психотравмуючі ситуації (наприклад, воєнний стан в Україні);

9. наявність індивідуально-типологічних особливостей людини, а саме: тип темпераменту, астеничні стани різного походження.

На підставі наведених вище чинників зменшення пізнавального інтересу здобувачів освіти до навчання психологами й педагогами було сформовано кілька шляхів формування розвитку пізнавального інтересу до навчання [2, с.46]:

1. Спеціальна організація навчальної діяльності, що реалізується за допомогою створення навчально-проблемної ситуації.

2. Доступність змісту навчального матеріалу, що пропонується викладачем.

3. Використання під час навчальних занять елементів гри; цікавий виклад матеріалу.

4. Постійне створення та «підкріплення» ситуації успіху в навчанні (наприклад, позитивна реакція на будь-який прояв відповідального ставлення дитини до виконання своїх навчальних обов'язків).

Справою викладача є керування самостійною діяльністю здобувачів, для чого необхідним є, по-перше, виділення мети, до якої здобувачі мають прийти, ознайомившись із тим чи іншим мовним фактом; й по-друге, оволодіння спеціальними прийомами, які будуть взмозі сприяти концентрації уваги здобувачів на суттєвих ознаках мовного матеріалу.

На основі вищенаведеного нами було виділено методи, які сприяють зростанню пізнавального інтересу здобувачів фахової передвищої освіти до вивчення іноземної мови, серед яких [7]:

1. **Метод емоційного стимулювання у поєднанні зі словесним методом.** Прийоми зацікавлення, здивування: наведення цікавих прикладів, парадоксальних фактів; аналіз уривків із художньої літератури про життя й діяльність видатних науковців і громадських діячів; цікаві аналогії; порівняння наукових і авторських тлумачень окремих мовних явищ; створення ситуації новизни, інформування про сучасні наукові дослідження

2. **Навчальні дискусії.** Прийом парадоксу

3. **Наочні:** демонстрація

4. **Проблемно-пошукові:** створення проблемної ситуації (порівняння навчальних об'єктів, виділення суттєвих ознак, групування, класифікація, узагальнення, визначення суперечностей тощо); «мозкова атака»; дослідницькі, прикладні, творчі, інформаційні проекти

5. **Практичні:** виконання навчальних завдань (важливо дати здобувачеві алгоритм виконання завдання)

6. **Методи, які стимулюють пізнавальні запитання здобувачів освіти:** незакінчені завдання, тексти, які спонукають здобувачів ставити запитання або шукати правильних шляхів виконання; запитання спрямовані на отримання додаткової інформації

7. **Методи, що стимулюють ініціативу здобувачів освіти:** самостійне творче складання завдання; самостійне складання завдань за аналогією на новому змісті; пошук аналогів у повсякденному житті.

8. **Методи, що стимулюють ініціативу, яка проявляється під час діяльності:** прийом навмисних помилок; прийом спільного з викладачем пошуку розв'язання проблеми; прийом «лабіринту»; прийом виконання практичних завдань

9. **Методи, що стимулюють колективну ініціативу й спільну діяльність:** створення ситуації змагання в різних видах діяльності; створення ситуацій, що вимагають допомоги іншим здобувачам; створення ситуацій, які вимагають критики.

Отже наведені методи навчання можуть застосовуватися викладачами під час викладання іноземної мови. В результаті такого підходу здобувачі освіти будуть озброєні методичним інструментарієм для подальшого вдосконалення навичок і вмінь з іноземної мови, що спонукає їх по мірі оволодіння знаннями і способами діяльності, систематично виявляти активне ставлення до набутих знань і до самого процесу пізнання.

Підсумовуючи можна сказати, що пізнавальний інтерес є могутнім мотивом вивчення іноземної мови, тому його потрібно формувати і підтримувати всілякими засобами. Зацікавити здобувачів освіти можна змістом матеріалу, що вивчається (лексичний і граматичний матеріал, тексти), самою організацією навчання (різноманітність навчальної діяльності, зв'язок її з життям, можливість застосувати знання на практиці), самою особою викладача (професіоналізм, ставлення до роботи, до здобувачів, знання викладачем особистості кожного здобувача, яскравість подачі матеріалу, створення ситуацій успіху). Велике значення для розвитку пізнавального інтересу має створення позитивних емоцій і переживань, ситуацій цікавості, а також доброзичлива атмосфера на кожному занятті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аль Саєд Ахмад Джихад. Формування пізнавального інтересу в учнів із низькою мотивацією до вивчення іноземної мови в середній загальноосвітній школі: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09. Аль Саєд Ахмад Джихад; Національний педагогічний ун-т ім. М.П Драгоманова. К., 2004. 16 с.
2. Гузенко О.А. Дидактичні умови підвищення рівня пізнавальної мотивації молодших школярів. Проблеми педагогічних технологій: Зб.наук.пр. Луцьк. 2001. Вип.2. С. 44-48.
3. Деркач С. Вивчення іноземної мови – одна з умов формування культури міжнародних взаємовідносин в учнів. URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_ pedagog_probl _silsk_shkolu/17/visnuk_20.pdf (дата звернення 13.05.2024)
4. Зайченко М.В. Пробудимо бажання вчитися. Пирятин, 2011. 12 с.
5. Ізбаш С.С. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів засобами проектної діяльності на уроках англійської мови. URL: http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/articles/2010/9_04.pdf (дата звернення 13.05.2024)
6. Онищенко І. В. Мотиваційна компетентність як передумова формування мотивації до професійної діяльності в майбутніх учителів початкових класів в умовах інформатизації вищої освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2019. Вип. 2 (20). С. 108–116.
7. Сівачук А.Л. Формування мотивації учіння молодших школярів на уроках мовно-літературної галузі. Актуальні питання теорії і практики початкового навчання : зб. наук. праць. Кривий Ріг : КДПУ, 2020. Вип. 13. С. 166–170.
8. Холодна Н. Викликати у школярів бажання вчитися – це реально! Завуч. 2004. № 8. С. 20-22.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Кузуб Тетяна Олегівна
студентка 4 курсу факультету управління,
адміністрування та інформаційної діяльності

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Вступ. Особистісне зростання студентів-першокурсників є важливою складовою їхньої адаптації до університетського життя та формування особистості. Цей процес набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, коли молоді люди стикаються з численними викликами та стресами.

Актуальність дослідження полягає у вивченні особливостей особистісного зростання студентів-першокурсників в умовах воєнного стану, визначенні факторів, які впливають на цей процес, та розробці рекомендацій щодо його підтримки.

Мета роботи. Цільовим завданням є проаналізувати вплив військового стану на особистісний розвиток студентів-першокурсників та виявити можливі шляхи оптимізації цього процесу.

Матеріали та методи. Вивчення наукової літератури з питань особистісного зростання, анкетування студентів-першокурсників (онлайн).

Результати та обговорення. Особистісне зростання — це процес, який включає розвиток і зміну внутрішніх якостей, цінностей, умінь і прагнень індивіда для досягнення вищого рівня самореалізації та задоволеності життям. Це постійний процес, який починається з усвідомлення своїх сильних і слабких сторін і включає активне саморозуміння, розвиток особистісних якостей і підвищення рівня самосвідомості [1].

Для того, щоб визначити рівень розвитку особистісного зростання студентів-першокурсників, ми розробили анкету, яка складається з 15 питань і оцінюється за 5-ти бальною шкалою.

Для підрахунку загального балу рівня особистісного зростання ми склали бали за всі 15 тверджень.

Максимальний бал - 75.

Інтерпретація результатів.

52 - 75 балів: Високий рівень особистісного зростання.

37 – 52 бали: Середній рівень особистісного зростання.

22 - 37 бали: Низький рівень особистісного зростання.

В дослідженні взяли участь 100 студентів-першокурсників денної форми навчання закладів вищої освіти.

Результати експериментальної роботи представимо у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Результати дослідження розвитку рівня особистісного зростання студентів-першокурсників в умовах військового стану

Субшкала	Середній бал	Відсоток	Інтерпретація
Самоприйняття	3.3 (66%)	Середній	Більшість студентів (66%) схильні до позитивного ставлення до себе, але їм не вистачає повного прийняття своїх сильних та слабких сторін.
Самоповага	3.1 (62%)	Середній	Більшість студентів (62%) мають досить високий рівень самоповаги, але їм потрібна додаткова підтримка та заохочення для досягнення своїх цілей.
Свобода	2.8 (56%)	Середній	Деякі студенти (44%) відчувають певні обмеження у своїх діях та рішеннях, їм потрібна допомога у розвитку самостійності та відповідальності.
Спонтанність	2.6 (52%)	Низький	Більшість студентів (48%) схильні до ретельного планування своїх дій та уникають ризикованих вчинків, їм

Отже, результати дослідження свідчать про значний вплив військового стану на розвиток рівня особистісного зростання у студентів-першокурсників. Більшість студентів, мають середній рівень самоприйняття та самоповаги, але вони відчувають певні обмеження у своїх діях та рішеннях, а також проявляють низький рівень спонтанності.

Ці результати підкреслюють необхідність систематичної підтримки та розвитку особистісних якостей студентів-першокурсників, щоб допомогти їм ефективно адаптуватися до викликів сьогодення та досягти своїх особистісних цілей.

На основі вище викладеного, ми можемо представити рекомендації щодо підтримки особистісного зростання студентів-першокурсників в умовах дії військового стану [2, с. 18].

1. Створення сприятливої атмосфери у навчальному середовищі. Важливо створити атмосферу довіри та прийняття, де студенти відчуватимуть себе вільно, щоб ділитися своїми думками та почуттями без страху осуду. Викладачі та куратори груп повинні надавати студентам підтримку та заохочення у їхньому прагненні до саморозвитку. Заохочувати студентів брати участь у різноманітних позааудиторних активностях, які сприяють їхньому особистісному зростанню, наприклад, у волонтерській діяльності, клубах за інтересами, творчих гуртках.

2. Індивідуальний підхід. Важливо розуміти індивідуальні особливості та потреби кожного студента, щоб надати йому максимально ефективну підтримку. На основі результатів дослідження та індивідуальних особливостей студентів можна розробити індивідуальні програми розвитку, які допоможуть їм у саморозвитку та подоланні труднощів. Студентам, які потребують додаткової підтримки, можна запропонувати персональні консультації з психологом або психотерапевтом.

3. Розвиток навичок самодопомоги. Допомогти студентам краще розуміти себе, свої сильні та слабкі сторони, цінності та цілі. Навчати студентів навичкам управління своїми емоціями, стресом та поведінкою.

4. Використання методів активного навчання. Заохочувати групову роботу та співпрацю між студентами, що сприяє розвитку комунікативних навичок, емпатії та командного духу.

5. Співпраця з сім'ями та громадськістю. Співпрацювати з батьками студентів, щоб інформувати їх про особливості розвитку особистісного зростання в умовах воєнного стану та дати їм рекомендації щодо підтримки своїх дітей.

Залучати до роботи з студентами громадські організації, які надають психологічну допомогу, організовують волонтерські програми та інші заходи, що сприяють особистісному зростанню молоді [3].

Висновки. Отже, особистісне зростання студентів-першокурсників під час дії військового стану виявляється складним процесом, який вимагає уваги та підтримки з боку освітніх установ. Розуміння особливостей цього процесу дозволить розробити ефективні стратегії для підтримки особистісного розвитку студентів-першокурсників у подібних умовах.

Результати показали, що багато студентів мають середній рівень самоприйняття та самоповаги, проте відчують обмеження у своїх діях та проявляють низький рівень спонтанності. Це свідчить про значний вплив військового стану на їхній особистісний розвиток.

Отже, для підтримки студентів-першокурсників у особистісному зростанні в умовах військового стану необхідно створити сприятливе навчальне середовище, застосовувати індивідуальний підхід, розвивати навички самодопомоги, використовувати активні методи навчання та співпрацювати з сім'ями та громадськістю.

Реалізація цих рекомендацій допоможе студентам ефективно адаптуватися до викликів сучасності та досягти особистісних цілей навіть в умовах військового стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранова С. В. Особистісна зрілість та відповідальність: соціально-психологічний аспект: монографія. Київ: Інтерконтиненталь-Україна, 2020. 364 с.
2. Йопа Т. В., Остапов А. В. Адаптація студентів-першокурсників до умов навчання в закладах вищої освіти. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2021. № 2 (340), ч. 2. С. 16–27
3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.
4. Мартинюк І. Стресостійкість та індивідуально-психологічні особливості студентської молоді. Психологія стресостійкості студентської молоді / за заг. ред. В. Шмаргуна. Київ : Видав. центр НУБіП України, 2018. С. 97–107

Холод Іванна Русланівна
студентка спеціальності 012 «Дошкільна освіта»

Гелевич Галина Іванівна
викладач вищої кваліфікаційної категорії

*КЗЛОР «Бродівський фаховий педагогічний
коледж ім. Маркіяна Шашкевича»*

ЗАСОБИ АДАПТАЦІЇ ДО СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ

Стресові ситуації це невід’ємна частина життя людей, до того ж у сьогоденні. Утім, чи кожен може адаптуватися до них? Які фактори впливають на стрес? Як пристосуватись до стресових ситуацій? Багато запитань на які хотілося б знайти відповідь.

До стресу пристосуватись важко дорослим , а тим паче дітям у яких ще несформована психіка.

Стрес - це відчуття тиску, пригніченості або неспроможності впоратися із проблемою. У сучасних умовах важко впоратись із стресом, особливо дітям, які не можуть пояснити своїх відчуттів. Вони по-різному реагують на стрес. Це залежить від їх індивідуальних психічних особливостей. Діти можуть проявляти стрес більш глобально - через депресію, апатію, нав’язливі стани, асоціальність, надмірне занепокоєння про те «що буде далі», надмірним чіпляння до дорослого.

Ознаки стресу у дітей:

- проблеми зі сном, постійні нічні кошмари
- відсутність апетиту
- недовірливість
- байдужість
- почуття , що їх не люблять
- часті спалахи роздратування, тощо

Стрес може негативно впливати не тільки на моральний стан дитини, а й на фізичний. Тому важливо знайти засоби, які зможуть допомогти в адаптації до стресових ситуацій дитини.

Дорослі можуть допомогти дітям впоратись із стресом, якщо навчатися:

- слухати і чути дітей
- вчити висловлювати свої проблеми
- підтримувати захоплення дітей
- грати з дітьми
- говорити з дітьми
- подавати їм хороший приклад
- приймати їх бажання

Фрази, якими можна заспокоїти дитину в стресовій ситуації:

- я тебе люблю
- хочеш я тобі допоможу

- давай разом подумаємо
- я бачу ти засмучений, але я не розумію, чому. Ти можеш допомогти зрозуміти мені коли розповіси, що сталося

У дошкільному віці провідним видом діяльності є гра. З її допомогою ми можемо сприяти адаптації дитини до стресових ситуацій. Один із варіантів це «тихі» ігри.

«Тихі» ігри є універсальними. Їх можна пропонувати як дітям молодшого дошкільного віку, так і старшим. Змінюючи образи, теми для обговорення тощо, ми можемо їх адаптувати до конкретної цільової аудиторії. У будь-якому разі важливим є емоційно забарвлене спілкування, яке буде сприяти виникненню позитивних емоцій. Для дошкільників можна запропонувати такі «тихі» ігри:

- «Пульт управління»

Для цієї гри потрібно намалювати фломастером або уявити «кнопку гучності» на подушечках пальців дитини.

Наприклад, на вказівному пальчику червоним кольором поставте крапку — «Голосніше», на безіменному — синім кольором — «Тихіше».

Далі пропонуємо дитині сказати якесь слово, наприклад, «мама», або назвати своє ім'я і натискаємо кілька разів на пальчик. Дитина має промовити його залежно від «кнопки» і кількості натискань «Голосніше» - «Тихіше».

Пропонуємо використовувати слова, які викликають із пам'яті позитивні яскраві образи.

Необхідно довести промовляння слова до найбільшої гучності, а потім зупинитися на потрібній. Коли дитина знову буде говорити голосніше, посміхаючись торкайтеся її «кнопки» (або можете просити, щоб вона сама доторкнулася).

Гра спрямована на формування вміння управляти власними емоціями, вміння чути одне одного.

- «Шпигуни» («Миші та кіт»)

Зазвичай діти дуже люблять вдавати з себе шпигунів, тож запропонуйте їм виконати спецзавдання якомога непомітно та професійно.

Дітям сподобається варіант гри у мишок та кота — мишенята мають дуже тихенько пробратися і щось (про що заздалегідь домовлено) схопити чи знайти так, щоб котик їх не спіймав.

Описуючи дітям предмет, який необхідно знайти, використовуйте сторітелінг / цікаву уявну подорож. Під час опису предмета звертайте увагу на його властивості, застосування у побуті, цікаві факти тощо. Можете згодом гру виконувати на час.

- “Диригент”

Для цієї гри вам знадобляться музичні інструменти (можна зробити їх з підручних матеріалів: барабани - з бляшаних банок, маракаси — з пластикових яєць Kinder та крупи, насипаної в них; маракаси також можна імітувати ключами в торбинці, пластиковій коробці чи носовій хустинці тощо).

Коли музиканти будуть готовими до концерту, диригент змахує рукою вгору — і це сигнал для музикантів грати голосніше, рукою вниз — знижувати гучність, збирає руку в кулак — зупинити гру.

Дайте можливість дитині також побути диригентом.

- "Слухаємо тишу»

Кожні кілька годин влаштовуйте двохвилинну тишу. Можна призначити дитину головною — коли задзвонить будильник, вона подає всім сигнал «Слухаємо тишу».

- «Шепотіння»

Спробуйте почати говорити пошепки — дитина наслідуватиме вас. Або періодично грайте в «Шепотунки» — розмови в родині тільки пошепки.

Для шепотіння обирайте цікаві історії з життя вашої сім'ї, актуалізуйте яскраві спогади, пригадайте героїв вашої дитини, улюблені книги та іграшки тощо.

- «Крокодил», або «Хто я?»

Весела гра-пантоміма. Під час відгадування задуманих слів дозволяється:

1. Використовувати жести й міміку, танці, стрибки та кривляння;
2. Приймати будь-які пози; показувати слово цілком або частинами;
3. Кивати головою «так» і «ні».

Забороняється писати та малювати, вимовляти склади й літери (навіть без звуку, одними губами), показувати букви або передавати літери мовою жестів.

- «Спілкування мовою жестів»

Спробуйте вигадати свою «сімейну» мову, в якій кожна буква — окремий жест.

Розкажіть цікаві історії з життя, починаючи з окремих речень і закінчуючи невеликими оповіданнями. Історії повинні бути позитивними та викликати усмішку й сміх.

Мінімальна доза «смішного» - 10 хвилин на день. Треба сміятися 13-16 разів на день.

- «Концерт»

У цій грі розмови перетворюються на спів.

Спробуйте проспівати фрази, які говорите одне одному. Вони будуть сприйматися абсолютно по-іншому.

Вигадуйте діалоги, проспівуючи кожну репліку під улюблену мелодію.

- «По-одному-слову»

Двоє учасників по черзі кажуть по одному слову так, щоб разом вони склали цілісну історію. Вибуває з гри той, хто скаже більш ніж одне слово за раз або мовчатиме більш ніж секунду. Дорослий слідує за часом, щоб паузи були не довгими за секунду. Коли один учасник вибув, на його місце стає інший, і гра починається знову.

З метою інтелектуального розвитку можна складати історії про явища та об'єкти навколишнього світу, використовуючи незвичайні факти про них. Добирайте приклади з літератури, історії, різних видів мистецтва тощо.

- «Передаємо думку на відстані»

Спробуйте вгадати, про що подумав інший гравець. Для покращення настрою у вигляді підказок використовуйте міміку, яка демонструє радість чи задоволення.

- «Правда чи ні?»

Один із учасників гри описує якусь цікаву історію чи подію і намагається переконати партнера в тому, що він має рацію. Другий учасник активно включається в діалог та наводить свої аргументи, не роблячи пауз.

Необхідно: говорити одне з одним, дотримуватися своєї точки зору.

Отже, стрес це одна з глобальних проблем сьогодення і до нього потрібно пристосовуватись. За допомогою «тихих» ігор можна не лише зняти напругу, але й стати ближчим до своєї дитини.

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Доротюк В.В.,
здобувачка вищої освіти
ступеня бакалавр спеціальності
публічне управління та адміністрування,
Кравець І.М.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри соціального забезпечення,

*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ

Ключову роль у забезпеченні балансу інтересів основних соціальних груп – найманих працівників, роботодавців та держави - відіграє соціальний діалог. В умовах інтенсивного розвитку глобалізаційних процесів формуються нові виклики, пов'язані з цифровою трансформацією, змінами в організації праці та формах зайнятості. З огляду на це традиційні підходи до соціального партнерства вимагають перегляду. Актуальність дослідження проблем та перспектив модернізації соціального діалогу зумовлена необхідністю підвищення його ефективності для забезпечення гідної праці, соціальної справедливості та сталого розвитку суспільства.

У формування теоретичних та методологічних засад соціального діалогу суттєвий внесок здійснили такі науковці, як Н. Зарько, А. Колот, Г. Мішук, О. Панькова та інші. Свої праці вони присвячували вивченню сутності та принципів соціального діалогу, розробці методик оцінки ефективності його моделей, аналізу проблем трансформації інституту соціального діалогу під впливом цифровізації. Проте, незважаючи на численні напрацювання науковців, нові виклики та загрози, спричинені пандемією та воєнною ситуацією в Україні, які призвели до руйнування традиційних каналів взаємодії та масштабування нових форм зайнятості, зумовлюють необхідність подальшого дослідження проблем у комунікаційних процесах соціальних партнерів для пошуку шляхів модернізації соціального діалогу.

Соціальний діалог є процесом, під час якого сторони, які представляють інтереси працівників, роботодавців та державних органів, визначають свої позиції, наближують ці позиції, досягають спільних домовленостей та приймають узгоджені рішення. Цей діалог стосується формування та реалізації державної політики у соціальній та економічній сферах, а також регулювання трудових, соціальних та економічних відносин. Іншими словами, соціальний діалог передбачає досягнення консенсусу між різними групами інтересів щодо напрямків розвитку країни у ключових сферах суспільного життя [1].

У рамках соціального діалогу було досягнуто чимало важливих корисних трудових практик, таких, як восьмигодинний робочий день, охорона материнства, закони про

дитячу працю, а також ряд стратегій, які сприяють безпеці на робочому місці та врегулюванню трудових відносин. Основною метою соціального діалогу є сприяння формуванню консенсусу і демократичної участі між зацікавленими сторонами у світі праці – представниками урядів, роботодавців і працівників.

Незадовільний стан соціально-трудової сфери в Україні свідчить про те, що чинна модель соціального діалогу не є ефективною. Нинішня система соціального діалогу не має необхідних організаційних, інституційних та нормативно-правових ресурсів для того, щоб стати дієвим інструментом виведення країни з соціально-економічної кризи та забезпечення її сталого розвитку. Існуюча модель соціального партнерства потребує реформування та вдосконалення для підвищення її спроможності впливати на вирішення нагальних проблем у трудовій та соціальній сферах [2].

Однією із проблем функціонування дієвого соціального діалогу в Україні постає відсутність чітких та несуперечливих правових норм у цій сфері, що дає змогу сторонам соціального партнерства (представникам працівників, роботодавців та держави) по-різному тлумачити та довільно інтерпретувати положення відповідного законодавства України. Безпосередньо, це стосується порушення принципу формування органів соціального діалогу, а саме створення Національної тристоронньої соціально-економічної ради (НТСЕР) Президентом України, що суперечить нормі Закону України "Про соціальний діалог", згідно з якою органи соціального діалогу мають утворюватися за спільним рішенням сторін або за ініціативою будь-якої сторони. Це порушує принцип рівноправності сторін і ставить під сумнів легітимність НТСЕР як органу соціального діалогу [2].

Проблемні питання розвитку соціального діалогу в Україні торкаються перспектив переадресації чинної моделі соціального діалогу в Україні, зокрема шляхом залучення представників громадянського суспільства, та зміну підходів до визначення критеріїв репрезентативності його сторін [3].

Однією із проблем розвитку соціального діалогу є здатність професійних спілок відстоювати одне з ключових трудових прав працівників - право на своєчасну та належну оплату праці. Ці труднощі зумовлені переважно незадовільною економічною ситуацією у державі. Падіння економіки, втрати виробничих потужностей та ринків збуту негативно позначаються на фінансовому стані підприємств та організацій, знижуючи їхню спроможність належним чином оплачувати працю найманих працівників. У таких скрутних для роботодавців обставинах профспілкам вкрай складно домагатися повного виконання зобов'язань щодо виплат заробітної плати відповідно до колективних договорів, угод та чинного законодавства України. Представницькі органи працівників зіштовхуються з відмовами роботодавців піти на зустріч у питаннях підвищення заробітних плат, запровадження компенсацій та надбавок, індексації оплати праці тощо [4].

Загалом, в Європейському Союзі соціальний діалог включено до основних прав, задекларованих Хартією Співтовариства про основні соціальні права працівників. В європейських країнах на основі реалізації принципів партнерства та соціального діалогу успішно реалізується концепція «якості трудового життя», основними критеріями якої є справедлива і достатня винагорода за працю та її стимулювання; безпечність праці; можливість розвивати свої здібності та просування по службі; соціальна користність праці; широке залучення працівників до управління виробництвом; раціоналізація режимів праці та відпочинку. Соціальне партнерство у розвинутих країнах відіграє роль ефективного чинника соціальної стабілізації та стійкості, тому розвиток соціального

партнерства на основі удосконалення підходів до реалізації соціального діалогу є важливим завданням для вирішення в Україні [5].

Враховуючи зазначене, одним із варіантів модернізації соціального діалогу в Україні є удосконалення законодавчої бази з питань соціального діалогу шляхом внесення змін та доповнень до відповідних законів та підзаконних актів. Це дозволить уникнути розбіжностей у тлумаченні норм, а також забезпечити рівноправність сторін під час створення та функціонування органів соціального діалогу. Важливо чітко визначити принципи формування, повноваження та механізми діяльності таких органів, як Національна тристороння соціально-економічна рада, з урахуванням міжнародних стандартів та найкращих практик соціального діалогу. На думку представників Конфедерації роботодавців України, слід внести зміни до законодавства, визначити критерії репрезентативності та відбір потенційних кандидатів до участі у ЄСЕК був зрозумілий для всіх на перших етапах варто створити робочу групу при Національній службі посередництва і примирення (НСПП) та напрацювати узгоджену соціальними партнерами дорожню карту [3].

Важливим інструментом покращення діяльності тристороннього співробітництва є посилення спроможності профспілок та організацій роботодавців шляхом розвитку їхніх інституційних, аналітичних та комунікаційних можливостей. Це дозволить забезпечити ефективне представництво інтересів працівників та роботодавців у процесах соціального діалогу. Необхідно надавати підтримку профспілкам та організаціям роботодавців у питаннях навчання кадрів, залучення експертів, проведення досліджень та аналізу даних, а також покращення комунікації з членами та громадськістю.

Підсумовуючи наведене, необхідно зазначити, що соціальний діалог є ключовим механізмом для досягнення рівноваги та узгодження різновекторних інтересів працівників, роботодавців і державних органів, а також сприяння соціальній справедливості та сталому розвитку суспільства. Тому, реалізація запропонованих заходів сприятиме оновленню та вдосконаленню системи соціального діалогу в Україні, зробить її більш ефективною, спроможною забезпечувати досягнення консенсусу та прийняття збалансованих рішень у соціально-трудовій сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23.12.2010 р. № 2862-VI : станом на 27 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>
2. Внучко С., Ільченко Б., Рой В. Як налагодити ефективний соціальний діалог в Україні? Підготовлено під егідою за сприяння 95 проекту «Громадська синергія», що фінансується ЄС та Міжнародним фондом «Відродження». URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/analytics/yak-nalagodyty-efektyvnyj-sotsialnyj-dialog-v-ukrayini/>
3. Соціальний діалог в Україні - проблеми і перспективи. URL: <https://employers.org.ua/news/id2508>
4. Яцишин В. В. Деякі проблеми соціального діалогу в сфері праці на сучасному етапі. Соціально-гуманітарний вісник. 2018. Вип. 22. С. 65-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2018_22_53
5. Луньова Т.С. Проблеми розвитку соціального партнерства в Україні. Економічний простір. № 180, 2022. С.19. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1106/1065>

Нидзюк Д.Ю.,
здобувачка вищої освіти ступеня бакалавр
спеціальності 281
Публічне управління та адміністрування,
Кравець І. М.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри соціального забезпечення,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Соціальне партнерство – це система взаємовідносин між найманими працівниками, роботодавцями та державою, яка спрямована на забезпечення узгодження їхніх інтересів у соціально-трудовій сфері. Воно базується на принципах рівноправності сторін, повноважності представників, незалежності та відповідальності, конструктивності та взаємодії, добровільності прийняття зобов'язань, обов'язковості виконання досягнутих домовленостей. Дотримання цих принципів неможливе без належної комунікації [1].

Комунікація відіграє ключову роль на всіх етапах соціального партнерства: від ініціювання переговорів до моніторингу виконання домовленостей. Відкритий діалог, взаємоповага та готовність вислухати й зрозуміти позицію іншої сторони сприяють формуванню атмосфери довіри та партнерства. Це, у свою чергу, полегшує пошук компромісних рішень, прийнятних для всіх учасників.

Ефективна комунікація є запорукою дотримання принципу рівноправності сторін під час переговорів та обміну інформацією в рамках соціального партнерства. Вона уможливорює для представників соціальних партнерів діяти в інтересах тих, кого вони представляють, враховуючи потреби та очікування всіх зацікавлених сторін завдяки налагодженому зворотному зв'язку.

Відкритий обмін даними та роз'ясненнями позицій дозволяє кожному учаснику усвідомити межі своєї відповідальності та наслідки невиконання зобов'язань. Це стимулює соціальних партнерів діяти незалежно та відповідально, реалізуючи принципи незалежності й реальної відповідальності.

Якість комунікації безпосередньо впливає на досягнення принципів конструктивності та взаємодії. Лише за умови налагодження ефективного діалогу, готовності до компромісів та пошуку взаємовигідних рішень соціальні партнери зможуть досягти конструктивної співпраці та взаємодії.

Відкритий обмін інформацією сприяє усвідомленню змісту та наслідків зобов'язань, які приймаються добровільно, а ефективний моніторинг виконання домовленостей, заснований на зворотному зв'язку, забезпечує дотримання принципу обов'язковості їх виконання, реалізуючи принципи добровільності прийняття зобов'язань та обов'язковості виконання досягнутих домовленостей.

Налагодження ефективного діалогу, відкритий обмін інформацією та готовність вислухати і зрозуміти позицію іншої сторони є невід'ємними складовими успішної реалізації принципів соціального партнерства, що дозволяє досягти взаєморозуміння, знайти компромісні рішення та забезпечити виконання поставлених цілей.

Комунікація має бути двостороннім процесом, який передбачає не лише передачу інформації, а й активне слухання та зворотний зв'язок від усіх учасників. Це дозволяє зрозуміти позицію та аргументи іншої сторони й знайти взаємоприйнятні рішення, які максимально задовольняють інтереси всіх соціальних партнерів.

Чіткість, зрозумілість та своєчасність комунікації допомагають уникнути непорозумінь та плутанини, що можуть перешкодити ефективній співпраці. Регулярний обмін актуальною інформацією між соціальними партнерами також важливий для моніторингу виконання досягнутих домовленостей та внесення необхідних коректив.

Отже, державно-громадське управління не може існувати без комунікації, оскільки демократичний принцип потребує постійного діалогу між органами влади, органами самоврядування й громадськістю. Створення довірчих взаємин між сторонами-партнерами, забезпечення очікувань із боку громадськості та налагодження партнерських стосунків між ними є головною метою комунікації [2]

Відкритість до діалогу та готовність розглядати різні точки зору сприяють встановленню атмосфери довіри та взаєморозуміння, що є ключовим для успішного соціального партнерства. Важливу роль відіграють комунікації з громадськістю та ЗМІ, які підвищують рівень обізнаності суспільства про соціальне партнерство, його принципи та досягнення, а також сприяють підвищенню відповідальності соціальних партнерів перед суспільством [3].

Комунікативна складова соціального партнерства має суттєві переваги при вирішенні будь-яких завдань, зокрема у підготовці фахівців, сприяючи розвитку всіх компонентів соціальної компетентності майбутніх працівників. Вона допомагає здобути досвід міжособистісної взаємодії, співпраці та налагодження ділових стосунків із партнерами, організації діяльності для досягнення спільної мети, подолання комунікативних бар'єрів; здійснювати професійне спілкування під час виконання професійних завдань, саморозвитку та самоосвіти; бути лідерами, реалізуючи соціальні компетенції на практиці, розвивати мотиваційно-ціннісну сферу тощо [4, с. 83].

Сьогодні система соціального партнерства у нашій країні ще є недостатньо дієвою з різних причин. Досить низьким є рівень результативності соціального діалогу, як процесу визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу на основі саме комунікаційної взаємодії. Це провокує до негативних тенденцій і зниження ефективності державного управління, соціального та економічного розвитку суспільства. Таким чином, важливим питанням виступає розробка пропозицій щодо перспективних напрямів подальшого розвитку і вдосконалення державної соціальної політики та соціального діалогу [5, с.9].

Отже, роль комунікацій у реалізації принципів соціального партнерства є надзвичайно важливою. Ефективне спілкування, відкритий діалог, своєчасний обмін інформацією та зворотний зв'язок допомагають забезпечити рівноправність сторін, їхню незалежність та відповідальність, конструктивність співпраці, добровільність прийняття зобов'язань та обов'язковість їх виконання. Саме тому розвиток комунікативних навичок усіх учасників соціального партнерства є запорукою його успішної реалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України "Про соціальний діалог в Україні" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 28, ст.255) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>
2. Лісова Н. І. Соціальне партнерство як процес комунікативної взаємодії в умовах державно-громадського управління загальною середньою освітою. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708691/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf>
3. Повалій Т. Л., Бойко О. П. Соціальне партнерство та професійні комунікації в роботі менеджера соціокультурної діяльності : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2021. 241 с.
4. Сидорук І. Соціальне партнерство у формуванні компетентності майбутніх соціальних працівників. Нова педагогічна думка. 2020. № 2 (102). С. 80-83
5. Добрянська О. Тенденції розвитку соціального партнерства в Україні. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Публічне управління та адміністрування. № 1 (1) 2021 рік. С.6-10

Підвисоцька О.В.,
здобувачка вищої освіти на бакалаврському рівні,
спеціальність 073 «Менеджмент»
Науковий керівник: Корюгін А.В.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій

Хмельницький університет управління і права
імені Леоніда Юзькова

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КОМЕРЦІЙНОЇ КОМПАНІЇ

В умовах високої конкуренції та різноманіття продукції, формування іміджу комерційного підприємства стає важливим чинником успішної роботи на ринку. Імідж — це не лише візуальне враження, а й складна система уявлень, які споживачі формують про бренд залежно від багатьох різних впливів: від якості продукту чи послуги до способу спілкування з клієнтами та етики компанії.

Формування ефективного іміджу передбачає стратегічне дослідження цільової аудиторії, адаптацію до мінливих умов ринку та активне використання маркетингових інструментів. Розглянемо основні аспекти формування іміджу підприємства та стратегії, які забезпечать його успішне становище та конкурентоспроможність на ринку.

Тематику формування іміджу комерційної компанії вивчало багато вчених та викладачів, наприклад, такі як Одінцева С.В.[1], Артеменко Л.П.[1], Андрущенко Н.О.[2] та інші.

Імідж організації — це образ організації, який існує в свідомості людей. Можна навіть сказати, що в будь-якій організації є незалежний імідж людей, які там працюють, і того, що вони там працюють. Якщо проблему іміджу залишити напризволяще, вона спонтанно розвиватиметься серед споживачів і немає гарантії, що вона буде доречною та вигідною для компанії. [3]

В сучасному світі, де конкуренція на ринку надзвичайно висока, формування іміджу комерційної компанії стає вирішальним фактором успіху. Імідж не лише визначає спосіб, яким споживачі сприймають бренд, а й є рушійною силою для їхнього вибору між різними альтернативами на ринку. Ефективне формування іміджу вимагає від компанії не лише відмінного продукту чи послуги, але й правильної стратегії комунікації, відповідальності перед спільнотою та створення позитивного враження в середовищі споживачів. У цій статті ми розглянемо ключові аспекти формування іміджу комерційної компанії та методи, які допоможуть забезпечити її успішне позиціонування на ринку.

Імідж компанії створюють фахівці, використовуючи маркетингові комунікації: зв'язки з громадськістю, стимулювання збуту, реклама, особисті продажі. На жаль, на сьогоднішній день не існує методики оцінки іміджу організації (бізнесу) комплексу.

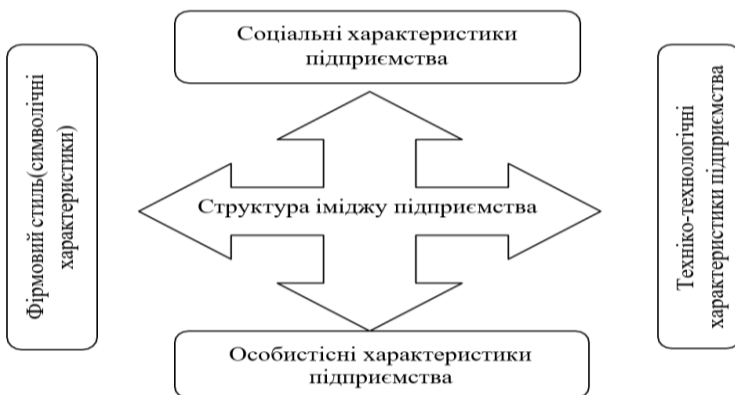

Рис. 1 Структура іміджу підприємства[2]

Першим кроком у формуванні іміджу є ретельне вивчення та розуміння цільової аудиторії. Це дозволяє компанії створити продукт або послугу, що відповідає потребам, бажанням та цінностям своїх клієнтів. На основі аналізу аудиторії необхідно розробити унікальну брендову ідентичність, яка буде відрізняти компанію від конкурентів. Це включає в себе створення логотипу, слогану, корпоративного стилю та повідомлення, які відображають цінності та філософію бренду.

Для успішного формування іміджу необхідно використовувати різноманітні канали комунікації, такі як соціальні медіа, реклама, PR-кампанії та спонсорські заходи. Кожен з цих каналів повинен підкреслювати ключові аспекти бренду та сприяти його позитивному сприйняттю серед споживачів.

Усвідомлене та систематичне формування іміджу є ключовим елементом успіху будь-якої комерційної компанії. Ретельний аналіз аудиторії, створення унікального бренду, ефективна стратегія комунікацій та позитивне сприйняття в суспільстві допомагають забезпечити конкурентоспроможність та стабільність на ринку. Відправним пунктом є розуміння та відображення цінностей, які приваблюють цільову аудиторію, а кінцевою метою - побудова міцного іміджу, який сприяє росту бренду та його впевненому становленню на ринку.

В сучасних конкурентних реаліях створення вдалого іміджу вимагає від підприємства регулярного покращення відношення до споживача, формує лояльність клієнтів до компанії, розширює зацікавленість аудиторії. Імідж підприємства є сукупністю асоціацій і вражень, які були цілеспрямовано або спонтанно сформовані у свідомості громадськості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Одінцева С.В., Артеменко Л.П., Формування іміджу підприємства: світовий та вітчизняний досвід, *Менеджмент*, № 12 (2018) URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/130972>
2. Андрущенко Н.О., Формування іміджу підприємства як елемента конкурентоспроможності, Випуск 10. Частина 1. 2015 URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/13.pdf
3. Імідж організації: поняття, формування, елементи, тактика, вплив URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/management/13736/>

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Бельтюков В.Р.,

магістр кафедри інформаційних систем та мереж,

Кравець П.О.,

к.т.н., доцент кафедри інформаційних систем та мереж

Національний університет «Львівська політехніка»

ЗАСТОСУВАННЯ ЗГОРТКОВОЇ НЕЙРОННОЇ МЕРЕЖІ VGG16 В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ВИЯВЛЕННЯ ЗБІГІВ В КОЛЕКЦІЯХ ГРАФІЧНИХ ЗОБРАЖЕНЬ

Графічні зображення – це важлива складова сучасного візуального світу, що використовується в різних галузях, включаючи мистецтво, дизайн, рекламу, комп'ютерну графіку та багато інших. Графічні зображення представляють собою візуальне відображення об'єктів, сцен або даних, яке може бути використане для передачі інформації або емоцій. Ця форма мистецтва і візуальної комунікації може бути статичною (зображеннями) або динамічною (анімацією та відео) і грає важливу роль у відображенні світу навколо нас.

Графічні зображення можуть бути створені різними способами, включаючи ручне малювання, фотографію, комп'ютерне моделювання та інші техніки. Вони можуть бути статичними, що означає, що вони залишаються незмінними з часом, або динамічними, які змінюються відповідно до певних умов чи подій.

Графічні зображення мають безліч застосувань, від художнього вираження до створення рекламних матеріалів та відображення даних. Вони використовуються у веб-дизайні для створення привабливих веб-сторінок, у кіно і телебаченні для створення візуальних ефектів та анімації, а також у медицині для візуалізації рентгенівських знімків та інших медичних досліджень. У сучасному світі графічні зображення відіграють значущу роль у сприйнятті та сприйнятті інформації, що оточує нас.

На сьогоднішній день існує багато різноманітних форматів зображень, які були створені з метою спростити вирішення різних завдань та зменшити обсяг даних, необхідний для їх зберігання на фізичних носіях. Серед найпопулярніших форматів залишаються JPEG, TIFF, GIF та PNG.

У сфері обробки зображень і пошуку подібних характеристик існує велика різноманітність підходів та алгоритмів. Сучасні методи можна віднести до трьох основних напрямів: визначення ключових точок на зображенні та застосування локально чутливого хешування, а також використання нейронних мереж для розпізнавання унікальних особливостей кожного зображення та їх подальше порівняння. Зазвичай, комбінування цих методів призводить до досить точних результатів у пошуку подібних характеристик між різними зображеннями.

Застосування нейронних мереж для порівняння зображень є потужним інструментом у сфері обробки зображень і комп'ютерного зору. Нейронні мережі, зокрема згорткові нейронні мережі (Convolutional Neural Networks або CNNs), показали вражаючі результати в завданнях, пов'язаних з розпізнаванням та порівнянням зображень.

Одним з основних використання нейронних мереж є розпізнавання об'єктів – та їх характерних ознак на зображеннях. Це включає в себе виявлення особливостей, таких як форми, кольори та текстури, і подальше порівняння цих особливостей між зображеннями. Нейронні мережі можуть навчитися виділяти інформаційні ознаки, що робить їх ефективними інструментами для визначення подібності між різними зображеннями.

Подібно до визначення об'єктів, нейронні мережі можуть бути навчені для порівняння зображень за їхніми властивостями. Наприклад, це може включати визначення, чи належать два зображення до однієї і тієї ж категорії, чи вони мають схожі риси. Використовуючи нейронні мережі, можливо отримати точні та надійні результати у завданнях порівняння зображень.

У інформаційній системі виявлення збігів у колекціях графічних зображень було застосовано модель VGG16, що популярною моделлю загорткової нейронної мережі, яка використовується у дуже великому спектрі задач комп'ютерного зору. Вона використовується від простої класифікації зображень за об'єктами, що на них зображені, до розпізнавання захворювань різних органів шляхом завантаження у неї рентгенівських знімків.

VGG16 – це потужна попередньо навчена модель, яку можна також використовувати і для визначення подібності між зображеннями. Використовуючи цю модель, ми можемо витягувати характеристики високого рівня з різних зображень і порівнювати їх, щоб виявити схожість. Ця техніка має широкий спектр застосувань, від пошуку зображень і систем рекомендацій до безпеки та спостереження. На рис.1 відображено загальний вигляд архітектури цієї нейронної мережі.

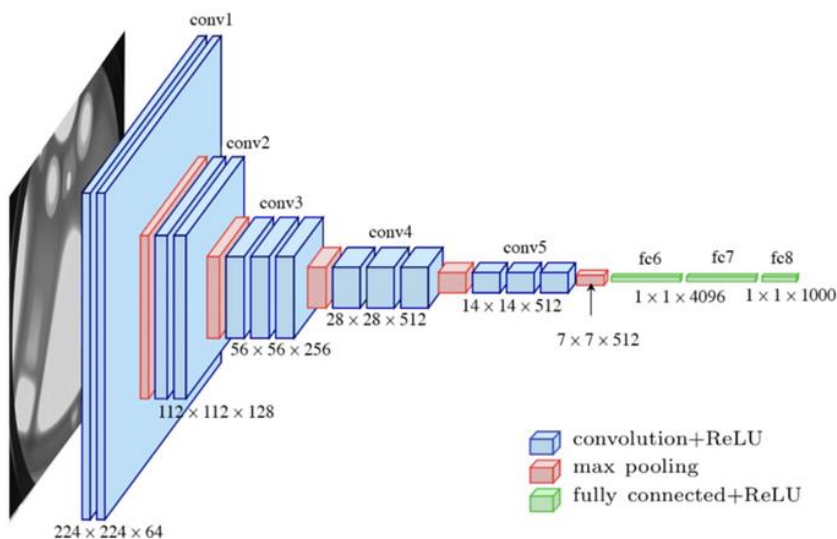

Рис.1. Архітектура моделі VGG16

Сама система виявлення збігів в колекціях графічних зображень була спроектована на мові Python з використанням бібліотек CustomTkinter для реалізації користувацького інтерфейсу та бібліотек OpenCV та TensorFlow, з яких остання якраз і дозволяє реалізувати метод пошуку збігів зображень з допомогою нейронної мережі VGG16.

Для її застосування у системі було створено окремий клас під назвою `NeuralNetworkImageComparer`, у якому було реалізовано основний функціонал для здійснення порівняння, який потім був використаний в основній системі. Лістинг коду класу `NeuralNetworkImageComparer` мовою Python представлено нижче.

Лістинг 1. Клас `NeuralNetworkImageComparer`

```
from tensorflow.keras.preprocessing import image
from tensorflow.keras.applications.vgg16 import VGG16, preprocess_input
import numpy as np

class NeuralNetworkImageComparer:
    def __init__(self):
        self.model = VGG16(weights='imagenet', include_top=False)
        self.model.compile(optimizer='adam', loss='mse')

    def load_and_preprocess_image(self, image_path):
        img = image.load_img(image_path, target_size=(224, 224))
        img_array = image.img_to_array(img)
        img_array = np.expand_dims(img_array, axis=0)
        img_array = preprocess_input(img_array)
        return img_array

    def get_image_embedding(self, img_path):
        img_array = self.load_and_preprocess_image(img_path)
        features = self.model.predict(img_array)
        return features.flatten()

    def compare_images(self, img_path1, img_path2):
        embedding1 = self.get_image_embedding(img_path1)
        embedding2 = self.get_image_embedding(img_path2)
        distance = np.linalg.norm(embedding1 - embedding2)
        return distance
```

Також у представленій інформаційній системі використовуються методи як простого піпксельного перебору зображень або хеш-різниці, так і два алгоритми, що використовують принципи пошуку за контрольними точками під назвою ORB та SIFT, а також порівняння зображень за допомогою вищеописаної загорткової нейронної мережі VGG16.

Отже, використання нейронної мережі VGG16 у інформаційній системі виявлення збігів в колекціях графічних зображень є доволі актуальним рішенням завдання пошуку рівня схожості між зображеннями. Її застосування разом з іншими методами, такими як хешування, пошук ключових точок ORB та SIFT, позитивно вплине на якість виявлення подібностей між зображенням інфографічної системи, хоча недоліком VGG16 є необхідність стискання вхідних зображень до розміру в 224 на 224 пікселі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Верес О. М., Кісь Я. П., Кугівчак В. А., Рішняк І. В. Вибір методів для пошуку однакових або схожих зображень, 2018. – Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/jan/15445/43-50.pdf> .
2. Zagoruyko, S., Komodakis, N. Learning to compare image patches via convolutional neural networks. In: Proceedings of the IEEE conference on computer vision and pattern recognition. 2015. p. 4353-4361 .
3. Image Similarity Comparison using VGG16 Deep Learning Model [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://medium.com/@developerRegmi/image-similarity-comparison-using-vgg16-deep-learning-model-a663a411cd24> .

ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ

Притула Р.Л.

Національний військово-медичний клінічний центр

«Головний військовий клінічний госпіталь»,

м. Київ

2-(((3-(2-ФТОРФЕНІЛ)-5-ТІО-4Н-1,2,4-ТРИАЗОЛ-4-ІЛ)ІМІНО)МЕТИЛ)ФЕНОЛ ЯК ДІЮЧИЙ КОМПОНЕНТ М'ЯКОЇ ЛІКАРСЬКОЇ ФОРМИ

Грибкові захворювання шкіри (дерматомікоз) – інфекційна недуга, викликана активацією хвороботворних грибів. Це не тільки неприємна косметична проблема, а й серйозний привід звернутися до лікаря. Зазвичай зараження відбувається після контакту з носієм, а також через одяг, предмети, засоби особистої гігієни. Відвідуючи СПА, басейни, сауни, пляжі, тренажерні зали – місця скупчення великої кількості людей, не усі дбають про належний захист – носіння власного взуття, витирання чистим рушником та гігієну (<https://eledia.sumy.ua>). Фахівці стверджують, що значна поширеність грибкових захворювань в наш час у більшості випадків пов'язана не так з легкістю зараження грибами та з неймовірною швидкістю розмноження патогенної мікрофлори, як із самим ставленням більшості населення до інфекційних захворювань, які викликають патогенні гриби. На жаль, до недуг, виникнення яких спровокували грибки, не завжди ставляться з належною відповідальністю, воліючи ігнорувати характерні симптоми патології та сподіватися на самоусунення проблеми, що з'явилася (<https://online-apteka.com.ua>).

На сьогодні лікування грибкових інфекцій вразливих ділянок залишається актуальною проблемою медицини та фармації. Пов'язано це не лише зі збільшенням кількості пацієнтів (військовий стан, фінансова неспроможність населення, низька доступність до лікування тощо), але й із зростаючою резистентністю грибків до існуючих ліків. Тому, розробка та впровадження у практику нових ефективних препаратів є першочерговою задачею сучасної фармації.

Метою нашої роботи була розробка м'якої лікарської форми (крему) з активно діючою речовиною 2-(((3-(2-фторфеніл)-5-тіо-4Н-1,2,4-триазол-4-іл)іміно)метил)фенолом, яка володіє протигрибковими властивостями.

Після вхідного контролю сировину для виготовлення крему (2-(((3-(2-флуорофеніл)-5-тіо-4Н-1,2,4-триазол-4-іл)іміно)метил)фенол, стеарат ПЕГ-400, МГД, цетилстеариловий спирт, консервант, очищена вода) транспортують на робочу дільницю за допомогою транспортних візків, зважують. Реактор-плавитель нагрівають за допомогою підключення гарячої води до оболонки при температурі 75°C. Послідовно додають в реактор-плавитель зважені компоненти (2-(((3-(2-флуорофеніл)-5-меркапто-4Н-1,2,4-триазол-4-іл)іміно)метил)фенол, стеарат ПЕГ-400, МГД, цетилстеариловий спирт). При постійному перемішуванні суміш нагрівають до температури 75 ± 5 °С. Процес перемішування триває до повного розплавлення твердих компонентів. Потрібний обсяг очищеної води переносять у реактор. По черзі додають в реактор необхідну кількість

консерванта, перемішуючи до повного розчинення компонентів. Отриманий розчин повинен бути прозорим і не містити нерозчинних частинок. Масляну фазу, яку підготували, транспортують з реактора-плавителя через фільтр до реактора-гомогенізатора. У реакторі-гомогенізаторі активують якірну мішалку зі швидкістю 1 500 об/хв та подають гарячу воду в оболонку для підтримки температури маси на рівні 75 °С. Вмикають лопаткову мішалку зі швидкістю 38 об/хв та турбінну мішалку зі швидкістю 15000 об/хв в реакторі-гомогенізаторі, в якому знаходиться олійна фаза. За допомогою вакууму вводять підготовлену водну фазу з етапу 3, гомогенізуючи отриману масу до отримання рівномірної емульсії. Після введення водної фази до реактора-гомогенізатора припиняють подачу гарячої води в оболонку апарата і охолоджують масу до температури 40°С. Додають необхідний обсяг 2-(((3-(2-флуорофеніл)-5-тіо-4Н-1,2,4-триазол-4-іл)іміно)метил)фенолу в реактор-гомогенізатор за температури 40°С при постійному перемішуванні. Поступово проводять охолодження крему до кімнатної температури при постійному перемішуванні. Гомогенізацію крему проводять у реакторі-гомогенізаторі протягом 15 хвилин, активуючи всі типи мішалок. Після завершення гомогенізації беруть контрольні зразки з різних областей реактора та проводять проміжний контроль якості готового крему, який повинен відповідати встановленим стандартам МКЯ. Готовий крем перекачують у резервуар тубонаповнювального автомата та дозують по 50,0 г у туби, які мають внутрішнє лакове покриття із бушоном. Здійснюють контроль точності дозування, продуктивності автомата та вірності маркування туб (зазначення номеру серії та терміну придатності). Туби з інструкцією до застосування автоматично фасуються у пакки за допомогою автомата для пакування туб в упаковку. Проводиться перевірка належного комплексу упаковки. На пакувальному столі вручну здійснюють пакування пачок в коробки. Серію готової продукції формують з розрахунку одного завантаження реактора-гомогенізатора.

За результатами комплексного технологічного процесу отримано дані щодо розробки оптимальної технології та створено блок-схему технологічного процесу для отримання нового лікарського засобу у вигляді крему, призначеного для лікування грибової інфекції.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ

Журавльова Тетяна Іванівна

курсант I курсу,

факультет підготовки фахівців

для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник : Журавель Олександр Анатолійович

старший викладач кафедри

спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах воєнного стану пріоритети в підготовці фахівців різних сфер і напрямів, зокрема курсантів закладів вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ, зазнали істотних змін. Зростаюча загроза російської військової агресії та активні бойові дії ставлять перед поліцейськими надзвичайно високі вимоги щодо їх фізичних та психологічних здібностей, прикладних навичок, що мають бути автоматизованими, та реагування на стресові ситуації без замінок [1, с. 27].

Ураховуючи сучасні умови в Україні, зокрема воєнний стан, основна увага приділяється якісній підготовці співробітників Національної поліції. Фізична підготовка виступає одним із ключових аспектів цієї підготовки. Згідно з Загальними Положеннями Наказу МВС України, фізична підготовка поліцейських включає комплекс заходів, спрямованих на формування і покращення рухових навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей з урахуванням їхньої професійної діяльності [3, с. 44]. Вона охоплює загальну фізичну підготовку, тактику самозахисту та особисту безпеку, спрямовану на розвиток і вдосконалення рухових навичок і вмінь поліцейських, які є важливими як у повсякденній діяльності, так і в екстремальних ситуаціях, зокрема виконанні бойових завдань [4, с. 25].

У сучасних умовах України існують основні проблеми у підготовці майбутніх поліцейських, зокрема:

Недостатня фізична підготовка, яка є однією з ключових проблем. Вона є необхідною для успішної роботи поліцейського, оскільки вони повинні бути готові до фізичних викликів, таких як переслідування, захист від нападів та застосування фізичного примусу.

Низька мотивація молоді до занять з фізичної підготовки, що призводить до зниження бажання займатися руховою активністю.

Психологічний тиск та стрес, які супроводжують роботу правоохоронців, особливо в умовах воєнного стану. Майбутні поліцейські повинні бути психологічно міцними, проте важко підготувати їх до всіх можливих стресових ситуацій, що можуть виникнути при виконанні службових обов'язків [3, с. 27].

Розв'язання цих проблем передбачає збільшення вимог до фізичної підготовки курсантів, надання доступу до тренувань та інших ресурсів, стимулювання мотивації молоді до занять фізичною активністю та удосконалення психологічної підготовки, щоб допомогти майбутнім правоохоронцям розвивати резистентність та стресостійкість [2, с. 74].

У контексті сучасних реалій, обумовлених воєнним станом в Україні, важливо визначити головні завдання та цілі навчальних занять для підготовки курсантів Міністерства внутрішніх справ. Однією з таких цілей є навчання курсантів методам рукопашного бою, особливо в умовах загрози злочинцями, які володіють вогнепальною або холодною зброєю, а також при затриманні правопорушників, обшуку та транспортуванні, включаючи методи страховки та взаємодопомоги.

Другою важливою метою є підготовка висококваліфікованих кадрів для Національної поліції України, які здатні швидко та ефективно виконувати службово-бойові завдання в умовах складної оперативної ситуації [2, с. 18].

Крім того, важливим завданням є зміцнення фізичного стану та мотивації курсантів, що сприяє підвищенню фізичного розвитку і формуванню стійкості для виконання важких фізичних завдань у службі. Наступною метою є розвиток у курсантів високих морально-вольових якостей, необхідних для виконання службово-бойових завдань в умовах панічних настроїв у суспільстві [2, с. 27]. Також велика увага має бути приділена ментальному здоров'ю здобувачів вищої освіти.

На початковому етапі фізичної підготовки майбутніх працівників поліції розробляється стратегія розвитку їхніх фізичних якостей і створюється міцна основа для формування навичок у використанні поліцейських заходів примусу. Цей етап спрямований на покращення м'язів опорно-рухового апарату, розбудову базової сили й витривалості, підвищення функціональної стійкості серцево-судинної та дихальної систем організму, розвиток швидкості, координаційних здатностей і гнучкості [3, с. 84].

Основним завданням підготовки є розвиток здатності приймати обґрунтовані рішення в ускладнених умовах, зокрема за допомогою симуляції ситуацій, пов'язаних з оперативно-службовою діяльністю. Для досягнення цієї мети, важливо впроваджувати комплексні засоби та методи в навчальний процес, які гарантують максимальну ефективність підготовки бойових навичок працівників Національної поліції України [1, с. 22].

В умовах воєнного стану в Україні підготовка курсантів Міністерства внутрішніх справ набуває особливого значення та вимагає зосередження на важливих аспектах, таких як навички рукопашного бою, фізична та морально-вольова підготовка. Стратегія навчання повинна бути спрямована на зміцнення фізичних здібностей курсантів, їхню психологічну міцність та готовність приймати обґрунтовані рішення у стресових ситуаціях. Необхідно акцентувати увагу на використанні сучасних методик і симуляцій, що наближають навчальний процес до реальних умов службової діяльності. Важливо забезпечити підвищення рівня мотивації курсантів до заняття фізичною підготовкою та розвитку їхнього професійного потенціалу.

Отже, ефективна підготовка курсантів української поліції в умовах воєнного стану передбачає комплексний підхід та удосконалення навчальних програм з урахуванням сучасних викликів та потреб суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко В. В. Особливості застосування поліцейських заходів під час професійної діяльності працівників патрульної поліції // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. [за матеріалами III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24 трав. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз.підготовки ф-ту № 2. Харків, 2018. С. 52–57
2. Бондаренко В.В. Особливості програм первинної професійної підготовки працівників Національної поліції України. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт : журнал / уклад. А. В. Цьось, А. І. Альошина. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. Вип. 25. С. 43–49
3. Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text>
4. Тьорло О.І., Музика Б.Ю., Флуд О.В та ін. Застосування заходів фізичного впливу в обмеженому просторі : навч.-метод. посібник / Львів : ЛьвДУВС, 2020. 204 с.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Kushlyk V. A.,

*teacher, Department of Philology, Interpreting and Translation
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

WAYS OF EXPRESSING THE NOUN «TIME» (BASED ON THE TRANSLATION OF RANSOM RIGGS' NOVEL «HOLLOW CITY»)

Nouns are the largest group of linguistic means expressing time. The relevance of the study lies in the fact that time nouns help to create the versatility and depth of the reproduction of the temporal context, which is extremely important for shaping the atmosphere and interpreting events in the text of a work of fiction. As for the various means of expressing time, we will use the classification of Natalia Goshylyk. The researcher divides them into several thematic groups:

- words whose semantic structure includes the seme «time as an abstraction» (час/time, день/day);
- words with the semes of time and counting (сьогодні/today, щойно/just, досі/still, завтра/tomorrow, минуле/past)
- words with combined time and quantity semes (with the general meaning of «amount of time» (хвилина/minute, рік/year, вічність/eternity); [1, p. 110].

To fully reveal the concept of time, we will pay special attention to the noun «time» and try to explore how it reveals the variety of ways of expressing time in Ukrainian translation. Let's look at the means of reflecting this noun in the novel by American writer Ransom Riggs «Hollow City». We first see this noun in a sentence: «*I wandered into the sanctuary to kill time checking out museum displays*» [3 p. 67]. We can see that the stylistic means used is a metaphor *to kill time*. However, in Ukrainian, it is reproduced using a euphemism. The time metaphor is softened by the verb, *згаяти час*, but not *вбити*: «*я ввійшов до святого місця, щоби згаяти час за розгляданням експонатів*» [2, p. 59].

Let's analyze another sentence where time is expressed using the noun *time*: «*if Norman Rockwell had painted people doing hard time in jail*» [3, p. 196]. We can see that the stylistic device of time is the metaphor *do a hard time*, which means a period of difficulty or it is slang for being in prison. In the Ukrainian language, this means is expressed by the phraseology *скніти душею*: «*яка могла б вийти з-під пензля Нормана Роквелла, якби він малював людей, що скніють душею у тюрмі суворого режиму*» [2, p.179]. «*I scrambled on my hands and knees, because even standing would've cost time I didn't have to waste*» [3, p. 212]. In this sentence, time is expressed by the metaphor *to cost time*. Time is portrayed as something precious and its value is reinforced by the negation *don't have to waste*. And in the Ukrainian language, we can observe that the adjective *дорогоцінний* is used to stylistically enhance the value of time: «*Я поповз уперед на карачках, бо навіть спроба підвестися забрала б у мене дорогоцінний час, якого я не мав*» [2, p. 195].

Another example of expressing time using the noun *time* is: «*This time, I got a new kind of twinge in my gut, ever so faint, as if a hollow had been here and gone, and I was sensing its residue*» [3, p. 87]. However, in Ukrainian, the noun time can be reproduced using the noun *раз*

with the pronoun *цей*, which can also convey temporal semantics: «*І цього разу відчув якийсь новий укол болю, дуже слабкий....*» [2, p. 111].

«I went first, kicking in the mirrored door at the bottom rather than wasting time sliding it open» [3, p. 94]. In this sentence, the phrase *to waste time* is used, which indicates that time is something material and can be lost. In Ukrainian, this noun can be stylistically expressed by the phraseology *заяти час*: «*Я поліз першим і вибив фальшиві дверцята на дні замість заяти час на те, щоб їх відчинити*» [2, p. 120].

Also in English, this means of expressing some period *-time-* can act as a semi-affix that is added to the name of the corresponding event, denoting its period: «*it was a group of bedraggled-looking children traveling alone during wartime*» [3, p. 55]. In Ukrainian, *wartime* is expressed as a noun in the prepositional and case forms *нід час війни*: «Найбільше запитань, звісно, викликала власне зграйка замуззаних дітей, які мандрували самі-самісінькі під час війни» [2, p. 73]. This means of expressing time indicates the boundaries of the event. Let's analyze the following example with the *-time-* semi-affix: «*It took a team of cartographers, artists, and bookmakers a lifetime to create*» [3, p. 132]. We observe that time is expressed by the noun *life*, to which the semi-affix *time* is added. And this means indicates a long period of time and therefore it is reproduced by the noun *вічність* with the meaning of duration of action: «Над нею цілу вічність трудилася команда картографів...» [2, p. 169]. The noun *вічність* was used to stylistically reinforce this period of time, and the adjective *цілий* was added to express a negative assessment, conveying the duration of the event. The semi-affix *-time-* can act as an adjective, for example: «And he'd shamle after me like *an old-time* movie monster until I ran away laughing» [3, p. 8]. The adjective *old* itself refers to the antiquity of a certain phenomenon, but the semi-affix *time* is added to stylistically reinforce this antiquity. It is expressed by the noun of time *старий* with the preposition *зі*: «*наче якась потвора зі старого фільму, а я, регочучи, утікав*» [2, p. 5].

Thus, nouns denoting time are an important system of temporal vocabulary in both English and Ukrainian. It has been found that the semantic structure of the studied noun «time» is enhanced by various lexical means. Due to this, the descriptions of the duration and cyclicity of certain periods of time presented in the novel are very clear and understandable. The peculiarity of this noun is that it can act as a semi-affix *-time-*, which is added to the corresponding period and indicates the time of this period. As for the means of expressing the noun «time» in the Ukrainian language, we can observe such nouns as «час», «період», «година», «раз», or, depending on the context, it can be conveyed by such linguistic means of denoting time as adjectives, metaphors and phraseological units.

REFERENCES

1. Goshilik N. S. Structure of the dictionary meaning of temporal lexemes. 2014. P.109-112.
2. Riggs R. Hollow City. Escape from the House of Strange Children / Trans. from English by Olena Liubenko. Kharkiv: Book Club «Family Leisure Club», 2014. 380 p.
3. Ransom Riggs Hollow City: The Second Novel of Miss Peregrine's Peculiar Children. Philadelphia: Quirk Books, 2014. 400 p.

Дикий Володимир Степанович,
студент III-го курсу спеціальності «Технологічна освіта»

dykyi.v@brodypk.ukr.education

Науковий керівник : викладач-методист

Свирина Людмила Кирилівна

svyripa@brodypk.ukr.education

*Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»*

РОЛЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Анотація. У статті розкриваються сучасні підходи до вивчення української мови за професійним спрямуванням. Зосереджено увагу на методах та формах роботи, які можна використовувати на заняттях; аналізуються окремі групи технологій, що сприяють кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню інтересу до навчання, розвивають навички професійної підготовки майбутніх вчителів.

Ключові слова: сучасні педагогічні технології, інтерактивні форми роботи, фахова підготовка вчителя, інноваційні технології, професійне мовлення.

Головною метою цієї роботи є з'ясувати роль та ефективність сучасних педагогічних технологій на заняттях з української мови за професійним спрямуванням у підготовці майбутніх фахівців до професійної діяльності. Відсутність зв'язку між практичними навичками й вміннями та теоретичними знаннями може призвести до порушення літературних норм, тому на заняттях здобувачі освіти не лише теоретично знайомляться з особливостями ділового мовлення, а й навчаються практично застосовувати ці знання, формуючи навички професійного мовлення.

Застосування інноваційних технологій допоможуть здобувачам освіти самостійно вирішувати практичні завдання, краще опанувати правила й закономірності розвитку сучасної української мови, новий матеріал. На заняттях української мови за професійним спрямуванням важливо використовувати такі інноваційні технології, що сприяють не лише кращому засвоєнню матеріалу, але й підготують майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Інноваційні форми роботи передбачають організацію зручних умов для навчання, що дає змогу створювати ситуацію пошуку, сумніву, переконання, аналізу та самооцінки своїх дій. Сьогодні все більшої актуальності набуває проблема підготовки конкурентно-спроможного фахівця, тому викладання української мови за професійним спрямуванням зорієнтовано на формування та розвиток пізнавальної самостійності майбутніх вчителів. Сам термін інновація означає оновлення процесу навчання, що спирається, головним чином, на внутрішні фактори.

Основною рисою інноваційних технологій навчання є орієнтація на чітко окреслену мету, визначення принципів і розробку прийомів оптимізації освітнього процесу. Інноваційна технологія розробляє конкретні принципи і правила, конструє процес використання методів, задає послідовність процедур, спрямованих на досягнення гарантованих результатів. Отже, інноваційні технології -це набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання.

Адже про фахівця ми говоримо тоді, коли він володіє не лише знанням викладання методики, не лише високою кваліфікацією, а й тоді, коли він є духовно багатий, творчий особистістю, що тісно пов'язується із досконалим опануванням мови, її культури. Щоб оволодіти нормами сучасної української мови, необхідно правильно розмовляти й писати, вивчати лексичний склад мови, фонетичну систему, граматичну будову, стилістичні властивості, точно висловлювати свою думку, вміло використовувати набуті мовні знання та грамотно застосовувати їх. Саме досконале знання мови є важливим чинником розумового та професійного розвитку особистості, її культурного рівня. Особливої уваги в умовах національного відродження набуває підготовка майбутнього спеціаліста, саме тому викладачам і студентам стають у нагоді інноваційні методи та форми роботи, що є запорукою успіху в навчанні, сприяють кращому засвоєнню матеріалу.

Застосування нових інформаційних технологій у вивченні української мови за професійним спрямуванням, що сприяють розвитку активної пізнавальної діяльності майбутніх фахівців, допомагають вправі, що заслуговують на увагу, розміщені на інтернет-сайтах: LearningApps, Vseosvita, Moodle. Веб-ресурси значно полегшують роботу викладача та студентів. Таким чином платформами є:

LearningApps- це онлайн-сервіс, що допомагає створювати інтерактивні вправи. Їх зручно використовувати з інтерактивною дошкою, також можна застосовувати як індивідуальні завдання для здобувачів освіти. Цей сервіс економить час як для викладача, так і для студента, тому що дозволяє створювати різні типи вправ на різні теми, вибрати вправи, що сподобалися, або створити власну за одним із зразків [2].

``Vseosvita`` надає можливість викладачеві та студентам зосередитися на викладанні та спілкуванні, не витрачаючи зайвого часу, що досить важливо. Це платформа, що допомагає професійно зростати і тим, хто працює, і тим, хто готується стати фахівцем. На сайті є цікаві та різноманітні методичні матеріали, що сприяють навчанню й розвитку слухачів та читачів будь-якого віку [4].

Платформа Moodle. Ця платформа дає можливість використовувати широкий спектр можливостей для навчальної взаємодії викладачів та студентів. А саме: надає можливість подавати навчальний матеріал у різних формах, забезпечує проведення тестування та опитування із застосуванням запитань закритою та відкритою типів; можна виконувати завдання з можливістю надсилати відповідні файли [2].

Обравши платформу для проведення заняття з української мови за професійним спрямуванням, викладач підбирає відповідні методи навчання, які б з легкістю могли реалізувати тему та мету.

Кажуть, що 90% інформації надходять до слухачів через візуальні канали. Візуалізація виражає ідею, структурує, допомагає зрозуміти та запам'ятати; ефективно задіює тіло і мозок. Новою, але надзвичайно ефективною нормою візуалізації

навчального матеріалу у педагогічному процесі сьогодні є технологія створення карт. **Карти знань**-це зручна і ефективна техніка візуалізації мислення і альтернативного запису [2]. Саме тому карти знань мають багато назв-інтелект-карти, карти розуму, ментальні карти, картидумок, діаграми зв'язків. Процес створення таких карт називають майндмеплінгом.

Ментальна карта(асоціативна карта)-завдання ідей, слова, розташовані радіально навколо основного слова. Ментальні карти бувають різні, але в кожній є центрі знаходиться ядро- основна ідея. Суть ментальної карти полягає в тому, що на папері складаються всі принципи, які нам потрібно пропрацювати і отримати найкращий ефект. Тоді в нас вимальовується ментальна карта з усіма напрямками, пов'язаними з креативом, а також шляхи її вирішення. Наприклад: вивчаючи тему "Синтаксичні норми сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні" або "Лексичні засоби ділового мовлення" з метою повторення вивченого матеріалу доцільно використовувати цей метод.

Кола Ейлера. З їхньою допомогою можна зображати відношення між поняттями для наочного представлення. Леонард Ейлер був відомим математиком, який умів застосовувати математичні питання на практиці. Він використовував для вирішення тієї чи іншої задачі зображення понять у вигляді кругів, говорив про кола так: "Кола дуже підходять для того, щоб полегшити наші роздуми" [3]. Діаграма Ейлера, або кола Ейлера- це корисний метод для вирішення логічних завдань і порівняння предметів та явищ, що допомагає легко та швидко розвинути логічне мислення. Наприклад: *"Послугуючись методом "Кола Ейлера" графічно зобразіть відношення між повними і неповними омонімами"*. Оволодіння цим методом формує здатність аналізувати, зіставляти, узагальнювати, розвивати навички професійного мовлення та викликає бажання вчитися. Опрацьовуючи тему "Спеціальна термінологія і професіоналізми вчителя трудового навчання" можливе використання цієї форми роботи, вона сприятиме кращому осмисленню матеріалу та формуванню професійних навиків. Наприклад: *"Запишіть по 10 прикладів власне українських і запозичених термінів із галузі професії, яку ви обрали. У разі потреби послугуйтеся тлумачним або етимологічним словниками. Перевірте за етимологічним словником, з якої мови запозичений кожен із наведених вами термінів. Проаналізуйте їх способи створення"* [1, с.200].

Поняття "**лепбук**" зявилося у нашому інформаційному просторі недавно і стає все популярнішим. Це побудова навчальної діяльності на основі взаємодії викладача і студентів розвиває допитливість, пізнавальну мотивацію та навчальну активність, творчу ініціативу, у тому числі мовленнєву, дослідницькі здібності.

Лепбуки можна створити на будь- яку тему як в паперовому, так і в електронному варіанті. Це зручний спосіб повторення та узагальнення вивченого, він сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню матеріалу, допомагає організовувати отриману інформацію з вивченої теми. Лепбук є різновидом методу проєктів та відіграє важливу роль у формуванні активних та готових до пізнання особистостей, забезпечує дослідницьку, творчу, пізнавальну ігрову активність здобувачів освіти. Наприклад: *"Граматичні категорії іменника у професійному спілкуванні", "Лексико- граматичні категорії прикметника у професійному спілкуванні"; Дієслово у професійному спілкуванні; "Функціонування числівника у професійному спілкуванні."*

Суть методу "**Клоуз-тести**" полягає в тому, що викладач для основи обирає уривок прози, в якому пропускається ене слово. Уривок прози повинен представляти

закінчений за змістом виклад фактів або подій, в якому майже не згадуються імена власні, а пропущені слова досить легко відновлюються за рахунок контексту. Клоуз-тест перевіряє рівень розвитку мовного чуття, вміння співвідносити інформацію з ситуацією, вміння ставити слово у відповідну граматичну форму, вибирати з ряду синонімів слово, що найбільш відповідає стилю і змісту тексту.

Такий прийом можна використовувати як під час вивчення нового матеріалу, так і на етапі закріплення того, що опановане. Ця форма роботи стимулює інтелектуальну активність, аби вибрати правильну альтернативу потрібно: 1) прочитати текст із загальним охопленням змісту; 2) осмислити альтернативи; 3) співставити кожну з них із змістом тексту; 4) прийняти потрібну альтернативу [4]. Метою використання технології клоуз-тесту є закріпити отримані знання, сформувані уміння публічного представлення продукту своєї діяльності. Вивчаючи тему "Синтаксичні норми у професійному мовленні або "Укладання документів щодо особового складу", можливе використання цього методу, проте слід звернути увагу на повноту доповнення визначень, дотримання граматичних і орфографічних норм. Цей вид роботи дуже зручний у користуванні, економить час для повторення та закріплення вивченого, навчає працювати колективно, розвиває навички комунікативного спілкування, стимулює інтелектуальну активність студентів. Наприклад: "Продовжіть речення. 1. Анотація- це... 2. У ній наводяться... 3. Анотація допомагає під час ... 4. У кінці анотації... 5. Відгук- це документ, який... 6. Рецензія-це... 7. Відмінність між цими документами у тому, що..." [1, с. 272]; "Продовжіть речення. 1. Доповідна записка- це письмове повідомлення на ім'я керівника установи, організації, в якому описується... 2. Документ укладається за вказівкою керівника або ж... 3. Мета ініціативної доповідної записки... 4. За призначенням доповідні записки поділяють на... 5. Текст доповідної записки має таку структуру:... 6. Цей документ містить такі реквізити : ..." [1, с. 137].

Можна і самому за аналогією створити завдання. "Вам необхідно виконати завдання та підготувати питання з даної теми для інших груп.

Група 1

1. Складне ... , частини якого рівноправні за змістом і зв'язані... сурядності, називають... 2. Між частинами ССР можуть бути такі смислові зв'язки: 3. Розділові знаки в ССР: ... 4. Не ставлять розділові знаки між частинами ССР, якщо вони мають ...

Група 2

1. ... речення поєднує синтаксично нерівноправні частини, одна з яких... , а друга-... 2. Підрядна частина починається ... 3. За значенням СПР поділяють на ... види: ...

Група 3

1. Речення, у якому... поєднані в одне змістове ціле без сполучників, а лише за допомогою... називають... 2. Смислові відношення в БСР є... видів:... 3. Між частинами БСР ставлять...

Такий метод як **"Коло ідей"** допомагає здобувачам освіти висловити свою думку. Викладач ділить студентів на групи і ставить дискусійне питання та пропонує обговорити його. Під час відповіді групи висловлюються по черзі, поки не буде вичерпано всі відповіді. "Коло ідей" орієнтоване на формування вмінь працювати в команді, обґрунтовувати власну думку. Звичайно, встановлюється час для обговорення, а згодом кожна група представляє свою точку зору щодо теми, яку обговорювали. Наприклад:

‘‘Доберіть тексти фахового спрямування, що належать до різних стилів української мови. Порівняйте їх, визначте диференційні ознаки. Випишіть із наукового тексту терміни, поясніть їх. Яку стилістичну функцію вони виконують. Які стилістичні прийоми надають текстам експресивності? Знайдіть у текстах тропи, фігури’’ [1, с.31]; ‘‘Поміркуйте, як уникнути невдач у спілкуванні. Чи часто трапляються комунікативні невдачі у вас особисто? Проаналізуйте і виявіть їх причини’’ [1, с.38]; ‘‘Чим, на вашу думку, зумовлений процес термінологізації прикметників в усіх стилях мови? Обґрунтуйте. Які групи прикметників переважають у науково-популярному й офіційно-діловому стилях? Чому? Які особливості вживання присвійних прикметників у науковому-популярному та офіційно-діловому стилях? Як у текстах науково-популярного та офіційно-ділового стилів передається більший або менший вияв якості предмета за допомогою прикметникових форм?’’ [1, с.241].

Метою застосування методу є залучення всіх студентів до обговорення проблеми, що розглядається. *‘‘ Коло ідей’’* орієнтоване на формування вмінь , моделювати різні соціальні ситуації, навчитися слухати іншу людину, вчитися будувати конструктивні стосунки у групі, шукати компроміси.

Для того, щоб розкрити здобувачам освіти зміст матеріалу, який супроводжується графічною ілюстрацією, варто використовувати такий метод як **скрайбінг**. Мета цього методу полягає в тому, що при його використанні краще опановується зміст та запам’ятовується сенс нової інформації. Тому для створення яскравої картинки залучаються різноманітні типи зображень: символи , малюнки, піктограми.

Зображення можна створити для будь-якого матеріалу, адже все залежить від уяви. Скайбінг є методом розповіді чи пояснення, це перетворення речей на візуальні образи, тому можна просто й цікаво розповісти про складне. Найефективнішим є використання цієї технології під час вивчення нової теми. Викладач розвиває креативне мислення, творчі здібності, асоціативну пам’ять своїх слухачів. Можна запропонувати на домашнє завдання створити власну скрайб-презентацію. Наприклад: *‘‘Створити історію про написання цифрових даних у професійних текстах’’*, *‘‘Як ваш телефон змінює вас’’*; *‘‘Лексичні засоби ділового мовлення’’*. Сьогодні скрайбінг- це метод, за допомогою якого можна привернути увагу здобувачів освіти, забезпечити їх додатковою інформацією та виокремити головні моменти знайомства з темою. Виходить свого роду ефект паралельного наслідування: ми слухаємо розповідь і одночасно бачимо графічну відповідність, тому що головними перевагами скрайбінгу є яскравість, лаконічність, інформативність та креативність представлення інформації.

Сторітелінг- технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. У перекладі з англійської story означає історія, а telling- розповідати. Сторітелінг- це розповідь історій [5]. Метод сторітелінга синтезує здобутки кількох галузей науки. У курсі української мови за професійним спрямуванням доцільно використовувати цей метод під час будь-якої мовної теорії на текстоцентричній основі: культура мовлення, стилі мови, правила спілкування фахівця при проведенні зустрічей, зокрема мовленнєвого етикету, етикету телефонної розмови, що охоплює безліч ситуацій, які можна представити у вигляді історій. Наприклад: *‘‘Прочитай діалог. У якому стилі мовлення він написаний? Які слова, на вашу думку, не варто було вживати? Які замінити? Чому?’’*; *‘‘Працюйте в парах. Дайте відповіді на запитання, побудуйте*

розповідь. - Яке значення, на вашу думку, для сучасного фахівця має культура мовлення? Обґрунтуйте. Охарактеризуйте провідні ознаки культури мовлення. Як на вашу думку, впливає позитивний мовний імідж фахівців на формування сприятливого мікроклімату в колективі? Обґрунтуйте. У чому соціальне значення мовних норм? Назвіть причини порушення мовних норм. Що таке мовний суржик як явище? Висловіть пропозиції щодо подолання суржика в усіх сферах суспільного життя. Чому суржик шкідливий для будь-якої мови?" [1с.43], "Відтворіть телефонну розмову вчителя з батьком чи матір'ю учня"; "усно змодельуйте ситуацію а) знайомства; б) представлення"; "Змодельуйте типову ситуацію ділової телефонної розмови: а) телефонуєте Ви; б) телефонують Вам".

Адже мета технології – захопити увагу від початку історії, утримувати її протягом історії, донести основну думку історії, тому що структура історії включає початок (підводить до історії, створює контекст), кульмінацію (переломний момент), розв'язку (завершення історії). Сторітелінг – це один із способів урізноманітнити заняття, подати інформацію за допомогою незабутніх історій з метою викликати цікавість, тому що вдало підходить для викладання гуманітарних предметів. Ця технологія в поєднанні з іншими, традиційними і нетрадиційними формами роботи, шлях до підвищення ефективності навчання, розвитку професійних навиків. Такі завдання не лише збільшують словниковий запас, але й впливають на точність і чистоту мови, розвивають усне та писемне мовлення, сприяють розвитку фахової підготовки майбутніх вчителів. Наприклад, при вивченні тем, пов'язаних із вживаннями іменника, прикметника, дієслова, числівника у професійному мовленні, можна створювати розповіді на вільну тему (*створення історії, в якій фігуруватимуть всі слова- винятки з певного правила; твір- мініатюра, у якому прорекламовано навчальний заклад за допомогою фразеологізмів тощо*).

Таким чином, використовуючи інноваційні технології, створюються умови для кращого засвоєння нового матеріалу та активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Доцільно обирати методи та прийоми, які допомагають встановити партнерські відносини між викладачем та студентами, що позитивно впливає на процес засвоєння інформації. Використання інноваційних технологій – це засіб для досягнення такої атмосфери, яка сприяє співпраці викладача та студента, дає можливість реалізовувати особистісно орієнтоване навчання, формує глибокі теоретичні знання, практичні навички, стимулює критичне мислення, пробуджує інтерес до професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб.[для студ. вищ. навч. закл.] \ С.О. Караман, О.А. Копусь, В.У. Тихоша та ін.; За ред. С.О. Карамана, О.А. Копусь. Київ: Літера ЛТД, 2013. 544с.
2. У.Р. Оришин. Інтерактивні технології на уроках української словесності: підручники і посібники. <https://naurok.com.ua/interaktivni-tehnologi-na-urokah-ukra-nsko-movi-ta-literaturi-32189.html> (Дата звернення : 19.04.2024)
3. <https://skvot.io/uk/blog/v-krugah-eylera> (Дата звернення: 18.04.2024)
4. <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-metodika-klouz-test-u-pedagogicnij-praktici-161787.html> (Дата звернення 19.04.2024)
5. <https://www.creativeschool.com.ua/blog/storitelling-yak-metod-navchannya> (Дата звернення 20.04.2024)

Пренько Яна Олегівна,
старший викладач кафедри загальноправових дисциплін

*Херсонський факультет
Одеського державного університету внутрішніх справ*

ЗДІЙСНЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Знання іноземних мов – це не лише можливість успішного працевлаштування чи можливість вільного пересування Європою та світом, перш за все, це зміна світогляду. Сьогодні неможливо уявити вищу професійну освіту без якісної підготовки іноземних мов. Виклики сучасного світу спонукають переглядати та вдосконалювати пріоритети та напрями професійної підготовки майбутніх поліцейських та юристів, формувати необхідні навички, серед яких особливе місце посідає знання іноземної мови. В умовах сучасного полікультурного суспільства вміння спілкуватися є однією з основних умов успішної діяльності фахівця правоохоронних органів.

Євроінтеграційні процеси зумовлюють необхідність вивчення англійської мови на якісно новому рівні, адже мова міжнаціонального спілкування в освітньому просторі не лише має статус нормативної навчальної дисципліни, її знання є критерієм культурного розвитку та професійної компетентності майбутнього фахівця. [1, с. 22].

Основний матеріал. Отримання вищої освіти з досконалим знанням іноземної мови – вимога, яку висувають до випускників Міністерство освіти і науки України та Міністерство внутрішніх справ України. Робота поліцейських в сучасних умовах передбачає спілкування з громадянами інших країн, і вільне володіння англійською мовою стає вкрай необхідним.

Співробітники органів внутрішніх справ беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки з 1994 року. Миротворчий поліцейський контингент з України під егідою ООН продовжує свою діяльність на Кіпрі, Південному Судані, Кот-д'Івуарі, ДР Конго та Ліберії. Для стабілізації ситуації в гарячих точках планети постійно потрібні правоохоронці зі знанням іноземних мов.

Використання новітніх сучасних технологій суттєво допомагає вчителю навчати, а тим, хто хоче вчитися, в найкоротші терміни оволодівати мовою як засобом спілкування в життєвих ситуаціях.

Текстовий матеріал у підручниках зазвичай подається так, що мова в ньому є метою, а зміст — засобом. Для успішного і швидкого оволодіння англійською мовою необхідно підбирати текстовий матеріал так, щоб він був цікавим і корисним, а інструмент не втрачав свого призначення і не був нав'язаний меті. Завдання викладача спланувати використання мови не на рівні значення, а на рівні змісту, наблизити спілкування до реальних життєвих ситуацій.

Курсанти вчать читати текстовий матеріал англійською мовою без використання словника та розуміти зміст прочитаного. Але коли вони слухають аудіозапис, дивляться фільм або починають спілкуватися з іноземцем, виникає багато труднощів [3].

У центрі освіти було вільне читання і розуміння, а коло умінь і навичок слід розширювати: якомога більше слухати і спілкуватися. Процес вивчення будь-якої іноземної мови необхідно наближати до методики вивчення рідної мови. Оволодіти усною мовою можна лише в процесі спілкування в життєвих ситуаціях – «живе спілкування». Не варто вчити тексти і діалоги напам'ять, адже мова виступає засобом вирішення ситуації. Будь-які набуті мовні навички необхідно підтримувати, тобто якомога частіше використовувати на практиці, тому що вивчене може сплутатися в реальній ситуації, тому що немає часу думати і запам'ятовувати граматичні правила і слова. Навіть те, що раніше зводилося до автоматизму, мало б успішно працювати, поки мова є засобом, а не метою.

Отже, в сучасному світі, в умовах євроінтеграції, освітня програма майбутніх поліцейських має передбачати вивчення іноземних мов. У сучасних умовах поліцейські все більше залучаються до міжнародних місій, зустрічаються з правоохоронцями інших країн, а іноземці щороку відвідують Україну. Тому кожен поліцейський повинен хоча б на базовому рівні володіти англійською – найпоширенішою іноземною мовою у світі. Реалізація іноземної мовної підготовки майбутніх поліцейських має включати не лише теоретичні знання, а й практичні знання, тобто залучення правоохоронців інших країн до спілкування, перегляду відео іноземними мовами, розігрування життєвих ситуацій та іншомовного спілкування тощо. .

ЛІТЕРАТУРА

1. Греков Р. Д., Грєян А. А.. Впровадження нових методик викладання іноземної мови в навчальний процес вищих навчальних закладів України: посібник. Київ: Гаурус. 2019. 235 с.
2. Ченківська Н. В. Іншомовна підготовка майбутніх поліцейських: основні теоретичні підходи до методики вдосконалення комунікативних умінь і навичок. Львів: Молодий вчений. 2021. 179 с.
3. Сазанова Л.С., Русанова Л.І. Англomовна підготовка майбутніх поліцейських до миротворчої місії. Чернігів: Леон. 2022. С. 34-41.

Хомич Ю.С.

Науковий керівник: Колесник О.С.,

док. філол. наук

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

АНГЛОМОВНИЙ НОВИННИЙ ДИСКУРС У ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОМУ ВИМІРІ

На сьогоднішній день новини є невід'ємною частиною нашого життя. Вони охоплюють всі сфери людської діяльності, а саме політичні, економічні, екологічні, психологічні, соціальні тощо. Ми, існуючі у вирі сучасності, звикли бути в центрі усіляких подій, які трапляються як в нашій країні так і далеко за її межами. Завдяки ним ми розвиваємося як особистості, розширюємо свій кругозір, збагачуємо свої знання, набуваємо нових навичок, здійснюємо обмін інформацією з оточуючими, виражаємо та аналізуємо почуте або побачене. Новини широко поширені в газетах, журналах, на радіо, телебаченнях та різних онлайн платформах. Однією з найактуальніших таких Інтернет-платформ є новини BBC, які нараховують велику кількість користувачів. Але мало хто замислюється над тим, чому вони мають таку велику популярність серед сучасного суспільства, що так манить людей черпати звідти все більше і більше необхідної для них інформації. Відповіддю на це питання є те, що вони насичені різноманітними лінгвостилістичними особливостями, що роблять новини BBC не лише корисними й простими для розуміння та сприйняття, але й неабияк цікавими, яскравими та захоплюючими.

Дискурс – це складне і багатозначне поняття, яке вивчається в різних наукових дисциплінах, таких як лінгвістика, соціологія, психологія, філософія та інші. Він може бути повсякденним, науковим, політичним, медійним, новинним, художнім тощо. Разом з цим, дискурс збагачений різними лінгвостилістичними особливостями, такими як фонетичні (алітерація, асонанс, рима, звукові ефекти), лексичні (метафора, метонімія, епітет), граматичні (пасивний стан, інверсія, підрядні та сурядні речення, перифраз, конструкції з герундієм, конструкції з інфінітивом, паралельні конструкції, конструкції з умовним способом, вставні слова та фрази) та синтаксичні (паралелізм, інверсія, еліipsis, анафора, асонанс, риторичне питання, полісиндетон, антитеза, градація (клімакс)). Їх родь у дискурсивному просторі досить велика, оскільки вони надають текстам більшої емоційності, яскравості та експресивності.

Новинний дискурс – це специфічна форма мовленнєвої практики, яка використовується для представлення новин або інформаційних повідомлень через різні медійні канали, такі як газети, телебачення, радіо, Інтернет та соціальні медіа.

Головними його рисами є:

1. Інформативність: Головною метою новинного дискурсу є передача об'єктивної та актуальної інформації про події, які відбулися, чи певні явища.

2. Об'єктивність: Новини мають бути об'єктивними та нейтральними, тобто не включати суб'єктивних оцінок або прихованих бажань.

3. Актуальність: Новини повинні відображати найсвіжіші події та бути цікавими для аудиторії.

4. Лаконічність: Тексти новин зазвичай мають коротку форму і стислий зміст, щоб передати максимальну кількість інформації у короткий проміжок часу або простір.

5. Структурованість: Новини зазвичай мають чітку структуру, яка включає заголовок, лідер (або вступ), основну частину (головний текст) та можливо додаткові розділи або підзаголовки.

6. Об'єктивність та різноманітність джерел: Новинний дискурс часто базується на використанні різноманітних джерел інформації, щоб забезпечити об'єктивність та повноту висвітлення подій.

7. Інтерактивність: У сучасному новинному дискурсі можуть включатися елементи взаємодії з аудиторією, такі як коментарі читачів, опитування тощо.

Окрім головних рис, новинний дискурс може виконувати різні функції, а саме:

1. Інформаційна функція. Головна функція новинного дискурсу - це поширення об'єктивної та актуальної інформації про події, які відбуваються в світі. Новини повідомляють про важливі події, розкривають їх контекст та наслідки, дозволяючи читачам отримати повну картину ситуації.

2. Сповідальна функція. Новини використовуються для сповіщення аудиторії про найважливіші події, які відбуваються в різних галузях життя - політиці, економіці, соціумі, культурі тощо. Ця функція дозволяє людям бути в курсі подій і виробляти власну думку про них.

3. Аналітична функція. Новинний дискурс часто надає аналіз та експертні коментарі про події, допомагаючи читачам зрозуміти глибше значення та наслідки цих подій. Експертні оцінки та аналізи можуть доповнювати основну інформацію, надаючи читачам різні точки зору на обговорювані теми.

4. Функція мобілізації. Іноді новини використовуються для мобілізації громадської думки або виклику до дії. Наприклад, вони можуть акцентувати увагу на проблемах, викликах або кризах, спонукати до реагування та взаємодії.

5. Розважальна функція. Деякі новини мають розважальний характер і призначені для відпочинку або розваги. Наприклад, це можуть бути новини з розважальної індустрії, події шоу-бізнесу або спортивні новини.

6. Функція контролю. Новини можуть виконувати функцію контролю за діями влади, корупцією, порушеннями прав людини та іншими недоліками у суспільстві. Вони відображаються як механізм впливу на політичні процеси та соціальні зміни.

Стиль мовлення – це сукупність мовних засобів, характерних для певної сфери комунікації, жанру чи ситуації. Стилї можуть бути офіційно-діловими (Formal style), науковими (Scientific style), публіцистичними (Journalistic style), художніми (Literary style), розмовними (Colloquial style) тощо.

Офіційно-діловий стиль (Formal style) характеризується високою мірою формальності, чіткою структурою, складними синтаксичними конструкціями, використанням спеціалізованої лексики. Це можуть бути ділові листи, офіційні документи, юридичні тексти, дипломатичні повідомлення. *Headline: «World leaders sign agreement to reduce greenhouse gas emissions»: «Governments have pledged to meet the*

agreement's goals by reforming their energy systems, adopting high-efficiency technologies and reducing the use of coal and other greenhouse gas-emitting energy sources.»

Заголовок: «Світові лідери підписали угоду про зменшення викидів парникових газів»: «Уряди зобов'язалися досягти цілей угоди шляхом реформування своїх енергетичних систем, впровадження високоефективних технологій та зменшення використання вугілля та інших джерел енергії з великим викидом парникових газів.» [1]

Науковий стиль (Scientific style) спрямований на точність, логічність, об'єктивність, формальність, використання наукової термінології. Сюди входять наукові статті, технічні звіти, дослідницькі роботи, академічні підручники. *Headline: «New study reveals impact of climate change on marine life»: «Scientists have found that rising water temperatures are causing changes in the distribution and development of a variety of marine species, which could have serious implications for marine ecosystems.»*

Заголовок: «Нове дослідження розкриває вплив зміни клімату на морських живих організмів»: «Вчені виявили, що підвищення температури води викликає зміни в розподілі та розвитку різноманітних видів морських організмів, що може мати серйозні наслідки для екосистем морських вод.» [2]

В основі публіцистичного стилю (Journalistic style) лежить чіткість, доступність, емоційність, прагнення до впливу на громадську думку. Це статті в газетах і журналах, новинні репортажі, есе, огляди. *Headline: «New climate change law sparks confrontation in parliament»: «Lawmakers from different political parties are clashing in the House of Representatives over a new law that calls for radical measures to reduce greenhouse gas emissions and protect the environment.»*

Заголовок: «Новий закон про кліматичні зміни викликає протистояння у парламенті»: «Депутати різних політичних партій зіштовхуються в палаті представників через новий закон, який передбачає радикальні заходи для зменшення викидів парникових газів та захисту навколишнього середовища.» [3]

Художній стиль (Literary style) ґрунтується на творчому підході, образності, експресивності, використанні широкого спектру стилістичних засобів. Він охоплює романи, поезію, драми, новели. *Headline: «Poetry about the reflection of the power of nature in art»: «The green waves of the wind rise high, as if gathering all the power of nature, and the artist reproduces this majestic spectacle on the canvas with his brush, preserving the soul of nature in every stroke.»*

Заголовок: «Поезія про відображення сили природи в мистецтві»: «Зелені хвилі вітру піднімаються високо, немов збираючи в собі всю силу природи, а художник своїм пензлем відтворює це величне видовище на полотні, зберігаючи душу природи в кожному мазку.» [4]

Розмовний стиль (Colloquial style) має такі риси як неформальність, спонтанність, простота, використання сленгу і просторіччя. Ним виступають повсякденні розмови, особисті листи, діалоги. *Headline: «A conversation with an expert on climate change»: «Host: So, what do you think we can do to reduce our carbon footprint? Expert: Well, first of all, we can switch to more environmentally friendly energy sources, such as solar and wind energy, and actively implement energy efficiency programs.»*

Заголовок: «Розмова з експертом про кліматичні зміни»: «Ведучий: Так, як ви вважаєте, що ми можемо зробити, щоб зменшити наш вуглецевий слід? Експерт: Ну, насамперед, ми можемо перейти на більш екологічні джерела енергії, такі як сонячна та вітрова енергія, а також активно впроваджувати програми з енергоефективності.» [5]

Отже, на фоні лише невеликої частини дослідження, ми можемо з упевненістю сказати, що теми дискурсу та стилістики мови є широкими, багатограними та різнобічними. Вони збагачені великою кількістю понять, функцій, видів, типів, призначень тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Henriques M. Climate change: The 1.5C threshold explained. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/future/article/20231130-climate-crisis-the-15c-global-warming-threshold-explained> (date of access: 19.05.2024).
2. Harrabin B. R. More acidic oceans 'will affect all sea life'. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/news/science-environment-41653511> (date of access: 19.05.2024).
3. Harrabin B. R. More acidic oceans 'will affect all sea life'. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/news/science-environment-41653511> (date of access: 19.05.2024).
4. Moynihan T. What the 'future histories' of the 1920s can teach us about hope. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/future/article/20240111-how-to-avoid-seeing-the-future-as-a-dystopia> (date of access: 19.05.2024).
5. Moynihan T. What the 'future histories' of the 1920s can teach us about hope. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/future/article/20240111-how-to-avoid-seeing-the-future-as-a-dystopia> (date of access: 19.05.2024).

ХІМІЧНІ НАУКИ

Гудзь Софія

Здобувачка фахової передвищої освіти

Спеціальність 123 Комп'ютерна інженерія

Науковий керівник: Вітюк Ольга Іванівна

викладачка хімії

Вінницький технічний фаховий коледж

ВПЛИВ СИНТЕТИЧНИХ РЕЧОВИН ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Синтетична органічна хімія подарувала людству величезну кількість речовин, яких не існує в природі. Синтетичні матеріали – речовини, що виготовляються з інших, простіших речовин, методом органічного синтезу. Синтетичні матеріали являють собою високомолекулярні органічні сполуки – полімери. Полімери – хімічні сполуки з високою молекулярною масою, молекули яких складаються з великого числа угруповань.

Синтетичні високомолекулярні сполуки, широко відомі у вигляді різноманітних пластмас, волокон, каучуків тощо. Полімери мають комплекс фізико-хімічних й механічних властивостей. Найголовнішими перевагами конструкційних матеріалів на основі органічних полімерів перед традиційними є легкість їх переробки, висока еластичність та низька густина при достатній міцності, високі тепло-, звуко-, гідро– електроізоляційні властивості та стійкості до корозії.

Спеціальні добавки різко зменшують такі недоліки цих матеріалів, як розтріскування й зниження міцності при тривалій дії сонячного світла та атмосферного повітря.

Без пластику, поліетилену і пластмас уявити наше життя зараз майже неможливо. Так чи інакше, але вони використовуються практично в усіх сферах людської діяльності: від виготовлення упаковки до побудови космічних кораблів.

Розглянемо характеристики деяких синтетичних речовин та полімерів, які широко використовуються сьогодні у побуті, господарстві, промисловості, медицині.

Поліпропілен – це синтетичний термопластичний неполярний полімер з класу поліолефінів. Це біла тверда речовина, яку отримують шляхом полімеризації пропілену при середньому і низькому тиску при обов'язковій наявності металоорганічних каталізаторів. Він поставляється у вигляді порошку чи гранул білого кольору або ж уже відповідно пофарбованим і навіть незабарвленим [1].

Основні переваги поліпропілену: висока температура плавлення; жорсткість; хімічна стійкість; термостійкість; гарний опір втомі; стійкість до стирання, численних вигинів, забруднення; легке очищення.

Чудові характеристики обумовлюють величезне розмаїття сфер застосування матеріалу: жорстка упаковка (пластикові футляри для компакт-дисків, тара, кришки для пляшок, пляшки та контейнери для побутової хімії і харчових продуктів); автомобільна промисловість (бампери, облицювання, зовнішнє оздоблення автомобілів); товари народного споживання (меблі, побутова техніка, іграшки, чохли тощо); канцелярське приладдя та сувенірна продукція (календарі, візитівки, бирки, обкладинки, цінники); промисловий сектор, виготовлення технічних і електротехнічних виробів.

Не менш уживаними та популярними є **синтетичні миючі засоби** – це рідкі, пастоподібні і порошкоподібні речовини, які містять поверхнево-активні речовини, а також інші органічні і неорганічні речовини, що підвищують ефективність поверхнево-активних речовин. Основне призначення миючих засобів – видалення забруднень з різних поверхонь.

Залежно від призначення синтетичні миючі засоби ділять на наступні види: універсальні; засоби для прання бавовняних і льняних тканин; засоби для прання вовняних і шовкових тканин; засоби для прання сильно забрудненої або грубої тканини (наприклад, спецодягу); засоби для туалету цілей (мило, рідке мило, шампуні для волосся, гелі для душу та інше); засоби для миття посуду, інвентарю і різних поверхонь (засоби для миття посуду, миючі засоби, засоби для миття скла та інше) [2].

Синтетичні лікарські засоби – одне з найвизначніших досягнень синтетичної органічної хімії. Завдяки їм стало можливим виліковування багатьох недугів, які раніше були фатальними для хворих (як-от, чума, холера тощо). У 1865 році англійський хірург Джозеф Лістер уперше використав під час операції карболову кислоту (фенол) для дезінфекції інструментів і рук хірурга. Така лікарська новація врятувала мільйони людських життів.

Лікарські препарати класифікують за фармакологічною дією, за способом застосування, за токсичністю, за фізико-хімічними властивостями, за агрегатним станом, за терміном зберігання та інше. За фармакологічною дією: болезаспокійливі, жарознижувальні, антибіотики, антисептичні, сиропи від кашлю, антигістамінні, протосні, серцеві, заспокійливі, протизапальні засоби та багато інших.

Переважає більшість нині існуючих ліків – це органічні речовини синтезовані на фармакологічних заводах. Дію добутих препаратів спочатку перевіряли на тваринах, а в разі позитивних результатів з великою обережністю і на організм людини. Медицина отримала велику кількість (біля 200 тисяч) лікарських речовин, без яких нам важко було б уявити наше життя.

Висновки. Синтетичні матеріали дуже повільно розпадаються у природному середовищі. Їх накопичення становить серйозну екологічну небезпеку для живих організмів. Медики всього світу вже давно стурбовані тією великою кількістю синтетиків, якими ми оточені. Зростання алергічних проявів, поява невідомих хвороб – відплата за комфорт і зручність використання синтетичних матеріалів. Все ще змушує людство частіше замислюватись над питанням екологічно безпечної утилізації відходів.

Щоб повністю не зруйнувати місце свого проживання і проживання всіх інших форм життя, людині необхідно дуже дбайливо ставитися до навколишнього середовища; необхідний строгий контроль прямого і непрямого виробництва синтетичних речовин, всебічне вивчення цієї проблеми, об'єктивна оцінка впливу синтетичних продуктів на навколишнє середовище, вишукування і застосування методів мінімізації шкідливого впливу синтетичних речовин на навколишнє середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поліпропілен та його властивості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://avers.ua/news/polipropilen-i-yogo-nadzvichni-vlastivosti> Дата звернення: 15.05.2024 р.
2. Синтетичні миючі засоби. Побутова хімія в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/sinteticheskie-moyuwie-sredstva-analiz-rynka-bytovoj-himii-v-ukraine.html>. Дата звернення: 15.05.2024 р.

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Бондаренко А.А.,
*студентка факультету адвокатури,
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

У сучасному світі технології відіграють ключову роль у розвитку суспільства. Публічне адміністрування – це важливий аспект сучасного суспільства, що забезпечує ефективне функціонування держави та задоволення потреб громадян. В останні десятиріччя інформаційні технології (ІТ) стали ключовим фактором у вдосконаленні публічного адміністрування, революціонізуючи способи збору, обробки та передачі даних у державному секторі.

ІТ дозволяють автоматизувати та оптимізувати багато адміністративних процесів, що раніше вимагали значних зусиль та часу. Сучасні інформаційні системи дозволяють здійснювати швидку обробку даних, спрощуючи процеси видачі документів, управління фінансами та інші аспекти публічного адміністрування. Наприклад, електронні системи управління можуть автоматично генерувати звіти та аналізувати дані для прийняття рішень, що допомагає збільшити продуктивність та знизити витрати часу та ресурсів.

Так, у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного державного управління в Україні» зазначено, що реалізація Концепції дозволить: підвищити ефективність державного управління за рахунок спрощення адміністративні процедури, скорочення адміністративних витрат, застосування сучасних методів державного управління; підвищити якість адміністративних послуг та їх доступність; забезпечувати здійснення контролю за ефективністю діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування; забезпечити високу доступність інформації про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування, надати можливість громадянам та громадським організаціям брати безпосередню участь у процесах підготовки проектів рішень, що приймаються на всіх рівнях державного управління; знизити рівень корупції та тінізації економіки; вийти на якісно новий рівень управління державою та суспільством у цілому, а також зміцнити довіру до державних інститутів [1].

Таким чином, критеріями визначення ефективності державного управління завдяки використанню цифрових технологій є: ступінь відкритості та доступності діяльності органів державної влади, ступінь довіри громадян до цих органів, ступінь залучення громадськості до прийняття рішень, рішень органів державної влади, ступінь корумпованості органів державної влади.

ІТ також сприяють створенню відкритих даних, що підвищує прозорість та відкритість у діяльності державних установ. Публічна інформація стає доступною для громадськості через

веб-платформи та додатки, що дозволяє громадянам моніторити дії владних структур та брати активну участь у прийнятті рішень. Це сприяє підвищенню відповідальності урядових органів та забезпечує більшу довіру громадян до державних інституцій [2, с. 10].

Розвиток інформаційних технологій відкриває нові можливості для практикування електронного управління та е-демократії. Громадяни можуть взаємодіяти з урядовими органами через онлайн-платформи, подавати заявки, висловлювати свої думки та брати участь у рішеннях, що стосуються їхнього життя. Це сприяє збільшенню участі громадськості у процесах управління та забезпечує більшу репрезентативність прийнятих рішень.

Асанова А. А. зазначає, що електронізація державного управління як механізм державного управління виконує роль засобу громадського самоврядування, що передбачає інтерактивність і безперервність взаємодії громадян і держави, наявність громадського контролю за діяльністю держави. органів [3, с. 6].

Слід погодитися з думкою вченого, оскільки, як показує практика, використання інформаційно-комп'ютерних технологій прискорює процес інформаційного обігу, в тому числі пов'язаного з діяльністю органів державного управління, прийнятими ними рішеннями, що, безперечно, сприяє до підвищення інформаційної прозорості діяльності відповідних органів

Важливість цифрових технологій у державному управлінні виражається в таких основних аспектах: 1) демократизація сфери державного управління, що досягається шляхом розширення доступу громадян, інших фізичних та юридичних осіб до участі в отриманні публічних повноважень. рішення; 2) забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів державного управління і, як наслідок, підвищення довіри громадян і суспільства до органів та установ державного управління: прискорення поширення інформації про діяльність суб'єктів державного управління, підвищення рівня наявності такої інформації тощо; 3) зниження рівня корупції серед державних службовців і посадових осіб: виключення в окремих випадках прямого контакту з державними службовцями та автоматизація окремих публічно-управлінських рішень; 4) зменшення кількості помилок, які людина може допустити в розрахунках, кошторисах, плануванні та інших процесах управління за рахунок автоматизації деяких функцій управління; 5) забезпечення економії ресурсів (часу, грошей, персоналу тощо) як з боку органів державного управління, так і з боку громадян і суб'єктів господарювання [4, с. 197-202].

Незважаючи на незаперечні переваги електронного урядування, деякі науковці цілком справедливо вказують на певні загрози, які можуть виникнути в процесі використання цифрових технологій в державному управлінні.

Проте разом з перевагами інформаційних технологій виникають і виклики, зокрема у сфері кібербезпеки та захисту приватності даних. Збільшення обсягу електронних даних в урядових системах створює загрози їхньої безпеки та можливості несанкціонованого доступу до них. Тому важливо розвивати ефективні стратегії кіберзахисту та забезпечувати захист особистої інформації громадян у цифровому середовищі.

Отже, інформаційні технології мають значний потенціал у вдосконаленні публічного адміністрування, сприяючи автоматизації процесів, забезпеченню прозорості та відкритості, підвищенню участі громадськості та покращенню якості послуг державних установ. Проте для максимізації переваг ІТ необхідно приділяти увагу вирішенню викликів у сфері кібербезпеки та приватності даних. Тільки шляхом розумного використання та ефективного управління інформаційними технологіями можна досягти справжнього прогресу в розвитку публічного адміністрування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 № 2250-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>.
2. Новицька Н. Б. Організаційно-правові аспекти інформаційної культури в управлінській діяльності : автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право» / Н. Б. Новицька. – Ірпінь, 2007. – 19 с.
3. Асанова А. А. Електронний уряд як дійовий механізм взаємодії і форма співпраці держави та громадян в інформаційному суспільстві / А. А. Асанова // Державне управління. – 2016. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/TEKNOLOGIYA/03-ASANOVA.pdf>
4. Спаськов Д. В. Інноваційні електронні сервіси надання адміністративних послуг / Д. В. Спаськов // Право та державне управління. – 2017. – № 1 (26). – С. 197-202.

Брусенцева Марія Сергіївна

курсант 3 курсу,

Навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції,

Співавтор: Логінова Марина Вікторівна

капітан поліції

викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ: ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Сучасна українська правова система характеризується численністю та різноманітністю принципів, що зумовлює необхідність їх систематизації та впорядкування.

Одним із найважливіших загальноправових принципів права виступає принцип рівності. Протягом багатьох років принцип рівності концентрує на собі увагу, як у юридичній науці, так і у правотворчій і правозастосовній діяльності. Важко уявити таку галузь права, якої не торкалося б питання рівності учасників громадських відносин. Принцип рівності широко досліджується у теорії права як на загальнотеоретичному, так на галузевому рівнях.

Тлумачення правового принципу рівності, виявлення його істинної сутності неможливе без звернення до чинного законодавства. Вектор розвитку міжнародно правових норм задає Статут ООН, під контролем якого видається переважна більшість усіх міжнародних актів. У Преамбулі Статуту ООН зазначається твердження щодо рівність жінок і чоловіків є загальною метою народів об'єднаних націй [1].

Аналіз змісту найважливіших норм міжнародного права, таких як Загальна декларація прав людини 1938, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966, Міжнародний пакт про цивільні та політичні права 1966, інших нормативних актів ООН, дозволяє сказати, що статей, у яких прямо вказувалися принципи права, зокрема принцип рівності, вони не містять. Однак з цього не випливає, що названі міжнародні акти ігнорують принципи права, зменшують їх значущість, навпаки, їх текст у кожній статті переслідує ідею обов'язкового дотримання фундаментальних прав людини (право на рівність усіх перед судом, право на рівну оплату за рівну працю та інші права) [2].

Україна визнала обов'язковими більшість положень міжнародних актів ООН, відобразивши їх у національній системі права.

Преамбула Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків» від 08.09.2005 р. № 2866-IV визначає, що «метою цього закону є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати

рівні права, надані їм Конституцією і законами України» [3]. І ми бачимо, що на першому місці зазначено жінок, а на другому чоловіків у нормах українського законодавства. А от на європейському рівні навпаки, на першому місці згадуються чоловіки. І таке положення речей є характерним щодо Директив ЄС, у назві та змісту яких першими названі чоловіки, наприклад: Директива Ради 2004/113/ЄС від 13 грудня 2004 р. про реалізацію принципів рівних можливостей та рівного ставлення до чоловіків і жінок у питаннях доступу та постачання товарів та послуг, Директива Ради 79/7/ЄЕС від 19 грудня 1978 р. про поступове запровадження принципу однакового підходу до чоловіків і жінок у сфері соціального забезпечення [4].

Кодекс законів про працю України встановлює певні обмеження при застосуванні праці жінок, наприклад, заборону застосування праці жінок на важких роботах і на роботах зі шкідливими або небезпечними умовами праці, заборону нічної роботи тощо [5].

З одного боку, законодавець прагне захистити жінок від надмірної праці, яка може негативно позначитися на їхньому здоров'ї та сімейному житті. З іншого боку, ці обмеження можуть бути дискримінаційними, оскільки вони не враховують індивідуальних особливостей жінок. Тому важливо знайти баланс між захистом жінок та їхніми правами на рівну зайнятість та можливість працювати.

Важливо підкреслити актуальність вивченої теми у контексті стратегічного вибору країни на користь розвитку європейських демократичних інститутів. Значущість гендерної рівності як ключової цінності набуває особливої ваги в умовах формування відкритого суспільства, де кожен індивід повинен мати рівні можливості для реалізації свого потенціалу незалежно від статі.

Основними напрямками державної політики у сфері гендерної рівності слід вважати недопущення будь-яких форм гендерної дискримінації, активне сприяння забезпеченню рівних можливостей для жінок та чоловіків у громадському житті та прийнятті важливих рішень. Крім того, рівний доступ до професійного розвитку та можливість ефективного поєднання роботи з сімейними обов'язками є важливим для досягнення гендерного паритету.

Підтримка гендерної рівності повинна бути інтегрована у всі аспекти державної політики, що дозволить Україні не тільки відповідати міжнародним стандартам, але й створювати справедливіше суспільство, де кожен громадянин може вільно реалізувати свої права і свободи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Красюк Т.В., Тітова В.І. Гендерна рівність у трудових відносинах. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. №8. С.237-240. URL: http://lsej.org.ua/8_2020/61.pdf
2. Клименко М. В. Гендерна рівність у трудових правовідносинах: питання сьогодення. 2021.
3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків. Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
4. Директив Ради Європейського Союзу. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/7824.html?PrintVersion>.
5. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. Дод. № 50. Ст. 375.

Марія БРУСЕНЦЕВА

курсантка 3-го курсу

*ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції*

Олена НАГОРНА

*старший викладач кафедри цивільного права та процесу
старший лейтенант поліції*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ ТА ЗМІСТ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВИ, ЯК ОКРЕМОЇ СТАДІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Як самостійна та незалежна галузь права, цивільний процес містить у собі безліч норм, які сприяють регулюванню суспільних відносин. Також суспільні відносини формуються між сторонами учасниками судового розгляду, а також здійснюється правосуддя у цивільному процесі. Судовий розгляд у цивільних справах є особливою стадією цивільного процесу, на якій здійснюється розгляд цивільної справи в суді.

Метою розгляду справ за цивільними позовами є пошук правосуддя за допомогою законодавчих інструментів (державних законів, підзаконних актів та багато іншого). На цій стадії судовий орган вивчає, аналізує та дає правову оцінку тій доказовій базі, яку йому надали всі сторони конфлікту. Суд також встановлює всі фактичні обставини та докладно роз'яснює учасникам процесу їх законні права та обов'язки, а також виносить відповідну ухвалу на основі зібраного матеріалу. Важливим аспектом є також розподіл судових витрат між сторонами, як визначено в статті 209 ЦПК [1].

Законодавство передбачає, що судовий розгляд справи має бути ініційований не пізніше ніж через 60 днів після офіційного відкриття справи. Якщо ж термін підготовчого провадження був продовжений, судовий розгляд повинен початися вже наступного дня після завершення цього продовженого терміну.

Належна і в установлені законом строки підготовка цивільних справ до судового розгляду має важливе значення для якісного їх вирішення з метою захисту особистих та майнових прав та охоронюваних законом інтересів громадян й організацій [2].

По суті справа має бути розглянута протягом 30 днів з моменту початку її розгляду, як це встановлено в статті 210 ЦПК [1]. Це положення закріплює обов'язок суду діяти ефективно та своєчасно, забезпечуючи справедливе вирішення спорів із дотриманням процесуальних термінів.

Керує ходом судового засідання та спрямовує судовий розгляд головуючий [3].

Загальновизнано, що право на судовий розгляд належить до першого покоління прав і свобод людини. Цей факт визначив його закріплення у Міжнародному Біллі про права людини.

Саме на стадії судового розгляду: з найбільшою повнотою діють принципи правосуддя; вирішується головне завдання правосуддя – правильний і своєчасний

розгляд і вирішення справи (інші стадії лише забезпечують вирішення цього завдання); розглядається та вирішується переважна частина цивільних справ [4].

Проблеми забезпечення права на справедливий розгляд справ в порядку цивільного судочинства є актуальними, оскільки практика Європейського суду з прав людини є стандартом, на який орієнтуються суди, здійснюючи правосуддя.

Звернімо увагу на ст. 6 Конвенції, в якій закріплено право на справедливий судовий розгляд. У цілому нині вона передбачає можливість кожного відновити порушені права у вигляді справедливого розгляду справи незалежним і неупередженим судом, створеним виходячи із закону, у розумні терміни [5].

Отже, стадія судового розгляду – центральна стадія цивільного процесу, на якій суд за підсумками судового засідання, ґрунтуючись на всебічному, повному та об'єктивному дослідженні зібраних по справі доказів, з'ясовує обґрунтованість вимог та заперечень сторін та третіх осіб, встановлює їх дійсні права та обов'язки шляхом ухвалення рішення. Характеризується повною реалізацією всіх принципів цивільного судочинства, дозволяє суспільству та державі оцінити ефективність виконання завдань правосуддя.

Отже, цивільний процес, як самостійна галузь права, має унікальну структуру та норми, спрямовані на вирішення конфліктів між сторонами за допомогою судової системи. Судовий розгляд, як центральна стадія цивільного процесу, грає важливу роль у встановленні справедливості, визначенні прав та обов'язків сторін, та ухваленні відповідних рішень, що мають юридичну силу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. в редакції від 03.10.2017, // ВВР, 2017, № 48, ст.436. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
2. Пружанська Т. П. Особливість судового розгляду справ у різних провадженнях цивільного судочинства: порівняльно-правовий аспект. Право і суспільство 3. С. 75-78.
3. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 412 с.
4. Цивільний процес : навч. посіб. / [О. Г. Бортнік, О. Л. Зайцев, В. А. КройЦ58 тор та ін.] ; за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 336 с.
5. Європейська конвенція з прав людини (Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 04.11.1950). [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Волошин Богдан Романович
курсант ННІ права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції України
Логінова Марина Вікторівна
викладачка кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РИНОК ПРАЦІ

Стрімке поширення інформаційних і телекомунікаційних технологій у світі призвело до появи «цифрової економіки». Цифрові технології необхідні для підвищення ефективності української промисловості та в деяких сферах стають основою продуктів і виробничих стратегій. Їхня трансформаційна сила змінює традиційні бізнес-моделі, виробничі ланцюжки та зумовлює появу нових продуктів та інновацій. Цифровізація в Україні має позитивні соціальні характеристики, оскільки фокусується на покращенні якості інфраструктури соціального захисту, якості соціальних послуг, прозорості та актуальності організацій соціальної допомоги та зменшенні витрат [1].

На національному рівні в Україні прийнято «Концепцію цифрової економіки та соціального розвитку України на 2018-2020 роки» та сформульовано орієнтири розвитку цифрової економіки [2]. Згідно зі специфічною концепцією, «цифрова економіка» в класичному розумінні означає діяльність, яка використовує цифрові (електронні, віртуальні) дані (цифрові, текстові) як основний засіб виробництва (фактори). «Цифрова економіка базується на інформаційних, комунікаційних і цифрових технологіях». Як один із напрямків соціального цифрового розвитку, визначена концепція «реалізація концепції цифрового робочого місця». Фізичне робоче місце вимагає належної організації та управління для підвищення продуктивності працівників і створення більш сприятливих умов праці для працівників.

У цифровій економіці робочі місця більше не прив'язані до фізичного місця розташування. Вони стають «цифровими», віртуальними та мобільними, тобто не вимагають постійного перебування співробітників на робочому місці. Концепція «цифрового робочого місця» швидко поширюється в бізнес-середовищі та позитивно сприймається переважною більшістю працівників, які віддають перевагу гнучким способам роботи, маючи можливість працювати вдома, у відпустці, тобто будь-де. Цифрове робоче місце сприяє гнучкості у тому, як державні службовці виконують свої обов'язки, заохочує співпрацю та взаємодію, підтримує розподілене та мобільне робоче середовище та забезпечує вибір робочих технологій. Перевагою цифрового робочого місця є зниження витрат на обладнання, офісне приміщення, проїзд тощо.

Безперечно, розвиток соціальної цифровізації призвів до появи нових видів праці та зайнятості, а також змінив характер, умови праці та кваліфікаційні вимоги працівників. У міру розвитку цифрової трансформації ринку праці існуючі системи соціально-трудових відносин також зазнають кардинальних змін: з одного боку, цифрова

трансформація створить можливості для появи нових професій і робочих місць, дистанційного навчання та віддаленої роботи, а з іншого – з іншого боку, рівень безробіття в країні ризикує зрости. Тому слушною є думка Ковбаско О. про те, що «...розвиток цифрової економіки є багатограним процесом, який має як позитивний, так і негативний вплив на зайнятість». Це необхідно враховувати при оцінці майбутніх наслідків розвитку цифрових технологій, у тому числі у сфері працевлаштування. Водночас висновок про те, що цифровізація приносить економічне зростання, створює нові робочі місця, покращує умови життя людей і спрощує бізнес, є очевидним» [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цифрова аґженда України – 2020 (Цифровий порядок денний – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти —цифровізації України до 2020 року. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>. (дата звернення: 01.03.2019).
2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/67-2018-p> (дата звернення: 01.03.2019).
3. Ковбаско О.М. Трансформація зайнятості в умовах розвитку цифрової економіки. Сучасні проблеми ринку праці і зайнятості в контексті політики швидкого економічного зростання : матеріали засідання круглого столу (м.Київ,17 трав. 2018 р.). К. : ІПК ДСЗУ, 2018. С.34-38.

Волошин Богдан Романович
курсант ННІ права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції України
Логінова Марина Вікторівна
викладачка кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО ПРАЦІВНИКА НА НАДАННЯ ВІДПУСТКИ ПРИ РОБОТІ ЗА СУМІСНИЦТВОМ: ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНУ

Сучасний світ вимагає від нас постійної готовності вирішувати нові виклики. У цьому контексті, забезпечення себе роботою, яка приносить стабільний дохід, стає все більш важливим. Більшість людей проводять значну частину свого життя на роботі, інвестуючи туди свій час та енергію. Через певні обставини, деяким доводиться шукати додаткові джерела доходу. У ситуації коли наша країна знаходиться у правовому режимі воєнного стану, питання стабільного заробітку стає ще більш актуальним. Часом, для забезпечення особистих потреб, люди змушені шукати додаткову роботу. Проаналізувавши практику вирішення трудових спорів особливої актуальності у цій ситуації набуває питання щодо права працівника на відпустку, при роботі на декількох роботах. Враховуючи актуальність питання, ми вважаємо доцільним розглянути його у нашій роботі.

Відпустка є ключовим елементом робочого життя, який дозволяє людям відновлювати фізичні та психічні сили. Право на відпустку, гарантоване державою, та є важливим аспектом трудового законодавства, яке захищає здоров'я та благополуччя працівників. Саме по собі це право на відпочинок, як природне право кожного працівника закріплено статтею 45 Конституції України, воно гарантує оплачуваної щорічної відпустки для суб'єктів трудових відносин [1].

Право працівника на відпустку за при роботі за сумісництвом впливає зі змісту пункту 6 частини 7 Закону України «Про відпустки» де зазначається, що щорічні відпустки повної тривалості до настання шестимісячного терміну безперервної роботи у перший рік роботи на даному підприємстві за бажанням працівника надаються сумісникам - одночасно з відпусткою за основним місцем роботи [2]. При цьому перебуваючи в щорічній відпустці за основним місцем роботи, сумісник може не переривати роботи за сумісництвом або навпаки.

Якщо за основним місцем роботи працівник володіє правом на відпочинок більшої тривалості, ніж на роботі за сумісництвом, то на підставі статті 26 Закону «Про відпустки» йому беззаперечно надається відпустка без збереження заробітної плати на термін до закінчення відпочинку за головним місцем роботи [2].

Також законодавством передбачені й інші види відпусток для сумісників, закріплені у статті 4 Закону України «Про відпустки», а саме: право на додаткову соціальну відпустку для працівників, які мають дітей; відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами; відпустку

без збереження заробітної плати [2]. Важливо зазначити, що законодавцем не передбачена відпустка у зв'язку з навчанням, для працівників які працюють за сумісництвом.

Оплату відпустки чи виплату компенсації за невикористану відпустку сумісникам провадять у такому самому порядку, як і за основним місцем роботи, відповідно до вимог порядку обчислення середньої заробітної плати. При цьому внутрішньому сумісникові розрахунок відпускних здійснюють окремо за кожною посадою. Аналогічним способом окремо рахують і відпускний стаж працівника.

Отже, право працівника на відпустку та відпочинок є природним правом, яке закріплено не тільки у Конституції України як у основоположному нормативно-правовому документі держави, а і у спеціальних нормативних документах, які визначають порядок та термін надання відпустки для окремих категорій працівників. Право на відпустку працівника який працює за сумісництвом не може бути обмежене тільки на підставі його перебування на декількох роботах, проте така відпустка має особливий характер, а також термін її надання. Проаналізувавши національне законодавство, стає зрозуміло, що воно не враховує особливості вирішення питання щодо сумісників, які можуть мати потребу у такій відпустці для підвищення кваліфікації чи отримання нової освіти. Вирішення цієї проблеми вимагає уваги законодавців для створення більш гнучких та інклюзивних норм, які б враховували потреби всіх категорій працівників, зокрема й тих, хто працює за сумісництвом. Такі зміни могли б сприяти створенню більш справедливих умов праці та підтримці неперервного навчання серед працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України від 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про відпустки: Закон України від 24.12.2023 №504/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Довгих В.Є.
*здобувачка вищої освіти 3-го курсу
Навчально-наукового інституту права
Та підготовки фахівців
Для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: старший викладач
кафедри Кримінального процесу
та стратегічних розслідування
Кіяниця В.М.*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ, ОСОБИСТЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

В сучасному правосудді важливу роль відіграє система запобіжних заходів, серед яких особливе місце займає "особисте зобов'язання". Цей запобіжний захід визначається як механізм, за допомогою якого обвинувачений зобов'язується дотримуватися певних умов чи обмежень, замість, наприклад, фізичного утримання в ізоляторі. Застосування особистого зобов'язання є важливим аспектом кримінального процесу, оскільки воно дозволяє забезпечити безпеку суспільства та одночасно враховувати індивідуальні обставини справи та особистості обвинуваченого. Цей запобіжний захід може включати умови, такі як заборона покидати місце проживання, зобов'язання не виїжджати за межі країни, обмеження контактів із певними особами, а також інші визначені умови, спрямовані на забезпечення ефективного проведення досудового слідства.

Актуальність вивчення застосування "особистого зобов'язання" визначається широким спектром факторів. Зокрема, цей запобіжний захід стає об'єктом уваги через постійні зміни у кримінальному середовищі, включаючи нові види злочинності, технологічний прогрес та динаміку соціально-економічних умов. Дослідження використання "особистого зобов'язання" є актуальним завданням для того, щоб визначити ефективність цього запобіжного заходу, його відповідність правам та свободам особи, а також потребам суспільства в безпеці та правосудді.

Також важливо врахувати міжнародний досвід у використанні подібних заходів, оскільки сучасні виклики та загрози злочинності вимагають глобального підходу до питань кримінальної юстиції. У зв'язку з цим, наукове обґрунтування та аналіз "особистого зобов'язання" сприятиме розробці ефективних та сучасних стратегій використання цього запобіжного заходу в умовах сучасного правового простору.

Запобіжні заходи - це заходи забезпечення кримінального провадження, застосування яких супроводжується обмеженням конституційних прав і свобод осіб, які підозрюються (обвинувачуються) у вчиненні кримінальних правопорушень. Ці обмеження стосуються свободи пересування та вільного вибору місця перебування [1, с. 446].

"Особисте зобов'язання" є одним із запобіжних заходів у кримінальному процесі, що передбачає, що обвинувачений або підозрюваний зобов'язується виконувати певні умови, визначені судом, замість того, щоб перебувати під арештом. Це поняття визначено законодавством кожної країни окремо, але загальною тенденцією є розгляд "особистого зобов'язання" як альтернативного заходу, який сприяє забезпеченню прав та свобод особи, враховуючи при цьому обставини конкретного кримінального провадження.

Правове регулювання особистого зобов'язання визначає умови та обмеження, за якими цей запобіжний захід може бути застосований. Зазвичай це включає в себе оцінку ризику втечі підозрюваного, можливість тиску на свідків чи інших учасників провадження, а також інші обставини, які можуть вплинути на безпеку суспільства та ефективність розслідування.

Особисте зобов'язання виступає як компроміс між потребами правосуддя і правами та свободами обвинуваченого чи підозрюваного. Воно дозволяє уникнути попереднього ув'язнення та забезпечує можливість особі продовжити нормальний режим життя, проте за умови дотримання визначених судом умов.

Цей запобіжний захід може включати в себе ряд обов'язків, таких як обмеження переміщень, заборона контактів із певними особами, здача паспорта чи інших документів, які дозволяють виїзд за межі країни, та інші визначені умови, які можуть бути адаптовані до конкретних обставин справи. Разом з тим, ніяких інших обмежень для осіб, що дали підписку про невиїзд, законом не було встановлено. А під час застосування особистого зобов'язання можуть застосовуватися й інші обов'язки, передбачені ч. 5 ст. 194 КПК України [2].

Окрім того, неможливо не погодитися із думкою О. Бондаренко про ті недоліки, що існують на сьогоднішній день в Україні у процесуальному регулюванні особистого зобов'язання. А саме, у ст. 194 КПК України передбачена можливість судом обмеження у спілкуванні підозрюваного із будь-якою особою [3, с. 66-70].

Розуміння ролі та особливостей "особистого зобов'язання" у системі запобіжних заходів дозволяє глибше аналізувати ефективність та справедливість використання цього заходу, а також розвивати пропозиції щодо його подальшого вдосконалення в контексті сучасних викликів правосуддя.

Застосування "особистого зобов'язання" базується на кількох ключових принципах, спрямованих на досягнення балансу між інтересами правосуддя та захистом прав та свобод обвинуваченого чи підозрюваного.

Принцип пропорційності: Захід повинен бути пропорційним ступеню необхідного втручання у права особи. Суд повинен ретельно оцінити конкретні обставини справи, визначити ступінь ризику та обґрунтувати вибір саме "особистого зобов'язання" як найменш вторинного заходу.

Принцип ефективності: Застосування особистого зобов'язання повинно бути ефективним у забезпеченні мети запобіжного заходу, а саме - забезпеченні присутності обвинуваченого на судових слуханнях та запобіганні уникненню відповідальності.

Принцип індивідуальності: Заходи повинні враховувати індивідуальні характеристики та обставини конкретної справи. Суд повинен враховувати особистий і кримінальний багаж обвинуваченого, його соціальний статус та інші фактори, які можуть вплинути на ефективність запобіжного заходу.

З метою покращення системи запобіжних заходів, включаючи особисте зобов'язання, слід розглядати кілька ключових аспектів:

1. Ефективність запобіжних заходів, також і особистого зобов'язання, визначається компетентністю та розумінням суддею чи іншими правозахисниками конкретних умов та потреб справи. Забезпечення високого рівня професійної підготовки в цій області може включати навчання з питань психології ризику, оцінки персональних обставин, та засобів ефективного контролю.

2. Використання сучасних технологій для моніторингу виконання умов особистого зобов'язання може покращити ефективність цього запобіжного заходу. Системи GPS, електронні системи нагляду, та інші технічні рішення можуть забезпечити точний контроль та своєчасну інформацію щодо виконання умов.

3. Перспективи розвитку "особистого зобов'язання" повинні бути узгоджені з принципами прав людини та основними свободами. Забезпечення того, щоб умови не порушували основні права та свободи, включаючи право на приватність та недоторканість особи, є критичним аспектом.

4. Створення механізмів для обміну досвідом між країнами та правозахисними організаціями сприятиме розвитку наукових та практичних підходів до застосування "особистого зобов'язання". Аналіз глобальних практик та впровадження кращих підходів може збагатити та вдосконалити систему запобіжних заходів в цілому.

Загалом, подальший розвиток "особистого зобов'язання" визначається потребами сучасного суспільства та кримінального правосуддя, а також необхідністю забезпечення справедливості та врахування прав та свобод кожної особи, що стає об'єктом застосування цього запобіжного заходу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково–практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 768 с.

2. Голуб І. Г. Нові види запобіжних заходів згідно з КПК 2012 року // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2013 – № 1(7).: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13hihzkr.pdf>.

3. Бондаренко О. Особисте зобов'язання як форма процесуального забезпечення участі осіб у кримінальному провадженні // Вісник національної академії прокуратури України. – 2014. – № 2 (35). – С. 66 – 70.

Довгих В.Є.

*здобувачка вищої освіти 3-го курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Телійчук В.Г.**
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОПЕРАТИВНА КОМБІНАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТАКТИКИ

Оперативно-розшукова діяльність в Україні є однією з ключових складових у забезпеченні правопорядку та боротьбі зі злочинністю. Оперативні комбінації відіграють значущу роль у цьому процесі, представляючи собою складні стратегічні дії для виявлення, припинення та розкриття злочинів. У даному дослідженні метою є аналіз змістовної частини оперативно-розшукової тактики, зокрема роль та механізми застосування оперативних комбінацій в Україні.

Основним правовим документом, що визначає порядок проведення оперативно-розшукової діяльності в Україні, є Закон "Про оперативно-розшукову діяльність". Цей закон визначає основні принципи, завдання та процедури оперативно-розшукової діяльності, включаючи застосування оперативних комбінацій.

Водночас слід зауважити, що на законодавчому рівні були спроби закріпити вказане поняття, зокрема в проекті Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 16 липня 2009 року № 2134, у ст. 1 якого оперативною комбінацією запропоновано вважати сукупність підпорядкованих єдиному замислу оперативно-розшукових заходів, покликаних шляхом створення відповідних умов спонукати особу, яка вчиняє злочинні дії, до поведінки, що охоплюється її умислом та одночасно дозволяє уникнути завдання шкоди законним інтересам особи, держави й суспільства [1, с.77].

Оперативні комбінації є одним із основних інструментів оперативно-розшукової діяльності. Вони полягають у використанні різноманітних методів та прийомів для отримання оперативної інформації та виявлення правопорушень. Оперативні комбінації можуть включати в себе встановлення контактів з особами, підтримання внутрішньої інформаційної мережі, використання та аналіз телефонних даних, проведення контрольованих покупок тощо.

В. В. Шендрик розглядає сутність оперативної комбінації з двох аспектів: як теоретичну категорію оперативно-розшукової тактики і як діяльність, спрямовану на створення умов для вирішення конкретних оперативно-тактичних завдань в конкретній оперативно-розшуковій ситуації [2].

Вивчення практики застосування оперативних комбінацій свідчить про їх значущість у розкритті та припиненні злочинів. Однак, виникають певні проблеми в їх застосуванні.

Однією з основних проблем є забезпечення прав людини та гарантій їхнього захисту у процесі використання оперативних комбінацій. Необхідно забезпечити дотримання принципів законності, обґрунтованості та пропорційності у проведенні таких заходів.

Крім того, важливо враховувати потребу у постійному підвищенні кваліфікації та професійному розвитку співробітників, які здійснюють оперативну діяльність, з метою забезпечення ефективності та легітимності їхніх дій.

Для подальшого вдосконалення оперативно-розшукової діяльності та ефективного використання оперативних комбінацій необхідно розвивати та вдосконалювати законодавство у цій сфері. Важливо забезпечити якісний нормативний базис, який би відповідав сучасним викликам та стандартам прав людини.

Додатково, слід звернути увагу на питання забезпечення матеріально-технічної бази для здійснення оперативно-розшукової діяльності, включаючи забезпечення спеціалізованого обладнання та програмного забезпечення для аналізу інформації.

Оперативні комбінації є важливою складовою оперативно-розшукової тактики в Україні, вони дозволяють забезпечувати ефективну реакцію на злочинні дії та забезпечують важливий інструмент в боротьбі зі злочинністю. Проте, для забезпечення їх ефективного використання необхідно збалансувати вимоги прав людини та ефективності правоохоронних заходів, а також забезпечити вдосконалення законодавства та професійний розвиток кадрів, які здійснюють оперативну діяльність.

Ми цілком згодні з позицією з В. Г. Телійчуком і В. В. Рець, що оперативно-розшукова тактика є складовою частиною загальної тактики, яка з доісторичних часів визнана військовим мистецтвом підготування, організації та ведення бою, визначення шляхів, методів, засобів і форм боротьби, що найбільше відповідають конкретним обставинам у цей момент і забезпечують стратегічний успіх, а в переносному значенні - це прийоми, засоби досягнення якоїсь мети, лінія поведінки когось. Тактика як мистецтво ведення протиборства притаманна діяльності, пов'язаній із суперництвом, боротьбою, введенням в оману протидіючої сторони для забезпечення власного успіху (військова справа, спорт, оперативнорозшукова робота тощо). Діяльність посадових осіб, покликаних працювати у галузі конфліктних ситуацій (воєначальники, оперативники НПУ, СБУ, прикордонних військ тощо), пов'язана з постійною протидією ворогуючої сторони. Це зумовлює необхідність урахувати не лише свої оперативно-тактичні плани, а й задуми, наміри, поведінку супротивника, передбачати його вчинки рішення, заходи [3].

Одним із ключових аспектів ефективного використання оперативних комбінацій є належний контроль та нагляд за їх застосуванням. Відповідно до законодавства України, діяльність правоохоронних органів підлягає обов'язковому контролю з боку відповідних органів, забезпечення якого має гарантувати додержання прав та свобод громадян.

Зокрема, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне бюро розслідувань та інші відповідні структури здійснюють контроль за проведенням оперативно-розшукових дій, включаючи застосування оперативних комбінацій. Це включає перевірку законності та обґрунтованості застосування таких заходів, а також дотримання принципів збереження конфіденційності та прав людини.

Крім цього, важливо забезпечити прозорість та відкритість у проведенні оперативно-розшукових заходів, включаючи оперативні комбінації. Це може включати

оприлюднення загальної інформації про такі заходи, враховуючи вимоги збереження конфіденційності, що дозволяє забезпечити контроль соціуму за діяльністю правоохоронних органів та запобігти можливим зловживанням.

Для вдосконалення системи застосування оперативних комбінацій в Україні, важливо вивчати та враховувати міжнародний досвід та стандарти в цій сфері. Це включає аналіз досвіду інших країн у регулюванні та застосуванні оперативних заходів, а також вивчення міжнародних стандартів щодо прав людини та захисту особистих даних у контексті оперативної діяльності.

Зокрема, Європейський суд з прав людини та інші міжнародні органи надають важливі рекомендації щодо обмежень та контролю за проведенням оперативних заходів, зокрема оперативних комбінацій. Врахування цих стандартів та рекомендацій дозволить забезпечити відповідність практики в Україні міжнародним нормам та забезпечити вищий рівень захисту прав людини.

Таким чином, можна стверджувати, що для вирішення тактичних завдань ОРД працівники оперативних підрозділів, у правозастосовній практиці, можуть використовувати оперативну комбінацію, яка, за своєю суттю, є складовою частиною оперативно-розшукової тактики, тобто сукупністю тактичних заходів, які здійснюються у визначеній послідовності, за єдиним задумом і легендою [4, с. 65-66].

Оперативні комбінації відіграють важливу роль у боротьбі зі злочинністю та забезпеченні правопорядку в Україні. Їх ефективне застосування вимагає забезпечення законності, обґрунтованості та пропорційності заходів, а також належного контролю та нагляду за їх застосуванням. Для цього важливо розвивати та вдосконалювати законодавство, вивчати міжнародний досвід та стандарти, а також забезпечувати професійний розвиток кадрів, які здійснюють оперативну діяльність. Тільки таким чином можна забезпечити ефективну та легітимну боротьбу зі злочинністю, зберігаючи при цьому високі стандарти захисту прав та свобод громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павленко С.О. Наукові підходи для розуміння поняття «оперативна комбінація» в теорії оперативно-розшукової діяльності. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2021. Том 32 (71). № 3. С. 76–82.
2. Шендрік В. В. Оперативна комбінація: теоретико-правові та організаційно-тактичні основи (за матеріалами кримінальної міліції) [Текст] : автореф.... дис. канд. юрид. наук: спец. 21.07.04 «оперативно-розшукова діяльність» / Владислав Володимирович Шендрік. – Х. : НУВС, 2005. – 20 с.
3. В.Г, Рец В.В. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ТАКТИКА: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ТА ЗНАЧЕННЯ ЇЇ ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ. Norwegian Journal of Development of the International Science, №64, Global Science Center LP. С.27-30. URL: https://www.nor-ijournal.com/wp-content/uploads/2021/07/NJD_64.pdf
4. Белік Л. С. Оперативні комбінації при документуванні злочинів, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди (за матеріалами оперативних підрозділів БЕЗ) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Белік Лариса Степанівна. – Одеса, 2014. – 235 с.

Довгих В.Є.

*здобувачка вищої освіти 3-го курсу
Навчально-наукового інституту права*

Та підготовки фахівців

Для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник: Логінова М.В.

викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ

Цивільне процесуальне законодавство в Україні є основою правового регулювання в сфері цивільного судочинства. Одним із важливих аспектів такого регулювання є встановлення цивільно-процесуальних строків, які визначають часові рамки для вчинення певних процесуальних дій у цивільному судочинстві. Ефективне використання та правильне розуміння цих строків є необхідним для забезпечення ефективності та справедливості судочинства. У даній науковій роботі метою є аналіз законодавства, яке регулює цивільно-процесуальні строки в Україні, а також виявлення сучасних практичних викликів, пов'язаних з їх застосуванням.

Україна володіє розвиненою системою законодавства, яка регулює цивільні процесуальні відносини. Основними законами, що встановлюють правила щодо строків у цивільному процесі, є Цивільний процесуальний кодекс України та Цивільний кодекс України.

Цивільний процесуальний кодекс України (далі - ЦПК України) містить ряд положень, що стосуються встановлення, обчислення та порушення цивільно-процесуальних строків. Зокрема, стаття 156 ЦПК України встановлює загальні правила щодо термінів, а статті 157-160 конкретизують ці правила для різних видів строків: процесуальних, добросовісного підстави, пред'явлення позову тощо. Також важливим аспектом є стаття 163, яка встановлює випадки, коли затримка в діяльності учасника справи через неподоланну перешкоду може бути вважена виправданою. Згідно зі статтею 129 Конституції України на національному рівні розумні строки розгляду справи судом є однією із основних засад судочинства [1].

У постанові пленуму ВСС України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» визначається, що вважається розумним строком у контексті судового розгляду справи: «Розумним, зокрема, вважається строк, що є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень та розгляду і вирішення справи з метою забезпечення своєчасного (без невиправданих зволікань) судового захисту» [1].

Цивільний кодекс України також містить деякі положення, що стосуються строків у цивільних відносинах. Зокрема, стаття 212 Цивільного кодексу України встановлює загальні правила щодо обчислення строків, а статті 213-217 конкретизують ці правила для різних видів строків: давності позову, прескрипції права на вимогу, термінів виконання зобов'язань тощо.

Незважаючи на чітке законодавство, що регулює цивільно-процесуальні строки, існують деякі практичні виклики, які виникають у процесі їх застосування.

По-перше, одним із основних викликів є визначення моменту початку та закінчення строку. Часто виникають ситуації, коли учасники справи не можуть однозначно визначити, коли саме почався той чи інший строк, що може призвести до порушення правил процесуального строку.

По-друге, важливим аспектом є обчислення строків. Законодавство надає певні правила щодо обчислення термінів, проте іноді існують складні ситуації, які вимагають додаткового тлумачення чи застосування засади "на користь учасника справи".

По-третє, з'являються випадки, коли учасники справи не можуть вчинити певну процесуальну дію у встановлений строк через непередбачені обставини (наприклад, хвороба, форс-мажорні обставини тощо). Тут виникає питання про можливість відстрочення строку або застосування інших правових механізмів для забезпечення справедливості.

З метою підвищення ефективності та справедливості цивільного судочинства в Україні, необхідно розглянути деякі пропозиції щодо вдосконалення регулювання цивільно-процесуальних строків.

По-перше, важливо розглянути можливість уточнення законодавства стосовно визначення початку та закінчення строків. Чітке визначення цих моментів допоможе уникнути непорозумінь та спорів між учасниками справи.

По-друге, доцільно розглянути можливість вдосконалення правил обчислення строків. Наприклад, можливе введення більш чітких та деталізованих правил для випадків, коли строк припадає на неробочі дні або коли він розраховується в днях, а не в робочих годинах.

По-третє, потрібно розглянути можливість розширення переліку випадків, коли можна застосовувати відстрочення строків або встановлення додаткових механізмів для забезпечення справедливості. Наприклад, введення в законодавство можливості відстрочення строку у випадках форс-мажорних обставин або непередбачених випадках, що ускладнюють вчинення певних процесуальних дій.

Крім того, важливо вдосконалити механізми контролю за дотриманням цивільно-процесуальних строків, зокрема, забезпечити швидку та ефективну реакцію суду на порушення таких строків та уникнути зайвого ускладнення процесу через формалізм.

Цивільно-процесуальні строки в Україні є важливим елементом правового регулювання цивільних відносин. Законодавство чітко визначає правила щодо встановлення, обчислення та порушення таких строків. Однак, існують практичні виклики, які можуть виникати у процесі їх застосування. Вирішення таких викликів вимагає уважного аналізу законодавства та гнучкого підходу до практичних ситуацій з метою забезпечення справедливості та ефективності цивільного судочинства.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 28.03.2024).

2. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення : рішення пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 17.10.2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14> (дата звернення: 28.03.2024).

Івченко Олександра Максимівна
здобувачка фахової передвищої освіти II курсу
ВСП «Полтавський фаховий коледж
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого»
e-mail: sasha.ivchenko2006@gmail.com
Науковий керівник: **Худолій Тетяна Ігорівна**

НАСТАВНИЦТВО ЯК АЛЬТЕРНАТИВА УСИНОВЛЕННЮ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Анотація: під час повномасштабного вторгнення, якого зазнає Україна від 24 лютого 2022 року, проблеми, пов'язані зі збереженням добробуту та опіки дітей, особливо вразливих, стають надзвичайно актуальними. У цій статті розглядається можливість використання наставництва як альтернативи усиновленню. Воно надає можливість дітям отримати підтримку, безпеку та розвиватися у більш стабільному середовищі.

У Конвенції про права дитини зазначається, що діти, які знаходяться без сімейного оточення, мають право на особливий захист і допомогу з боку держави, включаючи можливість їх усиновлення з урахуванням найкращих інтересів дитини[1].

Для дітей, які залишилися без батьківської опіки, у зв'язку з воєнними діями, передбачені аналогічні способи захисту, такі як тимчасове влаштування до дитячих будинків різного типу[1].

Наставництво – це специфічна форма поведінки, яка полягає у впливі однієї особи на іншу з метою розвитку, позитивної соціалізації, профорієнтації, успішної адаптації в соціальному середовищі; тощо. Процес допомоги, підтримки, персональної консультації, психологічної та освітньої підтримки, у нашому випадку, дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування[2].

За даними «Асоціації наставництва для дітей та молоді»: близько 100 000 тисяч дітей знаходяться в інтернатах, 10 000 тисяч – щорічні випускники, 70% не знають як обрати професію в результаті лише 1 з 10 здобуває вищу освіту[3]. Безумовно, це доводить, що наставництво є необхідним на сьогодні.

На мою думку, наставник – це людина будь-якої професії, яка пройшла курси для менторів та готова приділити свій час для тих, хто потребує підтримки, поради та турботи. Особа, яка зможе довести дитині, що світ не настільки жорстокий і допоможе вижити у ньому. Наставництво корисне для тих, осіб які хочуть усиновити дитину, оскільки в майбутньому цей факт може пришвидшити процес усиновлення.

Існують різні форми наставництва. Найпоширеніше – це індивідуальне. Воно передбачає встановлення індивідуальних відносин між дитиною та дорослим наставником. Останній може надавати допомогу та підтримку у різних аспектах життя неповнолітнього, таких як освіта, соціалізація та психологічна підтримка (це може включати зустрічі, спілкування по телефону або за допомогою онлайн-комунікаційних засобів). Також важливо зазначити щодо сімейного наставництва – воно передбачає

залучення дитини до сімейного оточення наставника. Він може проводити час з неповнолітньою особою та її родиною, надаючи підтримку та допомагаючи вирішувати проблеми, що виникають у їхньому житті. Ця форма наставництва сприяє створенню стабільного та довірливого відношення між дитиною та наставником.

Отже, наставництво може бути ефективною альтернативою усиновленню в умовах повномасштабного вторгнення. Воно надає можливість дітям, що пережили травматичні події війни, мати підтримку та опіку у стабільному середовищі. Також наставництво сприяє психологічному та соціальному розвитку дітей, забезпечуючи їм важливість та визнання у власному житті. Проте, слід враховувати, що наставництво потребує дбайливого підбору та підготовки наставників, а також відповідної підтримки та контролю з боку відповідних організацій та установ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захист прав дитини в умовах військової агресії : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 23 червня 2022 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 316 с.160-161
2. Тренінговий курс “Підготовка наставників для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” / Укладачі Ю. Удовенко, В. Ейдемільлер, О. Смаль, І Сацюк [та ін.]. К.: Вид-во Проект Наставництва ОДНА НАДІЯ, 2013. – 78 с.
3. <https://www.mentorinua.site/>

ІЛЮТЕНКО Анна Миколаївна

*здобувач вищої освіти 3 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції*

*Науковий керівник: Логінова Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права та процесу*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВПЛИВ ВТОРГЕННЯ РФ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ НА РИНОК ПРАЦІ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ГРОМАДЯН НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ

Вторгнення російської федерації на територію України, яке розпочалося у 2014 році та значно загострилося наприкінці лютого 2022 року, призвело до серйозних і руйнівних змін в економічній ситуації в Україні. Особливого значення набули питання, пов'язані з ринком праці та конституційним правом громадян на достатній життєвий рівень. Руйнування інфраструктури, закриття багатьох підприємств і загальна нестабільність ускладнили забезпечення громадянам належних умов праці. Міжнародний резонанс, викликаний збройним конфліктом, сприяв підтримці міжнародним співтовариством рішучого захисту Україною своїх суверенних прав, вільних прагнень і територіальної цілісності [1, с. 1673].

Оскільки на ринку праці використовуються людські ресурси, особливого значення набуває робоча сила, що складається з індивідів з психологічними, фізичними, соціальними, культурними, релігійними та політичними характеристиками. Можна стверджувати, що характеристики цієї робочої сили впливають на трудову мотивацію та продуктивність, які, в свою чергу, відображаються на стані ринку праці в цілому. Ринок праці також взаємодіє з рештою економіки, координуючи розподіл ресурсів з урахуванням таких факторів, як інвестиції та торгівля. Однак, на відміну від інших ринків, ринок праці може призвести до таких проблем, як безробіття, інфляція та бідність, які потребують особливої уваги в нестабільних ситуаціях. Конфлікт в Україні створив труднощі для ринку праці. Багато підприємств закрилися, а громадяни стали безробітними, внутрішньо переміщеними особами або шукають роботу за кордоном. Тому ринок праці повинен бути гнучким, щоб адаптуватися до швидкозмінних реалій [2, с. 62].

Право людини на достатній життєвий рівень є одним із фундаментальних принципів соціальної справедливості та людської гідності. Це право можна розглядати у двох взаємозалежних аспектах. По-перше, держава повинна створити умови, за яких усі здорові, працездатні громадяни можуть забезпечити собі та своїм сім'ям достатній життєвий рівень і реальні можливості для самореалізації. По-друге, держава несе відповідальність не лише за створення умов для самозабезпечення своїх громадян, але й

прямий обов'язок допомагати тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах. Це означає, що держава повинна активно використовувати свої матеріальні, адміністративні, політичні та інші ресурси для забезпечення належного рівня життя соціально вразливих груп населення з урахуванням їхніх конкретних потреб та обставин [3].

Основними проблемами, що впливають на реалізацію права на достатній життєвий рівень, є низький рівень заробітної плати, демографічні труднощі, розрив між прожитковим мінімумом і реальними потребами населення, а також те, що велика кількість людей перебуває поза ринком праці. Хоча законодавство передбачає низку соціальних гарантій, практична реалізація цих норм часто залишається на рівні декларацій. Держава має зосередитися на системній реалізації конституційних прав громадян та ефективності соціальної політики [4].

Визнаючи важливість забезпечення громадян робочими місцями, українська влада започаткувала програму підтримки зайнятості населення. Основна увага приділяється стимулюванню створення нових підприємств, що створює робочі місця та забезпечує надходження коштів платників податків до бюджету. Важливою ініціативою є надання безповоротних грантів для започаткування бізнесу за умови, що він максимально сприятиме зайнятості населення. Крім того, країни сприяють переміщенню бізнесу із зон конфлікту в більш безпечні райони, надаючи всебічну допомогу в логістиці, переїзді працівників та адаптації на нових місцях [5].

Міжнародна спільнота активно підтримує Україну, надаючи гуманітарну допомогу, фінансові вливання, програми реабілітації та ініціативи з працевлаштування біженців. Такі організації, як Міжнародний комітет Червоного Хреста, ACTED та Міжнародна організація з міграції (МОМ) відіграли важливу роль у цьому процесі.

Для того, щоб ефективно планувати відновлення України, важливо вивчити досвід Плану Маршалла та досвід відновлення таких країн, як Західна Німеччина, Італія, Японія, Корея та Ізраїль. Ці країни, хоча й різні за своєю природою, але зі схожими початковими умовами, досягли видатних результатів у відновленні після руйнувань і продемонстрували потенціал для постконфліктного економічного зростання [6, с.3].

Вивчення міжнародного досвіду постконфліктного відновлення є важливим для України. Однак, оскільки кожен конфлікт є унікальним, необхідно адаптувати цей досвід до специфіки української дійсності. Це вимагає врахування не лише економічних та політичних аспектів, але й глибокого розуміння соціокультурних особливостей та цінностей країни.

В умовах сучасних викликів Україна має можливість не лише відновити стабільність, а й показати приклад іншим країнам у вирішенні подібних конфліктних ситуацій на основі принципів права, справедливості та гуманізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шамілева Л. Л., Хандій О. О Дисбаланси в трудовій сфері в умовах воєнного стану. The 3 rd International scientific and practical conference — Modern research in world science. SPC, Lviv, Ukraine. 2022. P. 1673-1678.

2. Новікова О. Ф., Хандій О. О., Шамілева Л. Л. Втрати трудового та освітнього потенціалу України за період воєнного стану. Бізнес Інформ. 2022. № 5. С. 62—69. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-5-62-69> (дата звернення: 02.03.2024).

3. Безробіття населення (за методологією МОП) за причинами незайнятості у 2010-2021 роках. Держстат України, 2021. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.03.2024).

4. Ромашов І. Як змінився ринок праці в Україні за 100 днів війни. Budni, 2022. URL: <https://budni.rabota.ua/ua/news/yak-zminivsia-rinok-pratsi-v-ukrayini-za100-dniv-viyni> (дата звернення: 02.03.2024).

5. Ринок праці під час війни. Кількість вакансій зменшилася вдвічі, компанії ще активніше шукають сеньйорів і на QA Intern тисяча відгуків. 2022. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/job-market-duringwartime/?from=doufp> (дата звернення: 02.03.2024).

6. Геєць В. М., Близнюк В. В., Нікіфорук О. І. Актуальні аспекти політики соціальної якості в постконфліктній економіці України. Економіка України. №6. С. 3-22. URL: https://doi.org/10.15407/economy_ukr.2022.06.003 (дата звернення: 02.03.2024).

ІЛЮТЕНКО Анна Миколаївна

*здобувач вищої освіти 3 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції*

*Науковий керівник: Логінова Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права та процесу*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ДОКУМЕНТООБІГ У ПИТАННІ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ПРАЦЮ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Оголошення воєнного стану в Україні суттєво вплинуло на захист прав людини у сфері трудових суспільних відносин. Окрім погіршення становища працівників внаслідок економічних та інших об'єктивних факторів, відбулося оновлення нормативної бази трудового права. Основні зміни в правах та обов'язках сторін трудових правовідносин розглядаються в статті Л. В. Городянської [1, с. 18-19]. На нашу думку, найважливішими змінами є: звільнення працівників, які перебувають у відпустці або є тимчасово непрацездатними; збільшення максимальної тривалості робочого тижня до 60 годин; можливість розірвання трудового договору без взаємної згоди; обов'язкове попередження. Однак за останніми серйозними подіями ховається інша проблема: формалізація процесу документування трудових відносин. Це питання є не менш актуальним для введення воєнного стану, ніж обмеження прав працівників.

Захист трудових прав працівників неможливий без належного документального оформлення трудових відносин. Роботодавці зобов'язані вести та/або виготовляти загальну трудову документацію (графіки відпусток, штатний розпис та/або організаційну структуру, правила внутрішнього трудового розпорядку, табель обліку робочого часу) та особові справи працівників.

Зрозуміло, що лише два фактори утримують юридичних осіб та самозайнятих осіб від порушення трудового законодавства: юридична відповідальність та власна правосвідомість. Наше дослідження стосується лише останнього чинника у правовідносинах, тоді як стаття 16 Закону України "Про особливості регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану" опосередковано скасовує перший чинник [2]. Зокрема, призупинення періодичних перевірок та різке скорочення переліку підстав для проведення позапланових перевірок позбавило сенсу ведення вищезгаданих трудових книжок. Ця проблема пов'язана з легкістю, з якою будь-яка заява, наказ або інша письмова форма трудової книжки може бути сфальсифікована. Без реєстру або засобів ідентифікації часу створення документа неможливо відрізнити підроблені документи від справжніх.

Відсутність постійного об'єктивного контролю не лише створює величезний вакуум у місцевому документуванні трудових відносин, але й ставить під сумнів його

необхідність. Водночас законодавець досі не зробив жодних кроків для виправлення цієї ситуації і лише розпочав розгляд законопроекту про відновлення періодичних перевірок та внесення до Кодексу законів про працю спрощеного режиму трудових відносин. Такий підхід, а також низка останніх змін в українському трудовому законодавстві свідчить про те, що, незважаючи на те, що законодавча ініціатива спрямована на суттєве реформування та спрощення трудового законодавства, вона не рухається в цьому напрямку як через об'єктивні, так і через суб'єктивні чинники. Запровадження недопрацьованих нових інститутів [3, с.120] не впливає на всі вищезазначені проблеми, а лише свідчить про непослідовність та незбалансованість обраного законодавцем підходу.

У всіх цивілізованих країнах світу існує законодавство про трудові відносини. Держава зобов'язана гарантувати соціально-трудові права працівників, включаючи право на нормальний робочий день, безпечні умови праці, лікарняні та відпустки, а також багато інших питань трудових відносин. Водночас чинне трудове законодавство в Україні потребує оновлення та лібералізації. "Цифровізація забезпечить якісну та ефективну дерегуляцію трудових відносин, скасує надмірну бюрократію та зменшить навантаження на бізнес", - вважає І. Дядюра, заступник міністра економіки з питань цифрового розвитку, цифрової трансформації та цифровізації [4].

На нашу думку, єдиний спосіб покращити поточну ситуацію - це поглибити централізований контроль над потоком фізичних документів, бажано шляхом подальшої ліквідації готівкових розрахунків. Україна переживає складні часи, і важко оцінити масштаби порушень, які відбулися і будуть відбуватися у сфері трудових відносин. Створення захищеного ресурсу для обміну інформацією між державою та підприємцями, установами та організаціями на базі існуючих реєстрів суб'єктів господарювання сприятиме швидкій відмові від паперового документообігу. Обов'язок фіксувати всі юридичні факти на ринку праці та своєчасно передавати певну інформацію унеможливить підготовку ретроспективних перевірок та усуне потребу в особистих, документальних та інших перевірках, оскільки всі порушення (у цій сфері) виявлятимуться автоматично.

Отже, універсальна безготівкова розрахунок є єдиним надійним способом захисту національних інтересів у сфері оподаткування та фінансового регулювання. При цьому немає необхідності залучати всіх громадян, оскільки більша частина грошової маси зосереджена в руках юридичних осіб та приватних підприємців. Посилення контролюючих органів або прийняття додаткових законів не матиме позитивного впливу на ситуацію. Це пов'язано з тим, що, як зазначалося вище, чинне законодавство не гарантує дотримання прав працівників, а збільшення витрат для України в стані війни є нереалістичним планом гарантування права людини на працю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гордянська Л. В. Економіко-правові аспекти регулювання трудових відносин й оплати праці в умовах воєнного стану. Наукові дослідження молоді з проблем європейської інтеграції: збірник тез доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів (Україна, м. Харків, 28 квітня 2022 року). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. С. 16-19.

2. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення 02.03.2024).

3. Новосельська Н. В., Савицька С. Л. Проблема застосування спрощеного режиму регулювання трудових відносин. DICTUM FACTUM. 2023. Т. 1, № 1(13). С. 114–121. <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/259> (дата звернення 02.03.2024).

4. Саме цифровізація дозволяє забезпечити швидку, якісну та ефективну дерегуляцію трудових відносин. Офіц. вебсайт Міністерства економіки України. 2021. 21 черв. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/same-cifrovizaciya-dozvolayezabezpechiti-shvidku-yakisnu-ta-efektivnu-deregulyaciyu-trudovih-vidnosin-igordyadyura> (дата звернення: 02.03.2024).

ІЛЮТЕНКО Анна Миколаївна

*здобувач вищої освіти 3 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції*

*Науковий керівник: Логінова Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права та процесу*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У СФЕРІ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРОВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ТОРГІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Зважаючи на те, що наша країна перебуває у стані війни, а воєнний стан накладає певні обмеження, питання управління майном набуває все більшої актуальності, оскільки воно стало невід'ємною частиною економічної інфраструктури місцевих та національних лідерів. Ефективне управління державною та комунальною власністю сприяє підвищенню потенціалу місцевих громад. Водночас це не лише забезпечує соціальну стабільність у місцевих громадах, а й є передумовою для досягнення мети сталого та збалансованого розвитку.

Земельні аукціони, особливо надання права оренди, вже є новим типом суспільних відносин у нашій країні. Основною метою запровадження принципу конкурентності на таких аукціонах є визначення переможця за допомогою електронних торговельних майданчиків та забезпечення отримання продавцем найвигідніших умов [1].

Такий підхід держави сприяє забезпеченню дотримання прав та законних інтересів сторін земельної угоди та запобіганню можливим корупційним діям. Закон також встановлює відповідальність за порушення правил ринку землі.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну та негайне введення воєнного стану призвело до негайного закриття ринку землі та заборони доступу до відповідних реєстрів, які раніше були відкритими для громадськості. Уряд був змушений негайно вжити низку радикальних заходів, оскільки конфіденційність підприємницької діяльності та стан ринку землі опинилися під загрозою [1].

На практиці законні операції з нерухомістю стали неможливими. Було тимчасово призупинено ведення Державного земельного кадастру та Реєстру прав власності на нерухоме майно, заборонено формування та безоплатну передачу земельних ділянок, ліквідовано можливість запровадження принципу конкуренції на землях сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності.

Прийняття Закону України № 2247-IX від 12 травня 2022 року "Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану" дозволило вижити та продовжити існування ринку землі [3].

З метою вирішення найбільш нагальних проблем, що виникають у період воєнних дій, в Україні було розроблено низку нормативно-правових актів. З моменту призупинення

ведення Державного земельного кадастру та Реєстру державного майна, двох найважливіших джерел публічної інформації про ринок землі, Україна спростила всі процедури, пов'язані з орендою державних та комунальних земель сільськогосподарського призначення. Значні зміни були також внесені до типових договорів оренди землі [4].

До Земельного кодексу України були внесені зміни, які включають вимоги щодо продажу земельних ділянок. Ці ділянки повинні продаватися на конкурентних умовах, у тому числі через земельні аукціони. Приватні власники можуть використовувати конкурентні умови лише на власний розсуд. Зокрема, земельні аукціони є обов'язковими для ділянок, що перебувають у власності держави та органів місцевого самоврядування [2].

Варто зазначити, що в деяких випадках земельні ділянки державної або комунальної власності не можуть бути продані на конкурентних умовах. Це стосується ділянок нерухомості, які на 100% зайняті власником, а також ділянок сільськогосподарських угідь, де власник має право користуватися або орендувати землю на безстроковій основі. У земельних торгах можуть брати участь як юридичні, так і фізичні особи. Власник земельної ділянки має право самостійно обирати форму проведення земельних торгів, якщо інше не передбачено чинним законодавством [4].

Земельні торги є найбільш поширеною формою земельних торгів. Переможцем торгів визнається покупець, який запропонував найбільш вигідні умови, в тому числі найвищу ціну. Як і у випадку земельних торгів, умови аукціону визначаються під час підписання договору купівлі-продажу і не можуть бути змінені після початку торгів.

Як земельні конкурси, так і земельні аукціони з продажу земельних ділянок державної або комунальної власності підлягають суворому державному та громадському контролю. Тому дотримання правил, викладених у чинному законодавстві, підлягає суворій перевірці.

Отже, цей крок у розвитку земельних відносин є важливим для держави, об'єднаних територіальних громад та землевласників. Важливо, що земельні ділянки можна буде продати на електронних торгах і отримати за них плату, співставну з реальною ринковою вартістю землі. Розпорядження землею через електронні аукціони було відзначено як важливий антикорупційний елемент земельної реформи та земельної децентралізації. Прозорість ринку землі та доступ до прав на землю є необхідною складовою ефективного управління земельними ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Волик Т. Конкурентні засади земельних торгів в сучасних умовах. Молодий вчений. 2023. № 1 (113). С. 139-144. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-1-113-28> (дата звернення 03.03.24).
2. Земельний кодекс України: Кодекс від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення 03.03.24).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text> (дата звернення 03.03.24).
4. Юхно А.С. Сучасні тенденції та перспективи проведення земельних торгів в Україні. Актуальні проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку регіону в умовах сучасних глобальних викликів: Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». № 2. 2022. 421с.

Кісільова Вероніка Ігорівна

здобувач вищої освіти

Навчальної групи СР-142

3 курсу ННІПФППН

Науковий керівник: **Нагорна Олена Олександрівна**
старший викладач кафедри цивільного права та процесу,
старший лейтенант поліції

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Згідно ч. 3 ст. 19 Цивільного процесуального кодексу України наказне провадження призначене для розгляду справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про його наявність заявнику невідомо [2]

С.В. Дяченко визначає наказне провадження як особливий вид судового процесу, який ініціюється за заявою особи (стягувача) з метою стягнення грошових коштів або витребування майна з боржника. Особливістю цього провадження є те, що воно здійснюється без проведення судового засідання та виклику сторін. Для прийняття рішення використовуються достатні, допустимі та належні докази, що підтверджують обґрунтованість вимог стягувача та малоймовірність ефективного захисту з боку боржника в випадках, передбачених статтею 96 Цивільного процесуального кодексу України [2, с. 119].

До особливостей наказного провадження можна віднести:

- скорочені терміни розгляду справ;
- достатність формальних (документарних) доказів;
- відсутність формалізованої процедури судового розгляду;
- особливий порядок скасування без оскарження;
- особливий порядок оскарження у суді касаційної інстанції;
- одночасний розгляд наказу як судової постанови та як виконавчого документа.

Можна виділити такі переваги наказного провадження:

По-перше, дозволяє в короткий строк захистити та відновити порушені права заявника. На сьогодні цей строк у справах де боржником є фізична особа, яка не є підприємцем, на жаль, не завжди витримується через затримку надання інформації про зареєстроване у встановленому законом порядку місце проживання фізичної особи – боржника до суду.

По-друге, розгляд справ в порядку наказного провадження скорочує бюджетні витрати на забезпечення функціонування судової системи у зв'язку зі спрощеним розглядом справи, а саме: розгляд справи без участі та виклику заявника та боржника, розгляд в письмову порядку.

В умовах повномасштабного вторгнення рф на території України судова гілка влади має швидко та ефективно відповідати викликам воєнного часу. Проаналізуємо декілька проблем.

Так, під час воєнного стану часто виникають ситуації, коли боржники пропускають строк на подання заяви про скасування судових наказів. Це пояснюється тим, що

боржники мають право подати таку заяву лише протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення копії судового наказу та супровідних документів. Цей строк є доволі коротким, особливо зважаючи на те, що боржники часто навіть не знають про існування наказного провадження, розпочатого їх кредитором [3].

З цієї причини у судовому реєстрі дедалі частіше з'являються ухвали про скасування судових наказів, ініційовані боржниками через подання заяви про поновлення строку на подання заяви про скасування судового наказу та про його скасування. Позитивним є те, що суди враховують поважність причин пропуску строку та поновлюють його.

Також дискусійним є питання відкладення розгляду справи про видачу судового наказу до закінчення воєнного стану.

Ще одним проблемним аспектом є механізм виконання судових наказів. Згідно з ч. 3 ст. 431 ЦПК України, судовий наказ є виконавчим документом. Таким чином, стягувачі можуть досить швидко подавати судовий наказ державному або приватному виконавцю для виконання. Проте в умовах воєнного стану та розташування боржника на тимчасово окупованій території України, це стає викликом для виконавців. Банківські рахунки боржників часто заблоковані, а все їхнє майно може перебувати у тимчасовій окупації. Тому виконання судового наказу в повному обсязі часто неможливе. Крім того, якщо судовий наказ набрав законної сили та механізм виконання вже запущений, а суд задовольнив заяву боржника про поновлення строку на його скасування, то суд, за ініціативою боржника, відповідно до ч. 3 ст. 171 та ст. 444 ЦПК України, застосовує інститут повороту виконання [4].

Отже, можемо зробити висновок, що в умовах воєнного стану судова гілка України швидко адаптується до надзвичайних умов. Позитивним є те, що суди враховують поважність причин пропуску строку та поновлюють його. Разом з тим, дискусійним залишається питання відкладення розгляду справ про видачу судових наказів до закінчення воєнного стану. Крім того, виконання судових наказів ускладнюється через заблоковані рахунки та майно на тимчасово окупованих територіях, що паралізує процес виконання. Необхідність адаптації та удосконалення механізмів правозастосування є нагальною, що підкреслює важливість інституту повороту виконання як засобу захисту прав боржників у цих надзвичайних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний процесуальний кодекс України, редакція від 06.11.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#top>
2. Цивільний процес : навч. посіб. для підготовки студентів 3-го та 4-го курсів Ц57 бакалаврату літо 2022 року / [уклад. К. В. Гусаров, М. В. Жушман, С. О. Кравцов та ін.] ; за заг. ред. проф. К. В. Гусарова. Харків : ТОВ «Оберіг», 2020. 229 с. URL: <https://nlu.edu.ua/depart/kafedra-cyvilnogo-procesu/>.
3. Рубан А., М. Логінова. Особливості здійснення наказного провадження в умовах воєнного стану в Україні. матеріалів Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 29 квітня 2022 року). Кривий Ріг, 2022. 498с. 2022. 206 с.
4. Шабалін А. Наказне провадження в цивільному процесі України: новий погляд. Проблеми реалізації завдань цивільного та господарського судочинства в Україні. 2023. URL: <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2023/22/10.pdf>

Лісогор Олег Юрійович
юрист, практик
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"ГІЛЬДІЯ ІНЖЕНЕРІВ ГЕОДЕЗИСТІВ"
м. Київ

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЮРИДИЧНИХ АСПЕКТІВ: МОБІЛІЗАЦІЯ, ОСВІТА, ПРИЗОВНИЙ ВІК ТА КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Мета такої теми, на мій погляд, може бути дослідження взаємозв'язку між законодавством про мобілізацію, освітою, призовним віком та Конституцією України з метою виявлення потенційних конфліктів, узгодження положень та забезпечення відповідності юридичних норм між собою.

Практичні та теоретичні питання, пов'язані з цією темою, можуть включати:

1. Процедура мобілізації та її вплив на освітні заклади та студентів.
2. Можливість конфліктів між законодавством про мобілізацію та правами на освіту, викликані призовним віком.
3. Права і обов'язки громадян у контексті мобілізації та їх взаємозв'язок з освітою.
4. Вплив мобілізації на права і свободи громадян, які гарантовані Конституцією України.

Процедура мобілізації включає в себе призов громадян до військової служби у разі загрози національній безпеці. Це може мати великий вплив на освітні заклади та студентів. Наприклад, мобілізація може призвести до припинення навчання для студентів, які призвані до армії, що вплине на їхні навчальні досягнення та можливість завершити освітню програму. Також, військові конфлікти можуть привести до руйнування інфраструктури освітніх закладів, що ускладнить навчальний процес та доступ до освіти для студентів. Додатково, мобілізація може змусити викладачів та інший персонал освітніх закладів залишати свої посади для виконання обов'язків у зоні конфлікту, що може призвести до перерв у навчальному процесі та зниження якості освіти.

Якщо студентів позбавляють їх права на освіту через мобілізаційні заходи, можна зробити висновок, що потрібно удосконалювати механізми захисту прав освітян у ситуаціях воєнного конфлікту або загрози національній безпеці.

Це може включати розробку спеціальних законодавчих актів, які гарантують право студентів на продовження навчання чи компенсацію втрат у випадку мобілізації.

Також, це вказує на необхідність узгодження між різними сферами законодавства (освіта, оборона, права людини), щоб уникнути юридичних колізій та забезпечити захист прав громадян у всіх сферах життя.

Юридичні колізії, на мою думку, у цьому контексті можуть виникати внаслідок протиріч між різними законодавчими актами або положеннями Конституції, які регулюють права та обов'язки громадян у ситуаціях мобілізації та освітніх процесів. Наприклад, може виникнути колізія між законами про мобілізацію та законами, що гарантують право на освіту, якщо мобілізація призводить до припинення навчання

студентів без відповідних заходів компенсації чи захисту їхніх прав. Також, колізії можуть виникнути між законами, які регулюють призовний вік та права студентів на освіту, якщо вік призову не враховується при плануванні навчальних програм чи забезпеченні можливості завершити освітній курс до моменту призову. Юридичні колізії потребують уважного вивчення та узгодження законодавчих актів для забезпечення відповідності юридичних норм та захисту прав громадян.

Українське судочинство може мати приклади, коли суди розглядають справи, пов'язані з порушенням прав на освіту через мобілізаційні заходи. Наприклад, можуть бути судові справи, де студенти оскаржують рішення вишів про припинення навчання через їхнє призову до військової служби. В таких справах суди можуть оцінювати відповідність дій вишу законодавству, яке регулює права студентів на освіту, та приймати рішення про можливість продовження навчання або надання компенсації.

Також, суди можуть розглядати справи, де громадяни оскаржують рішення військових органів щодо призову до армії у зв'язку з відсутністю можливості завершити навчання через мобілізаційні заходи. В таких випадках суди можуть визначати обставини, що стосуються прав освітян, та захищати їхні інтереси відповідно до чинного закону.

Висновок може полягати в необхідності ретельного аналізу та узгодження законодавства про мобілізацію та права на освіту з метою уникнення конфліктів і захисту прав громадян, особливо студентів, у ситуаціях воєнного чи кризового стану. Також, можна зробити висновок про необхідність розробки і впровадження спеціальних механізмів та заходів компенсації для осіб, які постраждали від мобілізаційних заходів і втратили можливість продовжити освіту. Ретельне вивчення цих питань та прийняття відповідних заходів може сприяти забезпеченню гармонії між захистом національної безпеки та забезпеченням прав людини на освіту.

Між законами України про освіту, про мобілізацію, про військовий обов'язок та Конституцією України виникла колізія в контексті забезпечення гармонії між відповідними правовими нормами і захисту прав та інтересів громадян. Наприклад:

1. *Право на освіту і призовний вік*: Конституція України гарантує право на освіту, тому закони про мобілізацію та військовий обов'язок повинні враховувати це право, забезпечуючи можливість студентам завершити освітні програми до призовного віку.

2. *Захист прав освітян під час мобілізації*: Закони про мобілізацію повинні передбачати механізми захисту прав освітян, які можуть бути позбавлені можливості навчання через мобілізаційні заходи, враховуючи принципи законів про освіту та Конституції.

3. *Обмеження прав відповідно до Конституції*: Закони про мобілізацію та військовий обов'язок повинні дотримуватися конституційних принципів щодо обмеження прав і свобод громадян не лише у випадках, передбачених законом та за умови дотримання об'єктивності та неупередженості.

4. *Обов'язок держави забезпечити національну безпеку*: Закони про мобілізацію та військовий обов'язок повинні відповідати вимогам забезпечення національної безпеки, проте це повинно бути зроблено в межах закону та з урахуванням прав громадян, включаючи право на освіту.

Отже, колізія між цими законами та Конституцією полягає у забезпеченні балансу між національною безпекою та захистом прав і свобод громадян, включаючи право на освіту.

На мою думку, забезпечення гармонії в цій ситуації вимагає відкритості до діалогу, гнучкості та готовності до співпраці всіх сторін з метою забезпечення стабільності та захисту прав громадян.

Мобілізація, як дія, спрямована на забезпечення національної безпеки та оборони країни, може мати значний вплив на права і свободи громадян, які гарантовані Конституцією України. Пропоную розглянути деякі аспекти цього впливу:

1. Право на особисту свободу і недоторканість особи: Мобілізація може призводити до обмеження права на особисту свободу громадян, зокрема шляхом призову до військової служби чи обмеження руху осіб у зоні конфлікту.

2. Право на життя і безпеку: Воєнний конфлікт, який може виникнути в результаті мобілізації, створює загрозу для життя та безпеки громадян, порушуючи їхнє конституційне право на життя та безпеку.

3. Право на свободу вираження думки та інші політичні права: У період мобілізації може спостерігатися обмеження політичних прав громадян, зокрема права на свободу слова та право на участь у політичному житті країни.

4. Право на освіту та розвиток: Мобілізація може вплинути на право громадян на освіту та можливість для їхнього особистого та професійного розвитку, зокрема шляхом призову студентів до військової служби та припинення навчання в університетах.

5. Права людини під час воєнного стану: У разі введення воєнного стану відбувається суворе обмеження прав і свобод громадян, яке може включати в себе обмеження свободи переміщення, права на власність, право на освіту та інші.

У контексті мобілізації важливо забезпечити, щоб будь-які обмеження прав і свобод громадян були обґрунтованими, пропорційними та необхідними для забезпечення національної безпеки. Також важливо враховувати зобов'язання України перед міжнародними організаціями з прав людини та дотримуватися міжнародних стандартів у галузі прав людини навіть у часи конфлікту.

На останок хотів би доповнити, що в Україні, незважаючи на особливий стан, що може виникати у зв'язку з мобілізацією та іншими ситуаціями, відіграють ключову роль Конституція та міжнародне право. Ці правові норми служать фундаментом для захисту прав і свобод громадян, включаючи право на освіту, свободу переміщення, особисту недоторканість та інші. При вирішенні правових питань, пов'язаних з мобілізацією, важливо дотримуватися принципів законності, пропорційності та необхідності, щоб забезпечити гармонію між захистом національної безпеки та правами громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0% B A/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про освіту» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145 -19#Text>
3. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
4. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

Мірошніченко Валерія Сергіївна
здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Логінова Марина Вікторівна**
викладач кафедри цивільного права та процесу,
кандидат юридичних наук

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ РЕФОРМУВАННЯ СУДОЧИНСТВА

Україна віддавала перевагу стратегії реформування судової системи, судочинства та суміжних правових інститутів з акцентом на підвищенні ефективності правосуддя та оптимізації повноважень судів на всіх юрисдикційних рівнях.

Слід зауважити, що інститут перегляду судових рішень пройшов складний еволюційний шлях, який включав в себе розвиток та поетапне реформування.

Одним з ключових аспектів реформування касаційного провадження стало відступлення від принципу абсолютного права на касацію. Це було закріплено в законодавстві, зокрема в Законі України від 2 червня 2016 року, яким гарантується право на касаційне оскарження судового рішення лише у визначених законом випадках [5].

Подальші зміни в галузевому законодавстві, такі як прийняття Закону України від 3 жовтня 2017 року та Закону України від 15 січня 2020 року, відобразили ці конституційні положення, спрямовані на вдосконалення порядку розгляду судових справ.

У подальшому етапі реформування касаційного провадження важливим кроком стало впровадження процесуальних «фільтрів», які спрямовані на перегляд та оптимізацію судових рішень на касаційному рівні [3].

Першочергово, ці фільтри визначають об'єкт оскарження, тобто конкретні рішення, які можуть бути предметом касаційного оскарження, та умови, за яких це можливо (частина 1 статті 389 Цивільного процесуального кодексу). Порівняно зі попередньою редакцією ЦПК, перелік таких рішень став значно вужчим.

Встановлено процесуальні «фільтри» для обґрунтування касаційного оскарження, які пройшли кардинальні зміни (частина 2 статті 389 ЦПК). Особливу увагу заслуговує оскарження рішень, що прийняті судами першої та апеляційної інстанцій у суттєвих справах [4, 5].

Водночас, підставами для касаційного оскарження судових рішень з питань процесуального характеру залишилися неправильне застосування норм матеріального або процесуального права (пункти 2, 3; частини 1, 2 статті 389 ЦПК). Судам надано право вирішувати, чи допустити справу до касаційного провадження, виходячи з власної оцінки обґрунтованості касаційної скарги [1, 5].

У разі оскарження ухвали суд може відмовити у відкритті касаційного провадження, якщо правильне застосування норми права є очевидним і не викликає сумнівів (частина 4

статті 394 ЦПК). Законодавець також визначив коло рішень, що не підлягають касаційному оскарженню, з рядом винятків (частина 3 статті 389 ЦПК) х5ї.

Ці зміни мають на меті впровадження процесуальних «фільтрів» для касаційного оскарження та перевірки судових рішень. Вони передбачають обмеження кола судових рішень, що можуть бути оскаржені касаційно; встановлення виключного переліку підстав для касаційного оскарження з наданням суду дискреційних повноважень; підкреслення обов'язковості врахування висновку Верховного Суду з певних питань. Однак, існує ризик, що недостатня чіткість критеріїв може ускладнити реалізацію права на касаційне оскарження та порушити принцип верховенства права. Важливо вдосконалити ці процедури, забезпечивши їх чіткість та доступність для всіх учасників судового процесу [2].

Касаційне провадження в контексті основних напрямів реформування судочинства стало об'єктом важливих змін, спрямованих на покращення якості та ефективності судового процесу. Одним із ключових напрямків реформування було встановлення процесуальних «фільтрів», які обмежують коло судових рішень, піддаються касаційному оскарженню, та визначають підстави для такого оскарження. Це сприяє оптимізації повноважень касаційних інстанцій та забезпеченню швидкого та ефективного перегляду справ [4].

Другим важливим аспектом реформування є збільшення відповідальності судів за правильність застосування норм матеріального та процесуального права. Зміни в законодавстві передбачають, що суди касаційних інстанцій мають право відхилити касаційну скаргу, якщо вони вважають, що правильне застосування закону очевидне, що сприяє прискоренню судового процесу та зменшенню навантаження на судову систему [3].

Отже, у контексті основних напрямів реформування судочинства, касаційне провадження відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності та справедливості судової системи. Встановлення процесуальних «фільтрів» та чіткіших критеріїв для касаційного оскарження сприяє оптимізації роботи касаційних інстанцій, зменшенню кількості справ на розгляді та прискоренню судових процесів.

Посилення відповідальності судів за правильність застосування законодавства сприяє підвищенню довіри громадян до судової системи та забезпечує збереження верховенства права. Крім того, ці зміни сприяють забезпеченню прозорості та принциповості в судовому процесі, що є важливим фактором у зміцненні правової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колеснікова М. В. Сутність та значення касаційного провадження в адміністративному судочинстві України. Publishing House Baltija Publishing 2021р. 89-93с.
2. Ємельянова, І. С. Проблематика оскарження рішення в порядку касаційного провадження. Упорядник 2023р. 132с.
3. Стафійчук К. Правова природа касаційного провадження в адміністративному судочинстві України. Юридичний науковий електронний журнал № 8 2020р. 317-319с.
4. Андрієвська Л. О. Стадія відкриття касаційного провадження в цивільному процесі України. Організаційний комітет: 2022р. 324с.
5. Цивільний Процесуальний Кодекс України Відомості Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Мірошніченко Валерія Сергіївна
здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Логінова Марина Вікторівна**
викладач кафедри цивільного права та процесу,
кандидат юридичних наук

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ

Україна, як демократична правова держава, встановлює як пріоритет захист прав людини, закріпивши в Основному Законі країни гарантії дотримання прав і свобод людини на основі принципів рівності і недискримінації. Стаття 2 Конституції України закріплює принцип рівності перед законом для всіх громадян, забороняючи будь-які привілеї чи обмеження за будь-якими ознаками, включаючи статтю [1].

Гендерна рівність визнана як принцип, що має своє місце у всьому світі, і виявляється у багатьох сферах суспільного життя. Однією з головних проблем гендерної нерівності у сучасній Україні є асиметрія в оплаті праці між жінками і чоловіками на користь останніх. Цей явище спостерігається не лише в Україні, але й у всьому світі, що підтверджує дані Глобального індексу гендерного розриву [3, с. 18].

Однією з категорично заборонених форм дискримінації є пряме чи опосередковане обмеження прав працівників з різних причин. Порушення принципу рівних прав і можливостей, а також будь-яка інша форма дискримінації у сфері праці є неприпустимими згідно з національним законодавством та міжнародними нормами.

Забезпечення рівності прав жінок та чоловіків гарантується як загальними, так і спеціальними правовими принципами, які відображені у міжнародних та національних правових актах. Проблема дискримінації та нерівності в правах чоловіків і жінок за ознакою статі привертає увагу міжнародної спільноти і стала приводом для прийняття Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [2].

Забезпечення гендерної рівності у трудових правовідносинах також знайшло відображення в багатьох міжнародних актах, включаючи Загальну Декларацію прав людини, де зазначено необхідність забезпечення справедливих та сприятливих умов праці для всіх працюючих людей. Заборона дискримінації в трудових відносинах закріплена у різних конвенціях і рекомендаціях Міжнародної організації праці.

Принцип рівності прав і можливостей працівників є однією з фундаментальних принципів трудового права, що поширюється на всі аспекти трудових відносин та має важливе значення для створення справедливого та ефективного робочого середовища. Цей принцип передбачає створення однакових умов для всіх працівників, незалежно від їхньої статі чи інших ознак, які могли б стати причиною дискримінації [4, с. 20].

Гендерна рівність є неодмінною складовою загальної концепції рівності у сучасному суспільстві. Вона охоплює рівність прав, можливостей та забезпечення рівних умов для

реалізації прав та можливостей для представників обох статей. Поняття «гендер» визначається не лише біологічними аспектами, але й соціокультурними чинниками, традиціями та уявленнями про ролі чоловіка та жінки в суспільстві.

Гендерна рівність привертає значну увагу науковців та дослідників, оскільки вона становить складну проблему сучасного суспільства. Визначення гендерної рівності увібрало в себе різноманітні аспекти, включаючи рівність прав та можливостей, гендерну симетрію та визнання основних прав жінок та чоловіків.

Україна також активно працює над забезпеченням гендерної рівності у сфері трудових відносин. Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» закріплює рівність прав жінок і чоловіків у всіх сферах життя, включаючи працевлаштування, кар'єрне зростання та оплату праці. Роботодавці зобов'язані дотримуватися принципу гендерної рівності при наймі працівників та забезпечувати рівні умови для усіх працівників незалежно від їхньої статі [2]. Урахування принципу гендерної рівності у трудових відносинах сприяє створенню справедливого та рівного робочого середовища для всіх працівників. Це важлива передумова для розвитку суспільства та забезпечення його стабільності та процвітання.

Роль держави в усуненні дискримінації та забезпеченні гендерної рівності у сфері праці є вирішальною. Це визначено соціальною стратегією гендерної рівності та відповідним гендерно спрямованим законодавством, спрямованим на вирівнювання можливостей для чоловіків і жінок у сфері праці. Саме держава, діючи на цій основі, може відіграти ключову роль у досягненні цієї важливої мети [3, с. 81].

Проблема порушень гендерної рівності у трудових відносинах має багато викликів. Однією з основних причин є поширення стереотипів про ролі жінок та чоловіків, а також виховання дітей з ідеями патріархальної моделі сім'ї. Ці фактори сприяють формуванню у суспільстві нерівних уявлень про можливості жінок та чоловіків у праці. З метою запобігання подальшим випадкам порушень права на гендерну рівність у трудових відносинах необхідно впливати на суспільство та боротися з існуючими стереотипами. Це може бути досягнуто не лише шляхом прийняття відповідних правових актів, але й через проведення роз'яснювальної роботи щодо правильного тлумачення та застосування законодавства серед роботодавців та працівників, незалежно від їх статі. Важливо створити сприятливу атмосферу, що сприяє розвитку рівноправних та рівноправних умов для всіх працівників у сфері праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
3. Кузніченко, Оксана Валеріївна, Ірина Олегівна Поліщук. Гендерна рівність у трудових відносинах. Trends in the development of modern scientific thought: abstracts of X International Scientific and Practical Conference (Vancouver, 23-26 November 2020). 2020. С. 30.
4. Миколенко, В. А., О. І. Кабалик. Проблема гендерної рівності у трудових відносинах. 2021. С. 45.

Мірошніченко Валерія Сергіївна
*здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: Логінова Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права та процесу,
кандидат юридичних наук*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ТРУДОПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Антикорупційне законодавство є важливою складовою правової системи будь-якої держави, спрямованою на запобігання, виявлення та припинення корупційних проявів у суспільстві. Тим не менш, ефективна реалізація антикорупційного законодавства часто ускладнюється різноманітними трудноправовими проблемами, які виникають у процесі його застосування. Даний науковий текст спрямований на аналіз трудноправових аспектів, що виникають у контексті реалізації антикорупційного законодавства, та на визначення шляхів їх вирішення для підвищення ефективності боротьби з корупцією [1, с. 17]. Державна антикорупційна політика представляє собою комплекс дій правового, виховного, економічного та організаційного характеру, який передбачений чинним законодавством держави і реалізується органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю з метою виявлення та усунення корупційних проявів та запобігання корупційним діям будь-якої особи [2, с. 50].

Деякі науковці розглядають державну антикорупційну політику як систему дій уповноважених органів, спрямованих на розроблення та практичну реалізацію стратегічних напрямів боротьби з корупцією як явищем з метою ефективної протидії та запобігання корупційній злочинності. Загалом, державна антикорупційна політика спрямована на запобігання, протидію та усунення причин корупції з метою максимального зниження її рівня в державі та захисту прав, законних інтересів та основоположних свобод людини й громадянина [3, с. 9]. Вона є складником загальної політики держави та завжди націлена на захист суспільства від негативних наслідків корупційної злочинності.

Основою для формування державної антикорупційної політики є антикорупційна стратегія, яка визначається на певний часовий проміжок із довгостроковими цілями та приблизним планом дій для досягнення цих цілей. Однак, українська Антикорупційна стратегія стикається зі значними проблемами, які істотно ускладнюють реалізацію всієї антикорупційної політики держави.

Наукове дослідження, присвячене аналізу проблем у реалізації антикорупційної політики в Україні, виокремлює ключові аспекти, які необхідно врахувати для подальших покращень в цій сфері. Згідно з багатьма дослідниками, покращення ситуації в антикорупційному секторі неможливе лише за умови косметичних змін у

Національному агентстві з питань запобігання корупції (НАЗК). Замість цього, вважається, що потрібно прийняти спеціалізований закон про перезавантаження НАЗК, оскільки це дозволить вирішити основні проблеми у роботі агентства [2, с. 6].

Основні пропозиції щодо вдосконалення роботи НАЗК включають:

Обрання керівництва НАЗК на конкурсній основі, з урахуванням професіоналізму кандидатів, а не за політичними квотами. Комісія, яка займатиметься вибором нового керівництва, повинна включати міжнародних експертів.

Надання голові НАЗК автономії у формуванні своєї команди без втручання з боку лобістів та інших впливових осіб.

Чітке визначення зон відповідальності в межах самого НАЗК.

Забезпечення ефективного контролю за роботою НАЗК.

Проведення реформи персоналу НАЗК з метою залучення більш кваліфікованих спеціалістів [3, с. 45].

Також виявлено, що головною проблемою НАЗК є відсутність сучасної Антикорупційної стратегії, яка відповідала б сучасним викликам. Відсутність цієї стратегії суттєво ускладнює роботу всіх державних органів, правоохоронних органів, громадських об'єднань та органів місцевого самоврядування у боротьбі з корупцією та її запобіганню, що призводить до низької ефективності антикорупційних заходів [4, с. 14].

Трудноправові проблеми реалізації антикорупційного законодавства є складними та мають множинні аспекти. Однак їх вирішення можливе шляхом комплексного підходу, який передбачає підвищення правової культури громадян, вдосконалення законодавства та зміцнення механізмів реалізації. Тільки таким чином можна забезпечити ефективну боротьбу з корупцією та покращення стану правопорядку в державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буряк, К. Особливості антикорупційного законодавства в країнах Європейського Союзу. Підприємництво, господарство і право. Міжнародне право. 2020. С. 356-360.
2. Кікалішвілі М. В. Основні проблеми в здійсненні сучасної антикорупційної політики України. Правові новели 2019. С. 146-153.
3. Нонік, В. В. Антикорупційна політика: проблеми реалізації в українських реаліях. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління 2018. С. 47-57.
4. Прокопів, Богдан. Стан та шляхи вдосконалення реалізації антикорупційної політики України. Актуальні проблеми правознавства 1.1 2019. С. 152-156.

Мірошніченко Валерія Сергіївна
*здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Варава Володимир Вікторович**
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності,
кандидат юридичних наук, доцент*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Наукове дослідження відзначає, що моделі боротьби з корупцією істотно впливають на ефективність протидії цьому негативному явищу. Ліберальна модель, що характеризується безвідповідальністю, безкарністю і вседозволеністю, є непридатною для умов воєнного стану, коли стабільність і законність відновлення після революційних потрясінь важливіші за будь-коли. За цим дослідженням, періоди, коли застосовується ліберальна модель, спостерігаються під час революційних змін у владі, коли нова влада ще не змогла здобути контроль над управлінням або свідомо допускає руйнівні процеси.

Щодо олігархічної моделі, автори вказують на її клановий підхід, де своїх захищають від відповідальності, а чужих намагаються компрометувати. Ця модель віддає перевагу грошам і сприяє безкарності бандитів, що займаються кримінальним бізнесом. Боротьба з корупцією в олігархічній моделі стає інструментом в міжкланових сутичках за владу, що породжує широкомасштабну корупцію в нижніх рівнях влади [1, с. 30].

Науковий аналіз вказує на необхідність удосконалення наукових підходів у боротьбі з корупцією в умовах воєнного стану в Україні. Зокрема, пропонується:

- Обґрунтування концептуального підходу до розробки заходів протидії адміністративно-правових правопорушень у сфері корупції, з урахуванням неефективності контрольної функції уповноваженими органами.

- Аналіз особливостей становлення та розвитку адміністративно-правового забезпечення протидії корупційним діям, зокрема взаємодії різних економічних, політичних та соціальних інститутів.

- Формулювання нормативно-правового забезпечення розробки заходів протидії корупційним діям, що відповідають методам правового впливу на суб'єктів.

Дослідження вказує на необхідність системного підходу до боротьби з корупцією, що враховує специфіку умов воєнного стану в Україні та використовує інноваційні методи та інструменти для подолання цього негативного явища [3, с. 51].

Воєнний стан потребує мобілізації державних інститутів для ефективної боротьби з корупцією. Поліція, прокуратура, судова система та інші важливі органи повинні мати чітку стратегію та координацію для забезпечення чесності та законності в умовах кризи. Розробка та впровадження спеціальних програм та процедур для запобігання корупції є критичними завданнями для цих інститутів [4, с. 35].

Умови воєнного стану часто залучають увагу міжнародних організацій та співтовариств. Оптимізація суб'єктів протидії корупції може включати співпрацю з такими організаціями для обміну досвідом та ресурсами. Міжнародна підтримка може значно полегшити завдання боротьби з корупцією в умовах кризи [1, с. 42]. Важливою складовою оптимізації суб'єктів протидії корупції є активна участь громадськості та громадських організацій. Суспільство має відігравати роль контролю та моніторингу діяльності державних інститутів та посадових осіб. Залучення громадськості до процесу боротьби з корупцією сприяє підвищенню прозорості та відповідальності.

Використання сучасних технологій та інформаційних систем може значно покращити ефективність боротьби з корупцією в умовах воєнного стану. Електронне адміністрування, цифрові бази даних та інші інноваційні інструменти можуть допомогти виявляти, уникати та покарати корупційні дії швидше та ефективніше [2, с. 52].

Отже, оптимізація суб'єктів протидії корупції в умовах воєнного стану вимагає комплексного підходу та впровадження різноманітних заходів. Роль державних інститутів, міжнародних організацій, громадськості та інноваційних технологій є невід'ємною частиною успішної стратегії боротьби з корупцією під час кризових ситуацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дем'янчук, Ю. В., Дискусійні аспекти протидії корупційним діям в умовах воєнного стану в Україні. Аналітично-порівняльне правознавство 2023. С. 436-440.
2. Дулік, Т. О., Т. Ю. Александрюк. Оподаткування суб'єктів бізнес-структур в Україні в умовах воєнного стану. European Scientific Platform, 2023.
3. Дем'янчук, В. А., Актуальні проблеми протидії корупції в Україні в умовах воєнного стану. 2023. С. 29
4. Висоцька І.Б. Протидія ухиленню від сплати податків в умовах воєнного стану. Академічні візії. 2023.

Мірошніченко Валерія Сергіївна
здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Корогод Світлана Володимирівна**
старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології,
доктор філософії

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІОНІЗМ В УМОВАХ ВІЙНИ ЗА ЧИННИМ КК УКРАЇНИ

У нашій історії колабораціонізм став проблемою, яка заслуговує на ретельне вивчення та ефективну боротьбу. Хоча термін «колабораціонізм» набув широкого вжитку недавно, явище само по собі існувало значно раніше. Україна особливо гостро зіткнулася з цією проблемою у 2014 році, коли російські окупанти почали контролювати частину нашої території: Крим та окремі райони на Донбасі. Це стало наслідком гібридної війни, яку Російська Федерація веде проти України. Саме тоді розпочався процес законодавчого закріплення відповідальності за колабораціонізм.

Верховна Рада України намагалася рішуче врегулювати це питання через прийняття відповідних законів, проте багато з спроб залишилися безрезультатними. Це було викликано як об'єктивними, такими як нечіткість формулювань поняття «колабораціонізм» та активний спротив проросійських еліт, так і суб'єктивними факторами. Остання спровокувала систематичний і безкарний опір прийняттю та удосконаленню відповідних законопроектів. Проте лише відкрита збройна агресія Російської Федерації проти України у 2022 році примусила законодавців нарешті врахувати кримінальну відповідальність за колабораційну діяльність [2, с. 28].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність», прийнятий 3 березня 2022 року, вніс зміни до чинного Кримінального кодексу України щодо встановлення кримінальної відповідальності за певні форми колабораційної діяльності. Це рішення законодавця було вчасним та необхідним, однак деякі положення, що містяться в цій статті, викликають обговорення та непорозуміння серед науковців [1].

По-перше, стаття 111-1 Кримінального кодексу України містить 8 частин та примітку з 4 пунктами, в кожній з яких передбачені окремі форми колабораційної діяльності. Це робить статтю досить об'ємною та важкозрозумілою.

По-друге, деякі форми колабораційної діяльності, визначені у цій статті, дублюють форми державної зради, що може призвести до ухилення осіб, які фактично вчинили державну зраду, від кримінальної відповідальності за статтею 111 КК України та притягнення їх до відповідальності за статтею 111-1 КК, де передбачена менш строга санкція.

По-третє, стаття 111-1 Кримінального кодексу містить ряд термінів, які можуть бути тлумачені неоднозначно або розширено правозастосовниками. Наприклад, одна з форм колабораційної діяльності, визначена як «здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України».

Розглянемо детально деякі аспекти, які виникають у контексті законодавчого регулювання колабораційної діяльності в Україні, зокрема статті 111-1 Кримінального кодексу (далі - КК) України.

Дублювання складів з іншими статтями КК. Частини 4 та 7 статті 111-1 КК передбачають форми діянь, які фактично дублюють склади іншого кримінального правопорушення, передбаченого статтею 260 КК України (Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань). Це створює непорозуміння щодо вибору норми для кваліфікації дії. Аналіз показує, що відповідно до правил кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм слід застосовувати спеціальну норму. Таким чином, вибір у таких ситуаціях слід здійснювати на користь частин 4 та 7 статті 111-1 КК, оскільки вони є спеціальними по відношенню до статті 260 КК [4, с. 5].

Пособництво державі-агресору. Стаття 111-2 КК передбачає відповідальність за дії, подібні до дій, передбачених у статті 111-1 КК, що може призвести до ускладнень при виборі конкретної норми для кваліфікації діянь. Це вимагає ретельного аналізу та обговорення в рамках правової спільноти для уникнення непорозумінь та однозначного визначення кваліфікації правопорушень.

Недоліки у формулюванні санкцій. Аналіз санкцій, передбачених у частинах 1 та 2 статті 111-1 КК, показує, що вони встановлюють відповідальність за проступки, що не завжди відповідає назві Розділу I Особливої частини КК «Злочини проти основ національної безпеки України». Це може створювати непорозуміння щодо характеру злочину та його правового статусу. Хоча це не впливає на практику застосування зазначеної норми, така неузгодженість вказує на потребу в подальшому уточненні та вдосконаленні законодавства [3, с. 56].

Отже, науковий аналіз вказує на необхідність удосконалення формулювання та систематизації законодавчого регулювання колабораційної діяльності в Україні з метою забезпечення правової впевненості та ефективності боротьби з цим явищем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 3 березня 2022 р. № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>
2. Павленко, Т. А. Деякі питання кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність. 2022. С. 46.
3. Лисько, Т. Д., Б. С. Літвінчук. Кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність: аналіз судової практики. 2023. С. 48.
4. Кубальський, Владислав Нарцизович. Проблеми кримінально-правової протидії колабораційній діяльності. Правова держава 2019. С. 353-360.

Володимир НЕЧЕПОРЕНКО

курсант навчальної групи СР-142 3 курсу,

*Навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції,
рядовий поліції*

Науковий керівник: Волков Юрій Михайлович

*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
vovchik321777@gmail.com*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА, ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Вступ: У сучасних умовах, коли рівень злочинності залишається високим, а злочинці стають все більш озброєними та небезпечними, вогнева підготовка стає одним із найважливіших аспектів професійної підготовки поліцейських. Вміння вправно володіти зброєю, знати правила її безпечного зберігання та застосування може не лише врятувати життя поліцейського, але й запобігти трагедії для мирних громадян.

Мета: Вивчення вогневої підготовки як складової професійної підготовки працівників поліції, визначення її цілей, завдань та основних принципів.

Методи дослідження:

- Аналіз наукової літератури;
- Систематизація та узагальнення інформації;
- Порівняльний аналіз;
- Метод узагальнення передового досвіду.

Результати дослідження: Вогнева підготовка є невід'ємною складовою професійної підготовки поліцейських, що забезпечує їх готовність до ефективного виконання службових завдань у складних та небезпечних умовах.

Підготовка та навчання правоохоронців на сучасному етапі є дуже важливим, бо Національна поліція України є гарантом протидії злочинності та захисту населення. Головна мета професійного навчання полягає в забезпеченні готовності співробітників до ефективного використання стрілецької зброї при виконанні оперативно-службових завдань.

Готовність поліцейських успішно виконувати свої професійні обов'язки багато в чому обумовлена впевненістю в володінні зброєю. Водночас випускники закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України на службі часто відчують недостатній рівень таких практичних навичок [1].

Вогнева підготовка є, безперечно, однією з найважливіших дисциплін у системі підготовки працівників Національної поліції України (далі – НПУ). В ідеалі поліцейський повинен впевнено володіти зброєю на різних відстанях і практично в будь-яких погодних умовах і в будь-який час. Для цього необхідно володіти

цілою низкою навичок як у плані фізичної підготовки, так і психологічної підготовленості застосування вогнепальної зброї.

Важливість вогневої підготовки курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання МВС України не викликає сумніву, вона повинна бути однією з основних дисциплін для майбутніх поліцейських.

Вогнева підготовка визначає ступінь готовності особового складу до вирішення службово-бойових завдань, пов'язаних із застосуванням табельної вогнепальної зброї в реальних ситуаціях.

Однією з основних завдань процесу навчання вогневої підготовки – не лише навчити майбутніх поліцейських виконувати певну вправу в тирі, а й швидко приймати правильні рішення, професійно та грамотно діяти у випадках, що стосуються правомірного застосування табельної зброї. Тому програма вогневої підготовки поліцейських в обов'язковому порядку повинна передбачати стрілецькі вправи з використанням елементів фізичного та психологічного навантаження а також в умовах недостатньої видимості [2].

Метою проведення занять з дисципліни «Вогнева підготовка» є формування у курсантів та слухачів компетенції правомірного застосування поліцейським вогнепальної зброї [3].

Завданням дисципліни «Вогнева підготовка» є формування умінь і навичок поведінки з вогнепальною зброєю, її застосування в різних обставинах, а саме поміщення в незвичне середовище, створення певних стресових чи інших ситуацій, в яких співробітник, який не володіє достатнім досвідом, може розгубитися у незвичній ситуації [4].

На заняттях з вогневої підготовки застосовуються різні методики викладання, під час реалізації яких вивчаються:

- правові основи застосування зброї та боеприпасів;
- гарантії особистої безпеки озброєного працівника;
- матеріальна частина та тактико-технічні характеристики вогнепальної зброї, боеприпасів;
- заходи безпеки при поводженні зі зброєю та боеприпасами;
- умови та порядок виконання вправ стрільби;
- затримки при стрільбі та способи їх усунення;
- нормативи з вогневої підготовки та вправи стрільби.

Курсанти поряд із всебічним розвитком особистості кожного, здобувають військово-професійну освіту. Поліцейський не має права на помилку, в іншому випадку він як мінімум не виконає поставлені завдання, а в гіршому випадку наразить на небезпеку життя і здоров'я інших осіб, у тому числі все може закінчитись і обвинуваченням навіть при правомірному, на перший погляд, застосуванні зброї.

Висновок: Таким чином, вогнева підготовка є важливою складовою професійної підготовки поліцейських, що забезпечує їх готовність до виконання службових завдань, пов'язаних із застосуванням зброї. Використання результатів дослідження може бути використано для вдосконалення системи вогневої підготовки поліцейських, підвищення її ефективності та результативності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волков Ю.М., Казначеев Д.Г. Актуальні проблеми застосування вогнепальної зброї поліцейськими в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. Електронне наукове фахове видання. www.isej.org.ua/ No 4. 2020. С. 142-145. URL:http://www.isej.org.ua/4_2020/35.pdf.
2. Застосування та використання вогнепальної зброї працівниками поліції в умовах відсутності або обмеженого освітлення : метод. рек. / кол. авт. ; ред. В.Д. Поливанюк. Дніпро : ДДУВС, 2021. 72 с. URL:<https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/7534>
3. Поливанюк, В.Д., Казначеев, Д.Г., Мартыянов, И.Ю., Зеленський, Є.С., & Лопаєва, О.М. (2019). Навчання поліцейських на початковому етапі вогневої підготовки: методичні рекомендації. Polyvaniuk, V.D. (Ed.). (2019). Training of police officers at the initial stage of fire training, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
4. Казначеев Д.Г., Лопаєва О.М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал. 2018. No 4 (97). С. 82–85. URL:<https://er.dduvs.in.ua/xmlui/handle/123456789/3221.9>.
5. Казначеев Д.Г., Лісовик А.О. Особливості розвитку навиків влучної стрільби у курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання МВС України. Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: зб. тез II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 жовтня 2021 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С.250-252

Нечепоренко Володимир Романович
курсант ННІ права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції України
Логінова Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ПРЕКАРИЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЗАЙНЯТОСТІ

Однією із сучасних тенденцій розвитку трудового права в умовах глобалізації є тенденція реформування правового регулювання зайнятості населення. Трансформація інституту зайнятості пов'язана з появою і поширенням нестандартних (атипових, нетрадиційних, нестабільних) форм зайнятості. До таких форм насамперед відносять: зайнятість в умовах неповного робочого часу або неповну зайнятість; зайнятість на умовах строкових трудових договорів; тимчасову, непостійну зайнятість, в тому числі позикову працю; вторинну зайнятість; дистанційну зайнятість; зайнятість на підставі договорів цивільно-правового характеру; неформальну зайнятість, в тому числі самозайнятість; незареєстровану зайнятість у формальному секторі. Межі між різними формами нестандартної зайнятості розмиті і рухливі.

Розвиток нестандартних форм зайнятості призвів до широкого поширення у світовому масштабі явища, що отримало назву «прекаріат». Однією з найважливіших проблем сучасного трудового законодавства є адекватне реагування на зміну типів зайнятості, поширення її нетипових форм, прекарізацію ринку праці.

Прекарізація (від англ. precarious і лат. precarium – ризикований, нестабільний, ненадійний, вразливий) – це тенденція розвитку соціально-трудових відносин сучасного суспільства, що передбачає перехід від класичних трудових договорів до таких форм найму робочої сили, за яких все більша кількість людей змушена самостійно застосовувати свою здатність до праці в умовах нестабільності і відсутності гарантій зайнятості, що збільшує їх економічну і соціальну вразливість, сприяє втраті професійної ідентичності і сходженню в нижчі прошарки суспільства. Тобто це процес формування нестабільного (нестійкого) різновиду атипової зайнятості і відповідних їй соціально-трудових відносин з негативною оцінкою працівниками їх очікуваних наслідків. Під прекарізацією розуміють деформацію, кризу трудових відносин, що виражається у виникненні численних груп працівників, постійно зайнятих тимчасовою, негарантованою працею, що пов'язано з вразливістю, ненадійністю соціального становища цієї категорії населення.

Введення в науковий обіг понять «precarious work» (нестабільна робота), «precarious employment», що перекладається як «небезпечна, сумнівна, ненадійна зайнятість», потребує відповідних відгуків законодавця, адже відсутність законодавчо закріплених гарантій, обов'язків роботодавців перед працівниками сприяє поширенню негативних

наслідків цього соціально-економічного явища. Тому перед державою постає завдання належного оперативного забезпечення використання нових форм зайнятості і вироблення загальних нормативних підходів до їх регулювання.

На питання про те, чи є будь-яка нестандартна (атипова) зайнятість проявом прекаризації, немає однозначної відповіді. Про прекаризацію зайнятості говорять, коли трудові відносини не забезпечують встановлений стандарт гідного рівня доходів і соціального захисту, можливість планувати майбутнє. У цьому випадку під визначення прекаризації підпадає така зайнятість, за якої відсутня стабільність (позикова праця, строкова зайнятість), виплачується низька зарплата (низькооплачувана праця); не забезпечуються засоби до існування (незначна зайнятість); встановлюється низький рівень соціального забезпечення.

Розробки у сфері інформаційних технологій у поєднанні з автоматизацією, комп'ютеризацією і роботизацією зумовлюють безпрецедентні технічні й соціально-економічні зміни, наслідком яких є трансформація зайнятості.

Проблемою сучасного ринку праці стає цифровізація зайнятості, яка зумовлює не лише появу і розширення нових професій, а й зникнення окремих професій і сфер зайнятості. Так, за даними, наведеними в доповіді на Всесвітньому економічному форумі «The Future of Jobs», автоматизація у багатьох галузях призведе до появи 2 млн нових робочих місць, які зможуть зайняти розробники унікального програмного забезпечення, інженери й аналітики, але скоротить 7 млн місць, зайнятих нині спеціалістами із середньою кваліфікацією, яких замінять роботи.

Зважаючи на вказані проблеми, актуальним є забезпечення ефективної організації професійної освіти. Адже основною тенденцією на ринках праці у найближчий час прогнозують колосальне зростання безробіття серед працівників з низькою і середньою кваліфікацією. Так, за даними МОП, до 2019 року в світі буде більше 212 млн безробітних, що на 11 млн більше, ніж у 2016 році.

В сучасних ринкових умовах тільки лише отримання хорошої фундаментальної освіти не є запорукою успішної кар'єри, як це було в радянський період. Значну роль відіграють якості працівника, що дозволяють йому реагувати на зміни у розвитку суспільства, продовжувати постійно розвиватись, підвищувати кваліфікацію і навіть проходити професійну перепідготовку у випадку необхідності відповідності змінам умов економіки і, як наслідок, попиту на ринку праці. Поступово відходять у минуле вузька спеціалізація і вузький професіоналізм; відроджується універсалізація через підвищення кваліфікації, постійне навчання і суміщення функцій і операцій.

Глобальні процеси інформатизації визначають специфіку сучасної праці, нових форм її організації і соціально-трудових відносин. Гнучка зайнятість, формування електронної самозайнятості характеризують сучасний ринок праці, на якому інтелектуальна праця визнається в якості основної.

Перевагами, які надає зайнятість в інформаційній економіці, є свобода переміщень і свобода вибору місця трудової діяльності, оптимальне поєднання роботи, особистого і сімейного життя.

У сучасному світі зростає роль інтерактивних платформ, за допомогою яких реалізується онлайн-зайнятість. До найбільш затребуваних цифрових інструментів онлайн-зайнятості належать Uber, LYFT, TaskRabbit, UpWork и Amazon Mechanical Turk. Дані, що генеруються цими платформами, стають важливими для розуміння специфіки

трудової зайнятості в рамках цифрової економіки¹. Загалом зарубіжний досвід свідчить про стрімке і широке поширення цифрових інструментів, інтерактивних платформ і інформаційних технологій на ринку праці.

Сучасні процеси розвитку трудових відносин стають неадекватними класичним теоретичним уявленням про ринок праці. Це обмежує можливість обґрунтування і проведення ефективної політики як у самій трудовій сфері, так і в економіці в цілому. Тим самим перед наукою постають нові дослідницькі задачі, вирішення яких потребує перегляду методологічних принципів і теоретичних основ аналізу нового виду трудової діяльності – інформаційної праці, зміни підходів до оцінки її результатів і рушійних сил, подолання ряду усталених стереотипів і догм, формування відповідних новій історичній ситуації пріоритетів у політиці і практиці управління соціально-економічними процесами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Чмерук Г. Г. Цифровізація – тренд світового розвитку, який визначає розвиток економіки і суспільства. Економічний простір. 2020. № 153. С. 18–24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/153-3>.
2. Хандій О. О., Шамілева Л. Л. Вплив цифрових трансформацій на економіку та сферу праці: соціально-економічні ризики та наслідки. Економічний вісник Донбасу. 2019. № 3. С. 181–188. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-3\(57\)-181-188](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-3(57)-181-188).
3. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки: схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/67-2018-p>.
4. Цифрова адженда України – 2020 (Цифровий порядок денний – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти – цифровізації України до 2020 року. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

Валерія НІКІТИНА

*курсантка ННІ права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції України*

Олена НАГОРНА

старша викладачка кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УЧАСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ В ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Виникнення та участь в цивільних правовідносинах – найбільш поширена форма взаємодії в контексті правовідносин загалом з якими в буденності стикається значна частина суспільства, адже саме цивільні правовідносини не мають такого комплексного охоплення і поширення на досить велику кількість суспільних правовідносин, як до прикладу такі специфічні види правовідносин, як кримінальна, адміністративна, адміністративно-деліктна, господарські тощо; адже коло тих галузей життєдіяльності на які поширюються перераховані форми правовідносин пов'язані з більш складними процесами, які не віднаходять свого суспільного поширення як-то цивільні правовідносини. Неповнолітні особи – є особливим видом, як учасник цивільних правовідносин, а тому потреба дослідження статусу неповнолітньої особи як такого учасника – є підрунтям, що визначає актуальність здійснюваного нами дослідження.

Щодо встановлених у Цивільному кодексі України (далі – ЦКУ) категорій, якими неповнолітні характеризуються як учасники цивільних правовідносин, то до таких форм належить: часткова цивільна дієздатність фізичної особи, яка не досягла чотирнадцяти років (ст. 31 ЦКУ) та неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (ст.32 ЦКУ); у вказаних нормах окреслено перелік тих правочинів, які можуть здійснюватись такими категоріями осіб. Тобто, неповнолітні можуть бути учасниками цивільних правовідносин, проте, коло можливостей у здійсненні окремих юридично значущих дій в цивільних правовідносинах – законодавцем обмежений у вищевказаних нормах ЦКУ.

Важливими залишаються питання визначення особливостей правосуб'єктності неповнолітніх осіб як учасників цивільного обороту. Наявні сьогодні поняття «правосуб'єктність», «правоздатність» і «дієздатність», що використовується в законодавстві і на практиці, змінилися, наповнилися новими елементами, адже під час характеристики в цілому «правосуб'єктності» неповнолітніх осіб береться до уваги їхній психічний стан, зрілість осіб тощо [1, с. 74].

Існування встановлених вікових меж, які диференціюють неповнолітніх, як таких, що є частково цивільно дієздатними та такими, що мають неповну цивільну дієздатність, не обмежуються віковим критерієм, як на це прямо вказує норма вищезазначених статей, виходячи з прямого тлумачення цих норм, адже окремого питання заслугує дослідження психоемоційного стану неповнолітньої особи та можливості усвідомлення вчинюваних нею правочинів або дій, що в свою чергу створюють відповідні наслідки як результат виниклих цивільних правовідносин. Конкретні психоемоційні стани

встановлюються в залежності від наявних хвороб в неповнолітнього учасника та можливості усвідомлювати наслідки вчиненого ним правочину.

Наразі неповнолітня особа яка реалізовує свої права та обов'язки у цивільних процесуальних відносинах немає жодних обмежень, де предметом є матеріальні відносини, у які вони вступають самостійно. Навіть у разі якщо суд залучить офіційного представника, відповідно до ч. 2 ст. 29 ЦПКУ повноваження не зміняться, оскільки позиція представника не переважить позицію неповнолітньої особи. Справи неповнолітніх осіб в суді розглядаються за правилами загального процесуального порядку, що містяться в Цивільному процесуальному кодексі України, і їх розгляд судом практично не відрізняється від розгляду інших цивільних справ [2, с.36]. Тобто, порядок розгляду на стадії судового провадження справ неповнолітніх осіб у цивільному провадженні відбувається за загальними правилами, не дискримінуючи неповнолітнього, як учасника цивільних правовідносин.

Якщо йдеться про сімейні правовідносини і неповнолітній захищає свої права, то він має і відповідну цивільну процесуальну дієздатність. Проте в разі участі дитини у справі, наприклад про визнання недійсним договору банківського вкладу, на укладення якого вона не має цивільної дієздатності, дитина не може самостійно бути учасником такого спору. Тож формулювання ЦПК України про те, що такі категорії дітей мають цивільну процесуальну дієздатність у тих справах, у яких вони особисто беруть участь, з одного боку, забезпечує їх реальним механізмом захисту таких прав, а з другого – не надає їм більшого обсягу дієздатності, ніж визначено матеріальними нормами цивільного права [3, с.146]. Проте, слухним буде зауважити, що реалії сьогодення потребують формування механізму державного захисту інтересів дитини, шляхом створення компетентної інституції, яка в свою чергу буде уповноважена в окремо встановлених законодавцем випадках належно та професійно представляти інтереси дитини в ході вирішення цивільно-правових спорів за її участі.

Батьки або особи, які їх замінюють, не мають права без дозволу органів опіки і піклування, наданого відповідно до закону, укладати договори, які підлягають нотаріальному посвідченню та/або державній реєстрації, відмовлятися від належних дитині майнових прав, здійснювати поділ, обмін, відчуження житла, зобов'язуватися від імені дитини порукою, видавати письмові зобов'язання [4, с.145]. Хоч фактично у висвітленому ствердженні зазначається, що нині існуючою інституцією, яка спрямовує свою діяльність на захист законних інтересів неповнолітнього у цивільних правовідносинах виступає орган опіки і піклування, проте, узагальнюючи практику, відмітимо, що діяльність зазначеного органу носить номінальний характер, що й ставить під сумнів компетентність та зацікавленість у здійсненні належного рівня заходів спрямованих на захист законних інтересів неповнолітнього як учасника цивільних правовідносин.

Отже, підсумовуючи викладене у нашому дослідженні, зазначимо, що неповнолітні загалом є уразливою категорією населення, особливо що стосується питання їх участі у будь-яких правовідносинах, в тому числі й цивільних, через відсутність належного рівня правосвідомості та правової освіти загалом, хоча законодавцем й висвітлені форми та випадки участі неповнолітніх у цивільних правовідносинах, проте судова практика виокремлює та узагальнює практику й досі, розмежовуючи підходи до тлумачення окремих норм цивільного законодавства в контексті участі в таких правовідносинах неповнолітніх та дійсності правочинів здійснюваних ними.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Шевчишен О. Правосуб'єктність неповнолітніх осіб як передумова дійсності правочинів. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 4. С. 74–79.
2. Карпенко Р.В. Правове регулювання участі неповнолітніх осіб у цивільних правовідносинах / Р.В. Карпенко // Актуальні проблеми та перспективи розвитку приватного права в сучасних умовах : матеріали регіон. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 20 листоп. 2019 р.). – Дніпро : Видавець Біла К.О., 2019. – С. 35-37
3. Sampara N., Bachynska N. Participation of minors in civil proceedings. Aktual'ni problemi pravoznavstva. 2022. Vol. 1, no. 4. P. 143–148. URL: <https://doi.org/10.35774/app2022.04.143> (date of access: 13.03.2024).
4. Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір : навч. посіб. / В. М. Стешенко. – 2-ге вид., змінене. – Харків : Право, 2019. – 392 с.

Омельченко Анастасія Андріївна,
здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
національної поліції
Науковий керівник: Логінова Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права та процесу,
капітан поліції

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ СУДОВИХ ВИТРАТ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Інститут судових витрат є одним з найстаріших фінансово-правових механізмів. Хоча на перший погляд він може здаватися не прямим складником цивільного судочинства, насправді він відіграє ключову роль у розпочатті провадження, доказуванні і представленні інтересів сторін у правосудді.

Помилковий баланс між інтересами держави та суспільства за тисячолітню історію так і не був досягнутий суспільством. Це питання, через свою складність, стає серйозною проблемою не лише для України, а й для світової спільноти.

Що означає термін "судові витрати" і які види витрат існують у сучасній правовій системі? Якщо ми говоримо про судові витрати у процесуальному контексті, то можна сказати, що вони включають витрати, які покриваються кожною зі сторін у процесі доведення і захисту своїх прав, свободи або законних інтересів. Ці витрати є характерними для будь-якої судової інстанції. Більшість таких витрат, включаючи витрати на юридичну допомогу, експертизу та надання інших доказів, зазвичай ґрунтуються на договірних засадах, оскільки їх розмір не регулюється жодним законом, за винятком судового збору, розмір якого визначений Законом України "Про судовий збір". Судовий збір є єдиним платежем, який спрямовується до загального державного бюджету, тому його регулює держава. Деякі дослідники розглядають судовий збір як часткову компенсацію матеріальних витрат держави на утримання судової системи [1, с. 3]. Цілком можна згодитися з таким підходом, оскільки державі дійсно доводиться витрачати значні кошти на будівництво та утримання судових приміщень, придбання комп'ютерної техніки, оплату праці суддів та технічного персоналу, поштові витрати і т.д.

У минулому, під час подання позовної заяви до суду, позивач зазвичай оплачував не лише державне мито, але й витрати на інформаційно-технічне обладнання. Проте на сьогодні такі витрати було скасовано, оскільки процес подання до суду став більш різноманітним, а письмове фіксування судового засідання було скасовано.

Судові витрати у формі судового збору можна розглядати як часткову компенсацію витрат державі, пов'язаних з утриманням судової гілки влади. Хоча це не відповідає поняттю судових витрат з процесуальної точки зору. Було вже вказано, що держава несе витрати як на організацію судових процесів, так і на комунальні платежі, проте ці витрати

не можна віднести до судових, оскільки вони не мають прямого відношення до судового процесу. Тим часом витрати на судовий збір можна розглядати як оплату позивачем за послуги, надані державою у захисті порушеного, невизнаного чи оспорюваного права, свободи чи законного інтересу конкретної фізичної чи юридичної особи.

Деякі дослідники стверджують, що суди не надають послуги, оскільки у такому випадку сторона, що звертається за захистом свого порушеного права, може вимагати від суду відповідного ступеня втручання та умов для надання такої "послуги". Це означає, що сторони можуть впливати на результат розгляду справи, змушуючи суд підкорятися їх волі. Це може бути відповідним при підході до цього питання з точки зору матеріального права. У такому разі необхідно враховувати певні зобов'язання сторін, як вказано в главі 63 книги 5 Цивільного кодексу України "Зобов'язальне право". Однак судова послуга - це процесуальна послуга, яка ґрунтується на тому, що судова влада в односторонньому порядку забезпечує захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав особи, її свободи та законних інтересів. При цьому такий захист завжди надається через організацію судового процесу судом, під його контролем та на підставі чинного процесуального законодавства. Можна сперечатися щодо того, чи можна це вважати послугою чи ні, але факт сплати позивачами державі судового збору недоліків не залишає.

Якщо судовий збір не сплачений, суддя не розпочне розгляд справи, що означає, що особа, яка не сплатила судовий збір, ніколи не отримає судового рішення. Хоча держава завжди дбає про те, щоб особа мала можливість сплатити цю процесуальну плату у вигляді судового збору, важливо зауважити, що сторони судового процесу не можуть фінансувати судову систему. Згідно з Конституцією України (ст. 130), це належить виключно до обов'язків держави - забезпечувати належні умови для функціонування та діяльності судів.

У цьому пункті Рекомендації № R(81)7 Комітету Міністрів Ради Європи від 14 травня 1981 року зазначено, що судові витрати не повинні розглядатися як плата, яку сторони сплачують на користь держави. Однак, якщо існують судові витрати, які об'єктивно виникають у державі, вони не повинні ставити явну перешкоду для доступу громадян до правосуддя. Тому пропонується або зменшити їх обсяг, або взагалі скасувати [2, с. 716].

Вперше судові витрати було введено у цивільному судочинстві екстраординарного процесу в Древньому Римі у 573 році н.е. У цьому контексті сторони цивільного процесу були відповідальні за фінансування всіх дій, пов'язаних з доказуванням: виклик свідків, отримання доказів судом, розгляд клопотань сторін тощо. При цьому оплата проводилася за певними передбаченими тарифами [3, с. 342, 352].

Сучасна практика оплати судових витрат свідчить про тенденцію їх зростання, що негативно впливає на доступ осіб до правосуддя. Цьому свідчать дані судової статистики. Наприклад, у 2002 році до судів загальної юрисдикції надійшло два мільйони триста сімдесят тисяч тридцять чотири справи. У 2003 році ця кількість зросла до 2385691 справ, а в 2004 та 2005 роках досягла відповідно 2467475 та 2604257 справ. Проте, через десять років, у 2014 році, кількість таких справ зменшилася до лише 1282700 [8, с. 14].

Через восьмий рік кількість таких справ зменшилася навіть ще більше і становила менше 985 000. Це свідчить про те, що кількість звернень до суду загальної юрисдикції зменшується з року в рік, як показує судова статистика. Проте ця тенденція не означає, що конфліктних ситуацій між людьми стає менше. Скоріше, це свідчить про те, що зі зростанням вартості судових витрат та невеликими доходами громадян багато людей

просто не можуть собі дозволити звертатися до суду і відкладають вирішення своїх питань на майбутнє. Це означає, що ефективність правосуддя сьогодні не залежить від простого та доступного судового доступу [9, с. 96].

У сучасний час жителі звертаються до суду лише у випадках крайньої необхідності, оскільки послуги адвокатів, експертів, витрати на перевезення свідків, спеціалістів, перекладачів та інші послуги стали значно дорожчими. Більше того, Закон України "Про судовий збір" автоматизовано збільшує розмір судового збору щороку, який наразі відповідає розміру прожиткового мінімуму, що на даний момент становить 2600 гривень. Зі зростанням прожиткового мінімуму громадян України також зростає розмір судового збору. Можна погодитися з думкою науковців, що судовий збір виконує роль процесуального фільтру, який уникає в судову систему незначних позовів. У відсутність такого фільтру, судова система може бути перевантажена великою кількістю дрібних справ, що може призвести до її колапсу. Незважаючи на цю дискусію, важливо зауважити, що доступ до правосуддя, який є конституційним правом особи, міг би покращитися, якщо всі звернення до суду в позовних справах не потребували передоплати, а всі судові витрати, згідно з новим Цивільним процесуальним кодексом Франції, стягувалися б судом після винесення рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богля С. С. Судові витрати у цивільному судочинстві. автореф. дис... к.ю.н. ХНУВС. Харків, 2005. 20 с.
2. Комаров В.В., Сакара Н. Ю. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства. Х., 2008. С. 716.
3. Иво-Пухан, Мирьяна Поленак-Акимовская Римское право; перев. с македонского В.А. Томсинова. М. Зерцало. 2003. С. 342, 352.
4. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2002 р. (за даними судової палати). Вісник Верховного Суду України. 2003. №3. С. 50.
5. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2003 р. (за даними судової палати). Вісник Верховного Суду України. 2004. №5. С. 29.
6. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2004 р. (за даними судової палати). Вісник Верховного Суду України. 2005. №5. С. 29.
7. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2005 р. (за даними судової палати). Вісник Верховного Суду України. 2006. №6. С. 47.
8. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2014 р. (за даними судової палати). Вісник Верховного Суду України. 2015. №7. С.14.
9. Ясинок М. М. До питання «ефективності» правосуддя в Україні: аналіз та перспективи. Приватне та публічне право. 2020. №4. С. 96.

Омельченко Анастасія Андріївна,
*здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів національної поліції
Науковий керівник: Логінова Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права та процесу
капітан поліції*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

УЧАСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ОРГАНІВ ТА ОСІБ, ЯКИМ ЗАКОНОМ НАДАНО ПРАВО ЗАХИЩАТИ ПРАВА, СВОБОДИ ТА ІНТЕРЕСИ ІНШИХ ОСІБ

Враховуючи принцип диспозитивності, кожна особа має право самостійно звернутися до суду захищати свої порушені, невизнані або оспорювані права, свободи чи інтереси. У випадках, коли це передбачено законом, до суду захисту прав, свобод та інтересів інших осіб, або державних і суспільних інтересів, можуть звертатися органи або особи, яким законом надано таке право, відповідно до ч.2 ст.3 ЦПК [2]. У випадках, встановлених законом, до суду захисту прав, свобод та інтересів інших осіб, а також державних і суспільних інтересів можуть звертатися органи або особи, яким надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, або державні чи суспільні інтереси, коло таких осіб конкретизоване відповідно до ст. 45 ЦПК [2].

Стаття 45 ЦПК регулює участь різних учасників у цивільному судочинстві, які мають можливість виступати як захисники прав, свобод та інтересів інших осіб у цивільному процесі. Це включає:

1. Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
2. прокурора;
3. органи державної влади, органи місцевого самоврядування;
4. фізичних і юридичних осіб [2].

У цивільному процесі існують три форми участі для захисту прав інших осіб, а саме: звернення до суду із заявами щодо захисту прав, свобод та інтересів інших осіб, державних або суспільних інтересів; представництво інтересів громадян або держави; подання висновків у справі. Жоден з вищезазначених суб'єктів не має права брати участь у цивільному процесі у всіх трьох формах одночасно.

Участь прокурора в цивільному процесі має свою специфіку, пов'язану з особливим становищем органів прокуратури у системі влади. Особлива роль прокуратури, порівняно з іншими державними органами, проявляється у двох аспектах. По-перше, прокуратура вживає заходів у разі порушення закону. По-друге, вона представляє інтереси громадян та держави, особливо в процесуальних формах, зокрема у формі представництва.

Прийняття Конституції в 1996 році суттєво змінило роль прокурора у цивільному процесі. Наприклад, ст. 121 Конституції України передбачає нову функцію прокуратури -

представництво інтересів громадянина або держави у суді у випадках, визначених законом [1]. Проте на прокуратуру не покладається функція судового нагляду.

Єдиним способом, в якому прокурор може брати участь у цивільному процесі, є представництво, що включає можливість звернення до суду з заявами щодо захисту прав, свобод та інтересів інших осіб, державних або суспільних інтересів, а також участь у цих справах, як це передбачено відповідно до ст. 45 ЦПК [2].

Прокурор може подавати заяви до суду на захист "чужих" інтересів, представляючи ті або інші інтереси громадянина, держави, які можуть бути як позивачами, так і відповідачами, або третіми особами, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Виступати як "нейтральна" особа він не може.

Прокурор в суді представляє інтереси громадян чи держави від їх імені на будь-якій стадії і у будь-якому етапі процесу, згідно з ч. 2 ст. 45 ЦПК та ч. 1 ст. 36-1 Закону "Про прокуратуру" [2][4].

Згідно з ч. 10 ст. 13 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини", уповноважений також може звернутися до суду з заявою про захист прав і свобод людини та громадянина, які з причини стану здоров'я або інших поважних обставин не можуть цього зробити самостійно [5].

Навпаки до прокурора, який, як вже зазначалося, самостійно визначає підстави для представництва в судах і формує його здійснення, органи державної влади та місцевого самоврядування мають право подавати позовні вимоги на захист прав і свобод інших осіб лише у випадках, передбачених законом і в межах їхніх функцій. Такі ситуації передбачені, зокрема, чинним сімейним законодавством. Наприклад, органи опіки та піклування мають право подавати позови щодо: визнання шлюбу недійсним (згідно зі ст. 42 Сімейного кодексу); позбавлення батьківських прав (згідно зі ст. 165 Сімейного кодексу); відібрання дітей без позбавлення батьківських прав (згідно з ч. 2 ст. 170 Сімейного кодексу); визнання усиновлення недійсним або скасування усиновлення (згідно зі ст. 240 Сімейного кодексу) [3].

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть бути залучені судом до участі у справі для надання висновків щодо виконання своїх повноважень. Залучення цих органів для подання висновків є обов'язковим лише у випадках, коли суд визнає його необхідним, а також у випадках, встановлених законом. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть брати участь у справі із власної ініціативи.

Наприклад, у справах щодо усиновлення дитини орган опіки та піклування повинен подати суду висновок щодо доцільності усиновлення та відповідності інтересам дитини (згідно з ч. 2 ст. 253 ЦПК) [2]. У справах, пов'язаних з правом приватної власності на жилі будинки, часто залучається бюро технічної інвентаризації для надання висновку щодо можливих варіантів поділу будинку у натурі або встановлення порядку користування ним відповідно до належних співвласникам часток. Згідно з пунктом 18 постанови Пленуму Вищого Суду України від 4 жовтня 1991 року № 7 у зазначених категоріях справ, спрямованих на надання висновку про допустимість пов'язаних з поділом будинку переобладнань, також можуть бути залучені органи державного архітектурно-будівельного контролю, пожежної та санітарної інспекції [7].

Беручи участь у процесі для надання висновку у справі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є ініціаторами порушення провадження у цій справі

і, відповідно, мають обмежений обсяг процесуальних прав. Вони не можуть змінити предмет позову, підставу позову, уточнити позовні вимоги та інші аспекти, ці процесуальні права належать заявникам.

Представники органів державної влади та місцевого самоврядування, які вступають у процес за власною ініціативою або залучені судом для надання висновку у справі, мають ті ж процесуальні права, що й особи, які беруть участь у справі (ст. 27 ЦПК [2]).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України (Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР) URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 14.04.2024 року)
2. Цивільний процесуальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 14.04.2024 року)
3. Сімейний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 14.04.2024 року)
4. Закон «Про прокуратуру України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 14.04.2024 року)
5. Закон «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.04.2024 року)
6. Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.04.2024 року)
7. Постанови Верховного Суду України у справах цивільної юрисдикції URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003740-13#Text> (дата звернення: 14.04.2024 року)

Петрова Вікторія Іванівна

курсантка 3-го курсу

Навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

Прокопов Сергій Олександрович

старший викладач кафедри
економічної та інформаційної безпеки

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПОСИЛЕННЯ СПРОМОЖНОСТЕЙ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Важливість безпеки у правовому контексті не може бути переоцінена. Це особливо стосується реалізації права на життя, яке безперечно пов'язане з правом на безпеку. В понятті «безпека» ми розуміємо стан захищеності нас або нашого майна від будь-яких посягань. Сучасне використання технологій, Інтернету, мобільного зв'язку та інших телекомунікаційних систем, з одного боку, забезпечує зручність, але з іншого - робить загальну систему безпеки вразливою до атак.

Нинішні реалії нецивілізованих атак, зокрема з боку Російської Федерації, вимагають активних заходів для забезпечення національної безпеки України. Проте ці заходи мають бути збалансованими з прагненням збереження правового характеру держави. Аналіз існуючих та потенційних інформаційних загроз національній безпеці вимагає негайної реакції, оскільки війна створює нові виклики. Маніпуляція інформацією та формування альтернативних наративів може значно впливати на свідомість громадян та стабільність держави [2].

Правовий режим воєнного стану має значний вплив на обсяг прав людини та громадянина. Інформаційна безпека країни, що переживає збройну агресію, стає уразливою та потребує комплексних заходів захисту, навіть через обмеження прав та свобод осіб. З моменту введення воєнного стану можуть вводитися тимчасові обмеження прав та законних інтересів юридичних осіб для забезпечення дієздатності правового режиму [3].

Серед обмежень також можуть бути інформаційні права та свободи людини та громадянина. Ці обмеження мають стратегічне значення для забезпечення інформаційної безпеки та можуть переважати індивідуальні права громадян. Проте важливо зауважити, що воєнний стан не повинен служити виправданням для свавільних обмежень прав та обов'язків, але має бути обґрунтованим та націленим на забезпечення безпеки держави та її громадян. З моменту оголошення воєнного стану приймаються заходи з регулювання правових відносин, зокрема, у сфері інформаційної безпеки. Це включає зміни до законів, що регулюють правила поведінки в умовах воєнного стану, а також удосконалення процедур відстеження та реагування на інформаційні загрози.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок про важливість збереження балансу між безпекою держави та захистом прав і свобод громадян, навіть у складних умовах воєнного конфлікту. Тільки такий підхід забезпечить стабільність та законність в суспільстві [4].

Україна, як і багато інших країн, у періоди воєнних конфліктів стикається з різноманітними викликами, серед яких виникає необхідність впровадження заходів для забезпечення національної безпеки. Один із таких заходів - посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції. У цьому контексті набуває актуальності аналіз нових законодавчих змін, зокрема, Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції».

Цей закон встановлює посилену кримінальну відповідальність за виробництво та поширення забороненої інформаційної продукції. Однак, насильницьке пригнічення свободи слова може мати негативні наслідки для демократії та прав людини. Дивергенція використання цього закону може мати негативні наслідки. З одного боку, можна спостерігати заходи з метою захисту національної безпеки, такі як об'єднання телеканалів на єдиній інформаційній платформі в умовах воєнного стану. Проте, з іншого боку, може виникнути небажана цензура та обмеження свободи слова, яка є ключовою складовою демократичного суспільства [1, с. 16].

Наприклад, у вирішенні ситуації в Україні внаслідок війни, було прийнято рішення про об'єднання телеканалів на єдиній інформаційній платформі в рамках стратегічної комунікації. Це призвело до відключення кількох каналів, які виступали опозиційно до влади, але мали проукраїнську позицію. З цього можна зробити висновок, що введення таких заходів може призвести до необґрунтованої цензури та порушення свободи слова.

Посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції є важливим заходом для забезпечення національної безпеки у періоди воєнних конфліктів. Проте необхідно враховувати ризики введення цензури та обмеження свободи слова, що може підірвати принципи демократії та прав людини. Таким чином, важливо зберігати баланс між захистом національної безпеки та забезпеченням основних прав і свобод громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ключко А. М. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах сучасного суспільства. 2022. С. 56.
2. Леонов, Б. Д. Стратегія інформаційної безпеки як важливий чинник забезпечення захисту прав журналістів. 2022. С.
3. Про введення воєнного стану в Україні. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
4. Стратегія інформаційної безпеки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n14>

Петрова Вікторія Іванівна
здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Логінова Марина Вікторівна**
викладач кафедри цивільного права та процесу,
кандидат юридичних наук

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА ІНІЦІАТИВИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Проблема припинення трудової діяльності в наукових дослідженнях є актуальною і вимагає уваги до її понятійного апарату. В сучасному контексті термін «припинення трудової діяльності» використовується як синонім до понять «звільнення» та «припинення трудового договору». Це створює певні непорозуміння стосовно припинення служби в поліції та його внутрішнього змісту. У джерелах трудового права часто спостерігаються суперечності між розумінням «припинення трудових відносин» та «припинення трудового договору».

Згідно з визначенням В.С. Шишлока, «припинення трудових правовідносин» та «припинення трудового договору» представляють собою дві правові категорії, що взаємодіють як частина і ціле. «Припинення трудових правовідносин» розглядається як завершення дії відповідних трудових відносин з ініціативи однієї зі сторін, їх взаємної згоди або за вимогою третіх осіб, що не є стороною відносин. Це також може статися внаслідок обставин, що не залежать від волі сторін на підставі юридичних фактів, що призводять до припинення взаємних прав та обов'язків сторін трудового договору [1].

Деякі дослідники підкреслюють, що поняття «припинення трудових правовідносин» пов'язане з іншими термінами, утворюючи систему частин і цілого. Вони розглядають його як юридичний момент зникнення правового зв'язку між працівником та роботодавцем, що виникає з різних підстав та фактів. Л.В. Солодовник відносить до цих фактів, зокрема: угоду сторін про припинення трудового договору, закінчення строку договору, власне бажання працівника звільнитися, перехід працівника на іншу посаду, скорочення чисельності працівників тощо [2, с. 5]. Отже, розуміння поняття «припинення трудової діяльності» потребує уточнення та розгляду як складової частини загального механізму управління трудовими відносинами.

Правові наслідки припинення трудових правовідносин за ініціативи поліцейського є складною та важливою проблемою у сфері трудового права. Це питання має суттєве значення як для самого працівника, так і для поліцейського органу, що здійснює контроль над дотриманням правопорядку.

Перш за все, варто зазначити, що припинення трудових правовідносин за ініціативи поліцейського може мати різні причини та визначатися різними юридичними актами, які

регулюють діяльність поліції. Зокрема, це може бути результатом порушення службових обов'язків, недостатньої кваліфікації, порушення професійної етики, а також інших дій чи бездіяльності, які ставлять під загрозу дієздатність та ефективність поліцейського органу [4].

Один з основних правових наслідків припинення трудових правовідносин за ініціативи поліцейського полягає у втраті працівником статусу поліцейського. Це означає, що така особа втрачає право виконувати службові обов'язки, які були надані їй відповідно до закону. Крім того, можуть бути передбачені інші правові наслідки, такі як втрата певних соціальних гарантій, виплати компенсацій чи інших видів компенсаційних виплат [3, с. 15].

Важливо враховувати, що припинення трудових правовідносин за ініціативи поліцейського повинно відбуватися відповідно до закону та процедур, встановлених відповідними правовими актами. Працівник повинен мати можливість захищати свої права та інтереси в рамках правових процедур, передбачених законом. Також важливо, щоб сама процедура припинення трудових правовідносин була обґрунтованою та справедливою, і відповідала всім нормам та принципам правової держави [2, с. 29].

З погляду наукового аналізу, можемо зробити висновок, що правові засади припинення служби в Національній поліції України представляють собою комплекс загальнотрудових, відомчих та інших нормативних актів, що регулюють відносини в сфері праці. Цей комплекс визначає підстави припинення служби в органах та підрозділах Національної поліції України, а також відноситься до питань, пов'язаних зі звільненням працівників цієї категорії [4]. Зокрема, до складу цих правових засад входять особливості дисципліни праці та норми її забезпечення, які мають відповідно встановлені процедури і механізми.

Важливим елементом є антикорупційні обмеження для поліцейських та відповідальність за порушення цих обмежень. Також важливо визначити механізм встановлення придатності до служби, що може включати в себе медичні огляди, психологічні тести та інші критерії.

Отже, правові наслідки припинення трудових правовідносин за ініціативи поліцейського є складним питанням, яке вимагає уважного вивчення та врахування всіх відповідних законодавчих норм та принципів правової системи. Тільки такий підхід може забезпечити захист прав та інтересів як поліцейського, так і інших суб'єктів трудових відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шишлюк В. Р. До питання співвідношення понять «припинення трудового договору» та «припинення трудових відносин». В. Р. Шишлюк, Є. В. Краснов. Правове забезпечення соціальної сфери : матер. VII Міжнар. наук. конф. студ., аспір. та молод. вчених (16 квітня 2016 р.) за заг. ред. Г. І. Чанишевої. Одеса : Фенікс, 2016. С. 197–199.
2. Бабенко Е.В. Доктрина захисту трудових прав працівників при припиненні трудових правовідносин. КНУ ім. ТГ Шевченка, 2019.
3. Прилипко С. М., Правові засади припинення служби в органах національної поліції України. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету 2020. С. 50.
4. Про Національну поліцію: закон від 02.07.2015 № 580-VIII Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. ст. 379.

Вікторія ПЕТРОВА

здобувач вищої освіти 3 курсу

Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник: Дмитро БОДИРЕВ

старший викладач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Рада національної безпеки і оборони прийняла Стратегію зовнішньополітичної діяльності. Цей важливий документ, який набув чинності підписом Президента, та став ключовим кроком для країни в умовах складної геополітичної ситуації.

Варто відзначити, що ця стратегія не випадково віддзеркалюється в історії України як окрема подія. Вона є результатом довгого шляху розвитку зовнішньої політики країни, від постанов Верховної Ради 1993 року до законодавчих змін у Конституції, що проголошують курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Ця стратегія є важливим кроком у розвитку цього курсу, спрямованого на адаптацію до сучасних викликів та загроз [3].

Цей документ не просто узагальнює раніше прийняті нормативно-правові акти, а й виступає новим стратегічним компасом, що визначає ключові пріоритети та завдання зовнішньополітичної діяльності України. Він аналізує глобальне політичне оточення, виявляє актуальні виклики та загрози, і встановлює шляхи досягнення безпеки та процвітання країни. Цей документ є важливим керівним посібником, що вказує напрямок у зовнішніх відносинах та сприяє вирішенню складних міжнародних питань для забезпечення національних інтересів та захисту прав України [1].

Ця стратегія чітко визначає пріоритет на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції. Вона не лише висловлює намір, а й встановлює конкретні заходи та ініціативи, спрямовані на отримання членства в Європейському Союзі та НАТО. Це підтверджує відданість України європейським цінностям і готовність до системних реформ, що сприяють справжній модернізації країни [6].

У стратегії також акцентується увага на розвитку стратегічних партнерств з ключовими країнами, такими як Сполучені Штати, Велика Британія, Канада, Німеччина та Франція. Співпраця з цими державами базується на спільних цілях та інтересах і спрямована на зміцнення безпеки в регіоні та протидію російській агресії.

Крім того, стратегія визначає ряд інших ключових партнерів, таких як Польща, Туреччина, Азербайджан, Грузія, Литва, Румунія, Китай та Бразилія. Також відзначається важливість співпраці з Японією та Індією у забезпеченні стабільності та безпеки на міжнародній арені [4].

У загальному контексті, нова Стратегія зовнішньої політики України є значущим кроком у захисті національних інтересів та забезпеченні безпеки країни в умовах сучасного світового порядку. Цей стратегічний документ встановлює пріоритетні напрямки та завдання на міжнародній арені, розробляючи стратегічні партнерства, спрямовані на зміцнення безпеки та економічного процвітання України. Він відображає визнання необхідності адаптації до сучасних глобальних викликів та реагування на них у міжнародному просторі [1].

В Стратегії зовнішньої політики України надається велика увага протидії російській агресії, що стає ключовою темою документу. Одним із головних пріоритетів є відновлення територіальної цілісності та протистояння експансії росії. Стратегія передбачає широкий спектр заходів для стримування російської агресії та збереження міжнародного порядку. Особлива увага приділяється розширенню міжнародної підтримки для України, викриттю правди про злочини росії, використанню міжнародних механізмів протидії та підтримці санкційного режиму. Крім того, стратегія покладає акцент на перехід до мирного співіснування з росією за чітко визначеними умовами [5].

Ще одним важливим аспектом є економічна складова зовнішньої політики. Заходи, спрямовані на захист та підтримку вітчизняних виробників, розширення участі в міжнародних проєктах, залучення інвестицій та розвиток науково-технічного співробітництва, підкреслюють стратегічний підхід до економічної дипломатії. Особливу увагу привертає ініціатива створення Ради експортерів та інвесторів при МЗС для координації дій бізнесу на міжнародній арені [2].

Заключним етапом є визнання того, що Стратегія є лише початковим кроком. Потрібні подальші корекції та адаптація до змін у світовій політиці, а також розробка додаткових інструментів для ефективного виконання стратегічних завдань. Це може передбачати розробку нового законодавства, що відповідає сучасним реаліям та пріоритетам України на міжнародній арені.

Забезпечення національних інтересів та безпеки України в сучасних геополітичних умовах вимагає системної реалізації стратегічних завдань зовнішньої політики. Однією з головних пріоритетних мет виступає протидія агресивним діям російської федерації та відновлення територіальної цілісності України. Це вимагає активного використання дипломатичних механізмів, мобілізації міжнародної спільноти та розгортання міжнародних зусиль для підтримки України та збереження стабільності у світі [5].

Додатково, ключовим завданням є сприяння європейській та євроатлантичній інтеграції, що включає активну участь в реформуванні, співпрацю з Європейським Союзом та НАТО, а також адаптацію до європейських стандартів у всіх сферах суспільного життя.

Важливим елементом є і економічна складова зовнішньої політики, яка передбачає захист і просування інтересів вітчизняних виробників, розвиток міжнародних торговельних зв'язків, приваблення інвестицій та підтримку стійкого економічного зростання [4].

Отже, варто відзначити, що виконання стратегічних завдань у зовнішній політиці передбачає вирішення не лише поточних викликів, таких як протистояння російській агресії та інтеграція в структури Європи та Атлантики, але й розвиток взаємовигідних стосунків з іншими країнами світу, сприяння економічному зростанню та зміцненню демократії в Україні.

Ефективне втілення стратегічних завдань потребує комплексного підходу та активної участі всіх галузей влади, громадськості та підприємницького середовища на всіх етапах реалізації плану. Це означає впровадження конкретних стратегічних програм, створення ефективних механізмів моніторингу та контролю за їх виконанням, а також постійне пристосування до змін у глобальному середовищі.

Важливо пам'ятати про потребу в зміцненні внутрішньої стабільності, правової системи та демократичних інститутів як передумови успішної зовнішньої політики та міжнародного співробітництва. Тільки зі зміцненими внутрішніми фундаментами та активною підтримкою громадян країна може успішно досягти своїх зовнішньополітичних цілей та завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія Антонов В. О.; наук. ред. Шемшученко Ю. С., Київ: ТАЛКОМ, 2017р. 576 с.
2. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. Праці. О. С. Власюк. К. : НІСД, 2016р. 528 с.
3. Пашков М. Зовнішньополітична стратегія України: орієнтири і реалії URL: <https://razumkov.org.ua/statti/zovnishnopolitychna-strategiia-ukrainyorientyry-i-realii>.
4. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. No 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
5. РНБО затвердила стратегію зовнішньополітичної діяльності. 2021р. URL <http://www.uzhgorodka.uz.ua/24039.html>.
6. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України: 100% плюсів 2021р. URL: <https://news.ua/politics/strategiya-zovnishnopolitichnoyi-diynalnosti-ukrayini-100-plyusiv/>.

Вікторія ПЕТРОВА

здобувач вищої освіти 3 курсу

*Навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції*

Науковий керівник: Дмитро БОДИРЕВ

*старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

РОЛЬ ОРГАНІВ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Національна безпека є ключовим аспектом стабільності та процвітання будь-якої країни, включаючи Україну. Це не лише захист життєво важливих інтересів людини та громадянина, а й гарантія стійкого розвитку суспільства і держави. Україна визначає основні показники національної безпеки, орієнтуючись на кілька важливих складових, серед яких - національну незалежність, розвиненість громадянського суспільства, економічні можливості, стан збройних сил та внутрішньополітичну стабільність [4].

Національна безпека включає в себе захист прав і свобод громадян, цінностей суспільства та інституцій держави. Об'єктами цієї безпеки є людина, громадянин, суспільство та держава. Їхній захист та забезпечення від зовнішніх та внутрішніх загроз є завданням різних суб'єктів, включаючи президента, парламент, уряд, правоохоронні органи, місцеву владу, армію та громадянське суспільство.

Міжнародна безпека також важлива, оскільки вона створює умови для мирного співіснування держав та забезпечує їхню незалежність та суверенітет. Система міжнародної безпеки ґрунтується на зобов'язаннях та співробітництві між країнами, що має як глобальний, так і регіональний характер. Вона спрямована на запобігання конфліктам та забезпечення стабільності на міжнародному рівні. Ефективність цієї системи залежить від багатьох факторів, включаючи геополітичну ситуацію, реальні можливості держав та характер сучасних загроз [5].

Органи системи МВС України виконують ключову роль у забезпеченні як міжнародної, так і національної безпеки. Перш за все, вони мають завдання забезпечувати правопорядок та громадську безпеку. Це включає в себе контроль за дотриманням законів та охорону прав і свобод громадян, що є важливим елементом безпеки як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Органи правопорядку здійснюють пошук, запобігання та припинення злочинів, що сприяє зміцненню стабільності в країні та міжнародній спільноті [2].

Вони відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки національних кордонів. Це включає контроль за рухом осіб, транспортних засобів та вантажів через кордон, а також запобігання незаконній міграції, контрабанді та іншим негативним явищам. Ефективна організація роботи прикордонних підрозділів МВС сприяє збереженню територіальної цілісності та суверенітету країни, що є основою національної безпеки.

Органи МВС активно співпрацюють з міжнародними партнерами в боротьбі з транснаціональною злочинністю. Це включає обмін інформацією, спільні оперативні дії та участь у міжнародних програмах та проєктах. Такий підхід сприяє підвищенню рівня міжнародної безпеки шляхом зменшення трансграничних загроз, таких як тероризм, організована злочинність та незаконна торгівля наркотиками [1].

Органи Міністерства внутрішніх справ України відіграють невід'ємну роль у забезпеченні міжнародної та національної безпеки з урахуванням конкретних особливостей сучасного світового контексту. Перш за все, вони виконують функції, пов'язані із забезпеченням правопорядку та громадської безпеки на внутрішньому рівні. Це включає у себе реагування на злочинність, запобігання злочинам, а також забезпечення охорони прав і свобод громадян [4].

Окрім цього, органи МВС забезпечують контроль за дотриманням законодавства на кордонах країни. Це важливо для запобігання незаконній міграції, контрабанді та іншим порушенням, що можуть впливати на безпеку держави. Ефективна організація роботи прикордонних підрозділів сприяє збереженню територіальної цілісності та суверенітету України, а отже, має прямий вплив на її національну безпеку [3].

Отже, з вище зазначених аспектів, можна зробити висновок, що роль органів системи МВС України у забезпеченні міжнародної та національної безпеки надзвичайно важлива та різноманітна. Вони відіграють ключову роль у забезпеченні правопорядку та громадської безпеки на внутрішньому рівні, запобігаючи та ліквідуючи злочинність, а також забезпечуючи охорону прав і свобод громадян.

Крім того, прикордонні підрозділи МВС відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки кордонів країни, що має безпосередній вплив на її територіальну цілісність та суверенітет. Така діяльність спрямована на запобігання незаконній міграції, контрабанді та іншим порушенням, що можуть загрожувати національній безпеці.

Співпраця органів МВС з міжнародними партнерами в боротьбі з транснаціональною злочинністю має велике значення для підвищення рівня міжнародної безпеки. Ця співпраця орієнтована на обмін інформацією, спільні операції та участь у міжнародних програмах, спрямованих на протидію глобальним загрозам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко І. Забезпечення внутрішньої безпеки держави органами системи МВС України: актуальні загрози. Адміністративне право і процес № 8 2020р. 132-140с.
2. Голуб М. В. Деякі напрями використання міжнародного досвіду правоохоронними органами системи МВС України. 2022р. 36-39с.
3. Долженко К. І. Теоретико-правові аспекти забезпечення інформаційної безпеки органами Національної поліції України. Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України: зб. матеріалів І міжнар. наук.-практ. конф.(м. Харків, 20 трав. 2016 р.).Харків: ХНУВС, 2016. С. 20-23.
4. Крук С. І. Аналіз стану організаційно-правових механізмів державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України. Інвестиції: практика та досвід № 20 2018р. 76-78с.
5. Односталко Є. А., Б. В. Ліщук. Роль і місце органів системи МВС України щодо забезпечення національної безпеки у сфері цивільного захисту в контексті сучасних процесів у державі. Редакційна колегія 2021р. 57.

Плешаков Юлій Олександрович
*курсанта ННІ права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції України*
Логінова Марина Вікторівна
викладачка кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

НЕПОВНОЛІТНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА

У сучасному світі, де швидко змінюються економічні, соціальні та технологічні умови, проблема охорони прав та інтересів неповнолітніх на ринку праці є актуальною. Неповнолітні, як вразлива категорія працівників, потребують особливої уваги, оскільки їхня участь у трудових відносинах може мати серйозні наслідки для їхнього фізичного та психологічного здоров'я, освіти, та подальшого соціального розвитку.

Відповідно до ст. 43 Конституції України, кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується [1]. Основоположним і невід'ємним правом людини є право на працю. Трудові правовідносини складають основу суспільної організації праці, охоплюючи всі зв'язки з приводу застосування праці між працівником і роботодавцем. Трудові відносини, визначені у сучасній науці трудового права, є соціальними взаємозв'язками, що регулюються нормами трудового законодавства. Вони виникають при укладенні трудового договору, встановленні умов праці на підприємствах, проведенні перекваліфікації та навчанні працівників, а також у процесі нагляду та контролю за виконанням трудового законодавства та вирішенні трудових спорів. Ці відносини важливі для забезпечення справедливості, рівності та гармонії на робочому місці, а також для забезпечення дотримання прав працівників та обов'язків роботодавців.

Становлення на ринку праці відбувається в умовах неоднаковості сторін - роботодавців і працівників. У цьому контексті особливу увагу заслуговують неповнолітні, які, будучи найбільш вразливою категорією працівників, потребують спеціального захисту та регулювання їхніх прав та обов'язків у сфері трудових відносин. Реалізація неповнолітніми трудових прав є додатковою можливістю пізнання навколишнього світу, набуття практичних знань, навичок та життєвого досвіду, способом самореалізації й розвитку інтелектуальних та творчих здібностей. Водночас, трудові права неповнолітніх як категорії громадян, що в силу віку додатково захищаються, потребують дослідження науковцями та вивчення самими неповнолітніми для їх ефективного захисту.

Слід погодитись з думкою Л.В. Мединської, яка зазначає, що неповнолітні працівники – це особлива категорія працівників, яка відрізняється від інших не лише віком, а й правовим становищем, наявністю додаткових трудових пільг і гарантій, наданих їм державою під час виконання трудової діяльності, з урахуванням стану здоров'я та умов праці [2, с. 82].

Насамперед необхідно з'ясувати обсяг категорії «неповнолітні» та вік, з якого допускається прийняття на роботу. Відповідно до ч. 2 ст. 6 Сімейного Кодексу України, неповнолітньою вважається дитина у віці від 14 до 18 років [3]. В Кодексі законів про працю України це питання не врегульовано. Відповідно до норм чинного трудового законодавства, на роботу приймаються особи, яким виповнилося 16 років. Як виняток, за згодою одного із батьків або особи, що його замінює, можуть прийматись на роботу особи, які досягли 15 років. Допускається прийняття на роботу учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів для виконання легкої роботи після досягнення ними 14-річного віку.

В наш час діюче законодавство України встановлює спеціальні умови для трудової діяльності неповнолітніх, однак багато молодих людей, що вступають на ринок праці, не володіють повною інформацією про свої законні права. Часто роботодавці вдаються до нелегальної найманої праці, уникаючи надання неповнолітнім встановлених законом гарантій. Це створює серйозні загрози для захисту трудових прав молодих працівників. Питання забезпечення прав неповнолітніх у трудових відносинах стає одним з нагальних завдань сучасного суспільства [4, с. 383].

Зважаючи на складну природу трудових правовідносин для неповнолітніх, необхідно звернути особливу увагу на проблеми, з якими найчастіше вони зіштовхуються на ринку праці. Наприклад, на деяких підприємствах неповнолітні можуть зазнавати фізичного або психологічного тиску виконуючи роботи, які можуть негативно вплинути на їх здоров'я чи розвиток; неповнолітні особи мають менший досвід та кваліфікацію порівняно з дорослими працівниками, через що вони стають уразливими перед експлуатацією та оплатою праці, що найчастіше призводить до економічної нерівності та негативно впливає на їх подальший розвиток та соціальний статус. Тому необхідно запровадити ефективні механізми захисту прав та інтересів неповнолітніх у трудових відносинах, враховуючи та дотримуючись законодавства; контролювати відношення роботодавців до працівників.

Трудове законодавство України визначає особливі умови праці для неповнолітніх, зокрема:

- гарантує право на отримання оплати праці за скороченої тривалості робочого дня. Заробітна плата молодших за 18 років осіб, які працюють за скороченою тривалістю робочого дня, зберігається на рівні такого ж розміру, як у осіб, які працюють за повною тривалістю.
- встановлює обмеження на робочий час: для осіб віком від 16 до 18 років - до 36 годин на тиждень, для осіб віком від 15 до 16 років - до 24 годин на тиждень. Учні віком від 14 до 15 років можуть працювати під час канікул не більше 24 годин на тиждень.
- надає право на щорічну відпустку тривалістю 31 календарний день у зручний для них час.
- забезпечує право на безкоштовний медичний огляд для збереження здоров'я працівників [5].

Ці заходи спрямовані на забезпечення безпеки та захисту прав неповнолітніх у трудових відносинах, сприяючи їхньому фізичному, психологічному та соціальному благополуччю.

Отже, в умовах розвитку національних демократичних інститутів захисту прав дитини важливо розуміти потребу у встановленні належного балансу між віком неповнолітнього та обсягом його прав. Це допоможе створити оптимальну модель

використання прав, яка забезпечить їх ефективне використання, при цьому уникаючи відчуття беззаконня або всюдозволеності. Важливо враховувати бачення самого неповнолітнього як основного суб'єкта цих прав, щоб відповідно формувати внутрішньодержавні норми законодавства та способи їх реалізації. Неповнолітні як суб'єкти трудового права заслуговують на особливу увагу та захист з боку суспільства та держави. Забезпечення їхніх прав та інтересів є важливим елементом будівництва справедливого та гуманного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України від 08.12.2004 № 2222-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.03.2024)
2. Мединська Л.В. Правове регулювання праці неповнолітніх за законодавством України. Юридичний науковий електронний журнал: електронне наукове фахове видання. 2016. №3. С. 80–83.
3. Сімейний кодекс: Закон України від 26.12.2002 № 407-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 06.03.2024)
4. Дячок А. О. Особливості прийняття на роботу неповнолітніх. Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи: збірник тез Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки - 2021 в Україні. Київ, 2021. с. 383-386
5. Кодекс законів про працю: Закон України від 18.09.1973 № 2048-08 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 06.03.2024)

Плешаков Юлій Олександрович
курсанта ННІ права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції України
Логінова Марина Вікторівна
викладачка кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ТРУДОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ ЯК ОСНОВА ПРЕДМЕТА ТРУДОВОГО ПРАВА

У сучасному світі трудові правовідносини займають центральне місце у правовій системі, визначаючи взаємовідносини між працівниками та роботодавцями. Предмет трудового права належить до ключових сфер правового регулювання, оскільки він безпосередньо впливає на якість життя людини, її соціальний статус та економічне забезпечення. Незважаючи на розвиток суспільства та зміни в економічних, технологічних та соціальних сферах, проблеми трудових відносин залишаються актуальними. У сучасному світі спостерігаються тенденції до зростання гнучкості робочого часу, зміни структури зайнятості, а також поява нових форм праці, таких як дистанційна робота. Ці та інші фактори потребують постійного аналізу та адаптації правового регулювання трудових відносин до сучасних реалій.

Праця є природною здатністю людини і необхідною умовою її життя. Завдяки праці людина створює матеріальні цінності, що забезпечують належне існування для неї та її родини. Стаття 43 Конституції України закріплює право на працю кожного, «що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності» [1].

Трудові правовідносини формуються внаслідок взаємодії між працівниками та роботодавцями і включають у себе такі аспекти, як укладення та виконання трудового договору, умови праці, охорона праці, оплата праці, вирішення трудових спорів та багато іншого. Предмет трудового права охоплює всі ці аспекти та спрямований на забезпечення прав та інтересів обох сторін трудового процесу. Основою для регулювання цих відносин є законодавство, колективні договори, угоди між сторонами, а також норми міжнародного права.

Чинний Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП) у ч. 2 ст. 2 передбачає: «Працівники реалізують право на працю шляхом укладення трудового договору про роботу на підприємстві, в установі, організації або з фізичною особою» [2]. Отже, трудові правовідносини виникають у результаті укладення між роботодавцем і працівником трудового договору з приводу застосування праці та її оплати. Законодавство визнає трудовий договір підставою виникнення трудових правовідносин, а отже і юридичним фактом, з яким пов'язано їх виникнення.

Правові відносини – це такі специфічні відносини, що обов'язково регулюються нормами права і потребують контролю та управління з її боку. Слід зазначити, що законодавством України регулюються не всі відносини, а лише ті, що є важливими для

неї. Такими відносинами виступають і трудові відносини, які являють собою основу, ядро правого регулювання у трудовому праві України. Трудові правовідносини є центральним в системі правовідносин у сфері праці, що регламентується трудовим правом. Воно опосередковує сам процес праці, безпосереднє виконання працівником трудової функції за умови підпорядкування роботодавцю. Конкретно трудові відносини визначають юридичний зв'язок і взаємозалежність всіх пов'язаних з ним правовідносин [3, с. 56-57].

Враховуючи особливості предмета трудового права, яке базується на трудових правовідносинах, можна виділити кілька категорій правових відносин у сфері трудового законодавства: відносини між працівником і роботодавцем; відносини, що стосуються забезпечення зайнятості та управління робочою силою; відносини, пов'язані з професійною підготовкою працівників на місцях праці; відносини, спрямовані на нагляд за дотриманням норм трудового законодавства; правові відносини щодо матеріальної відповідальності сторін трудового договору за завдану шкоду та вирішення трудових спорів; колективні відносини між трудовим колективом, профспілкою та роботодавцем і його адміністрацією.

Поміж трудовими та іншими відносинами, що діють у процесі праці існує відмінність, яка полягає у тому, що: трудові правовідносини неодмінно настають із фактом початку роботи, тоді як інші правовідносини можуть для працівника не виникнути остаточно; суб'єкти трудового правовідношення повсякчас є суб'єктами трудового права, тоді як не всі суб'єкти трудового права є суб'єктами трудових правовідносин. Візьмімо, ними не є трудові колективи, профспілкові органи, органи влади та місцевого самоврядування, органи нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю, органи із розгляду трудових спорів [4, с. 102].

Аналізуючи трудові взаємовідносини як систему, можна виділити три основні категорії: система, елементи та структура. Елементами трудових правовідносин є суб'єкти, об'єкт, а також права і обов'язки суб'єктів. Ці компоненти є основою створення трудових правовідносин і необхідні для існування системи в цілому. Без них систему не має змісту, оскільки елементи є визначальними явистями, що формують нові відносини і властивості, а також будь-які зв'язки, що породжують нові відношення. Таким чином, вони становлять необхідну складову структури трудових правовідносин і визначають їх функціонування.

У науці трудового права основними учасниками трудових відносин є робітник і роботодавець, який може бути володільцем підприємства, установи або організації, або уповноваженим ним органом чи фізичною особою. Для того, щоб стати працівником, громадянин повинен мати трудову правоздатність, яка включає в себе правоздатність, дієздатність та деліктоздатність, і це стає можливим після укладення трудового договору.

Предметне дослідження структури трудових правовідносин дає змогу створити ряд практичних та методологічно-теоретичних висновків, застосування яких допоможе під час подальшого розгляду проблемних питань вдосконалення трудового права. У Кодексі законів про працю України доцільно було б розмістити окрему главу під назвою «Трудові правовідношення», в якій визначити поняття, суб'єкт, об'єкт, їх зміст та підстави виникнення.

Отже, трудові правовідносини виступають основою предмета трудового права, визначаючи його обсяг, межі та напрямок регулювання. Зростання складності трудових відносин у сучасному світі підкреслює необхідність постійного вдосконалення трудового законодавства та адаптації його до нових викликів та потреб ринку праці. Від цього залежить стабільність та справедливість у сфері праці, а також соціально-економічний прогрес суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України від 08.12.2004 № 2222-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.04.2024)
2. Кодекс законів про працю: Закон України від 18.09.1973 № 2048-08 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 22.04.2024)
3. Золотухіна, Л., Братішко, Н. Трудові правовідносини як основа предмета трудового права. *Молодий вчений*, 6 (94), 2021. С. 55-59. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-6-94-12>
4. Жернаков В.В., Прилипко С.М., Ярошенко О.М. та ін. Трудове право : підручник / за ред. В.В. Жернакова. Харків : Право, 2012. 496 с.

Юлій ПЛЕШАКОВ

курсант н.з Ср-141

*ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції*

Олена НАГОРНА

*старший викладач кафедри
цивільного права та процесу*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

СУДОВИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ. СУДОВІ РІШЕННЯ.

Судовий розгляд є важливою стадією цивільного процесу, де відбувається вирішення спорів між сторонами шляхом застосування правових норм та розгляду доказів. В цьому контексті важливо розглянути процес та його завдання, які не лише забезпечують правосуддя, а й служать фундаментом для правопорядку та розвитку правової культури.

Судовий розгляд в першій інстанції має на меті забезпечити правильне та своєчасне вирішення цивільних справ з метою захисту прав та свобод громадян та організацій. Це включає охорону інтересів держави та суспільства, що є однією з основних функцій судового розгляду. У стадії судового розгляду виникають різноманітні процесуальні дії та правовідносини між суб'єктами судочинства. Основним об'єктом цих відносин є захист прав та свобод громадян і організацій, а факультативним - зміцнення законності та правопорядку. Функції судового розгляду охоплюють широкий спектр дій, серед яких рух судового процесу, надання юридичної допомоги учасникам справи, дослідження фактів та доказів. Вирішення справи полягає в застосуванні відповідних правових норм та ухваленні рішення чи ухвали, їх оголошенні та поясненні [1, с. 7].

Судовий розгляд є не лише етапом у цивільному процесі, а й важливим механізмом захисту прав та стабільності в суспільстві. Він забезпечує здійснення правосуддя та сприяє розвитку правової культури, що є важливим для підтримання правової держави.

Значення судового розгляду у цивільному процесі визначається рядом ключових особливостей, що роблять цю стадію не лише вирішальною для правосуддя, а й базовою для забезпечення справедливості та рівності перед законом.

Судовий розгляд відзначається дією низки принципів правосуддя, серед яких найбільшою повнотою вираження виявляються: здійснення правосуддя виключно судом, принцип змагальності та рівності сторін, диспозитивність, усність, безпосередність і безперервність. Ці принципи становлять основу справедливого та ефективного розгляду цивільних справ. Судовий розгляд визначається як стадія, де вирішується головне завдання правосуддя - правильне та своєчасне розглядання і вирішення цивільної справи. Це завдання стоїть на першому плані та є основою для функціонування цивільного судочинства в цілому [2, с. 49].

У судовому розгляді першої інстанції розглядається та вирішується переважна частина цивільних справ, і саме діяльність цього суду визначає загальний образ правосуддя в країні. Це стає важливим фактором в оцінці ефективності та справедливості

правової системи. Суд розглядає справи протягом розумного строку, що зазвичай не перевищує двох місяців з дня відкриття провадження. Однак у виняткових випадках строк може бути подовжений за клопотанням сторін, з урахуванням особливостей справи. Судове засідання, де відбувається розгляд справи, проводиться в спеціально обладнаному залі засідань з обов'язковим повідомленням усіх учасників справи [4, с. 10].

Судовий розгляд у цивільному процесі відіграє важливу роль у забезпеченні справедливості та реалізації прав людини і громадянина. Він відбувається на основі визначених принципів та встановлених процедур, що забезпечують ефективність та надійність судочинства.

Правовість та ефективність цивільного судочинства вимагають встановлення механізмів контролю за додержанням правил та недопущенням протиправних дій, що можуть перешкоджати нормальному перебігу процесу. Одним із таких механізмів є застосування примусових заходів головуючим суддею у випадках порушення встановлених судом правил або протиправних дій, що перешкоджають здійсненню цивільного судочинства. Згідно з законодавством, головуючий суддя має право застосувати примусові заходи відразу після виявлення порушення шляхом винесення ухвали [3, с. 6]. Це положення є загальним для всіх частин судового розгляду, незалежно від їх стадії чи конкретної ситуації. Важливо відзначити, що використання примусових заходів має велике значення для забезпечення виконання завдань цивільного судочинства, зокрема правильного та своєчасного розгляду і вирішення справи. Це також сприяє досягненню основних і факультативних цілей цивільного судочинства, зокрема зміцненню законності, попередженню правопорушень та формуванню поважного ставлення до права та суду.

Такий механізм контролю дозволяє забезпечити ефективне функціонування судової системи та забезпечити виконання принципів справедливості та рівності перед законом. Водночас, він виступає як гарантія виконання судових рішень та забезпечує дотримання процесуальної дисципліни в судових засіданнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андронов, І. В. Підсудність цивільних справ в умовах воєнного стану. Прикарпатський юридичний вісник 2022. С. 27-32.
2. Бобко, В. Г., Л. О. Жолондівський. Особливості судового розгляду цивільних справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Право і суспільство 2018. С. 49-54.
3. Лавров, Вячеслав. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами у контексті права на справедливий судовий розгляд цивільних справ. Підприємництво, господарство, право 2020. С. 39-43.
4. Цувіна, Тетяна. Зворотна дія нормативно-правових актів у часі та право на справедливий судовий розгляд у цивільних справах в контексті принципу верховенства права. Часопис Київського університету права. 2019. С. 172-176.

УДК 340

Понад'їна М.В.,
*студентка IV курсу Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник: д.ю.н., професор
кафедри кримінально-правових дисциплін
Грищенко О.А.*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Сімейні зв'язки завжди були, є однією з найважливіших сфер життя населення, які охоплюють соціальні та правові аспекти. Законодавче регулювання в цій області є надзвичайно важливим для цивілізованого суспільства і сприяє збільшенню відповідальності громадян за їх сімейні зобов'язання. Україна стикається з численними проблемами у сфері сімейних відносин, багато з яких вже включено до діючого законодавства. Однак, існують проблеми, які потребують уваги та негайного правового врегулювання. Однією з таких проблем і є домашнє чи сімейно-побутове насильство, воно стає все більш актуальною соціальною проблемою, особливо в контексті глобальному розумінні. За останніми даними, відповідальність за домашнє насильство урегульована законодавством у 144 країнах світу.

Причини домашнього насильства можуть мати корені далеко за межами конкретної сім'ї, в минулому чи в іншій сім'ї, де насильник виріс і формувався. Дисфункціональні сім'ї, як правило, складаються з неблагополучних, які успадкували негативні антисоціальні характеристики. Крім того, діти, які пережили фізичне або психологічне насильство, або стали свідками насильства з боку батьків чи інших осіб, що їх виховують, часто повторюють ці патерни в своєму дорослому житті через закладені в дитинстві норми і моделі поведінки [2, с. 196].

Вчені виокремлюють кілька причин домашнього насильства:

- а) соціальні (суспільне напруження, конфлікти, присутність насильства у суспільстві; відображення насильства у засобах масової інформації як норму поведінки);
- б) економічні (матеріальна незабезпеченість; відсутність достатніх умов життя і можливості заробітку; економічна залежність; безробіття);
- в) психологічні (стереотипи поведінки);
- г) педагогічні (відсутність культури поведінки та різних аспектів виховання);
- д) соціально-педагогічні (відсутність усвідомленого батьківства, сімейних цінностей у суспільстві, позитивної моделі сімейного життя на засадах гендерної рівності, виховання на основі прав дитини);
- е) правові (стосунок до насильства як до сімейної проблеми, а не як до суспільної, та недостатня правова свідомість);
- є) політичні (гендерні стереотипи, недостатня увага до проблем сім'ї та гендерної рівності, акцент на материнство та дитинство);

ж) соціально-медичні (відсутність репродуктивної культури, відповідального батьківства, системи сімейних лікарів; алкоголізм, наркоманія, агресивність тощо);

і) фізіологічні та медичні (порушення гормонального фону, обміну речовин, швидкості реакцій; прийом збуджувальних ліків, хвороби нервової системи тощо).

Помимо характеристик конкретних спільнот, також відокремлюються такі чинники: високий рівень безробіття та бідності, відсутність належного житла чи послуг для підтримки родин, а також компетентних закладів, що можуть знизити ризик жорстокого поводження з дітьми, гендерної та соціальної нерівності. Однак, не зрозуміло, на якому саме критерії правозахисники ґрунтуються при визначенні характеристик гендерної нерівності, оскільки цей аспект вони не пояснюють детально [3, с. 200].

Згідно зі статистичними даними, особами, що найчастіше вчиняють жорстоке поводження з дітьми, є саме батьки (94,2%), з яких 85% це біологічними батьками. Матері майже вдвічі частіше стають об'єктами жорстокого поводження, ніж батьки (75% проти 41%). До того ж однією з поширених причин, які призводять до нехтування батьківських обов'язків, є сп'яніння батьків. Це явище особливо поширене серед матерів-одиначок неповнолітніх. Таким чином можна стреджувати, що причини людської агресії та жорстокості переважно треба шукати в родині, де часто відбувається насильство щодо дітей та жінок [4, с.26]

Негативні соціальні наслідки насильства щодо дітей, включаючи випадки, коли вони є свідками насильства, полягають у тому, що в дорослому віці вони можуть відтворювати деструктивні моделі поведінки та самі стати злочинцями. Щоб запобігти цьому, Стамбульська конвенція наголошує на важливості виховання дітей у дусі гендерної рівності, використанні ненасильницьких методів вирішення конфліктів та запобіганні насильству. Відповідні питання мають бути включені до навчальних планів на всіх рівнях навчання та розповсюджені через неформальні освітні структури, акцентуватися в спортивних, культурних та розважальних заходах для дітей, а також у мас-медіа тощо.

Більшість дослідників вважає, що однією з причин зростання домашнього насильства є економічні проблеми, такі як бідність і недостатність матеріальних ресурсів. Ті, хто не можуть забезпечити достатній дохід для своєї сім'ї і водночас стикаються з серйозними витратами на проживання та медичне лікування, часто стають об'єктами насильства. Серед таких об'єктів можуть бути діти, люди з інвалідністю, літні особи та непрацюючі дружини. На жаль, не рідко трапляються випадки самогубств серед жертв домашнього насильства, а також випадки насильницьких дій з боку домашніх тиранів.

Вчинення насильницьких дій щодо неповнолітніх також спостерігається на території навчальних закладів, інтернатів та дитсадків. У таких випадках винними можуть бути ті самі неповнолітні, які належать до однієї соціальної та вікової групи з потерпілими. Кожен молодий людина є потенційною жертвою, проте зазвичай обираються ті, хто є більш вразливим або виділяється в толпі. Найчастіше жертвами насильства в школах стають діти з фізичними вадами, певними поведінковими характеристиками, особливими зовнішніми ознаками, поганими соціальними навичками, а також тими, хто має низький рівень інтелекту та зазнає труднощів у навчанні. Особи, які уявляють себе у ролі постраждалих, часто приймають ситуацію як необхідну та знаходять виправдання для насильника [3, с.200]

Підсумовуючи вище сказане, слід зазначити, що критерії, встановлені законодавством для визначення суспільно небезпечних наслідків домашнього насильства, є оцінковими. Вони відрізняються від інших оцінкових ознак, які часто зустрічаються в Кримінальному кодексі України, тому що вони загальні. Для уникнення помилок у кваліфікації таких дій, включаючи їх відмежування від суміжних злочинів, до статті 126-1 Кримінального кодексу України можна було б додати пояснення, де чітко визначено ознаки "втрата працездатності" та "порушення здоров'я". Причинення легких тілесних ушкоджень, передбачених частиною 1 та частиною 2 статті 125 Кримінального кодексу України, особою, яка систематично вчиняє домашнє насильство, повністю охоплюється статтею 126-1 Кримінального кодексу України, як за ознакою дії (фізичне насильство), так і за наслідками (фізичні страждання). А отже, немає підстав для кваліфікації таких дій як сукупність кримінальних правопорушень. Незважаючи на величезну важливість кримінально-правової боротьби з домашнім насильством, вважаю, що такі особливо специфічні ознаки, як "погіршення якості життя" та "емоційна залежність", не можуть бути формалізовані і повинні бути вилучені зі складу статті 126-1 Кримінального кодексу України.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Global and regional trends in women's legal protection against domestic violence and sexual harassment. (в перекладі) URL: <http://pubdocs.worldbank.org/en/679221517425064052/EndingViolenceAgainstWomenandGirls-GBVLawsFeb2018.pdf> (viewed on 02.05.2024).
2. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти : навч.-метод. посіб. / В. Л. Андрєєнкова, В. В. Байдик, Т. В. Войцях та ін. Київ : ФОП Нічога С. О., 2020. 196 с.
3. Стандарт рівності: посібник пресової практики з гендерної перспективи / Ю. Гончар, Т. Кузнєцова, О. Погорелов, С. Штурхецький; за ред. С. В. Штурхецького. Рівне : Вид. О. Зень, 2015. 200 с.
4. Белікова Ю.В. Дослідження потреб постраждалих від насильства: звіт за результатами якісного дослідження. Дніпро, 2020. 26 с.
5. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання : навч.-метод. посіб. для курсантів вищ. навч. закл. МВС України / уклад. : А. В. Запорожцев, А. В. Лабунь, Д. Г. Заброра та ін. Київ, 2012. 246 с.
6. Стамбульська конвенція для тих, хто приймає рішення: Про що вона? Що про неї необхідно знати? Чому її ратифікація Україною є на часі? / авт. кол. : Ю. В. Аносова, О. А. Дунебабіна, Г. Г. Жуковська та ін. Київ, 2021. С. 27. URL: https://la-strada.org.ua/wp-content/uploads/2022/03/stamb_conv_a5.pdf (дата звернення: 02.05.2024).
7. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення, форма № 1, затвердж. наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 № 299. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0299905-20#Text> (дата звернення: 02.05.2024).

Похил Анастасія Володимирівна
здобувачка вищої освіти IV курсу
навчально-наукового інституту права та
інноваційної освіти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: викладач кафедри загальноправових
дисциплін навчально-наукового інституту права та
інноваційної освіти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ **Лебедєва Юлія Владиславівна**

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ ІЗ ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

На рубежі становлення сучасного суспільства питання належного забезпечення прав і свобод осіб з психічними розладами є надзвичайно актуальним. У цій сфері прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів, які визначають людину соціальної цінності суспільства, а подальше забезпечення прав і свобод особи є ключовим обов'язком демократичної держави [1].

Для України особливо гостро стоїть питання не лише нормативно-правової основи забезпечення прав людини, котра страждає на психічні розлади, а й забезпечення дієвого механізму захисту прав людей. За оцінками фахівців ВООЗ, «психічні розлади займатимуть близько 12% загальної кількості захворювань у всіх державах світу, і на їх частку припадатиме 15% років життя, втрачених через непрацездатність» [2, с. 16]. Так, питання становлення психіатричної лікарської підтримки в Україні стає дедалі актуальнішим, утім здебільшого цей аспект здобув висвітлення в контексті медико-соціального забезпечення та адміністративно-правового супроводу [3].

У зв'язку з цим, важливо зазначити про міжнародні документи, які регламентують конкретні аспекти захисту прав осіб з психічними порушеннями. Найважливішим міжнародним актом у сфері прав людини є Загальна декларація прав людини [4]. Права на життя, свободу та особисту недоторканність, визначені Декларацією, передбачають такі основні потреби особи як їжа, одяг, житло, медичне обслуговування та важливі громадські послуги, необхідні для підтримки добробуту особи та її сім'ї, вважаються ключовими для захисту прав людини, зокрема, осіб з психічними розладами.

Також зазначимо, що відповідно до Принципів захисту психічно хворих осіб і поліпшення психіатричної допомоги (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 46/119 від 17 грудня 1991 року), кожна особа з психічним розладом має право на здійснення всіх цивільних, політичних, фінансових, громадських і культурних прав, визнаних у Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права та інших міжнародних документах [5].

Важливо, що положення Декларації про права розумово відсталих осіб від 20.12.1971 р. передбачають рівність всіх людей у своїх правах, незалежно від їх особливостей [6].

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 р. внесла прогресивні зміни в сприйняття завдань, пов'язаних з інвалідністю, та правосуб'єктності осіб з різними формами інвалідності, враховуючи передовий принцип рівності осіб [7].

Можна визнати, що психіатрія є більш актуальною з позиції правового регулювання секторів економіки лікарської роботи. Недостатній рівень уваги до юридичного забезпечення психіатричної допомоги, в комбінації з знеціненням правового статусу особи, може мати негативний вплив як на психічний стан, так і на життєві перспективи осіб, які потребують психіатричної допомоги. Законодавство охорони здоров'я має юридично гарантувати право хворих на лікування. Особи, які лікуються в психіатричних установах або звертаються за підтримкою, повинні бути захищені як юридичними, так і моральними правилами, як і особи з будь-якими іншими видами захворювань у відповідності з міжнародними стандартами в галузі охорони здоров'я [8].

Так, будь-який хворий має право на лікарську та соціальну підтримку, що важлива для його здоров'я. За загальним правилом, така підтримка повинна реалізуватися тільки за згодою хворого, крім випадків примусової госпіталізації або ж за наявності інформації про те, що особа самостійно не в змозі надати чітку відповідь щодо запропонованого напрямку лікування і це лікування є необхідним в інтересах захисту його особистості, або ж захисту інших осіб, з висновку незалежного уповноваженого органу, згідно з яким, запропонований напрям лікування найкраще буде відповідати інтересам здоров'я хворого [5].

Міжнародні контрольні органи використовують основні принципи захисту осіб з психічними розладами для вагомого інтерпретування вимог міжнародних конвенцій, таких як Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Принципи захисту осіб з психічними розладами регламентують методи лікування та утримання хворих в психіатричних лікарнях і передбачають захист від необґрунтованого примусового утримання осіб у цих установах. Вказані принципи зазвичай використовуються для осіб з психічними розладами, незалежно від того, чи знаходиться особа у відповідних установах, і чи встановлено їй діагноз про наявність в неї психічного розладу [1].

Підсумовуючи зазначимо, що захист прав людини є важливим аспектом розвитку демократичного суспільства. Дотримання прав і свобод психічно хворих осіб є важливим завданням розвиненої правової демократичної держави. Дискусія про питання, яке зараз активно обговорюється в суспільстві, спонукає до реформування такої важливої сфери, як надання психіатричної допомоги. Це стосується медичного лікування, соціального захисту, юридичної підтримки та дотримання прав людини. Особи, які страждають психічними розладами, повинні користуватися наданими їм правами і свободами людини. Вони не повинні вважатися об'єктом дискримінації на фоні психічного захворювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Довідник базової інформації ВООЗ про психічне здоров'я, права людини та законодавство. URL: <http://www.who.int/publications/list/9244562820/ua/index.html>.
2. Устінов О. В. Психічне здоров'я як складова національної безпеки. Укр. мед. часопис, 1-ше вид. 2013. 93 с.
3. Імереллі Р. Е., Кравченко Р. І., Мойса Б. С. Права осіб із проблемами психічного здоров'я: відповідність національного законодавства міжнародним стандартам. Контекст дотримання прав людини у психоневрологічних інтернатах. Аналітичний звіт

Української Гельсінської спілки з прав людини : Аналіт. звіт Укр. Гельс. спілки з прав людини / Укр. Гельс. спілка з пра. Київ : КВІЦ, 2015.

4. Міжнародне право в документах : підручник / ред. М. В. Буроменський. Харків : Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 376 с.

5. Третьякова В. Міжнародно-правові виміри профілактики, забезпечення та охорони психічного здоров'я населення / В. Третьякова. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2012_3/p12_34.html.

6. Декларація про права розумово відсталих осіб. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Декларація_про_права_розумово_відсталих_осіб.

7. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.

8. Шахман Н. В. Права і свободи осіб з психічними розладами. Харків : Вісн. Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2008.

Савенко Анастасія Богданівна
здобувач вищої освіти
Навчальної групи СР-142
3 курсу ННІПФППН
Нагорна Олена Олександрівна
старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
старший лейтенант поліції

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Доказування в цивільному процесі є ключовим інститутом, який визначає результати судового розгляду. Цивільне процесуальне законодавство України пройшло значні зміни, спрямовані на покращення ефективності судочинства. Наприклад, розширено перелік засобів доказування, включаючи електронні докази [1]. З розвитком технологій важливо враховувати електронні докази, такі як електронні підписи, електронні печатки та інші [2].

Загалом актуальність теми полягає в постійних змінах законодавства та важливості врахування сучасних реалій для забезпечення справедливого судового розгляду.

Поняття "доказування" в цивільному процесі України включає будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги та заперечення учасників справи, а також інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Засоби доказування в цивільному процесі визначаються як докази, і вони можуть бути письмовими, речовими, електронними доказами, висновками експертів та показаннями свідків [3]. Докази допомагають суду з'ясувати обставини справи та прийняти обґрунтоване рішення за їх допомогою. Вони є основою для вирішення цивільних спорів та встановлення прав та обов'язків сторін. Ці дані встановлюються такими засобами:

1. Письмові докази - документи, листи, контракти, акти, відомості тощо.
2. Речові докази - речі, предмети, матеріали, які можуть підтвердити факти.
3. Електронні докази – інформація, збережена в електронній формі, така як електронні листи, файли, бази даних.
4. Висновки експертів - експертні думки, які допомагають розкрити певні аспекти справи.
5. Показання свідків - висловлення осіб, які мають інформацію про події, що сталися.

Проблеми доказування в цивільних справах можуть бути складними та впливати на результат судового процесу. Недостатність доказів виникає, коли сторони не можуть представити достатньо переконливих доказів для підтвердження своїх тверджень. Недостатність доказів може призвести до відмови суду в задоволенні вимог сторін. Сторони повинні ретельно готуватися до судового процесу, збирати відповідні докази та документи, які підтверджують їхні позиції. Суд може відмовити у прийнятті певних доказів через їхню недостатню обґрунтованість, недійсність або порушення процесуальних правил. Сторони повинні дотримуватися процесуальних норм та правил,

щоб забезпечити допустимість своїх доказів. Різні види доказів мають різну вагомість. Наприклад, свідчення свідків може бути менш переконливим, ніж письмові докази або експертні висновки. Суд враховує вагомість різних доказів при прийнятті рішення. Сторони повинні надавати найсильніші докази, щоб підтвердити свої позиції.

Належними є докази, на підставі яких можна встановити обставини, які входять в предмет доказування. Суд не розглядає докази, які не стосуються предмета доказування. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення. Збирання доказів у цивільних справах не є обов'язком суду, крім випадків, встановлених законом[4]. У цілому, правильне використання доказів є ключовим елементом цивільного процесу та сприяє справедливому вирішенню спорів між сторонами.

Вирішення проблематики доказування в цивільному процесі вимагає спільних зусиль сторін, судів та інших учасників судового процесу. Сторони повинні належним чином підготуватися до судового розгляду, збираючи необхідні докази та документи. Це включає в себе свідчення, експертні висновки, документи, фотографії тощо. Особливо експерти можуть надати об'єктивні висновки щодо певних фактів або обставин справи. Суди повинні враховувати їхні висновки при прийнятті рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Доказування у цивільному процесі: що нового у ЦПК та чому суд наділений правом витребування доказів [Електронний ресурс] // Судова влада України – Режим доступу до ресурсу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/622362/>.
2. ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ [Електронний ресурс] // ПАВЛОВА ЮЛІЯ СЕРГІЙВНА
3. ПОНЯТТЯ ДОКАЗІВ ТА ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ В СУЧАСНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ [Електронний ресурс] // Кройтор В.А – Режим доступу до ресурсу: http://www.lsej.org.ua/1_2023/25.pdf.
4. Докази і доказування у господарському процесі в умовах воєнного стану у практиці Верховного Суду [Електронний ресурс] // Віталій Уркевич. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/Prezent_Dokazu.pdf.

Савенко Анастасія Богданівна

курсант 3 курсу,

Навчально-наукового інституту права та підготовки

фахівців для підрозділів Національної поліції,

Науковий керівник: Логінова Марина Вікторівна

Капітан поліції

викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА НЕФОРМАЛЬНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКІВ

Неформальна зайнятість є важливим аспектом ринку праці, і вона відіграє значущу роль в Україні.

Неформальна зайнятість включає трудові відносини, які не оформлені відповідно до законодавства. Це може бути самозайнятість без офіційної реєстрації або недооформлені трудові відносини з найманими працівниками. Така зайнятість може включати виплату заробітної плати "у конвертах", недоотримання податків та страхових внесків [1].

Неформальна зайнятість в Україні охоплює робочі місця, які не відповідають формальним нормам і не охоплені соціальним і правовим захистом. Це може бути робота на незареєстрованих підприємствах, у домогосподарствах або в інших сферах, де відсутні офіційні документи та декларації.

Неформальна зайнятість може призводити до недоотримання соціального та правового захисту працівників, а також до втрати податкових та страхових внесків. Проблема неформальної зайнятості актуальна через недостатню адаптацію інституційного порядку ринку праці до можливих змін. Інституційні патології та нездатність регулювання трудових відносин адекватно реагувати на зміни сприяють поширенню неформальної зайнятості[2].

Різницею між формальною та неформальною зайнятістю є те, що формальна зайнятість включає офіційно зареєстровані трудові відносини, де працівники мають правовий захист, соціальні гарантії та відповідні виплати, а неформальна зайнятість відбувається поза офіційними каналами, і працівники можуть не мати гарантій та захисту.

Основними причинами неформальної зайнятості в Україні є низький рівень заробітної плати та відсутність стабільних робочих місць спонукають людей шукати неформальні варіанти зайнятості. Також високі податки та складні процедури реєстрації підприємств можуть змушувати підприємців обирати неформальний шлях.

У неформальній зайнятості є також і наслідки. Неформально зайняті працівники не мають доступу до медичного страхування, пенсійних виплат та інших соціальних пільг. Їх права часто порушуються, і вони не можуть вимагати відшкодування через відсутність офіційних документів[3].

Сприяючи зниженню неформальної зайнятості та покращенню стану ринку праці в Україні можливо за допомогою удосконалення законодавства, що регулює трудові

відносини, а саме зміни в процедурі реєстрації підприємств та прав, обов'язків роботодавців. Також можливо спростити процедуру реєстрації та зменшення бюрократичних перешкод можуть сприяти зниженню неформальної зайнятості.

Отже, необхідно виробити комплексний підхід для вирішення цієї проблеми, що повинен буде забезпечити права та соціальний захист всіх працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Юрик Я. НЕФОРМАЛЬНА ЗАЙНЯТИСТЬ В УКРАЇНІ ТА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ УМОВ ЇЇ МІНІМІЗАЦІЇ [Електронний ресурс] / Ярина Юрик // Економіка в умовах сучасних трансформацій. – 2020. – URL: http://eip.org.ua/docs/EP_20_4_36_uk.pdf.

2. Стандарти регулювання трудових відносин: правові норми ЄС та України/ С.Внучко, М.Скорик . – К., 2021. – 63с.

3. СІЛІНА А. Г. ПРОБЛЕМА НЕФОРМАЛЬНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ / Аліса Геннадіївна СІЛІНА // Сучасна наука і правоохоронна діяльність. Харків. – 2019. – URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/16_1_05_2019/pdf/171.pdf.

Тімощик Аліна Дмитрівна,
курсант
Навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: Логінова Марина Вікторівна,
викладач кафедри цивільного права та процесу,
капітан поліції

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ

Нове законодавство, введене у зв'язку з повномасштабною війною в Україні, внесло суттєві зміни в сферу трудового права. Зміни, прийняті Верховною Радою України, відображаються в поправках до законодавства про працю, спрямованих на регулювання ключових аспектів трудових відносин.

Статтею 64 Конституції України передбачено можливість введення обмежень прав і свобод у період воєнного або надзвичайного стану, зазначаючи строк їх дії. Згідно з пунктом 5 пункту 1 статті 6 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», указом Президента України про введення воєнного стану визначається перелік прав і свобод, які тимчасово обмежуються, а також тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб [1].

15 березня 2022 року було прийнято Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». Цей Закон зберігає положення щодо виплати заробітної плати, гарантійних та компенсаційних виплат працівникам у період призупинення трудового договору через воєнну агресію. Однією з ключових змін є можливість укладення трудових договорів без письмової форми та встановлення випробувального терміну для будь-яких категорій осіб. У період воєнного стану роботодавці мають право переводити працівників на іншу роботу без їхнього погодження, а також можуть скасувати обов'язок повідомлення про зміну умов праці [3].

Законом також встановлено заборону на звільнення працівників, які через військові дії не можуть переїхати до нового місцезнаходження підприємства, та можливість призупинення трудового договору за ініціативою будь-якої із сторін. У період тимчасової непрацездатності або відпустки роботодавці мають право звільняти працівників за власною ініціативою. Також дозволяється продовження робочого часу до 60 годин на тиждень, а роботодавці звільнені від відповідальності за порушення строків виплати заробітної плати у зв'язку з воєнним станом.

Закон від 01 липня 2022 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» встановив додаткові підстави для розірвання трудового договору. Такі підстави включають смерть роботодавця або працівника, їх визнання безвісно відсутніми або оголошення померлими, а також відсутність працівника та інформації про нього протягом понад чотирьох місяців поспіль.

Додатковою підставою є неможливість забезпечення працівника роботою через знищення або відсутність виробничих, організаційних та технічних умов [2].

Роботодавцям надано право обмежувати тривалість щорічної основної відпустки працівника, якщо така відпустка має тривати більше, ніж 24 дні. Також вдосконалено питання призупинення дії трудового договору, встановлено критерії та причини призупинення, механізм відновлення трудового договору та визначено коло працівників, до яких призупинення не може застосовуватись.

Значне збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб в Україні, спричинене збройним конфліктом та іншими кризовими ситуаціями, відзначається як особливий аспект. Ці особи змушені були покинути свої місця проживання для уникнення негативних наслідків конфлікту, тимчасової окупації, насильства або інших надзвичайних ситуацій. Деокупація територій не призводить до втрати статусу внутрішньо переміщених осіб, але може впливати на їх право на отримання спеціальних виплат [4, с. 62].

Умови воєнного стану ускладнили трудові правовідносини, і внесені зміни до законодавства не дозволили повністю врегулювати всі проблемні питання у цій сфері. Розглянуті нові норми відображають спробу адаптації трудового законодавства до надзвичайних умов, однак необхідна подальша робота з удосконалення законодавства та його відповідності вимогам сучасності [2].

Збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб внаслідок військового конфлікту вимагає спеціальної уваги до їх трудових прав та соціального захисту. Необхідно розробити механізми для забезпечення доступу цих осіб до ринку праці, а також для забезпечення їх прав на відшкодування втрат та компенсацію. Загалом, вивчення окремих аспектів трудових відносин в умовах війни свідчить про необхідність постійного аналізу та вдосконалення законодавства та практики захисту трудових прав в надзвичайних ситуаціях. Тільки шляхом комплексного підходу та узгоджених заходів можна забезпечити ефективний захист прав та інтересів працівників у період воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України №254к/96-ВР від 28.06.1996 р. Офіційний вісник України. 2010. №72. 1. С. 15. Ст. 2598.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року. № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.
3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України №2136-IX від 15.03.2022. Урядовий кур'єр. 2022. № 69.
4. Машков К. Є., Горностай О. Б., Товт Т. О. Особливості трудових відносин в умовах воєнного стану: нормативно-правове регулювання. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. №1, 2022. С. 125–131.

Ткачова Юлія Володимирівна
курсантка ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Нагорна Олена Олександрівна**
старший викладач кафедри
цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПОЗОВ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНІЙ СПРАВІ

Позов є виключно процесуальним інститутом, який не має основи у матеріальному праві. Це означає, що кожна особа може юридично ефективно звернутися до суду із заявою про захист свого права. При цьому немає значення питання обґрунтованості претензії такої особи, так як це є предметом доведення у спорі.

Позов одна із центральних і найскладніших інститутів процесуального права. Вивчення проблем, пов'язаних із позовом та позовною формою захисту права, має не тільки теоретичне, а й велике практичне значення.

Позов, будучи базовою категорією цивільного процесу, серед усіх засобів захисту суб'єктивних цивільних прав та охоронюваних законом інтересів займає особливе місце. Головне, що виділяє позов, від інших засобів захисту є те, що спор про порушене або оскаржене право передається на розгляд та винесення рішення до суду, орган, який здійснює правосуддя цивільних справах в Україні.

Основні засади забезпечення позову закріплені в Цивільному процесуальному кодексі України, у ньому містяться норми про підстави та види забезпечення позову, вимоги до заяви про забезпечення позову, її форма та зміст. Також визначено порядок подання, розгляду такої заяви про забезпечення позову, зустрічне забезпечення, заміна заходів забезпечення позову та їх скасування, виконання ухвали і відшкодування збитків, нанесених внаслідок забезпечення позову [1].

Підставою позову є ті обставини, на яких позивач базує свої вимоги і які він об'єктивує через подання відповідних доказів. Ці обставини слугують юридичним фундаментом для розгляду справи в суді та визначають необхідність втручання судової системи для вирішення конфлікту. Згідно з частиною третьою статті 49 ЦПК України, позивач має право на зміну підстав позову до завершення підготовчого засідання.

Однак, слід зазначити, що можливість зміни підстав позову не є абсолютною. У певних випадках, аналогічно з обмеженнями на зміну предмета позову, зміна підстав може бути неприпустимою. Це пов'язано з необхідністю забезпечення стабільності судового процесу, захисту прав відповідача та уникнення зловживань процесуальними правами.

Процесуальною формою позову є позовна заява. Реалізація права на позов у цивільному судочинстві може відбуватись за дотримання передумов, наявність яких слід установити суду на стадії відкриття провадження у справі. На цій стадії судом здійснюється комплекс процесуальних дій, що закріплюються у ст. 175 і 177 ЦПК [2], зокрема, винесених ухвалах

про: залишення позовної заяви без руху; повернення позовної заяви; відмову у відкритті провадження у справі; відкриття провадження у справі.

Позов є одним із основних засобів, що використовуються для відкриття цивільного процесу певної справи. Таким чином, приводиться в дію механізм судової діяльності та здійснюється правосуддя. Позовне провадження забезпечує захист прав суб'єкта, його інтересів та свобод за допомогою способів, передбачених законом. Відповідно до положень у законодавстві захист здійснюється за допомогою їх визнання, а також відновлення того їхнього положення, яке існувало до порушення прав.

Процедура подання позову включає кілька етапів. По-перше, позивач подає позовну заяву до суду, яка повинна відповідати вимогам ЦПК. У заяві зазначаються всі необхідні реквізити, обґрунтовуються позовні вимоги та додаються докази. По-друге, суд розглядає позовну заяву на предмет відповідності процесуальним вимогам. У разі відповідності вимогам закону суд приймає рішення про відкриття провадження у справі. На цьому етапі суд повідомляє сторони про початок судового розгляду, призначаючи дату і час судового засідання.

Позов подається до суду у формі позовної заяви, яка відповідає вимогам змісту, форми та документального супроводження визначеним ст. 175, 177 ЦПК України [3, с. 13]

Форма позовної заяви повинна бути письмовою та чітко структурованою, щоб забезпечити розуміння викладених у ній вимог та обґрунтувань. Документальне супроводження позовної заяви включає надання копій документів, що підтверджують обставини, на які посилається позивач, а також квитанції про сплату судового збору.

Отже, позов виступає не лише як ключовий інструмент у цивільному судочинстві, але й як фундаментальний процесуальний засіб, що дозволяє особі реалізувати своє право на доступ до правосуддя та відкриття провадження у цивільній справі. Через подання позовної заяви до суду, особа має можливість звернутися за захистом своїх порушених прав та інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Таранець К.О. Інститут забезпечення позову у цивільному процесі: практичні аспекти застосування. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 6. С. 496-500
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Цивільний процес України у схемах і таблицях (особлива частина). Навчальний посібник. Одеса, ОДУВС, 2022. 144 с.

Хейло Андрій Сергійович

*здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції*

Єрмакова Анастасія Сергіївна

*здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції*

Науковий керівник: Олексенко Володимир Григорович

підполковник поліції

старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ

Протидія незаконному збуту наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів є однією з найактуальніших проблем сучасного суспільства. Постійний ріст обсягів нелегальної торгівлі наркотиками створює загрозу здоров'ю та безпеці людей, підриває соціальну стабільність та руйнує правову систему.

Аналіз криміногенної обстановки в Україні свідчить, що до найбільш поширених злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів відносять збут цих предметів. Стрімкий розвиток сучасних технологій створює сприятливі умови для швидкого розповсюдження наркотичних засобів через мережу Інтернет у різні куточки нашої держави і світу для різних категорій населення, особливо молоді. Поява безлічі телеграм-каналів для збуту наркотичних засобів створює серйозні виклики для правоохоронних органів, оскільки ці канали надають швидкий і зручний спосіб збуту наркотиків для злочинців. У порівнянні з традиційними методами збуту наркотиків, які можуть вимагати фізичної присутності, використання телеграм-каналів дозволяє здійснювати торгівлю анонімно та безпечно для злочинців. Однак, наявність таких каналів також створює можливості для правоохоронних органів. Перш за все, це можливість збирати інформацію та проводити розслідування через моніторинг цих каналів. Аналізуючи комунікації та дії учасників каналів, правоохоронці можуть отримувати докази щодо незаконного обігу наркотиків та ідентифікувати осіб, зайнятих цією діяльністю.

Проблема організації ефективної протидії незаконному збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, закономірно посідає чільне місце в процесі ускладнення криміногенної ситуації в державі. Соціально-економічні та політичні перетворення, які відбуваються в державі, вимагають від правоохоронних

органів ефективної протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів [1, с. 506].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», незаконний обіг наркотичних засобів – це діяння з: культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, збуту, ввезення на територію України, вивезення з території України, транзиту через територію України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що здійснюються з порушенням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори [2].

Оперативні підрозділи відіграють особливу роль у боротьбі з незаконним збутом наркотичних засобів, особливо через мережу Інтернет. Їх завданням є виявлення та розкриття мереж, що займаються незаконним збутом наркотиків, використовуючи при цьому технічні методи, до яких можна віднести моніторинг соціальних мереж, телеграм-каналів та інших платформ.

Правову основу оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України загалом становлять Конституція України, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», Кримінальний, Кримінальний процесуальний, закони України «Про Національну поліцію», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів і прекурсорів та зловживанню ними», «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів», інші законодавчі акти та міжнародно-правові угоди і договори, учасником яких є Україна [1, с. 506].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підкривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави та згідно п. 1 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено, що протидія злочинності розуміється як швидке і повне попередження, виявлення та припинення злочинів [3].

Важливою складовою здійснення протидії незаконному обігу наркотичних засобів (психотропних речовин) є отримання первинної інформації про факти виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Здебільшого первинна інформація про факти незаконного обігу наркотичних засобів надходить за результатами конфіденційного співробітництва [4, с. 282]. Отримання такої первинної інформації дозволяє правоохоронним органам вчасно реагувати на нелегальні дії, здійснювати ефективні розслідування та приймати необхідні заходи для припинення та запобігання подальшому розповсюдженню наркотиків. Такий підхід підсилює можливості правоохоронних органів у протидії незаконному обігу наркотичних засобів та сприяє забезпеченню безпеки громадян і суспільства в цілому.

За допомогою негласних працівників, правоохоронці отримують інформацію про місця виготовлення та збуту наркотичних засобів. Місця виготовлення, придбання та зберігання часто розташовані віддалено одне від одного, а час скоєння правопорушень різноманітний. Злочинці часто обирають безлюдні або малолюдні місця для збуту наркотиків, такі як вулиці, території підприємств, подвір'я, площі, парки і сквери, коли немає активного переміщення людей. У той же час, під час періодів активного переміщення, злочинці можуть обирати публічні місця, такі як магазини, ресторани, вокзали та інші місця, де можна легко здійснювати торгівлю наркотиками. Ця тактика дозволяє їм уникати притягнення уваги правоохоронних органів.

З метою запобігання збуту наркотиків, необхідно постійно підвищувати ефективність оперативної діяльності правоохоронних органів шляхом збільшення кількості та покращення якості проведених розслідувань щодо таких кримінальних правопорушень. Це може включати постійний розвиток навичок оперативних підрозділів, покращення їх знань і умінь, взаємодію з населенням та збільшення кількості негласних працівників, що мають певні зв'язки з правопорушниками. Необхідно регулярно проводити профілактичні заходи, збільшуючи тим самим освіченість громадян щодо наслідків наркотичної залежності та незаконного збуту наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів, що в подальшому може сприяти зменшенню попиту на них і відповідно зниженню обсягів нелегального обігу.

Протидія незаконному збуту наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів вимагає комплексного підходу та постійного вдосконалення механізмів боротьби. Оперативні підрозділи відіграють ключову роль у цьому процесі, проте їх ефективність значно залежить від співпраці з негласними працівниками та використання сучасних технологій. Тільки через спільні зусилля та координацію можна досягти успіху в боротьбі з цим небезпечним явищем, що загрожує суспільній безпеці та здоров'ю громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Олексенко В. Г. Проблемні питання документування оперативними підрозділами злочинів, пов'язаних з незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Юридичний науковий електронний журнал № 8. 2022. С. 505-508.
2. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 № 63/95-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 26.04.2024).
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2136-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 26.04.2024).
4. Лисенко В. В. Використання даних оперативно-розшукових заходів у доказовому процесі збуту наркотичних засобів, психотропних речовин. Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка. 2023, 4. С. 279-294.

Шепеленко Діана Костянтинівна
курсантка 3-го курсу ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Олексенко Володимир Григорович**
старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК ЯК ЗАСОБУ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану в Україні, питання безпеки та правопорядку стає як ніколи актуальним. Одним із важливих інструментів забезпечення цих аспектів є оперативно-розшукова діяльність (далі - ОРД). При цьому, для виконання завдань ОРД потрібні певні інструменти, які визначені поняттям засоби ОРД. Серед засобів ОРД, використовуваних у боротьбі з правопорушеннями і злочинністю, особливе місце займають службово-розшукові собаки, які завдяки своїм унікальним здібностям значно розширюють можливості правоохоронців. Збільшення ризику терористичних актів та диверсій, необхідність пошуку зброї, вибухівки та інших небезпечних предметів, зростання кількості зниклих безвісти людей обумовлює актуальність використання службових собак під час воєнного стану в Україні.

Службові собаки - це не просто тварини, а справжні партнери та колеги правоохоронців, які відіграють неабияку роль у розкритті злочинів та рятуванні життів. Використання можливостей тварин завжди було обумовлено їх специфічними біологічними якостями, що перевершують можливості людини, - більш гострий слух, нюх, зір, швидкість пересування, витривалість, невибагливість, різні інстинктивні почуття і ін. [1]. Основний метод роботи з собаками - це відпрацювання запахових слідів, залишених на місцях злочинів. Завдяки феноменальній нюховій пам'яті, собака може йти по сліду запаху протягом 24 годин, а за сприятливих умов довкілля цей час може варіюватися у більшу сторону. Також важливу роль відіграє не тільки натренованість собаки, а й досвідченість кінолога. Практика показує, що завдяки такій співпраці, шанси на успішне виконання завдань ОРД значно зростають. Під час роботи зі службовими собаками законодавство визначає такі завдання їх використання: розшук людей (правопорушників) за запаховими слідами; пошук вибухівки; вибухових пристроїв та вогнепальної зброї; пошук наркотичних засобів, наркотичних речовин та прекурсорів; пошук трупів чи їх залишків тощо [2], хоча цей перелік не є вичерпним.

Найбільш поширеним у сфері ОРД є використання розшукових та спеціальних собак. Розшукові собаки призначені для відстеження та затримання осіб, що підозрюються у скоєнні злочину, та інших осіб, яких необхідно виявити. Вони використовуються для збору зразків запаху людини та предметів, пошуку речей і документів, а також при обстеженні місць можливого переховування підозрюваних і розшукуваних осіб, інших

матеріальних доказів. Але є й деякі обмеження, такі як заборона їх застосування до вагітних жінок, до громадян, які мають при собі дітей, порушників громадського порядку, якщо дії таких тягнуть за собою лише адміністративну відповідальність, до неповнолітніх, але лише у винятку, що вони не чинять збройного опору.

Використання розшукового собаки в розкритті злочину визнається результативним, якщо під час проведення оперативно-розшукових подій або слідчих дій, обходів, оглядів місцевості, патрулювання, огляду транспорту, будівель, приміщень, фермерських господарств та інших досліджуваних об'єктів собака знайшов знаряддя злочину або розшукуване майно, вибухові речовини, предмети, зброю, боеприпаси, наркотичні й психотропні речовини, людські трупи та їх останки або інші речові докази, привів до місця знаходження особи до чи після вчинення того, чи іншого правопорушення або допоміг іншим службам у встановленні чи затриманні осіб-правопорушників [3, с. 131].

Також на часі сьогодення, є необхідність виявлення озброєних осіб, вибухових речовин і пошук людей й загиблих внаслідок ракетних ударів. У зв'язку з чим, в теперішній час, з'явилась велика необхідність у використанні спеціально навчених собак, які можуть виявляти запах пороху, вогнепальної зброї, вибухівки та озброєних осіб. Розшукові собаки, завдяки своїй неймовірній чутливості до запаху, можуть допомагати у виявленні людей, що залишилися під уламками або під завалами після ракетних атак. Ці собаки можуть швидко та ефективно проникати в ускладнені умови, виявляючи запахи людей навіть під уламками або в областях з великою кількістю пилу та диму. Їхня допомога може зберегти безліч життів, дозволяючи рятувальникам швидко локалізувати та допомагати тим, хто потребує допомоги. Таким чином, завдяки розшуковим собакам виявлення загиблих від ракетних обстрілів стають невіддільним елементом діяльності поліції у надзвичайних ситуаціях, допомагаючи забезпечити швидку та ефективну допомогу тим, хто опинився у скрутній ситуації.

Разом з цим недостатнє використання розшукових собак в теперішній час пов'язане, перш за все, з нестачею фінансування і недостатністю ресурсів, що блокує більшість дійсних можливостей для підготовки кінологів і доглядом й утриманням більшої кількості службових собак. З цього випливає друга, не менш важлива, проблема - відсутність достатньої кількості кваліфікованих і досвідчених кінологів. Для молодого покоління спеціалістів важливо переймати досвід і корисні поради, які знадобляться для якісного виконання професійних обов'язків. А також для організування співпраці між підрозділами, кінологами й експертами з тренування собак з метою розробок ефективних методик та стратегій роботи зі службовими собаками.

Хоча, навіть за наявності таких обставин, все одно провести навчання та здійснити обмін досвідом з колегами зі Збройних сил України, Державної прикордонної служби та ДСНС, що унеможливорює відсутність спільного наказу між зазначеними відомствами, пов'язаного з їх взаємодією у даному напрямі оперативно-службової діяльності.

Підсумовуючи вищевикладене, робимо висновок, що умови воєнного стану в Україні підкреслюють важливість забезпечення безпеки та правопорядку. Службові собаки стають важливим інструментом оперативно-розшукової діяльності, допомагаючи правоохоронцям ефективно реагувати на кримінально-протиправні діяння в найрізноманітніших ситуаціях. Проте, щоб максимально використовувати потенціал цих тварин, необхідно продовжувати покращувати умови для роботи зі службовими собаками, вдосконалювати програми навчання та тренування, а також забезпечувати достатнє фінансування та підтримку цієї важливої складової оперативно-розшукової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інші засоби, що застосовуються для забезпечення оперативно-розшукової діяльності. Напрямки використання службових собак в оперативно-розшуковій діяльності : веб-сайт. URL: https://stud.com.ua/80291/pravo/inshi_zasobi_zastosovuyutsya_zabezpechennya_operativno_rozshukovoyi_diyalnosti#617 (дата звернення: 28.02.2024).
2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : наказ М-ва внутрішніх справ України від 01.11.2016 р. № 1145.
3. Євстафієва Ю.М., Бучковська В.І. Особливості використання службових собак під час оперативно-розшукових та профілактичних заходів. Таврійський науковий вісник. С.: Сільськогосподарські науки / Херсонський державний аграрно-економічний університет. Херсон. 2021. Вип. 121. 300 с.

Школьник Настасія Борисівна
здобувач вищої освіти 3 курсу
Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Логінова Марина Вікторівна**
викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ БЕЗВІСНО ВІДСУТНЬОЮ АБО ОГОЛОШЕННЯ ЇЇ ПОМЕРЛОЮ

24 лютого 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення агресора на територію України, день коли життя українців повністю змінилось. Внаслідок окупації територій, держава втратила можливість дбати про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя.

Тема є надзвичайно актуальною, адже з початком повномасштабного вторгнення безвісно відсутніми є велика кількість цивільних осіб, котрі проживали на окупованій території.

Дане питання досліджували такі відомі правники, я А.К. Юрченко, К.Б. Ярошенко Ю.О. Попова, Т.В. Лісничоа, З.В. Ромовська, В.Г. Бобко та інші.

Метою нашої роботи є дослідження особливостей визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою.

За час окупації фіксуються випадки вчинення воєнних злочинів. Відомі такі випадки вчинення ворогом вбивства цивільних громадян, захоплення в заручники, незаконна депортація, випадки катування або нелюдського поводження, випадки незаконного позбавлення свободи українських чоловіків російськими військовими, спалення приватних будинків місцевих жителів, випадки незаконного позбавлення свободи, знищення та привласнення майна місцевих жителів.

Прямі докази стосовно смерті можуть бути відсутні. Тому відповідно до ч. 1 ст. 43 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) через рік фізична особа може бути визнана судом безвісно відсутньою, якщо в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування. Відповідно до ч. 3 ст. 43 ЦК України порядок визнання фізичної особи безвісно відсутньою встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України [1].

Безвісно відсутня фізична особа – це фізична особа, стосовно якої немає відомостей про її місцеперебування, тобто особа, яка зникла безвісти у зв'язку із збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України.

Важливість даного питання виявляється у вирішенні правових питань, пов'язаних з майном, правами та обов'язками особи, яка зникла безвісти або її смерть не підтверджена. Це важливо для забезпечення захисту інтересів родичів.

Відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 293 Цивільного процесуального кодексу України суд розглядає справи про визнання фізичної особи безвісно відсутньою в порядку окремого провадження[2].

Окреме провадження – це вид неповного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи [3].

Підставою оголошення фізичної особи померлою є презумпція її смерті. Це юридичне оголошення особою померлою за відсутністю прямих доказів її смерті, наприклад, виявлення останків (трупа або скелета), що належали особі.

У разі, якщо фізична особа зникла безвісти за обставин, що загрожували її життю або можуть призвести до загибелі через нещасний випадок, або загинула внаслідок воєнних дій, суд має встановити дату її смерті як день її вірогідної загибелі. В такому випадку ця дата має бути офіційно зазначена у рішенні суду.

Отже, окупація територій та безвісне зникнення людей є серйозними проблемами, які потребують негайного вирішення. Безвісно відсутньою є фізична особа, яка внаслідок збройного конфлікту, воєнними діями чи тимчасовою окупацією зникла безвісти, тобто відомості про її місцезнаходження не відомі протягом року. Якщо відомостей про місцезнаходження немає протягом трьох років, особа визнається померлою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Цивільний кодекс України | від 16.01.2003 № 435-IV
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.05.2024)
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV: станом на 6 квітня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 03.05.2024)
3. Справи окремого провадження. Порядок їх розгляду - Юридична консультація Толмачових. URL: <https://yuristy.sumy.ua/advokatskij-ispit/usna-chastina/29-tsilvilne-protseualne-pravo/129-spravi-okremogo-provadhennya-poryadok-jikh-rozglyadu>